

คู่มือพิธีการที่ตำรวจควรรู้

พลตำรวจตรี พจนารถ หวลมานพ

คู่มือพิธีการที่ตำรวจควรรู้

เนื่องจากกระผมเคยรับราชการอยู่ในสำนักงานเลขานุการตำรวจแห่งชาติมาเป็นเวลา ๒๙ ปี ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้เตรียมจัดพิธีต่าง ๆ ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งในขณะนั้น ยังไม่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่อนุศาสนาจารย์ เจ้าหน้าที่ในงานพิธีของสำนักงานเลขานุการตำรวจแห่งชาติ จะต้องศึกษางานพิธีการจากหน่วยงานต่าง ๆ ว่ามีขั้นตอนและการปฏิบัติอย่างไรให้เหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณี คู่มือพิธีการที่ตำรวจควรรู้ ฉบับนี้ได้รวบรวมมาจากหนังสือระเบียบปฏิบัติของชาวพุทธของบัญชาการทหารสูงสุด, การปฏิบัติของประชาชนและผู้เข้าร่วมพิธีในพิธีต่าง ๆ และระเบียบปฏิบัติราชการบางเรื่องของกรมสารบรรณทหารบก, ศาสนพิธีของกองอนุศาสนาจารย์กองทัพบก, พิธีกรรมในกองทัพเรือ, คู่มือปฏิบัติพิธีกรรม กองอนุศาสนาจารย์ กองทัพอากาศ, รวมเรื่องและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับราชสำนัก

จึงขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หน่วยงานดังกล่าวที่มอบหนังสือมาให้เป็นข้อมูลในการรวบรวมไว้ให้เป็นแนวทางกับข้าราชการตำรวจ

พลตำรวจตรี พจนารถ หวลมานพ

สารบัญ	หน้า
๑. พิธีไหว้พระสวดมนต์	๔
๒. พิธีแสดงตนเป็นพุทธะมามกะ	๗
๓. พิธีทำบุญทั่วไป	๙
กำหนดการพิธีฟังพระธรรมเทศนา	๑๙
๔. พิธีอุปสมบท	๒๐
พิธีขอขมาก่อนอุปสมบท	๒๐
พิธีบรรพชาอุปสมบท	๒๑
พิธีบรรพชาอุปสมบทแบบอุกาสะ	๒๓
พิธีบรรพชาอุปสมบทแบบเอสาหัง	๒๗
พิธีบรรพชาอุปสมบทนาคคู่(แบบใหม่)	๓๑
คำขอนิสสัยนาคคู่	๓๒
คำขออุปสมบทพร้อมกัน	๓๒
พิธีวันทาเสมา	๓๒
๕. พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน	๓๔
กำหนดพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน	๓๖
หลักการปฏิบัติของประชาชนในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน	๓๗
พิธีทอดกฐินทั่วไป	๓๘
๖. พิธีถวายผ้าป่า(สามัคคี)	๔๐
กำหนดการพิธีถวายผ้าป่าสามัคคี	๔๑
๗. งานมงคลสมรส	๔๒
๘. พิธีวางศิลาฤกษ์	๕๒
๙. พิธีตั้งศาลพระภูมิ	๕๗
คำกล่าวอัญเชิญเทวดาขึ้นศาล	๖๐
คำสั่งเวยเทวดา	๖๐
พิธีบูชาพระภูมิ	๖๒
๑๐. พิธีผูกพัทธสีมาฝังลูกนิมิต	๖๓
๑๑. พิธีตัดลูกนิมิต	๖๕
๑๒. พิธียกช่อฟ้า	๖๖
๑๓. พิธียกเสาเอก	๖๗
๑๔. พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่	๖๙
๑๕. พิธียกป้าย	๗๑
๑๖. พิธีเปิดป้ายอาคารสถานที่	๗๒
กำหนดการพิธีการเปิดป้ายอาคารสถานที่	๗๕

๑๗. พิธีเปิดการศึกษาอบรม	๗๖
กำหนดการพิธีเปิดการศึกษาอบรม	๗๗
๑๘. พิธีปิดการศึกษาอบรม	๗๘
ลำดับในพิธีปิดการศึกษาหลักสูตร	๗๙
๑๙. พิธีลอยกระทง	๘๐
๒๐. พิธีโกนผมไฟ	๘๑
๒๑. พิธีโกนจุก	๘๒
๒๒. พิธีตักบาตร	๘๓
๒๓. พิธีถวายสังฆทาน	๘๔
๒๔. พิธีทำบุญเลี้ยงพระทั่วไป	๘๕
๒๕. พิธีตักบาตรวันขึ้นปีใหม่	๘๖
๒๖. พิธีทำบุญวันสถาปนาหน่วย	๘๘
๒๗. พิธีทำบุญวันสงกรานต์	๘๙
กำหนดการพิธีทำบุญวันสงกรานต์	๙๐
๒๘. พิธีทำบุญอายุ	๙๑
๒๙. พิธีทำบุญครบ ๕ รอบ(๖๐ ปี)	๙๒
๓๐. พิธีหล่อพระ(แบบเต็มรูป)	๙๔
๓๑. พิธีหล่อพระ(แบบย่อ)	๙๗
๓๒. พิธีพุทธาภิเษก	๙๙
๓๓. พิธีเบิกพระเนตร	๑๐๒
๓๔. พิธีวิสาขบูชา – มาฆบูชา- อาสาฬหบูชา	๑๐๓
กำหนดการประกอบพิธีในวันวิสาขบูชา – มาฆบูชา- อาสาฬหบูชา	๑๐๘
๓๕. พิธีรับ – ส่งหน้าที่	๑๐๙
๓๖. พิธีมอบเครื่องหมายความสามารถ	๑๑๐
๓๗. พิธีประดับเครื่องหมายยศ	๑๑๒
๓๘. พิธีบูชาแม่ย่านางเรือ	๑๑๔
๓๙. พิธีมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์	๑๑๖
๔๐. พิธีอำลาชีวิตราชการตำรวจ	๑๑๗
๔๑. พิธีการศพ	๑๒๓
๔๒. ข้อที่ควรปฏิบัติในพิธี	๑๕๕
๔๓. พิธีไหว้ครู	๑๕๙
๔๔. พิธีคำอารธนา	๑๖๑
๔๕. คำถวายทานต่างๆ	๑๖๒

๑. พิธีไหว้พระสวดมนต์ (แบบสมบูรณ์)

การเตรียมการ

ที่บูชาเป็นหิ้งบูชาหรือโต๊ะหมู่บูชาก็ได้ ประกอบด้วย พระพุทธรูป, แจกัน, ดอกไม้ ๑ คู่, เชิงเทียน ๑ คู่, ภาชนะรูป ๑ ที่ ตั้งอยู่ในที่เหมาะสม หันพระพักตร์พระพุทธรูปไปทางทิศตะวันออกหรือทิศเหนือ

เริ่มพิธี

- จุดเทียนที่เชิงเทียนทั้ง ๒ เล่ม (นิยมจุดเทียนเล่มขวาพระหัตถ์ของพระพุทธรูปก่อน)
- จุดธูป ๓ ดอก ที่กระถางธูป

บทไหว้พระ พนมมือกล่าวคำไหว้พระด้วยจิตเป็นสมาธิดังนี้

อะระหัง สัมมาสัมพุทธโร ภาวะวา, พุทธัง ภาวะวันตัง อะภิวาเทมิ (กราบ)

สวาทาโต ภาวะวะตา ธัมโม, ธัมมัง นมัสสามิ (กราบ)

สุปะฏิบันโน ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ, สังฆัง นมามิ (กราบ)

บทนมัสการพระพุทธเจ้า

นะโม ตัสสะ ภาวะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ จบ)

บทสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย

อิติปิ โส ภาวะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทธโร, วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู,
อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภาวะวาติ

สวากขาโต ภาวะวะตา ธัมโม, สัมทิฏฐิโก อากลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก, ปัจจัตตัง
เวทิตัพโพ วิญญูหิติ

สุปะฏิปันโน ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ, อุกุปะฏิปันโน ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ,
ญายะปะฏิปันโน ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ, สามิจิปะฏิปันโน ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ,
อาหุเนยโย ทักขิเนยโย อัญชลิกะระณียะ, อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ

บทพิจารณาความจริงของชีวิต

ชะราธัมมมहि ชะรัง อะนะตีโต

ข้าพเจ้ามีความแก่เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความแก่ไปได้

พะยาริธัมมมहि พะยาริง อะนะตีโต

ข้าพเจ้ามีความเจ็บไข้เป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความเจ็บไข้ไปได้

มะระณะธัมมมहि มะระณัง อะนะตีโต

ข้าพเจ้ามีความตายเป็นธรรมดา ไม่ล่วงพ้นความตายไปได้

สัพเพติ เม ปิเยติ มะนาเปติ นานาภาโว วินาภาโว

ข้าพเจ้าจำต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้นไป

**กัมมัสสะโกมทิ กัมมะทายาทอ กัมมะโยนิ กัมมะพันธุ กัมมปฏิสละระโณ, ยัง กัมมัง
กะริสสามิ, กัลป์ยามัง วา ปาปะกัง วา, ตัสสะ ทายาทอ ภาวิสสามิ**

ข้าพเจ้ามีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย ข้าพเจ้าทำกรรมใดไว้ จะดีก็ตาม ชั่วก็ตาม ข้าพเจ้าจะต้องรับผลของกรรมนั้น

บทแผ่เมตตาจิต

สัพเพ สัตตา อะเวรา โหนตุ, อหยาปชมา โหตุ, อะนีฆา โหตุ, สฺขี อตตานิัง परिหะรันตุ

สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด
อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย จงเป็นสุขเป็นสุขเถิด อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย จงเป็นสุข
เป็นสุขเถิดอย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย จงมีความสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัย
ทั้งสิ้นเถิด

บทอุทิศส่วนกุศล

อิหัง เม ญาตินัง โหตุ สฺขิตา โหนตุ ญาตะโย

ข้าพเจ้าขออุทิศส่วนบุญกุศลที่ได้บำเพ็ญด้วยกายวาจาใจนี้ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์พระประมุขของชาติไทยและให้แก่ท่านที่มีพระคุณมีมารดาบิดา ครูอาจารย์ ท่านที่ได้
ทำนุบำรุงประเทศชาติศาสนา เจ้ากรรมนายเวร และสรรพสัตว์ไม่มีประมาณ ของทุกผู้ทุกคนที่
ได้รับส่วนบุญกุศลของข้าพเจ้า จงเป็นสุขโดยทั่วกันเถิด

บทอธิษฐานตน

ข้าพเจ้าเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริงและได้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธ
องค์ ตามกำลังความสามารถ ข้าพเจ้าจะตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ซื่อสัตย์สุจริต
ไม่คิดริษยาอาฆาตพยาบาทต่อผู้ใดด้วยสัจจวาจา นี้ ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยซึ่งเป็นมงคล
อันประเสริฐในโลกขจัดเสียได้ซึ่งความทุกข์ทั้งปวง พร้อมทั้ง เทวานุภาพและอำนาจแห่งคุณงาม
ความดีทั้งหลาย ได้โปรดปกปักรักษาข้าพเจ้าพร้อมทั้งครอบครัวทุกคนให้แคล้วคลาดจาก
ภัยอันตรายทั้งปวง ตลอดกาลทุกเมื่อ ขอให้ข้าพเจ้ามีความสุขกายสุขภาพจิตสมบูรณ์แข็งแรง
เพื่อสามารถบำเพ็ญประโยชน์ให้กับส่วนรวม ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์
และขอให้ประสบแต่ความสุข ความเจริญยิ่งๆ ขึ้นไปเทอญ (กราบ ๓ ครั้ง)

หมายเหตุ

- หลังจากไหว้พระสวดมนต์แล้วควรทำกรรมฐาน โดยนั่งขัดสมาธิกำหนดลมหายใจเข้าออก เพื่อให้จิตเป็นสมาธิ ไม่ฟุ้งซ่าน และเป็นภาวนากุศล อำนาจผลให้เป็นคนมีเหตุผล และสติปัญญาสมบูรณ์ขึ้นทำได้มากน้อยเท่าใด ก็เป็นผลดีเท่านั้น
- การไหว้พระสวดมนต์ ควรทำเป็นกิจวัตรประจำวัน ทั้งก่อนเข้านอน และเมื่อโอกาสอำนวย ทำมากน้อยเท่าใด ก็ยิ่งดีกว่าไม่ทำเลย

*****

๒. พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ

๑. คำชี้แจง

บิดามารดาหรือผู้ใหญ่ในสกุล บรรณาจะให้บุตรหลานของตนเป็นพุทธมามกะ คือผู้รับพระพุทธเจ้าเป็นที่นับถือของตนโดยหลักฐานพึงแนะนำให้เขาน้อมใจเชื่อในพระพุทธเจ้า ผู้เป็นเจ้าของพระพุทธศาสนา จนยอมรับเอาเป็นที่นับถือของตนได้แล้ว พึงแจ้งความนั้นแก่พระเถระที่จะถือเอาเป็นพระอาจารย์ในการนั้น ขอความอนุเคราะห์ของท่าน เพื่อเป็นผู้อำนวยความสะดวกนั้น เมื่อถึงวันเวลากำหนดนัด ท่านผู้อำนวยความสะดวกพึงประชุมสงฆ์ตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป ฝ่ายกุลบดีพึงพาบุตรหลานของตนไปสู่อาราม พร้อมด้วยญาติพวกพ้องให้ผลัดเครื่องนุ่งห่มขาวแล้วพาเข้าในอุโบสถ ผู้ปฏิบัติพึงเข้าไปที่พุทธอาสน์ บูชาพระรัตนตรัย กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ หนแล้ว พึงเข้าไปสู่ที่ประชุมสงฆ์ ถวายเครื่องสักการะแก่พระอาจารย์แล้ว ประณมมือลั่นวาจาเป็นคำบาลีปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ คือ ผู้รับเอาพระพุทธเจ้าเป็นที่นับถือของตน ตามระเบียบแล้วนั่งราบ

ในลำดับนั้น พระอาจารย์พึงให้โอวาท เพื่อรู้หัวข้อแห่งพระพุทธศาสนา จบแล้วพึงให้ผู้ผู้นั่งคุกเข่า ว่าเบญจศีล ให้สมาทานตามทีละสิกขาบท จบแล้วผู้นั่งพึงกราบ ๓ หน แล้วนั่งราบ ถ้ามีสักการะหรือไทยธรรมสำหรับพระสงฆ์พึงถวายในเวลานั้น

ในลำดับนั้น พระสงฆ์ พึงสวดอำนวยการ ด้วยคำบาลีว่า

โส อตถะลัทโธ หรือ เต อตถะลัทธา ฯ

โดยสมควรแก่จำนวนผู้เข้ามาปฏิบัติ ผู้นั้นถึงประณมมือรับพรจบแล้วพึงนั่งคุกเข่ากราบอีก ๓ หน ถอยจากที่ประชุมสงฆ์เป็นเสร็จการเพียงเท่านี้

๒. การทำโดยตนเอง

คนผู้ใหญ่ผู้บรรณาจะปฏิบัติอย่างนั้น ตามลำพังตนเองพึงขออนุเคราะห์ต่อพระเถระ และพึงไปสู่อารามด้วยตนเอง ไม่ต้องมีผู้พา แต่นั้นพึงปฏิบัติโดยอาการอันกล่าวแล้ว

เทียบการแสดงตนเป็นอุบาสิกา หญิงจักปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกาบ้างก็ได้เหมือนกัน เป็นแต่เมื่อแสดง พึงอยู่เฉพาะหน้าสงฆ์ห่างจากหัตถบาธ

๓. เบญจางคประดิษฐ์คือ

ให้หน้าผาก ๑ ให้ฝ่ามือทั้ง ๒ ให้เข่าทั้ง ๒ รวมเป็น ๕ จุดพื้น เมื่อกราบอย่างนั้น พึงนั่งคุกเข่า เป็นอันว่าเข่าทั้ง ๒ จุดพื้น พึงหมอบลง ทอดฝ่ามือที่พื้นแหวกช่องให้ห่างสักหน่อย พึงก้มศีรษะลงตรงช่องนั้น ให้หน้าผากจุดพื้นนี้เรียกว่า “การกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ หรือ การกราบประกอบด้วยองค์ห้า”

๔. คำบูชาพระรัตนตรัย

เมื่อจุดธูปเทียนบูชาพระเสร็จแล้ว พึงพร้อมกันนั่งคุกเข่าประณมมือหัวหน้านำกราบพระรัตนตรัยแล้ว ให้ว่าตามเป็นวรรคๆ ดังนี้

ก. บทกราบพระ

อะระหัง สัมมา สัมพุทโธ ภาวะวา, พุทธัง ภาวะวันตัง อะภิวาเทมิ กราบหนึ่ง

สวากขาโต ภาวะวะตาธัมโม, ธัมมัง นมัสสามิ กราบสอง

สุปฏิปันโน ภาวะวะโต สภาวะกะสังโฆ, สังฆัง นมามิ กราบสาม

ข. บทบูชาพระรัตนตรัย (หัวหน้าว่าคนเดียว)

ยะมัมหะ โข มะยัง ภาวะวันตัง สรรณัง คตะตา, โย โน ภาวะวา สัตถา, ยัสสะ จะ มะยัง ภาวะวะโต ธัมมัง โรเจมะ เอเตหิ สักกาเรหิ ตัง ภาวะวันตัง สสัทธัมมัง สสภาวะกะสังฆัง อะภิปูชยามะ (ถ้าคนเดียวเปลี่ยนคำว่า

- มะยัง เป็น อะหัง

- คตะตา เป็น คะโต

- โน เป็น เม

- โรเจมะ เป็น โรเจมิ

- อะภิปูชยามะ เป็น อะภิปูชยามิ)

๕. คำปฏิญาณตนเป็นพุทธมามกะ

เอสาหัง ภัณฑะ, สุจิระปรินิพพุตัมปิ, ตัง ภาวะวันตัง สรรณัง คัจฉามิ ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ พุทธมามะโกติ มัง สังโฆ ธาเรตุ (นี้สำหรับคนเดียว)

ถ้าหลายคนว่าดังนี้

เอเต มะยัง ภัณฑะ, สุจิระปรินิพพุตัมปิ, ตัง ภาวะวันตัง สรรณัง คัจฉามะ ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ พุทธมามกาติ โน สังโฆ ธาเรตุฯ

ถ้าเป็นหญิงให้เปลี่ยนคำว่า

- คำว่า เอเต เป็น เอตา

- คำว่า พุทธมามกาติ เป็น พุทธมามีกาติ

คำแปลเป็นไทย

ท่านเจ้าข้า ข้าพเจ้าถึงพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น แม้ปรินิพพานมานานแล้วแลพระธรรมพระสงฆ์เป็นสรณะ (คือที่ระลึกนับถือ) ของพระสงฆ์จงจำข้าพเจ้าไว้ว่า “เป็นผู้รับเอาพระพุทธเจ้าเป็นของตน”

*****

๓. พิธีทำบุญทั่วไป

พิธีทำบุญในที่นี้ จะพูดถึงพิธีทำบุญทั่วไป ซึ่งเป็นกิจเบื้องต้นที่พุทธศาสนิกจะพึงทราบ และนำไปปฏิบัติได้ ส่วนจะผิดแผกแตกต่างกันไปบ้างนั้น ก็สุดแต่ความนิยมของแต่ละท้องถิ่น พิธีทำบุญในศาสนาพุทธ สรุปลงแล้วมี ๒ พิธี คือ

ก. พิธีทำบุญในงานมงคล เป็นการทำบุญเพื่อความเป็นสิริมงคล ความสุขความเจริญ เช่น พิธีแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ และวันเกิด เป็นต้น

ข. พิธีทำบุญในงานอวมงคล เป็นการทำบุญเพื่อปัดเป่าความชั่วร้ายให้หมดไป โดยปรารถนาถึงเหตุที่ไม่ดี หรือเหตุที่ก่อให้เกิดความทุกข์โศก เช่น พิธีศพ พิธีทำบุญในการที่แรงจذبบ้าน รุ่งกิน น้ำในบ้าน เป็นต้น

ทั้ง ๒ พิธี มีพิธีกรรมที่จะต้องปฏิบัติโดยย่อๆ ดังนี้

๑. จัดสถานที่ ก่อนถึงวันพิธี จะต้องตบแต่งสถานที่รับรองพระที่จะเจริญพระพุทธมนต์ และแขกที่จะมาในงาน ตลอดจนเครื่องใช้แต่ละแผนกให้เรียบร้อย

โดยเฉพาะที่พระสงฆ์ต้องจัดให้อยู่ในฐานที่น่าเคารพเสมอ โดยจัดที่บูชาไว้ทางขวามือของพระที่จะสวดมนต์ และให้หันหน้าไปทางทิศตะวันออก (ถ้าที่จำกัดก็เว้นได้) และอาสนะพระนั้น ต้องจัดให้เป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากฆราวาส โดยเฉพาะผู้หญิง แล้วตั้งกระโถนภาชนะน้ำ พานหมากพลู ไว้ทางขวามือของพระสงฆ์โดยตั้งกระโถนไว้ข้างในแล้วเรียงออกมาตามลำดับ

๒. เครื่องสักการะ หมายถึง โต้ะหมูหรือที่บูชาอื่นใดตามฐานะ อันประกอบด้วย พระพุทธรูป ๑ องค์, แจกัน ๑ คู่, เชิงเทียน ๑ คู่, กระจ่างรูป ๑ ที่ เป็นอย่างน้อย อย่างมากจะจัดให้เต็มทีตามรูปแบบการจัดของโต้ะหมู ๕, ๗ หรือ ๙ เป็นต้น ก็ได้

๓. ด้านสายสิญจน์, บาตรน้ำมนต์ ในงานมงคลทุกชนิดนิยมวางด้วยสายสิญจน์รอบบ้านหรือสถานที่ แต่จะย่อลงมาแค่ที่พระสวดมนต์ก็ได้ การวางด้วยสายสิญจน์ ให้ถือนิ้วขวาไว้เสมอถ้าจะวงรอบบ้านด้วย ก็ให้เริ่มต้นที่โต้ะหมูบูชาแล้วเวียนออกไปที่รั้วบ้านหรือตัวบ้านทางขวามือ (เวียนแบบเลข ๑ ไทย) เมื่อวงรอบแล้วกลับมาวงรอบที่ฐานพระพุทธรูป วงไว้กับฐานพระพุทธรูปแล้วมาวงที่บาตรน้ำมนต์ เสร็จแล้วหาพานวางด้วยสายสิญจน์ที่เหลือไว้ใกล้ๆ บาตรน้ำมนต์นั้น เพื่อให้พระสงฆ์ใช้ประกอบการเจริญพระพุทธมนต์ต่อไป

บาตรน้ำมนต์ ให้ใส่น้ำพอควร จะใส่ใบเงิน ใบทอง ใบนาก หญ้าแพรก ฝักส้มป่อย ฝิวมะกรูด ฯลฯ ก็ได้ สุดแต่จะนิยม ไม่ใส่อะไรเลยก็ได้เพราะพระพุทธมนต์ที่พระสวดเป็นของประเสริฐอยู่แล้วและตั้งไว้ทางขวามือของพระสงฆ์ที่เป็นประธาน ดิดเทียนน้ำมนต์ไว้ที่ขอบบาตร ๑ เล่ม จะหลัก ๑ บาท หรือ ๒ บาทก็ได้ แต่ควรให้ใส่ใหญ่ๆ ไว้เพื่อกันลมพัดดับด้วย และเมื่อพระสงฆ์ดับเทียนน้ำมนต์แล้วห้ามจุดอีกต่อไป ซึ่งถือว่าเป็นการดับเสียดจัญไรไปหมดแล้วมิให้เกิดขึ้นมาอีก

ส่วนในพิธีศพ ตั้งแต่ถึงแก่กรรมจนกระทั่งเผา ไม่มีการวางด้วยสายสิญจน์และตั้งบาตรน้ำมนต์ หลังจากเผาศพแล้วจะทำบุญอุทิศจึงกระทำได้

๔. การนิมนต์พระ เจ้าภาพจะต้องแจ้ง วันเดือนปี และพิธีที่จะกระทำให้พระสงฆ์ทราบเสมอ เพราะบทสวดมนต์จะมีเพิ่มเติมตามดอกาสที่ทำบุญไม่เหมือนกัน ส่วนจำนวนพระสงฆ์นั้นมีแน่นอน เฉพาะพระสวดพระอภิธรรม สวดรับเทศน์ และสวดหน้าไฟเท่านั้น คือ ๔ รูป นอกนั้นแล้ว ถ้าเป็นงานมงคล พระสงฆ์ที่สวดมนต์ (เจริญพระพุทธรูป) ก็นิยม ๕ รูป, ๗ รูป, ๙ รูป, ๑๐ รูป โดยเหตุผลว่า ถ้าเป็นงานแต่งงานซึ่งนิยมคู่ จะนิมนต์พระ ๕ รูป, ๗ รูป, ๙ รูป โดยรวมพระพุทธรูปเข้าอีก ๑ องค์ เป็น ๖ รูป, ๘ รูป และ ๑๐ รูป ก็ได้เหมือนกัน ส่วนพิธีหลวงใช้ ๑๐ รูป เสมอ

สำหรับพิธีสวดปกรณ์ มาติกา บังสุกุล ก็เพิ่มจำนวนพระสงฆ์มากขึ้นอีกเป็น ๑๐, ๑๕, ๒๐, ๒๕ รูป หรือจนถึง ๘๐ รูป หรือ ๑๐๐ รูป ก็สุดแต่จะศรัทธา ไม่จำกัดจำนวน การนิมนต์พระเพื่อฉันหรือรับอาหารบิณฑบาต อย่างระบุชื่ออาหาร ๕ ชนิด คือ ข้าวสุก ขนมสด ขนมห้าง ปลา เนื้อ สรุปล้วนระบุไม่ได้ทุกชนิด จะเป็นขนมจีน หมี่กรอบ ไม่ได้ทั้งนั้น ให้ใช้คำรวมว่า “**รับอาหารบิณฑบาต เข้า - เพล**” หรือ “**ฉันเข้า ฉันเพล**” ก็พอแล้ว

เมื่อพระสงฆ์ที่มาสวดมนต์ถึงบ้านแล้ว กิจที่จะต้องทำอีกอย่างหนึ่งก็คือ ควรจัดหาน้ำล้างเท้าและทำให้เสร็จ เพราะถ้าพระสงฆ์ล้างเอง น้ำมีตัวสัตว์ พระสงฆ์ก็เป็นอาบัติ และถ้าปล่อยให้เท้าเปียกน้ำแล้วเหยียบอาสนะ พระสงฆ์ก็เป็นอาบัติอีก จึงต้องทำให้ท่าน แต่สมัยนี้ การไปมาสะดวกด้วยยานพาหนะเท้าพระสงฆ์ไม่เปราะเปื้อนจึงไม่มีการล้างเท้าพระสงฆ์เป็นส่วนมาก

๕. ลำดับพิธี โดนทั่วไปพิธีมงคลจะเริ่มด้วยประธาน หรือเจ้าภาพจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย ธูปไม่ควรเกิน ๓ ดอก หรืออย่างมากไม่เกิน ๕ ดอก เทียน ๒ เล่ม และจุดให้ติดจริงๆ จุดแล้วอธิฐานใจ กราบ ๓ หน แล้วอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร ฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธรูป เมื่อพระสงฆ์สวดถึงบท “**อเสวนา จ พาลานั**” ให้เจ้าภาพจุดเทียนน้ำมัน และเมื่อพระสงฆ์สวดถึงบทว่า “**นิพพนติ ธีรา ยถา ยมปทีเป**” ท่านดับเทียนตรงคำว่า “**นิพ**” โดยจุ่มเทียนน้ำมันลงในบาตรน้ำมัน (การดับเทียนอาจจะผิดแผกไปจากนี้บ้างก็เป็นเรื่องของพระสงฆ์) พระสงฆ์สวดมนต์จบแล้ว ถ้าเป็นพิธีสวดมนต์ในวันเดียวซึ่งนิยมทำในตอนเช้าหรือเพลก็ถวายภัตตาหาร ฉันเสร็จถวายไทยธรรม พระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพกวาดน้ำ ก็นับว่าเสร็จพิธี แต่ถ้าทำบุญ ๒ วัน วันแรกนิยมสวดเย็น แบบนี้ เมื่อสวดมนต์เย็นเสร็จก็นับว่าเสร็จไปตอนหนึ่งรุ่งขึ้นจะเช้าหรือเพล พระสงฆ์มาถึงก็ทำกิจเบื้องต้น มีจุดเทียนธูป อาราธนาศีล รับศีลเสร็จแล้ว พระสงฆ์สวดถวายพรพระ ไม่มีอาราธนาพระปริตร จบแล้วถวายภัตตาหาร ถวายไทยธรรม พระสงฆ์อนุโมทนาเจ้าภาพกวาดน้ำ จึงเสร็จพิธี

๖. การกรวดน้ำ เมื่อพระสงฆ์เริ่มอนุโมทนา คือ รูปหัวหน้าว่า “**ยถา...**” ก็ให้เจ้าภาพทำการกรวดน้ำทันที พอจบ “**ยถา...**” พระสงฆ์รูปที่สองขึ้นบทอนุโมทนา “**สัพพี...**” พระสงฆ์ นอกนั้นสวดรับต่อพร้อมกัน ก็ให้เจ้าภาพเทน้ำให้หมด แล้วนั่งประนมมือฟังพระสงฆ์ให้พรต่อไป จบแล้วกราบ ๓ หน

๗. การประพรมน้ำพระพุทธมนต์ ให้กระทำหลังจากพระสงฆ์อนุโมทนา (ยถาสัพพี) จบแล้ว จะนิมนต์ให้พระสงฆ์ประพรมใครหรือที่ใดก็นิมนต์ท่านตามประสงค์

๘. การเทศน์ การนิมนต์พระสงฆ์ให้แสดงพระธรรมเทศนาด้วย ในกรณีที่มีสวดมนต์ก่อนแล้วก็มีเทศน์ติดต่อกับไป การอาราธนาตอนพระสวดมนต์ให้อาราธนาพระปริตร ยังไม่ต้องรับศีลต่อเมื่อถึงเวลาเทศน์ นิมนต์พระสงฆ์ขึ้นธรรมาสน์แล้ว จึงอาราธนาศีล รับศีลเสร็จ อาราธนาธรรมต่อ พระสงฆ์เทศน์จบ ถ้าไม่มีพระสวดรับเทศน์ พระท่านจะอนุโมทนาบธรรมาสน์เลย ท่านลงมาแล้วจึงถวายไทยธรรม (เครื่องกัณฑ์) แต่ถ้ามีพระสวดรับเทศน์ เช่น ในกรณีทำบุญหน้าศพ เป็นต้น พระเทศน์จบ พระสงฆ์สวดรับเทศน์ต่อ (ระหว่างนี้พระสงฆ์จะลงมานั่งข้างล่างต่อต้นแถวพระสวด) จบแล้วเจ้าภาพจึงถวายไทยธรรม พระสงฆ์อนุโมทนา เจ้าภาพกรวดน้ำเป็นพิธี

๙. การตั้งเครื่องบูชาหน้าศพ ถ้าเป็นพิธีอาบน้ำศพ จะต้องมียืน (ประทีป) ๑ เล่ม ตามไว้ข้างศพเหนือศีรษะด้วย และประทีปนี้จะตามไว้ตลอดเวลา เมื่อน้ำศพลงหีบแล้ว ก็ตามไว้ข้างหีบด้านเท้าของผู้ตาย ซึ่งถือว่าผู้ตายจะได้จุดส่องทางไป

ถ้าเป็นพิธีทำบุญหน้าศพ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน หรือวันเผาก็ตาม ด้านหน้าศพจะมีที่จัดรูปไว้ให้ผู้ทีเคารพนับถือบูชา ๑ ที่ และนอกจากนี้ เวลาประกอบพิธีทุกครั้ง นิยมจัดเครื่องทองน้อยไว้เบื้องหน้าศพอีก ๑ ที่ ซึ่งประกอบด้วย กรวยปักดอกไม้ ๓ กรวย, เทียน ๑ เล่ม, รูป ๑ ดอก เครื่องทองน้อยนี้ตั้งไว้หน้าศพเพื่อให้ศพบูชาธรรมโดยเจ้าภาพจุดให้ และการตั้งให้ตั้งดอกไม้ไว้ข้างนอก ตั้งรูปเทียนไว้ข้างใน (หันรูปเทียนไว้ทางศพ) ให้ตั้งเครื่องทองน้อยอีกชนิดหนึ่งสำหรับเจ้าภาพในเวลาพิธีระหว่างพระสงฆ์กับเจ้าภาพ การตั้งให้หันรูปเทียนไว้ทางเจ้าภาพ

๑๐. การจุดเทียนรูป การจุดเทียนรูปบูชาพระรัตนตรัยหรืออื่นใดก็ตาม จะต้องจุดเทียนก่อนเสมอ แล้วจึงจุดรูป เพราะถือว่าเทียนสูงกว่ารูป และอีกประการหนึ่ง การจุดเทียนก่อน หากเทียนเกิดการดับขึ้นระหว่างกลางคัน ก็จะได้ต่อติดกันสะดวกยิ่งขึ้น

๑๑. ผ้ากุษาโยง พิธีศพ เวลาพระท่านจะบังสุกุล จะมีผ้ากุษาโยงซึ่งเชื่อมโยงมาจากศพเสมอ การทอดผ้าบนผ้ากุษาโยงนี้ให้ทอดตามขวาง เพื่อพระจับชักบังสุกุล ถ้าไม่มีผ้าทอด พระก็จับเฉพาะผ้ากุษาโยง หากไม่มีผ้ากุษาโยง จะใช้ด้ายสายสิญจน์แทนก็ได้ และห้ามข้ามเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็มือหรือเท้าก็ตาม ถือว่าไม่เคารพศพ สำหรับศพหลวง ผู้กุษาโยงจะถูกนำเชื่อมกับผ้าหรือด้ายสายสิญจน์ที่ต่อมาจากศพ จากนั้นเจ้าภาพจึงทอดผ้า

๑๒. ใบบวารณา ในการทำบุญ มักจะมีเงินถวายพระสงฆ์เสมอเพื่อให้ท่านนำไปใช้จ่าย แต่พระสงฆ์ท่านจำเป็นต้องเงินไม่ได้ จึงใช้ใบบวารณาแทน และใช้คำว่าจตุปัจจัย (ปัจจัย ๔ คือ เครื่องนุ่งห่ม ๑ อาหาร ๑ ที่อยู่อาศัย ๑ ยารักษาโรค ๑) แทนคำว่าเงิน

(ตัวอย่างใบสำคัญรับเงิน)

เขียนที่ .....

ข้าพเจ้า ..... ไวยาวัจกร .....

.....
ได้รับเงิน .....

เป็นจำนวน ..... (.....)

จากเจ้าหน้าที่ไว้เป็นการถูกต้องแล้ว

(ลงชื่อ) ..... ผู้รับเงิน

(.....)

...../...../...../

การเตรียมการในการทำบุญ

๑. การจัดสถานที่ทำบุญ

๑.๑ โต๊ะหมู่บูชา

- ตั้งไว้ด้านขวาของอาสน์สงฆ์ สูงกว่าอาสน์สงฆ์พอสมควร หันหน้าไปทางด้านทิศตะวันออก ทิศเหนือ หรือทิศใดก็ได้ไม่นิยมตั้งหันหน้าไปทางทิศตะวันตก (ดูความเหมาะสมของสถานที่ประกอบด้วย)

- โต๊ะหมู่บูชา ประกอบด้วยสิ่งสำคัญอย่างน้อยคือ

๑.๑.๑ พระพุทธรูป ๑ องค์

๑.๑.๒ แจกัน ๑ คู่ พร้อมดอกไม้ประดับ (ดอกไม้นิยมให้มีสีสวย-กลิ่นหอม-กำลังสด

ชื่น)

๑.๑.๓ กระจกสูงรูป ๑ ใบ พร้อมรูปหอม ๓ ดอก

๑.๑.๔ เชิงเทียน ๑ คู่ พร้อมเทียน ๒ เล่ม

๑.๒ อาสน์สงฆ์

- จัดตั้งไว้ด้านซ้ายโต๊ะหมู่บูชา แยกเป็นเอกเทศต่างหากจากที่นั่งฆราวาส ประกอบด้วยเครื่องรับรอง คือ

๑.๒.๑ พรมเล็กเท่าจำนวนพระสงฆ์

๑.๒.๒ กระจาดเท่าจำนวนพระสงฆ์

๑.๒.๓ ภาชนะน้ำเย็นเท่าจำนวนพระสงฆ์

๑.๒.๔ ภาชนะน้ำร้อนเท่าจำนวนพระสงฆ์

- เครื่องรับรองดังกล่าว ตั้งไว้ด้านขวามือของพระสงฆ์โดนตั้งกระโถนไว้ด้านในสุด ถัดออกมาเป็นภาชนะน้ำเย็น ส่วนภาชนะน้ำร้อนจัดถวายเมื่อพระสงฆ์เข้านั่งแล้ว
- ถ้าเครื่องรับรองไม่เพียงพอ จัดไว้สำหรับพระผู้เป็นประธานสงฆ์ ๑ ที่ นอกนั้น ๒ รูปต่อ ๑ ที่ก็ได้ (ยกเว้นแก้วน้ำ)

๑.๓ ที่นั่งเจ้าภาพและผู้จัดงาน

- จัดไว้ด้านหน้าของอาสน์สงฆ์ โดยแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากอาสน์สงฆ์
- ถ้าเนื่องเป็นอันเดียวกับอาสน์สงฆ์ ให้ปูเสื่อหรือพรมบนอาสน์สงฆ์ทับผืนที่เป็นที่ นั่งสำหรับฆราวาส โดยปูทับกันออกมาตามลำดับ แล้วปูพรมเล็กสำหรับพระสงฆ์แต่ละรูปอีกเพื่อให้ สูงกว่าที่นั่งเจ้าภาพ

๑.๔ ภาชนะน้ำมนต์

- จัดทำเฉพาะพิธีทำบุญงานมงคลทุกชนิด โดยตั้งไว้ข้างโต๊ะหมู่บูชา ด้านขวาของ ประธานสงฆ์
- พิธีทำบุญงานอวมงคลที่เกี่ยวข้องกับศพ เช่น ทำบุญ ๗ วัน, ๕๐ วัน, ๑๐๐ วัน เป็นต้นไม่ต้องจัดภาชนะน้ำมนต์

๑.๕ เทียนน้ำมนต์

- ใช้เทียนขี้ผึ้งแท้ น้ำหนัก ๑ บาทขึ้นไป โดนใช้ชนิดไส้ใหญ่ เพื่อป้องกันมิให้ดับง่าย

๒. การนิมนต์พระสงฆ์

๒.๑ พิธีทำบุญงานมงคล อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า ๕ รูป ข้างมากไม่มีกำหนด (พิธีหลวงนิยม ๑๐ รูป)

๒.๒ งานมงคลสมรส เมื่อก่อนนิยมนิมนต์จำนวนคู่ คือ ๖, ๘, ๑๐, ๑๒ รูป เพื่อให้ฝ่าย เจ้าบ่าวและเจ้าสาวนิมนต์ฝ่ายละเท่าๆ กัน

๒.๓ ปัจจุบัน งานมงคลทุกประเภท รวมทั้งงานมงคลสมรสนิยมนิมนต์ ๙ รูป (เลข ๙ ออกเสียงใกล้เคียงคำว่า “ก้าว” กำลังพระเกตุ ๙, พระพุทธรุคณ ๙ และโลกุตรธรรม ๙)

๒.๔ งานทำบุญอายุ นิยมนิมนต์พระสงฆ์เกินกว่าอายุเจ้าภาพ ๑ รูป

๒.๕ งานอวมงคลเกี่ยวข้องกับพิธีศพ นิยมนิมนต์ดังนี้

- สวดพระอภิธรรม ๔ รูป
- สวดหน้าไป ๔ รูป
- สวดพระพุทธรุคณ ๕, ๗, ๑๐ รูป ตามกำลังศรัทธา
- สวดแจง ๒๐, ๒๕, ๕๐, ๑๐๐, ๕๐๐ รูป หรือทั้งวัด
- สวดมาติกา สวดบังสุกุล นิยมนิมนต์เท่าอายุผู้ตายหรือตามศรัทธาก็ได้

๒.๖ วิธีการนิมนต์

- พิธีที่เป็นทางการ นิมนต์เป็นลายลักษณ์อักษร
- พิธีทำบุญส่วนตัว นิยมไปนิมนต์ด้วยวาจาด้วยตนเอง

๒.๗ ข้อควรระวัง

อย่านิมนต์ออกซื้ออาหาร เช่น นิมนต์ไปฉันขนมจีน เป็นต้น เพราะพระผิดวินัยบัญญัติ นิมนต์แต่เพียงว่า “นิมนต์รับบิณฑบาต รับประทาน” หรือ “นิมนต์ฉันเช้า ฉันทเพล” เป็นต้น

๓. การใช้ด้ายสายสิญจน์

๓.๑ นิยมใช้ทั้งงานพิธีมงคล และพิธีอวมงคล

๓.๒ งานพิธีอวมงคลเกี่ยวกับศพ ไม่ใช้ด้ายสายสิญจน์วงรอบอาคารบ้านเรือน ใช้เป็นสายโยงจากศพมาถึงอาสน์สงฆ์สำหรับพระสงฆ์พิจารณาบังสุกุล

๓.๓ งานพิธีมงคล นิยมวงรอบอาคารบ้านเรือนเฉพาะพิธีขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญบ้านประจำปี และทำบุญปิดความเสียดจัญไรดังนี้

- อาคารบ้านเรือนที่มีรั้วหรือกำแพง วงรอบรั้วหรือกำแพงโดยรอบ

- อาคารบ้านเรือนที่ไม่มีรั้วหรือกำแพง หรือมีแต่บริเวณกว้างขวางเกินไป ให้วง

เฉพาะรอบตัวอาคารบ้านเรือน

๓.๔ การวงด้ายสายสิญจน์

- เริ่มวงด้วยสายสิญจน์ตั้งแต่โตะหมุ่มบูชา แต่ยังไม่ต้องวงรอบพระพุทธรูป เมื่อวงรอบอาคารบ้านเรือน หรือรอบบริเวณงาน แล้วจึงนำมาวงรอบฐานพระพุทธรูปภายหลัง โดยวงเวียนขวา ๑ หรือ ๓ รอบ

- วงด้ายสายสิญจน์ขวาไปตามลำดับ และยกขึ้นให้อยู่สูงที่สุด เพื่อป้องกันคนข้ามกราย หรือทำขาด

- ด้ายสายสิญจน์ที่วงแล้วให้คงไว้ตลอดไป ไม่ต้องเก็บ

- พิธีทำบุญงานมงคลอื่นๆ วงเฉพาะบริเวณห้องพิธีหรือเฉพาะรอบฐานพระพุทธรูปที่โตะหมุ่มบูชา แล้วโยงมาวงรอบภาชนะน้ำมนต์ วางกลุ่มด้ายสายสิญจน์ใส่พานไว้ด้านซ้ายโตะหมุ่มบูชา

๓.๕ การใช้ด้ายสายสิญจน์ทอดบังสุกุล

- โยงจากศพ จากโกศอัฐิ จากรูปของผู้ตาย หรือจากรายนามของผู้ตายอย่างใดอย่างหนึ่งมาทอดให้พระสงฆ์พิจารณาบังสุกุล

- ในพิธีทำบุญงานมงคล หากเชิญโกศอัฐิของบรรพบุรุษมาร่วมบำเพ็ญกุศลด้วย เมื่อจะนิมนต์พระสงฆ์พิจารณาบังสุกุล ให้ใช้ด้ายสายสิญจน์อีกกลุ่มต่างหากจากกลุ่มที่พระสงฆ์ถือเจริญพระพุทธรูปมนต์ หรือจะเด็ดด้ายสายสิญจน์จากกลุ่มเดียวกันนั้นให้ขาดออกจากพระพุทธรูป แล้วเชื่อมโยงกับโกศอัฐิก็ได้

๓.๖ การทำมงคลแฝด

- นำด้ายดิบที่ยังไม่ได้ทำเป็นด้ายสายสิญจน์ไปขอให้พระเถระที่เคารพนับถือทำพิธีปลุกเสกและทำเป็นมงคลแฝดสำหรับคู่บ่าวสาว ก่อนถึงวันงานประมาณ ๗ วัน หรือ ๓ วันเป็นอย่างน้อย

๔. เทียนชนวน

๔.๑ อุปกรณ์

- ใช้เทียนทอทองเหลืองขนาดกลาง ๑ ข้าง
- เทียนขี้ผึ้งใส่ใหญ่ๆ ขนาดพอสมควร ๑ เล่ม
- น้ำมันชนวน (ขี้ผึ้งแท้แช่น้ำมันเบนซิน หรือเคียวขี้ผึ้งให้เหลว ยกออกจากเตาไฟแล้ว

ผสมน้ำมันเบนซิน)

๔.๒ การถือเชิงเทียนชนวนสำหรับพิธีกร

- ถือด้วยมือขวา โดยหงายฝ่ามือ ใช้นิ้วมือสี่นิ้ว (เว้นนิ้วหัวแม่มือ) รองรับฐานเชิงเทียน ใช้นิ้วหัวแม่มือกดฐานเชิงเทียนเข้าไว้
- ไม่นิยมจับกึ่งกลางเชิงเทียน เพราะจะทำให้ผู้ใหญ่วับไม่สะดวก

๔.๓ การส่งเทียนชนวนให้ผู้ใหญ่สำหรับพิธีกร

- ถึงเวลาประกอบพิธี จุดเทียนชนวน ถือด้วยมือขวา เดินเข้าไปหาประธานในพิธี (เข้าทางซ้ายมือประธานฯ) ยืนตรงโค้งคำนับ
- เดินตามหลังประธานในพิธีไปยังที่บูชา โดยเดินไปทางด้านซ้ายมือประธานฯ
- ถ้าประธานในพิธีหยุดยืนหน้าที่บูชา พิธีกรน้อมตัวลงเล็กน้อยส่งเทียนชนวน (ถ้าประธานในพิธีนั่งคุกเข่าพิธีกรก็นั่งคุกเข่า) ตาม แล้วส่งเทียนชนวนด้วยมือขวา มือซ้ายห้อยอยู่ข้างตัว
- ส่งเทียนชนวนแล้วถอยหลังออกมาห่างจากประธานในพิธีพอสมควร พร้อมกับคอยสังเกต ถ้าเทียนชนวนดับพึงรีบเข้าไปจุดทันที
- เมื่อประธานในพิธีจุดเทียนรูปเสร็จแล้ว เข้าไปรับเทียนชนวน โดยวิธียื่นมือขวาแบมือเข้าไปรองรับ ถอยหลังห่างออกไปเล็กน้อย โค้งคำนับแล้วจึงกลับหลังหันเดินออกมา

๔.๔ การจุดเทียนรูปสำหรับประธานในพิธี

- เมื่อพิธีกรถือเทียนชนวนเข้าไปเชิญประธานฯ ประธานฯลุกขึ้นจากที่นั่ง เดินไปที่หน้าโต๊ะหมู่บูชา ถ้าโต๊ะหมู่บูชาตั้งอยู่สูง พึงยืน ถ้าตั้งอยู่ไม่สูงนัก พอนั่งคุกเข่าจุดถึง พึงนั่งคุกเข่าลง แล้วรับเชิงเทียนชนวนจากพิธีกร
- จุดเทียนเล่มขวาของพระพุทธรูปก่อน แล้วจุดเล่มซ้ายต่อไป แล้วจึงจุดรูป
- ถ้ามีสายชนวนเชื่อมโยงจากรูปไปยังเทียนทุกคู่พึงจุดรูปเป็นอันดับแรก
- ถ้ารูปมิได้จุ่มน้ำมันชนวน พึงถอนรูปออกมาจุดกับเทียนชนวน ส่งเทียนชนวนให้พิธีกรแล้ว ปักรูปไว้ตามเดิมโดยปักเรียงหนึ่งแถวเดียวกัน หรือปักเป็นสามเส้าก็ได้
- จุดเทียนรูปเสร็จแล้ว นั่งคุกเข่าประนมมือกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย โดยว่า นโม ... ๓ จบ แล้วว่า อิมินา... (เพียงแต่นึกในใจ) แล้วกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ขณะกราบพึงระลึกถึงพระรัตนตรัยด้วย คือ กราบครั้งที่ ๑ บริกรรมว่า **อรหํ สมมาสมพุทโธ ภควา พุทฺธํ ภควนฺตํ อภิวาเทมิ** ครั้งที่ ๒ บริกรรมว่า **สุวากุขาโต ภควตา ธมฺโม ธมฺมํ นมสฺสามิ** ครั้งที่ ๓ บริกรรมว่า **สุปฏิปนโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สงฺฆํ นมามิ** เสร็จแล้วกลับเข้าไปนั่งประจำที่

๕. การอาราธนาสำหรับพิธีกร

- เมื่อเจ้าภาพ หรือประธานในพิธี จุดเทียนธูปบูชา พระรัตนตรัยเสร็จแล้ว พิธีกรเริ่มกล่าวคำอาราธนาศีล

- ถ้าอาสน์สงฆ์อยู่ระดับพื้น ผู้ร่วมพิธีทั้งหมดนั่งกับพื้นพิธีกรพียงนั่งคุกเข่าประนมมือกราบ ๓ ครั้ง แล้วจึงกล่าวคำอาราธนาถ้าอาสน์สงฆ์ยกขึ้นจากพื้น แต่ผู้ร่วมพิธีทั้งหมดนั่งอยู่กับพื้นก็นั่งคุกเข่าอาราธนาเช่นกัน

- ถ้าอาสน์สงฆ์ยกสูง ผู้ร่วมพิธีทั้งหมดนั่งเก้าอี้ พิธีกรพียงยืนทางซ้ายอาสน์สงฆ์ ข้างหน้าพระสงฆ์รูปที่ ๓ จากซ้ายแถวหรือที่อันเหมาะสม ทำความเคารพประธานในพิธี แล้วหันหน้าไปทางประธานสงฆ์ ประนมมือ กล่าวคำอาราธนาศีล โดยหยุดทอดเสียงเป็นจังหวะๆ ดังนี้ “**มะยัง ภันเต วิสุง สีสุง รักขะณัตถายะ, ติสระระณนะ สะหะ, ปญฺจะ สิลานิ ยาจา มะ, ทุติยัมปิ...ยาจา มะ, ตะติยัมปิ...ยาจา มะ**”

- เมื่อรับศีลเสร็จแล้ว พียงอาราธนาพระปริตรต่อไป จบแล้ว ถ้านั่งคุกเข่า ก็กราบ ๓ ครั้ง ถ้ายืน ก็ยกมือไหว้ เสร็จแล้วทำความเคารพประธานในพิธีอีกครั้งหนึ่ง

๖. การจุดเทียนน้ำมันต์

- ประธานในพิธี หรือเจ้าภาพ จะต้องรอคอยจุดเทียนน้ำมันต์อีกครั้งหนึ่ง

- เมื่อพระเจริญพระพุทธรูปถึงมงคลสูตร พิธีกรพียงจุดเทียนชวนชวนเข้าไปเชิญประธานในพิธีหรือเจ้าภาพไปจุดเทียนน้ำมันต์ ยกภาชนะน้ำมันต์ถวายประธานสงฆ์ ยกมือไหว้ แล้วกลับไปนั่งที่เดิม

๗. การถวายข้าวบูชาพระพุทธรูป

- เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธรูปถึงบทถวายพรพระพิธีกร ยกสำรับคาวหวานไปตั้งที่หน้าโต๊ะบูชาโดยตั้งบนโต๊ะที่มีผ้าขาวปูรอง หรือที่พื้นแต่มีผ้าขาวปูรอง

- เชิญประธานในพิธีหรือเจ้าภาพทำพิธีบูชา (พิธีกรไม่ควรจัดทำเสียเอง)

- ประธานในพิธี หรือเจ้าภาพ นั่งคุกเข่า (พิธีราชภรณ์จุดธูป ๓ ดอก ปักที่กระถางธูป) ประนมมือกล่าวคำบูชาข้าวพระพุทธรูปแล้วกราบ ๓ ครั้ง

- กรณียกสำรับคาวหวานสำหรับพระพุทธรูปและสำรับคาวหรือทั้งคาวและหวานสำหรับพระสงฆ์เข้าไปพร้อมกัน (หลังจบบทถวายพรพระ) ประธานฯ หรือเจ้าภาพ นั่งคุกเข่ากล่าวคำบูชาข้าวพระพุทธรูปแล้วจึงยกสำรับคาวหรือทั้งคาวและหวานถวายพระสงฆ์เฉพาะรูปประธานฯ นอกนั้นจะมอบให้ผู้ร่วมพิธีเข้าร่วมถวายก็ถือว่าเป็นความสมบูรณ์แห่งพิธีการที่เหมาะสม (กรณีนี้ น่าจะเหมาะสมกว่า)

๘. การลาข้าวพระพุทธรูป

- เมื่อพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว เจ้าภาพหรือพิธีกร เข้าไปนั่งคุกเข่าประนมมือกล่าวคำลาข้าวพระพุทธรูปแล้วกราบ ๓ ครั้ง แล้วยกสำรับไปได้

๙. การจัดภัตตาหารถวายพระสงฆ์

- เวลาเช้า จัดอาหารประเภทอาหารเบา เช่น ข้าวต้ม โจ๊ก กาแฟ ขนมปัง เป็นต้น
- เวลาเพล จัดอาหารประเภทอาหารหนัก โดยมากจัดเป็นอาหารไทย และควรเป็นอาหารพื้นเมืองเป็นหลัก อาจมีอาหารพิเศษแทรกบ้างก็ได้

๑๐. การประเคนของพระ

- ถ้าเป็นชาย ยกส่งให้ถึงมือพระภิกษุผู้รับประเคน ถ้าเป็นหญิง วางถวายบนผ้าที่พระทอดรับประเคนและรอให้ท่านจับที่ผ้าทอดนั้นก่อน จึงวางสิ่งของลงบนผ้านั้น
- ถ้าพระสงฆ์นั่งกับพื้น พึงนั่งคุกเข่าประเคน ถ้าพระสงฆ์นั่งเก้าอี้ พึงยืนประเคน
- ยกภัตตาหารที่จะพึงฉันพร้อมภาชนะอาหารถวายเท่านั้น สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ไม่ต้องยกประเคน เพียงแต่วางมอบให้ท่านนั้นก็พอ
- ภัตตาหารทุกชนิดที่ประเคนแล้ว ห้ามคลุกหัดสัจจับต้องอีก ถ้าเผลอไปจับต้องเข้า ต้องประเคนใหม่

- ประเคนครบทุกอย่างแล้ว ถ้านั่งคุกเข่าประเคน ก็กราบ ๓ ครั้ง ถ้ายืนประเคนก็น้อมตัวลงยกมือไหว้

- ลักษณะการประเคนที่ถูกต้อง ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. สิ่งของที่จะประเคน ไม่ใหญ่โตหรือหนักเกินไปขนาดปานกลางคนเดียวยกไหว และยกสิ่งของนั้นให้ขึ้นพ้นจากพื้นที่ตั้งของนั้นตั้งอยู่

๒. ผู้ประเคนอยู่ห่างจากพระภิกษุผู้รับประเคนประมาณ ๑ ศอก (อย่างมากไม่เกิน ๒ ศอก)

๓. ผู้ประเคนน้อมสิ่งของนั้นเข้าไปให้ด้วยกิริยาอาการแสดงความเคารพอ่อนน้อม

๔. กิริยาอาการที่น้อมสิ่งของเข้าไปให้ นั้น จะส่งให้ด้วยมือก็ได้ ด้วยของเนื่องด้วยกาย เช่น ใช้ทัพพีตักถวาย ก็ได้

๕. พระภิกษุผู้รับประเคนนั้น จะรับด้วยมือก็ได้ด้วยของเนื่องด้วยกาย เช่น จะใช้ผ้าทอดรับ ใช้บาตรรับ หรือใช้ภาชนะรับก็ได้

๑๑. การจัดเครื่องไทยธรรมถวายพระสงฆ์

๑๑.๑ เครื่องไทยธรรม คือวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่สมควรถวายแก่พระสงฆ์ ได้แก่ ปัจจัย ๔ และสิ่งของที่นับเนื่องในปัจจัย ๔

๑๑.๒ สิ่งของที่ประเคนพระสงฆ์ได้ในเวลาเช้าซึ่งเที่ยง ได้แก่ ประเภทอาหารคาวหวานทุกชนิด ทั้งอาหารสด อาหารแห้ง และอาหารเครื่องกระป๋องทุกประเภท

หากนำสิ่งของเหล่านี้ไปถวายในเวลาหลังเที่ยงวันแล้ว เพียงแต่แจ้งให้ภิกษุรับทราบแล้วมอบสิ่งของเหล่านั้นแก่ศิษย์ของท่านให้เก็บรักษาในวันต่อไปก็พอ

๑๑.๓ สิ่งของที่ประเคนพระสงฆ์ได้ตลอดเวลา ได้แก่ ประเภทเครื่องดื่ม เครื่องยาบำบัดความเจ็บไข้ และประเภทเภสัช เช่น น้ำตาล น้ำผึ้ง น้ำอ้อย หมากพลู หรือประเภทสิ่งของที่ไม่ใช่ของสำหรับบิณฑ

๑๑.๔ สิ่งของที่ไม่สมควรประเคนพระสงฆ์ ได้แก่ เงิน และวัตถุสำหรับใช้แทนเงิน เช่น ธนบัตร เป็นต้น

(ในการถวาย ควรใช้ใบพิจารณาแทนตัวเงินส่วนตัวเงินมอบไว้กับไวยาวัจกรของพระภิกษุนั้น)

๑๒. การปฏิบัติในการกรวดน้ำ

- กระทำในงานทำบุญทุกชนิด เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว
- ใช้น้ำที่ใสสะอาดบริสุทธิ์ ไม่มีสิ่งอื่นใดเจือปน
- ใช้ภาชนะสำหรับกรวดน้ำโดยเฉพาะ ถ้าไม่มี ก็ใช้แก้วน้ำหรือขันน้ำแทน โดยจัดเตรียมไว้ก่อนถึงเวลาใช้

- กรวดน้ำหลังจากถวายเครื่องไทยธรรมแล้ว
- เมื่อประธานสงฆ์เริ่มอนุโมทนา (ยถา...) ก็เริ่มหลังน้ำอุทิศส่วนกุศล
- ถ้านั่งอยู่กับพื้น ฟังนั่งพับเพียบจับภาชนะสำหรับกรวดน้ำด้วยมือทั้งสอง รินน้ำให้ไหลลงเป็นสาย

- ถ้าภาชนะสำหรับกรวดน้ำปากกว้าง เช่น ขันหรือแก้วควรใช้นิ้วขวารองรับสายน้ำให้ไหลลงไปตามนิ้วชี้ขึ้น ถ้าภาชนะปากแคบ ไม่ต้องใช้นิ้วมือรองรับสายน้ำ

- ควรรินน้ำให้ไหลลงเป็นสาย โดยไม่ขาดตอนเป็นระยะๆ พร้อมกันนั้น ควรตั้งจิตอุทิศส่วนกุศลแก่ท่านผู้ล่วงลับไปแล้ว (คำกรวดน้ำมีในหนังสือนี้แล้ว)

- เมื่ออุทิศเป็นส่วนรวมแล้ว ควรอุทิศระบุเฉพาะเจาะจง ชื่อ นามสกุล ของผู้ล่วงลับไปแล้วอย่างชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

- เมื่อพระสงฆ์รูปที่ ๒ รับและขึ้นอนุโมทนาว่า สัพพัตติโย... ฟังเทน้ำให้หมดภาชนะ แล้วประนมมือรับพรต่อไป

- ขณะที่พระสงฆ์กำลังอนุโมทนา ไม่พึงลุกไปทำธุระกิจอื่นๆ (หากไม่จำเป็นจริงๆ)
- พระสงฆ์อนุโมทนาจบแล้ว ฟังกราบหรือไหว้ตามสมควรแก่สถานที่นั้นๆ
- น้ำที่กรวดแล้วพียงนำไปเทลงที่พื้นดิน โดยเทลงที่กลางแจ้งภายนอกตัวอาคารบ้านเรือน ห้ามเทลงไปในกระโถนหรือในที่สกปรกเป็นอันขาด

กำหนดการ
พิธีฟังพระธรรมเทศนา

ณ .....

วัน ..... ที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

- เวลา.....
- พระสงฆ์ ประธานในพิธี และผู้เข้าร่วมพิธีพร้อม ณ บริเวณสถานที่ฟังธรรม
  - อนุศาสนาจารย์ อาราธนาพระสงฆ์ขึ้นธรรมมาสน์
  - ประธานในพิธี จุดธูปเทียนบูชาและกราบพระรัตนตรัย
  - ผู้เข้าร่วมพิธีลุกขึ้นยืนประนมมือเมื่อประธานในพิธีจุดธูปเทียน
  - อนุศาสนาจารย์ นำกล่าวคำบูชา แผ่เมตตา เชิญผู้เข้าร่วมพิธีนั่งแล้วอาราธนาศีล
  - พระสงฆ์ให้ศีล
  - อนุศาสนาจารย์ อาราธนาธรรม
  - พระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา จบแล้ว
  - ประธานในพิธีถวายเครื่องกัณฑ์
  - ประธานในพิธีกราบพระรัตนตรัย ผู้เข้าร่วมพิธีลุกขึ้นยืนประนมมือ น้อมไหว้ และ
ลดมือลงพร้อมกัน
  - เสร็จพิธี

๔. พิธีอุปสมบท

พิธีขอขมาก่อนอุปสมบท

การเตรียมการ

- โต้ะหมุงบูชาพร้อมเครื่องสักการะ
- พานธูปเทียนแพ พร้อมกระทงดอกไม้สดมีกรวยครอบ
- ปูพรมหรือเสื่อที่พื้นห้อง
- จัดเก้าอี้รับแขกและเก้าอี้สำหรับผู้เข้าร่วมพิธีตามสมควร

การปฏิบัติ

ก่อนถึงกำหนดเวลาเล็กน้อยผู้เข้าร่วมพิธีพร้อมผู้เข้าขอขมานั่งพับเพียบ

ประธานในพิธี	- มาถึงบริเวณพิธี
ผู้รับผิดชอบ	- บอกทำความเคารพ
ประธานฯ	- จุดธูปเทียนบูชารัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง (ผู้เข้าร่วมพิธียืนขึ้นประนมมือ) - นั่งเก้าอี้รับรอง (ผู้เข้าร่วมพิธีนั่งลง)
ผู้เข้าขอขมา	- นั่งพับเพียบ หัวหน้าผู้เข้าขอขมานำกราบ (ตั้งมือ) ๑ ครั้ง
หัวหน้าผู้ขอขมา	- นำนั่งคุกเข่า เปิดกรวยครอบกระทงดอกไม้สดออกแล้ว ยกพานธูปเทียน แพสองมือเสมอกกล่าวนำคำขอขมา ในนาม ผู้ขอขมาทั้งหมดว่า “กราบเรียนผู้บังคับบัญชาทุกท่าน เนื่องในโอกาสที่พวกกระผม จะเข้าบรรพชาอุปสมบทใน พระพุทธศาสนาครั้งนี้ กรรมใดที่พวกกระผมได้เคยล่วงเกินต่อท่าน ด้วย กาย วาจา และใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม เพื่อ ความบริสุทธิ์แห่งเพศพรหมจรรย์ขอได้โปรดให้อโหสิกรรมนั้นแก่พวก กระผมด้วยเทอญ” จบแล้ว
หัวหน้าผู้ขอขมา	- เดินเข้า ถือบานธูปเทียนแพเข้าไปตรงหน้าประธานมอบพานธูปเทียนแพ ให้ประธาน แล้วถอยกลับมาที่เดิม นั่งพับเพียบฟังโอวาท
ประธานฯ	- รับพานธูปเทียนแพวางไว้บนโต๊ะแล้ว กล่าววว่า “ข้าพเจ้าพร้อมด้วย ผู้บังคับบัญชาทุกท่านมีความยินดีและขออนุโมทนาอย่างยิ่งกับทุกท่าน ที่มีโอกาสได้บรรพชาอุปสมบท ในพระพุทธศาสนาครั้งนี้ กรรมใดหาก เคยล่วงเกินต่อกันในกาลที่ผ่านมา ก็ขออโหสิ ทุกประการ”
ประธานฯ	- ให้อโอวาทจบ - มอบของที่ระลึก (ถ้ามี)
หัวหน้าผู้ขอขมา	- นำกราบตั้งมือหนึ่งครั้ง
ประธานฯ	- ไปกราบพระ ๓ ครั้ง
ผู้เข้าร่วมพิธี	- ประนมมือและลดมือลงเมื่อประธานกราบพระเสร็จ

- ผู้รับผิดชอบ - บอกทำความเข้าใจประธานฯ
- เสร็จพิธี

*****

พิธีบรรพชาอุปสมบท

การเตรียมการ

- บริขาร ๘ ได้แก่
- ผ้าจีวร
  - ผ้าสังฆาฏิ
  - ผ้าสบง
- } รวมเรียกว่า ไตรจีวร
- บาตรพร้อมถลกบาตร (ถุงบาตร)
  - มีดโกน
  - เข็มเย็บผ้าพร้อมด้าย
  - ประคดเอว
  - กระบอกกรองน้ำ (ธมกรก)

เครื่องบริวาร

เครื่องใช้ส่วนตัวอื่นๆ จะมีมากน้อยเพียงไรสุดแต่ความจำเป็นของแต่ละบุคคล เช่น เสื้อที่นอน(ไร้นุ่น) หมอน มุ้ง ผ้าห่มนอน ผ้าสบง และผ้าจีวร(เอาไว้พับมัดเปลี่ยน) รองเท้า(ไม่หุ้มส้น) ร่มกันแดดกันฝน ผ้าเช็ดตัว สบู่ แปรงสีฟัน ยาสีฟัน เป็นต้น

ไทยธรรม

ไทยธรรมถวายพระอุปัชฌาย์

- เครื่องสักการะ (รูปเทียนแพและดอกไม้กระถาง)
- เครื่องสักการะขอนิสัยจากอุปัชฌาย์ (รูปเทียนแพและดอกไม้กระถาง)
- ผ้าไตร (มีหรือไม่มีก็ได้)
- ซองใส่ปัจจัยหรือใบปวารณา

ไทยธรรมถวายพระคู่สวด

- ผ้าไตร (มีหรือไม่มีก็ได้)
- เครื่องสักการะ (ดอกไม้รูปเทียน ๒ ชุด สำหรับขอศีลและถวายท่าน)
- เครื่องไทยธรรม ๒ ชุด
- ซองปัจจัยหรือใบปวารณา

ไทยธรรมถวายพระอันดับ

- เครื่องไทยธรรม
  - ดอกไม้รูปเทียน
  - ซองปัจจัยหรือใบปวารณา
- (ทั้งหมดนี้จัดตามจำนวนพระอันดับ)

เครื่องประกอบ

- ฝ้านุ่งนาค
- พานแว่นฟ้าวางไตร
- ตาลปัตร
- ย่าม
- ดอกไม้คลุมไตร
- เหยี่ยูบาทโพรยทาน (พอสสมควร)
- ดอกบัว ๓ ดอก พร้อมรูป ๓ ดอก เทียน ๒ เล่ม (สำหรับนาค)

การปฏิบัติ

(ตัวอย่างนี้เป็นการอุปสมบทนาคหมู่ของข้าราชการกองทัพอากาศ)

- พิธีโกนผมนาค
  - พิธีมอบผ้าไตรแก่นาค (บิดามารดาเป็นผู้มอบ)
  - พิธีแห่นาครอบโบสถ์
  - พิธีวันทาเสมา
  - พิธีอุปสมบท โดยมีขั้นตอนปฏิบัติดังนี้
- ประธานฯ - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง (ถ้าสถานที่ไม่อำนวย ประธานสงฆ์ เป็นเป็นผู้จุด)
- อศจ. - อาราธนาศีล – รับศีล
- ประธานฯ - ทำพิธีมอบผ้าไตรแก่นาคประมาณไม่เกิด ๕ คน พอเป็นพิธี
- ประธานฯ - ประเคนเครื่องไทยธรรม และผ้าไตร แก่พระอุปัชฌาย์
- น. ผู้ใหญ่ - ประเคนเครื่องไทยธรรม และผ้าไตร แก่พระคู่สวด
- พระสงฆ์ - อนุโมทนา
- ประธานฯ - กรวดน้ำ
- (เมื่อเสร็จขั้นตอนนี้แล้ว ประธานจะอยู่ร่วมพิธีต่อไปหรือจะกลับก็ได้)
- พระสงฆ์ - ดำเนินพิธีอุปสมบทกรรมต่อไปจนเสร็จ

การปฏิบัติ

(พิธีอุปสมบททั่วไป)

- โคนผมนาค
  - แห่นาครอบอุโบสถ
  - วันทาเสมา
  - นาคเข้าสู่อุโบสถ
  - นาคนั่งคุกเข่า กราบพระ ๓ ครั้ง
  - ได้เวลาอันสมควร นาครับผ้าไตรจากบิดามารดา (หันหน้าไปทางบิดามารดา คุกเข่า กราบ ๓ ครั้ง แล้วยืนมือไปรับผ้าไตรจากบิดามารดา)
  - นาคอุ้มผ้าไตร ถือเครื่องสักการะเดินเข้าเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์
  - พระอุปัชฌาย์ ดำเนินกรรมวิธีของท่านเสร็จแล้ว
  - นาคออกไปด้านหลังอุโบสถ เปลี่ยนเสื้อผ้าห่มสบงจีวร
  - บิดามารดามอบตาลปัตรแก่นาค
  - นาคประเคนตาลปัตรและเครื่องสักการะแก่พระคู่สวดเพื่อขอศีล
  - บิดามารดาประเคนบาตรแก่สามเณรๆ อุ้มประคองบาตรเดินเข้าเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์
  - พระอุปัชฌาย์และพระคู่สวดดำเนินพิธีอุปสมบทกรรมจนเสร็จ
  - ประเคนเครื่องไทยธรรมแก่พระอุปัชฌาย์ พระคู่สวด และพระอันดับ
  - พระสงฆ์อนุโมทนา
  - พระใหม่และเจ้าภาพกรวดน้ำ – รับพร
- เสร็จพิธี

*****

วิธีบรรพชาอุปสมบท แบบอุกาสะ

กุลบุตรผู้มีศรัทธามุ่งบรรพชา อุปสมบท ฟังรับผ้าไตรอุ้มประนมมือเข้าไปในสังฆสนนิบาต วางผ้าไตรไว้ข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวายพระอุปัชฌาย์ แล้ว กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วอุ้มผ้าไตรประนมมือยืนขึ้นเปล่งวาจาของบรรพชา หยุดตามจุดจุลภาค ว่า

อุกาสะ วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ขะมะละ เม ภันเต, มะยา กะตัง ปุณฺณัง สามินา อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุณฺณัง มัยหัง, ทาทัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิฯ

อุกาสะ การุณฺณัง กัตวา, ปัพพัชชัง เทละ เม ภันเต,

(นั่งลงคุกเข่าประนมมือว่า)

อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ,

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ,

ตติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ,

สัพพะทุกขะ, นิสสระณะนิพพานะ, สัจฉิกะระณัตถายะ, อิมัง กาสาวัง คะเหตวา, ปัพ
พาเชถะ มัง ภัณฑะ, อะนุกัมปัง อุปาทายะฯ

(ตั้งแต่ สัพพะทุกขะ มา ว่า ๓ หน พระอุปัชฌาย์รับผ้าไตร แล้วว่าต่อไป)

สัพพะทุกขะ, นิสสระณะนิพพานะ, สัจฉิกะระณัตถายะ, เอตัง กาสาวัง ทัตถวา, ปัพ
พาเชถะ มัง ภัณฑะ, อะนุกัมปัง อุปาทายะฯ

(ตั้งแต่ สัพพะทุกขะ มา ว่า ๓ หน)

ในลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์ให้โอวาทและบอก ตะจะปัญจะกะกัมมัฏฐานให้ว่าตามไปที่ละ
บท โดยอนุโลมและปฏิโลม ดังนี้

เกสา โลมา นะชา ทันตา ตะโจ (อนุโลม)

ตะโจ ทันตา นะชา โลมา เกสาฯ (ปฏิโลม)

พระอุปัชฌาย์ชักอังสะออกจากไตรสวมให้แล้ว สั่งให้ออกไปครองผ้าควบไตรจีวรตาม
ระเบียบ ครั้นเสร็จแล้วรับเครื่องไทยธรรมเข้าไปหาพระอาจารย์ถวายท่านแล้ว กราบลง ๓ หน ยืน
ประนมมือเปล่งวาจาขอสรณะและศีล ดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภัณฑะ, สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภัณฑะ, มะยา กะตัง ปุญญัง สามิ
นา อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง, ทาทัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิฯ

อุกาสะ การุญญัง กัตวา ติสระเณนะ สะหะ, สีลานิ เทถะ เม ภัณฑะ,

(นั่งลงคุกเข่าขอสรณะและศีลดังต่อไปนี้)

อะหัง ภัณฑะ, สาระณะสีลัง ยาจามิ,

ทุติยัมปิ อะหัง ภัณฑะ, สาระณะสีลัง ยาจามิ,

ตะติยัมปิ อะหัง ภัณฑะ, สาระณะสีลัง ยาจามิ,

ลำดับนั้นพระอาจารย์กล่าวคำนมัสการนำให้ผู้มุ่งบรรพชาว่าตามไปดังนี้

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะฯ

(ว่า ๓ หน)

แต่นั้นท่านจะสั่งด้วยคำว่า เอวัง ะเทหิ หรือ ยะมะหัง ะทามิตัง ะเทหิ ฟังรับว่า อามะ
ภัณฑะ ครั้นแล้วท่านนำไปเปล่งวาจาว่าสรณคมน์ ฟังว่าตามไปที่ละพากย์ดังนี้

พุทธีง สาระณัง คัจฉามิ

ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ

สังขัง สาระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ พุทธีง สาระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ สังขัง สาระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ พุทธีง สาระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ

ตะติยัมปิ สังขัง สาระณัง คัจฉามิ

เมื่อจบแล้ว ท่านบอกว่า ตีสระระณะคะมะนัง นิฏฐิตัง พึงรับว่า อามะ ภันเต ลำดับนั้นพระ
อาจารย์จะบอกให้รู้ว่า การบรรพชาเป็นสามเณรสำเร็จด้วยศรัทธาเพียงเท่านี้ ต่อแต่นั้นพึง
สมาทานสิกขาบท ๑๐ ประการ ว่าตามท่านดังนี้

ปาณาติปาตา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาதியามิ
อะทินนาทานา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาதியามิ
อะพรัหมะจะรียา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาதியามิ
มุสาวาทา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาதியามิ
สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาதியามิ
วิกาละโภชะนา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาதியามิ
นัจจะคีตะวาทิตะวิสุกะทัสสะนา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาதியามิ
มาลาคันธะวิเลปะนะธาระณะมัณฑะนะวิภูสะนัฏฐานา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาதியามิ
อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาதியามิ
ชาตะรุปะระชะตะปะภุคคะหะณา	เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาதியามิ

อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาทะยามิฯ ข้อ อิมานิ นี้ว่า ๓ จบ แล้วกราบลง ๑ หน ยืนขึ้นว่า
วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ชะมะละ เม ภันเต, มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุ
โมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง, ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิฯ

(คุกเข่ากราบ ๓ หน)

ในลำดับนั้น สามเณรพึงรับบาตรอุ้มเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ในสังฆสนนิบาต วางไว้ข้างตัว
ด้านซ้าย รับเครื่องไทยธรรมถวายท่านแล้วกราบลง ๓ หน ยืนประนมมือกล่าวคำขอนิสัย ว่าดังนี้

อุกาสะ วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ชะมะละ เม ภันเต, มะยา กะตัง ปุญญัง สามิ
นา อะนุโมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง, ทาตัพพัง
สาธุ สาธุ อะนุโมทามิฯ,

อุกาสะ การุญญัง กัตวา นิสสะยัง เทละ เม ภันเต,

(นั่งคุกเข่า)

อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ,

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ,

ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสะยัง ยาจามิ,

อุปัชฌาย์ เม ภันเต โหหิฯ วรรคนี้ว่า ๓ หน เมื่อพระอุปัชฌาย์ว่า โอปาธิกัง, ปะฏิรูปัง,
ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ, แล้วสามเณรพึงกล่าวรับว่า อุกาสะ สัมปะภุจฉามิฯ ในระหว่างๆ ๓ หน
แล้วว่าต่อ

อัชชะตักเคทานิ เถโร, มัยหัง ภะโร, อะหัมปิ เถรัสสะ ภะโร วรรคนี้ว่า ๓ หน แล้วกราบ
ลง ๑ หน ยืนขึ้นว่าต่อ

วันทามิ ภันเต, สัพพัง อะปะราธัง ชะมะละ เม ภันเต, มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุ
โมทิตัพพัง, สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิฯ

(คุกเข้ากราบ ๓ หน)

ตั้งแต่ อุปัชฌาย์ ฯลฯ เถรัสสะ ภาโร ๓ พรรค นี้ พระอุปัชฌาย์บางองค์ให้ว่ารวดเร็วตามแบบนั้นก็มี ให้ว่าเป็นตอนๆ ดังนี้คือ เมื่อสามเณรว่า อุปัชฌาย์ เม ภัณฑะ โหติ ๓ หน แล้วพระอุปัชฌาย์กล่าวรับว่า โอปายิกัง, ปะฏิรูปัง, ปาสาทิเกนะ สัมปาเทติ, บทใดบทหนึ่งพึงรับว่า อุกาสะ สัมปะฏิจฉามิ ทุกบทไปแล้วสามเณรพึงกล่าวรับเป็นฐานะให้ท่านว่า อัชชะตักเคทานิ ฯลฯ ภาโร ๓ หน ก็มี ลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์หรือ พระกรรมวาจาจารย์เอาบาตรมีสายโยกคล้องตัวผู้มุ่งอุปสมบทแล้วบอกบาตรและจีวร ผู้มุ่งอุปสมบทพึงรับว่า อามะ ภัณฑะ, ๔ หน ดังนี้

ปะบะมัง อุปัชฌัง คาหาเปตัพโพ อุปัชฌัง คาหาเปตวา ปัตตะจีวะรัง อาจิกขิตัพพัง

คำบอกบาตรจีวร

คำรับ

๑. อะยันเต ปัตโต	อามะ ภัณฑะ
๒. อะยัง สังฆาญิ	อามะ ภัณฑะ
๓. อะยัง อุตตะราสังโค	อามะ ภัณฑะ
๔. อะยัง อันตะระวาสะโก	อามะ ภัณฑะ

ต่อจากนั้น พระอาจารย์ท่านบอกให้ออกไปข้างนอกว่า คัจฉะ อะมุหิ โอกาเส ติฏฐาหิ พิงถอยออกลุกขึ้นเดินไปยืนอยู่ในที่ที่กำหนดไว้ พระอาจารย์ท่านสวดสมมติตนเป็นผู้สอนซ่อม แล้วออกไปสวดตามอันตราภิกขกรรม พึงรับว่า นัตถิ ภัณฑะ ๕ หน อามะ ภัณฑะ ๘ หน ดังนี้

ถาม

ตอบ

๑. กุญฐัง	นัตถิ ภัณฑะ
๒. คัมโภ	นัตถิ ภัณฑะ
๓. กิลาสो	นัตถิ ภัณฑะ
๔. โสโส	นัตถิ ภัณฑะ
๕. อะปะมาโร	นัตถิ ภัณฑะ
๑. มะนุสโสสี	อามะ ภัณฑะ
๒. ปุริโสสี	อามะ ภัณฑะ
๓. ฤชิสโสสี	อามะ ภัณฑะ
๔. อะนะโณสี	อามะ ภัณฑะ
๕. นะสี ราชะกะโฏ	อามะ ภัณฑะ
๖. อะนุญญาโตสี มาตาปิตุหิ	อามะ ภัณฑะ
๗. ปะริปุณณะวีสะติวัสโสสี	อามะ ภัณฑะ
๘. ปะริปุณณันเต ปัตตะจีวะรัง	อามะ ภัณฑะ
๑. กินนาโมสิ	อะหัง ภัณฑะ ..... นามะ
๒. โก นามะ เต อุปัชฌาย์	อุปัชฌาย์ เม ภัณฑะ อายัสมา ..... นามะ

ช่องที่ ..... ไว้ พระอุปัชฌาย์ หรืออาจารย์ท่านจะตั้งชื่อของอุปสัมปทาเปกขะ กรอกลงช่องให้ไว้ก่อนวันบวช

และช่องที่ ..... ไว้ในช่องชื่อของพระอุปัชฌาย์ก็เช่นเดียวกัน ให้กรอกตามชื่อของพระอุปัชฌาย์ ซึ่งท่านจะบอกและกรอกให้ไว้ก่อนบวช

ครั้งสวดสอนซ้อมแล้ว ท่านกลับเข้ามาสวดขอเรียกอุปสัมปทาเปกขะเข้ามา อุปสัมปทาเปกขะ ฟังเข้ามาในสังฆสันนิบาต กราบลงตรงหน้าพระอุปัชฌาย์ ๓ หน แล้วนั่งคุกเข่าประนมมือเปล่งวาจาขออุปสมบทว่าดังนี้

สังฆัม ภันเต, อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ
 ทุตติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุ
 ปาทายะ

ตะตติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุ
 ปาทายะ

ในลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์กล่าวเผด็จสงฆ์แล้ว พระอาจารย์สวดสมมติตณถามอันตราภิกขกรรม อุปสัมปทาเปกขะฟังรับว่า นัตถิ ภันเต ๕ หน อามะ ภันเต ๘ หน บอกชื่อตนและชื่อพระอุปัชฌาย์รวม ๒ หน เหมือนที่กล่าวแล้วในหนหลังๆ แต่นั้นฟังนั่งฟังท่านสวดกรรมวาจาอุปสมบทไปจนจบ ครั้งจบแล้วท่านเอาบาตรออกจากตัว แล้วฟังกราบลง ๓ หน แต่นั้นฟังนั่งพับเพียบประนมมือฟังพระอุปัชฌาย์บอกอนุศาสน์ไปจนจบ แล้วรับว่า อามะ ภันเต เป็นเสร็จพิธีอุปสมบท แล้วกราบพระอุปัชฌาย์ ๓ หน ถ้ามีไทยธรรมถวายก็ให้รับไทยธรรมถวายพระอันดับเสร็จแล้วคอยฟังพระท่านอนุโมทนาต่อไป เมื่อพระอนุโมทนา ฟังกรวดน้ำ ตั้งใจอุทิศบุญกุศลส่วนนี้ให้แก่ท่านผู้มีพระคุณเมื่อพระว่า ยะธา จบ ก็เทน้ำโกรกลงให้หมด ต่อนั้นประนมมือฟังอนุโมทนาไปจนจบ เป็นอันเสร็จพิธี

จบพิธีอุปสมบทแบบอุกาสะ

*****

วิธีบรรพชาอุปสมบท แบบเอสาหัง

กุลบุตรผู้มีศรัทธามุ่งอุปสมบท ฟังรับผ้าไตรอุ้มประนมมือเข้าไปในสังฆสันนิบาต วางผ้าไตรข้างตัวด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวายพระอุปัชฌาย์แล้วกราบลงด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ๓ ครั้ง แล้วนั่งคุกเข่าอุ้มผ้าไตร ประนมมือเปล่งวาจา ถึงสรณะและขอบรรพชาด้วยคำมคร หยัดตามจุดจุลภาค ว่า

เอสาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ณะคะวันตัง สระระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ ภิกขุ
 สังฆัญจะ, ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ณะคะวะโต, ธัมมะวินะเย ปัพพัชชัง ละเภยยัง อุปะสัมปะ
 ทัง

ทุตติยัมปาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ณะคะวันตัง สระระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ
 ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ณะคะวะโต, ธัมมะวินะเย ปัพพัชชัง ละเภยยัง อุ
 ปะสัมปะทัง

ตะตียัมปาหัง ภันเต, สุจิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ภาคะวันตัง สาระณัง คัจฉามิ, ธัมมัญจะ
ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยาหัง ภันเต, ตัสสะ ภาคะวะโต, ธัมมะวินะเย ปัพพัชชัง ละเภยยัง อู
ปะสัมปะทัง

อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คเหตวา, ปัพพาเชถะ มัง ภัน
เต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คเหตวา, ปัพพาเช
ถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ตะตียัมปิ อะหัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามิ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คเหตวา, ปัพพาเช
ถะ มัง ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ

ถ้าบวชเป็นสามเณร ยกคำว่า ละเภยยัง อูปะสัมปะทัง ออกเสีย

ในลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์รับเอาผ้าไตรจากผู้มุ่งบรรพชาวางไว้ตรงหน้าตัก แล้วกล่าวสอน
ถึงพระรัตนตรัยเป็นต้น และบอก ตะจะปัญจะกะ กัมมัฏฐาน ให้ว่าตามที่ละบท โดยอนุโลมและ
ปฎิโลม ดังนี้

เกสา โลมา นะชา ทันตา ตะโจ (อนุโลม)

ตะโจ ทันตา นะชา โลมา เกสา ฯ (ปฎิโลม)

ครั้นสอนแล้วพระอุปัชฌาย์ชักอังสะออกจากไตร สวมให้แล้ว สั่งให้ออกไปครองไตรจีวร
ตามระเบียบ ครั้นเสร็จแล้วเข้าไปหาพระอาจารย์รับเครื่องสักการะถวายท่านแล้วกราบ ๓ หน
นั่งคุกเข่า ประนมมือเปล่งวาจา ขอสละและศีลดังนี้

อะหัง ภันเต, สาระณะสีลัง ยาจามิ,

ทุติยัมปิ อะหัง ภันเต, สาระณะสีลัง ยาจามิ,

ตะตียัมปิ อะหัง ภันเต, สาระณะสีลัง ยาจามิ,

ลำดับนั้น พระอาจารย์กล่าวคำน้อมสการนำ ให้ผู้มุ่งบรรพชาว่าตามไป ดังนี้

นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อระหะโต สัมมาสัมพุทฺธัสสะ

(ว่า ๓ หน)

แต่นั้นท่านจะสั่งด้วยคำว่า เอวัง ะเทหิ หรือ ยะมะหัง ะทามิตัง ะเทหิ พึงรับว่า อามะ
ภันเต

ครั้นแล้วท่านนำให้เปล่งวาจาว่าสรณคมน์ พึงว่าตามไปที่ละพากย์ดังนี้

พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ

ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ

สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ ธัมมัง สาระณัง คัจฉามิ

ทุติยัมปิ สังฆัง สาระณัง คัจฉามิ

ตะตียัมปิ พุทฺธัง สาระณัง คัจฉามิ

ตะตียัมปิ รัมมัง สรรณัง คัจฉามิ

ตะตียัมปิ สังฆัง สรรณัง คัจฉามิ

เมื่อจบแล้ว ท่านบอกว่า ดิสังฆะคะมะนัง นิฏฐิตัง พึงรับว่า อามะ ภัณฑะ ลำดับนั้นพระอาจารย์จะบอกให้รู้ว่า การบรรพชาเป็นสามเณรสำเร็จด้วยศรัทธาเพียงเท่านี้ ต่อแต่นั้นพึงสมาทานสิกขาบท ๑๐ ประการ ว่าตามท่านดังนี้

ปาณาติปาตา เวระมะณี

อะทินนาทานา เวระมะณี

อะพรหมจะริยา เวระมะณี

มุสาวาทา เวระมะณี

สุราเมระยัมชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี

วิกาละโกชชะนา เวระมะณี

นัจจะคีตะวาทีตะวิสุกะทัสสะนา เวระมะณี

มาลาคันธะวิเลปะนะธาระณะมัณฑะนะวิภูสะนัฏฐานา เวระมะณี

อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา เวระมะณี

ชาตะรุปะระชะตะปะฎีกะคะหะณา เวระมะณี

อิมานิ ทะสะ สิกขาปะทานิ สะมาทะยามิฯ (ว่า ๓ หน)

ในลำดับนั้น สามเณรพึงรับบาตร อุ่มเข้าไปหาพระอุปัชฌาย์ในสังฆสนนิบาตวางไว้ข้างตัว ด้านซ้าย รับเครื่องสักการะถวายท่าน แล้วกราบ ๓ หน นั่งคุกเข่าประนมมือกล่าวคำขอนิสัย ว่าดังนี้

อะหัง ภัณฑะ, นิสสะยัง ยาจามิ,

ทุตติยัมปิ อะหัง ภัณฑะ, นิสสะยัง ยาจามิ,

ตะตียัมปิ อะหัง ภัณฑะ, นิสสะยัง ยาจามิ,

อุปัชฌายโ มะ ภัณฑะ, โหหิ ว่า ๓ หน

พระอุปัชฌาย์กล่าวว่า โอปาโยกัง, ปะฏิฐัง, ปาสาทิเกนะ สัมปาเทหิ บทใดบทหนึ่งพึงรับว่า สารุ ภัณฑะ ทุกบทไป แต่นั้นสามเณรถึงกล่าวรับเป็นธุระให้ท่าน ว่าดังนี้

อัชชะตักเคทานิ เถโร, มัยหัง ภะโร, อะหัมปิ เถรัสสะ ภะโร ว่า ๓ หน เสร็จแล้วกราบลง ๓ หน

ลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์แนะนำสามเณรไปตามระเบียบแล้วพระอาจารย์ผู้เป็นกรรมวาจาเอาบาตรมีสายคล้องตัวผู้มุ่งอุปสมบท บอกบาตรและจีวร ผู้มุ่งอุปสมบทพึงรับว่า อามะ ภัณฑะ ๔ หน ดังนี้

คำบอกบาตรจีวร

คำรับ

๑. อะยันเต ปัตโต

อามะ ภัณฑะ

๒. อะยัง สังฆาญิ

อามะ ภัณฑะ

๓. อะยัง อุตตะราสังโก

อามะ ภัณฑะ

๔. อะยัง อันตะระวาสะโก

อามะ ภัณฑะ

ต่อจากนั้น พระอาจารย์ท่านบอกให้ออกไปข้างนอกว่า **คัจฉะ อะมุหิ โอกาเส ติฏฐาหิ** ฟัง
ถอยออกลุกขึ้นเดินไปยืนอยู่ในที่ที่กำหนดไว้ พระอาจารย์ท่านสวดสมมติตนเป็นผู้สอนซ่อม แล้ว
ออกไปสวดตามอันตรายิกธรรม ฟังรับว่า **นัตถิ ภันเต ๕** หน **อามะ ภันเต ๘** หน ดังนี้

ถาม	ตอบ
๑. กุณฐัจ	นัตถิ ภันเต
๒. คัณโฑ	นัตถิ ภันเต
๓. กิลาส	นัตถิ ภันเต
๔. โสโส	นัตถิ ภันเต
๕. อะปะมาโร	นัตถิ ภันเต
๑. มะนุสโสสี	อามะ ภันเต
๒. ปุริโสสี	อามะ ภันเต
๓. ฤชิสโสสี	อามะ ภันเต
๔. อะนะโณสี	อามะ ภันเต
๕. นะสี ราชะภาโฏ	อามะ ภันเต
๖. อะนุญญาโตสี มาตาปิตุหิ	อามะ ภันเต
๗. ประิพุณณะวีสะติวัตโสสี	อามะ ภันเต
๘. ประิพุณณะนเต ปัตตะจีวะรัง	อามะ ภันเต
๑. กินนาโมสี	อะหัง ภันเต ..... นามะ
๒. โก นามะ เต อุปัชฌาย	อุปัชฌาย เม ภันเต อายัสมา ..... นามะ

ถ้าตอบพร้อมกันให้เปลี่ยน เม เป็น โน

ช่องที่ ..... ไว้ พระอุปัชฌาย์ หรืออาจารย์ท่านจะตั้งชื่อของอุปสัมปทาเปกขะ กรอกลง
ช่องให้ไว้ก่อนวันบวช และช่องที่ ..... ไว้ในช่องชื่อของพระอุปัชฌาย์ก็เช่นเดียวกัน ให้กรอกตาม
ชื่อของพระอุปัชฌาย์ ซึ่งท่านจะบอกและกรอกให้ไว้ก่อนบวช

ครั้งสวดสอนซ่อมแล้ว ท่านกลับเข้ามาสวดขอเรียกอุปสัมปทาเปกขะเข้ามา อุปสัมปทา
เปกขะ ฟังเข้ามาในสังฆสันนิบาต กราบลงตรงหน้าพระอุปัชฌาย์ ๓ หน แล้วนั่งคุกเข่าประนมมือ
เปล่งวาจาขออุปสมบทว่าดังนี้

สังฆัม ภันเต, อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ,
ทุติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุ
ปาทายะ,

ตะติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามิ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุ
ปาทายะ,

ถ้าว่าพร้อมกันให้เปลี่ยน ยาจามิ เป็น ยาจามะ เปลี่ยน มัง เป็น โน

ในลำดับนั้น พระอุปัชฌาย์กล่าวเผด็จสงฆ์แล้ว และพระอาจารย์สวดสมมติตน ถาม
อันตรายิกธรรมอุปสัมปทาเปกขะ ฟังรับว่า **นัตถิ ภันเต ๕** หน **อามะ ภันเต ๘** หน ตอบชื่อตนแล

เชื้ออุปฌาย์รวม ๒ หน โดยนัยหนหลัง แต่นั้นพึงนั่งฟังท่านสวดกรรมวาจาอุปสมบทไปจนจบ
ครั้นจบแล้วท่านเอาบาตรออกจากตัว แล้วพึงกราบ ๓ หน นั่งพับเพียบประนมมือฟังพระอุปฌาย์
บอกอนุศาสน์ไปจนจบแล้วรับว่า **อามะ ภันเต** แล้วกราบ ๓ หน ถวายไทยธรรม กรวดน้ำ เหมือน
กล่าวแล้วในแบบ อุกาสะ

จบวิธีอุปสมบท แบบเอสาหัง

*****

คำขอบรรพชาอุปสมบทนาคคู่ (แบบใหม่)

(จะกล่าวแต่เฉพาะที่แปลก ส่วนที่ไม่แปลกและคำอธิบายวิธีต่างๆ ซึ่งเหมือนกันกับ ๒ วิธีที่
กล่าวมาแล้ว จะไม่กล่าวอีก ขอให้พลิกไปศึกษาใน ๒ วิธีนั้น แม้คำขออุปสมบทพร้อมกัน (สังฆัม
ภันเต) ก็ได้อธิบายไว้แล้วท้ายคำขออุปสมบทแบบ เอสาหัง)

เอเต มะยัง ภันเต, สุกิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ณะคะวันตัง สระระณัง คัจฉามิ, รัมมัญจะ
ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยามะ มะยัง ภันเต, ตัสสะ ณะคะวะโต, รัมมะวินะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยา
มะ อุปะสัมปะทัง,

ทุติยัม มะยัง ภันเต, สุกิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ณะคะวันตัง สระระณัง คัจฉามิ, รัมมัญจะ
ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยามะ มะยัง ภันเต, ตัสสะ ณะคะวะโต, รัมมะวินะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยา
มะ อุปะสัมปะทัง,

ตะติยัม มะยัง ภันเต, สุกิระปะรินิพพุตัมปิ, ตัง ณะคะวันตัง สระระณัง คัจฉามิ, รัมมัญจะ
ภิกขุสังฆัญจะ, ละเภยยามะ มะยัง ภันเต, ตัสสะ ณะคะวะโต, รัมมะวินะเย ปัพพัชชัง, ละเภยยา
มะ อุปะสัมปะทัง,

มะยัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามะ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหตวา, ปัพพาเชละ
โน ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามะ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหตวา,
ปัพพาเชละ โน ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต, ปัพพัชชัง ยาจามะ, อิมานิ กาสายานิ วัตถานิ คะเหตวา,
ปัพพาเชละ โน ภันเต, อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

*****

คำขอนิสสัยนาคคู่

อะหัง ภันเต, นิสสัยยัง ยาจามะ,
 ทุตติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสัยยัง ยาจามะ,
 ตะติยัมปิ อะหัง ภันเต, นิสสัยยัง ยาจามะ,
 อุปัชฌาโย เม ภันเต, โหหิ ว่า ๓ หน
 อัสซัคเคทานิ เถโร, อัมหากัง ภารโ, มะหัมปิ เถรัสสะ ภารา ว่า ๓ หน

*****

คำขออุปสมบทพร้อมกัน

สังฆัมภันเต, อุปะสัมปะทัง ยาจามะ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ,
 ทุตติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามะ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ,
 ตะติยัมปิ ภันเต, สังฆัง อุปะสัมปะทัง ยาจามะ, อุลลุมปะตุ มัง ภันเต, สังโฆ อะนุกัมปัง อุปาทายะ,

*****

พิธีวันทาเสมา

การเตรียมการ

- ดอกบัว ๓ ดอก
- รูปเทียน (รูป ๓ ดอก เทียน ๒ เล่ม)
- เสื่อ ๑ ผืน

การปฏิบัติ

- เมื่อนาคเดินเวียนรอบอุโบสถควบ ๓ รอบแล้ว มานั่งคุกเข่าที่เสื่อตรงเสมาหน้าอุโบสถ หันหน้าเข้าหาอุโบสถ

- กราบ ๓ ครั้ง ถือเครื่องสักการะ (ดอกบัว, รูปเทียน) กล่าวคำบูชาพระรัตนตรัยว่า

“อิมินา สักกาเรนะ พุทธัง ปูเชมิ, อิมินา สักกาเรนะ ธรรมัง ปูเชมิ, อิมินา สักกาเรนะ สังฆัง ปูเชมิ”

- วางดอกบัวรูปเทียนบนที่รองรับแล้วกราบ ๓ ครั้ง

- ลูกขึ้นยืน พนมมือกล่าว ดังนี้

“อุกาสะ วันทามิ ภันเต สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต มะยา กะตัง ปุญญัง
 สามินา อะนุโมทิตัพพัง สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ”

- นั่งคุกเข่า พนมมือว่าดังนี้

“อุกาสะ ทะวารัตตะเยนะ กะตัง สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต อุกาสะ ขะมามิ ภันเต”

- กราบ ๓ ครั้ง

- ลุกขึ้นยืน พนมมือว่าดังนี้

“วันทามิ ภันเต สัพพัง อะปะราธัง ขะมะถะ เม ภันเต มะยา กะตัง ปุญญัง สามินา อะนุโมติตัพพัง สามินา กะตัง ปุญญัง มัยหัง ทาตัพพัง สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ”

- กราบ ๓ ครั้ง (เสร็จพิธีวันทาเสมา)

- เดินขึ้นไปยืนที่หน้าอุโบสถหรือพระอุโบสถหันหน้าออกแล้วไปรยทาน (ถ้ามี)

หมายเหตุ การวันทาเสมาที่กล่าวนี้เป็นแบบพิสดาร ท่านจะย่อเอาเฉพาะข้อแรกเท่านั้นก็ได้

*****

๕. พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

การเตรียมการ

- โต้ะหมุ่มบูชา (นิยมจัดหมุ่ม ๓) ตั้งข้างประตูด้านหน้าพระอุโบสถ (ด้านขวามือหรือด้านซ้ายแล้วแต่ความเหมาะสมของสถานที่)
- ประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบนขาหยั่งด้านหลังโต้ะหมุ่มบูชา โดยให้กึ่งกลาง และเหนือโต้ะหมุ่มบูชาพอสมควร
- ตั้งพุ่มทองและพุ่มเงินบนโต้ะหมุ่มบูชาด้านขวาและซ้าย ตามลำดับ
- ตั้งพานรูปเทียนแพพร้อมกรวยดอกไม้สด บนโต้ะหมุ่มบูชาตัวกลาง

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- ประธานในพิธี - มาถึงบริเวณหน้าพระอุโบสถหรือสถานที่ตั้งองค์กฐิน (วงโยธวาทิตบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
- เดินตรงไปที่โต้ะหมุ่มบูชาซึ่งประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ เปิดกรวยครอบรูปเทียนแพออกแล้วถวายความเคารพ (วงโยธวาทิตบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี)
  - ถวายความเคารพอีกครั้ง
  - รับผ้าไตรพระกฐินพระราชทานจาก จนท. ที่หน้าประตูพระอุโบสถแล้วนำเข้าไปในพระอุโบสถ วางผ้าไตรพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้า ตรงหน้าพระสงฆ์รูปที่ ๒ (ขณะนั้น ผู้เข้เข้าร่วมพิธีในพระอุโบสถยืนขึ้น)
  - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยที่โต้ะหมุ่มบูชาหน้าพระประธานแล้วกราบพระ ๓ ครั้ง
  - กลับไปที่พานแว่นฟ้าหยิบผ้าห่มพระประธาน มอบให้ไวยาวัจกรของวัด
  - ยกผ้าไตรพระกฐินพระราชทาน อุ่มประคองพนมมือหันหน้าไปทางพระประธาน กล่าว “นโม... “ ๓ จบ
  - หันหน้าไปทางพระสงฆ์ กล่าวคำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ดังนี้
 “ผ้าพระกฐินทานกับทั้งผ้าอันสงฆ์บริวารทั้งปวงนี้ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศรรามาธิบดีจักรีนฤเบดินทร์สยามมินทราธิราชบรมนาถบพิตร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ กอปรด้วยพระราชศรัทธา โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ .... น้อมนำมาถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งจำพรรษากาลถ้วนไตรมาส ในอาวาสวิหารนี้ขอพระสงฆ์จงรับ ผ้าพระกฐินทานนี้ กระทำกฐินนัตถการกิจ ตามพระบรมพุทธานุญาตนั้นเทอญ” (คำถวายพิมพ์ติดไว้บนผ้าไตรพระกฐินพระราชทาน)
  - วางผ้าไตรพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้าแล้วยกประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒
  - ประเคนพานเทียนปาติโมกข์ แต่พระสงฆ์รูปที่ ๒ แล้วพนมมือไหว้
  - กลับไปนั่งที่เก้าอี้รับรอง (ผู้ร่วมพิธีนั่งลง)

- พระสงฆ์ประกอบพิธีอุปโลภกฐิน
  - ประธานสงฆ์ออกไปครองผ้าพระกฐินพระราชทานแล้วกลับเข้ามานั่งที่เดิม
  - ผู้เข้าร่วมพิธีร่วมกันประเคนบริวารพระกฐินและไทยธรรม
- ประธานฯ
- ประเคนใบปวาณาปัจจัยบำรุงวัดแต่เจ้าอาวาส
  - พระสงฆ์อนุโมทนา และประธานสงฆ์กล่าวคำถวายอดิเรก
  - ประธานฯ ลดการพนมมือลงเมื่อประธานสงฆ์กล่าวคำถวายอดิเรก
  - ประธานฯ กราบพระประธาน ๓ ครั้ง และกราบหรือพนมมือน้อมไหว้ลาเจ้าอาวาส (ผู้เข้าร่วมพิธีลุกขึ้นยืน)
- เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- ถ้าทอดกฐินวัดธรรมยุต ให้จัดผ้าขาว ๑ พับ ยาวประมาณ ๘ – ๑๐ เมตร วางบนผ้าไตรกฐินด้วย เพราะพระสงฆ์วัดธรรมยุตจะไม่กรานกฐินด้วยผ้าไตรสำเร็จรูป และให้จัดเข็มเย็บผ้าด้ายเย็บผ้าสีขาวพร้อมสี่อ้อมผ้า ตามความนิยมของวัดด้วย
- เครื่องกฐินหลวง เจ้าภาพต้องรับจากกรมการศาสนา หากมีความประสงค์จะจัดบริวารพระกฐิน และไทยธรรมถวายพระเพิ่มอีกก็ได้ ผู้ร่วมพิธีในพระอุโบสถหรือบนศาลาการเปรียญไม่ต้องพนมมือในกรณีต่อไปนี้.-
  - เมื่อประธานอุ้มผ้าไตรพระราชทานไปวางบนพานแว่นฟ้าแล้ว จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย และกราบพระประธาน ๓ ครั้ง ในพระอุโบสถ
  - เมื่อพระสงฆ์สวดคำอุปโลภกฐิน
  - เมื่อประธานสงฆ์กล่าวคำถวายอดิเรกว่า
“อะติเรกะวัสสะสะตัง ชีวะตุ ฯลฯ ขอถวายพระพร”

*****

กำหนดการ
พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

ณ .....

วัน .....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลา.....

- ผู้เข้าร่วมพิธีพร้อมทั้งภายในและภายนอกพระอุโบสถ
  - ประธานในพิธี มาถึงบริเวณหน้าพระอุโบสถ
  - เดินตรงไปที่โถงหมู่ซึ่งประดิษฐานพระบรมฉายาลักษณ์ ถวายคำนับ เปิดกรวยครอบกระทงดอกไม้บนเทียนแพออกแล้วถวายคำนับ (วงโยธวาทิตบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี) ถวายคำนับอีกครั้งหนึ่ง
  - ผู้เข้าร่วมพิธียืนขึ้นขณะที่วงโยธวาทิตบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี
  - ประธานในพิธี รับผ้าไตรพระกฐินพระราชทานจากเจ้าหน้าที่ที่หน้าประตูพระอุโบสถ แล้วนำเข้าไปในพระอุโบสถ (ผู้เข้าร่วมพิธียืนขึ้น) วางผ้าไตรพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้าตรงหน้าพระสงฆ์รูปที่ ๒
  - จุดธูป เทียนบูชาพระรัตนตรัยที่โถงหมู่บูชาหน้าพระประธานแล้วกราบ (ผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือขณะประธานในพิธีจุด ธูป เทียน และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ)
  - กลับไปที่พานแว่นฟ้า หยิบผ้าห่มพระประธานมอบให้ไวยาวัจกรของวัด
  - ยกผ้าไตรพระกฐินพระราชทาน อ้อมประคอง ประนมมือหันหน้าไปทางพระประธานแล้วกล่าว นโม ๓ จบ
  - หันหน้าไปทางพระสงฆ์ กล่าวคำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
  - วางผ้าไตรพระกฐินพระราชทานบนพานแว่นฟ้า ยกถวายพระสงฆ์รูปที่ ๒ ถวายพานเทียนปาติโมกข์แต่พระสงฆ์รูปเดิมแล้วนั่ง ณ ที่รับรอง (ผู้เข้าร่วมพิธีนั่งลง)
  - พระสงฆ์ประกอบพิธีอุปโลกนกรรม
  - ประธานในพิธีถวายบริวารผ้าพระกฐิน
  - ประธานสงฆ์ ออกไปครองผ้าพระกฐินพระราชทานแล้วกลับเข้านั่งที่เดิม
  - ผู้เข้าร่วมพิธี ร่วมกันถวายเครื่องไทยธรรม
  - ประธานในพิธี ถวายใบปลิวารณาปัจจัยบำรุงวัดแต่เจ้าอาวาส
  - พระสงฆ์ อนุโมทนา
  - ประธานในพิธี กรวดน้ำ รับพร กราบพระประธาน (ผู้เข้าร่วมพิธีลุกยืนประนมมือ) กราบลาเจ้าอาวาส
- เสร็จพิธี

หลักการปฏิบัติของประธาน ในพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน

วิธีที่ ๑

รับผ้าพระกฐินจาก จนท. ที่เชิงบันไดพระอุโบสถถือประคองถวายค่านับไปทางทิศ
ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ (ขณะนั้นบรรเลงเพลงสรรเสริญพระ
บารมี) จบแล้วถวายค่านับอีกครั้ง

- อุ้มประคองไตรผ้าพระกฐิน ฯ เข้าสู่พระอุโบสถ วางไตรไว้บนพานแว่นฟ้าหน้า
แถวพระสงฆ์ไปจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยกราบ ๓ ครั้ง กลับมาที่พานแว่นฟ้า
หยิบผ้าห่มพระประธานบนไตรมอบให้ไวยาวัจจรวัด อุ้มประคองไตรหันหน้าไป
ทางพระพุทธรูป กล่าว นโม...๓ จบ แล้วหันมาทางพระสงฆ์กล่าวคำถวายผ้าพระ
กฐินฯ ตามที่ติดอยู่บนไตรดังนี้

“ผ้าพระกฐินทาน กับทั้งผ้าอาสนิสงฆ์บริวารทั้งปวงนี้ ของพระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร์ราชาธิบดีจักรีนฤเบดินทร์
สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ กอปรด้วย
พระราชศรัทธา โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ ... (ข้าพเจ้าหรือออกนาม
หน่วยงานที่รับพระราชทานมา) น้อมนำมาถวาย แต่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งจำ
พรรษากาลถ้วนไตรมาสในอาวาสวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าพระกฐินทาง
นี้ กระทำกฐิน นิตถาระกิจ ตามพระบรมพุทธานุญาตนั้นเทอญ” แล้ววาง
ไตรลงบนพานแว่นฟ้า ยกพานประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒ และประเคนพาน
เทียนปาติโมกษ์ ซึ่งอยู่ข้างๆ พานแว่นฟ้าแต่พระสงฆ์รูปเดิมพนมมือน้อม
ไหว้ แล้วเดินไปนั่งยังที่รับรอง

วิธีที่ ๒

(มีโต๊ะตั้งพระบรมฉายาลักษณ์ มีพานผ้าไตรพระกฐินฯ ตั้งอยู่ข้างหน้า) ประธาน
ถวายค่านับพระบรมฉายาลักษณ์ หยิบผ้าไตรเองมาอุ้มประคอง (ขณะนั้นบรรเลง
เพลงสรรเสริญพระบารมี) จบแล้วถวายค่านับอีกครั้ง เดินเข้าสู่พระอุโบสถ แล้ว
ปฏิบัติตามวิธีที่ ๑ โดยตลอด

(โดยหนังสือแนะนำกรมการศาสนา)

พิธีทอดกฐินทั่วไป

การเตรียมการ

- ผ้าไตรกฐิน ๑ ไตร
- ของบริวารอื่นๆ (ตามความเหมาะสม)
- ไตรคู่สวด ๒ ไตร
- ไทยธรรมถวายภิกษุสามเณรทุกรูป
- เทียนปาติโมกษ์ ๑ ชุด (๒๔ เล่ม)
- เครื่องดื่ม อาหาร (ถ้ามีการเลี้ยงพระด้วย)
- พานแว่นฟ้าและพานเทียนปาติโมกษ์ (ตั้งไว้ตรงหน้าพระสงฆ์รูปที่ ๒)

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- มอบผ้าห่มพระประธานให้ไวยาวัจกรของวัด
  - ประเคนตาลปัตรกฐินแด่พระสงฆ์รูปที่ ๑ (กลับไปนั่งที่รับรอง)
  - รับศีล
  - หยิบผ้าไตรที่พานแว่นฟ้า (หรือมีผู้มอบให้) อุ้มประคองพนมมือหันหน้าไปทางพระประธานกล่าว “นโม...” ๓ จบ
  - หันหน้าไปทางพระสงฆ์ กล่าวคำถวายผ้ากฐิน (หรือกล่าวตามพิธีการ) ดังนี้.-

“อิมัง ภันเต / สะปะริวารัง / กะฐินนะทุสสัง / สังฆัสสะ / โอนเณ
 ชะยามะ / สาธุ โน ภันเต / สังโฆ / อิมัง / สะปะริวารัง / กะฐินนะ
 ทุสสัง / ปฏิกคัณหาตุ / ปะฏิคคะเหตตะวา จะ / อิมินา / ทุสเสนะ /
 กะฐินนัง / อตถะระตุ / อัมหากัง / ทีฆะรัตตัง / หิตายะ / สุขายะ /
 ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ / ข้าพเจ้าทั้งหลาย / ขอน้อมถวาย / ผ้า
 กฐิน กับของบริวารนี้ / แด่พระสงฆ์ / ขอพระสงฆ์ จงรับ / ผ้ากฐิน
 กับทั้งของบริวารนี้ / ครั้นรับแล้ว / ขอจงกรานกฐินด้วยผ้านี้ / เพื่อ
 ประโยชน์ / เพื่อความสุข / แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย / ตลอดกาลนาน
 เทอญ /”

- วางผ้าไตรบนพานแว่นฟ้าหน้าพระสงฆ์ แล้วยกประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒
- ยกพานเทียนปาฏิโมกษ์วางข้างพานแว่นฟ้าประเคนพระสงฆ์รูปที่ ๒
- กลับไปนั่งที่เดิม

- พระสงฆ์ประกอบพิธีอุปโลกน์กฐิน (ตอนนี้ผู้ร่วมพิธีไม่ต้องพนมมือ ด้วย เหตุผลเช่นเดียวกับการถวายผ้ากฐินพระราชทาน)
  - ผู้เข้าร่วมพิธีร่วมกันประเคนบริวารกฐินและไทยธรรม
- ประธานฯ
- ประเคนใบปวารณาปัจจัยบำรุงวัดแต่เจ้าอาวาส
  - มอบปัจจัยบำรุงวัดให้ผู้แทนวัดรับไว้อย่างเป็นทางการ
  - พระสงฆ์อนุโมทนา
  - ประธานกรวดน้ำ รับพร
  - ประธานฯ กราบพระประธาน ๓ ครั้งและกราบ ๓ ครั้ง ลาเจ้าอาวาส (ผู้เข้าร่วมพิธีลุกขึ้นยืน)
- เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- ถ้าทอดกฐินวัดธรรมยุต ให้จัดผ้าขาว ๑ พับ ยาวประมาณ ๘ – ๑๐ เมตรวางบนผ้าไตร กฐินด้วย เพราะพระสงฆ์วัดธรรมยุตจะไม่กรานกฐินด้วยผ้าไตรสำเร็จรูปและให้จัดเข็ม เย็บผ้า ด้ายเย็บผ้าสีขาวพร้อมสีย้อมผ้า ตามความนิยมของวัดนั้นด้วย
- ถ้ามีการเลี้ยงพระหลังจากทอดกฐิน เมื่อพระอุปโลกน์กฐินแล้วให้นิมนต์สวดถวายพร พระแล้วจึงถวายภัตตาหาร เมื่อพระฉันเสร็จก็ถวายผ้าป่า (ถ้ามี) แล้วร่วมกันถวาย บริวารกฐินและไทยธรรมจึงกรวดน้ำรับพร

*****

๖. พิธีถวายผ้าป่า (สามัคคี)

การเตรียมการ

- จัดโต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ (หมู่ ๕, ๗ หรือหมู่ ๙)
- ต้นผ้าป่าหรือกองผ้าป่าซึ่งมีผ้าไตรหรือจีวร สบงหรือผ้าเช็ดตัวสีเหลืองพาดที่กิ่งไม้ ปักที่
กระถางหรือกระป๋องบรรจุข้าวสารและอาหารแห้งตามศรัทธา
- ปัจจัยตามศรัทธา
- ที่กรวดน้ำ ๑ ที่

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง หากไม่มีโต๊ะหมู่บูชาก็จุดธูป
เทียนปักที่กระถางต้นผ้าป่าแล้วพนมมือน้อมไหว้

- พิธีกร
- อาราธนาศีล
  - ทุกคนรับศีล
  - เชิญผู้เข้าร่วมพิธี กล่าว “นโม...” ๓ จบ
  - กล่าวนำถวายผ้าป่าดังนี้-

“อิमानะ มะยัง ภันเต / ปังสุกุละจีวะรานิ / สะปะริวารานิ /
ภิกขุสังฆัสสะ / โฉโณชะยามะ / สาธุ โน ภันเต / ภิกขุสังโฆ / อิมานิ /
ปังสุกุละ / จีวะรานิ / สะปะริวารานิ / ปญฺจคัมภาทุ / อัมหากัง / ทีฆะ
รัตตัง / หิตายะ / สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ / ข้าพเจ้าทั้งหลาย / ขอน้อมถวาย / ผ้า
บังสุกุลจีวร / กับทั้งสิ่งของบริวารเหล่านี้ / แต่พระภิกษุสงฆ์ / ขอ
พระภิกษุสงฆ์ / จงรับ ผ้าบังสุกุลจีวร / กับทั้งสิ่งของบริวารเหล่านี้ /
เพื่อประโยชน์ / เพื่อความสุข / แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย / ตลอดกาลนาน
เทอญ/”

- พระสงฆ์ - พิจารณาชักผ้าป่า
- ผู้เข้าร่วมพิธี - ประเคนไทยธรรมแด่พระสงฆ์ (ถ้ามี)
- พระสงฆ์ - อนุโมทนา
- ประธานฯ - กรวดน้ำ รับพร
- กราบพระอีก ๓ ครั้ง
- เสร็จพิธี

กำหนดการ
พิธีถวายผ้าป่าสามัคคี

ณ .....

วัน .....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลา.....

-
- ผู้เข้าร่วมพิธีพร้อม ณ สถานที่ประกอบพิธี
  - พระสงฆ์พร้อมบนอาสน์สงฆ์
  - ประธานในพิธี จุฑารูปเทียนบูชาและกราบพระรัตนตรัย
  - ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขณะประธานในพิธีจุฑารูป เทียน บูชาพระรัตนตรัย
  - อนุศาสนาจารย์ นำไหว้พระ อาราธนาศีล
  - ประธานสงฆ์ ให้ศีล
  - อนุศาสนาจารย์ นำกล่าวถวายผ้าป่าสามัคคี
  - พระสงฆ์ พิจารณาผ้าป่า
  - ประธานในพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี ถวายเครื่องไทยธรรม
  - พระสงฆ์ อนุโมทนา
  - ประธานในพิธี กรวดน้ำ รับพร กราบพระรัตนตรัย และกราบพระสงฆ์
  - ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขณะประธานในพิธีกราบ และลดมือ ลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
  - เสร็จพิธี

๗. งานมงคลสมรส

พิธีหมั้น

การเตรียมการ

ขันหมากประกอบด้วย

- ชั้นที่ ๑ บรรจุหมาก ๘ คู่ (ก้านทาด้วยชาดแดง) พลุ ๘ เรียง เรียงละ ๘ ใบ (ก้านทาด้วยชาดแดง) ใบพลุวางรอบชั้น หันปลายพลุขึ้นปากขันหมากวางไว้ตรงกลาง (บางตำราบอกว่าหมากพลุใช้เท่าไรก็ได้ แต่ขอให้เป็นคู่ๆ)
- ชั้นที่ ๒ บรรจุขนมจีน ๘ จับ และห่อหมก ๘ ห่อ (บางตำราว่าชั้นนี้ไม่จำเป็นต้องจัดก็ได้)
- ชั้นที่ ๓ บรรจุดอกกรัก ๗ ดอก, ดอกบานไม่รู้โรย ๗ ดอก, ดอกดาวเรือง ๗ ดอก, ยอดใบเงินใบทองอย่างละ ๓ ยอด, ข้าวเปลือก ๑ ถุง, ถั่วเขียว ๑ ถุง, งาดำ ๑ ถุง (ถุงเล็กๆ พองาม) และแหวน ทองหมั้น วางบนของเหล่านั้น คลุมปากชั้นด้วยผ้าสีชมพูหรือผ้าแดง

การปฏิบัติ

- ผู้ใหญ่ฝ่ายชาย (เต้าแก่) เดินออกหน้า (เวลานำขบวนไปหมั้น) ถัดไปเป็นผู้ที่ถือขันหมากเจ้าบ่าว ญาติอื่น
- (ฝ่ายเจ้าสาว) จัดคนเชิญขันหมากและรับขันหมากไปวางไว้ในที่กำหนด (คนเชิญขันหมากมักใช้เด็กหญิงอายุประมาณ ๗ - ๘ ขวบ
- ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายนั่งล้อมขันหมาก
- ผู้ใหญ่ฝ่ายชายกล่าวคำขอหมั้นว่า (ตัวอย่าง) “ผม/ดิฉันได้ทราบว่าคุณ...ซึ่งเป็นบุตรของ...ได้สมัครรักใคร่กับ...ซึ่งเป็นบุตรสาวของ...และทั้งสองมีความประสงค์จะครองเรือนร่วมชีวิตกันตามประเพณีอันดีงาม ดังนั้นวันนี้ถือว่าเป็นวันมงคลฤกษ์ดียามดี จึงใคร่ขอสูขอและหมั้นคุณให้กับคุณ...ขอได้โปรดพิจารณา เพื่อทั้งสองจะได้สมรักสมปรารถนาเป็นทองแผ่นเดียวกัน”
- ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงกล่าวตอบว่า (ตัวอย่าง) “ผม/ดิฉัน รู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ท่านได้ให้เกียรติมาสู่ขอตามประเพณี จึงขอต้อนรับด้วยความเต็มใจและปิติอย่างสูง ก็ขอให้วันมงคลนี้จงเป็นนิมิตหมายอันดีสำหรับความรักของทั้งสองตลอดไป”
- ผู้ใหญ่ฝ่ายชายมอบขันหมากแก่ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิง
- ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงเปิดขันหมากและตรวจดู พร้อมกับบกล่าวคำที่เป็นสิริมงคล เช่น “ทุกอย่างล้วนแล้วแต่สวยสดงดงาม ทองสุกใสหลายหลาก เงินมากมายกายกอง คงจะต้องอำนวยความสุขสดชื่นตลอดชั่ววันรันดร์ทีเดียว ฯลฯ

- ผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายร่วมกันโปรยวัตถุมงคล (ถั่ว, งา, ข้าวตอก, ดอกไม้) ลงบนของหมั้น พร้อมกับกล่าวคำที่เป็นสิริมงคล เช่นว่า “เงินทองเหล่านี้คงจะงอกเงยยิ่งขึ้นเหมือนถั่วงาที่หวานไว้ในไร่สวนที่เดียว” (ถั่วงาหลังจากเสร็จพิธีแล้ว นำไปโปรยไว้ในสวนหรือที่เหมาะสม”
- ฝ่ายหญิงนำเจ้าสาวออกมาและน้อมไหว้ผู้ใหญ่ฝ่ายชายจนครบทุกคน แล้วนั่งในที่กำหนด

ได้เวลาฤกษ์

- ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงมอบแหวนหมั้นให้เจ้าบ่าวเพื่อสวมนิ้วเจ้าสาวต่อไป
- เจ้าบ่าวเจ้าสาวไปกราบผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย (กราบตั้งมือครั้งเดียว)
- ฝ่ายหญิงแจกของชำร่วยเลี้ยงของว่างแขก (ถ้ามี)
เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- บางงานนั้นเป็นเพียงไปเจรจาขู่ขอเฉยๆ ของหมั้นนำไปทำพิธีหมั้นในวันแต่งงานเลยก็มี ข้อนี้แล้วแต่จะตกลงกัน
- บางตำรามีการพรมน้ำมนต์และเจิมของหมั้นก่อนสวมแหวนด้วย

พิธียกขันหมาก

การเตรียมการ

- ขันหมากเอก ๔ ขัน ประกอบด้วย ขันใส่หมากพลู ๒ ขัน (หมาก ๘ คู่ พลู ๘ เรียง) ขันใส่ขนมจีนห่อหมก ๒ ขัน (แต่ละชั้นมีขนมจีน ๘ จับ ห่อหมก ๘ ห่อ)
- ขันสินสอด ๑ ขัน (ถ้าไม่มีการหมั้นไว้ก่อน)

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงเวลาฤกษ์)

- ผู้ใหญ่ฝ่ายชายนำขบวน ติดตามด้วย คนนำต้นกล้วย ๒ ต้น (๒ คน), คนนำต้นอ้อย ๒ ต้น (๒ คน), คนนำขันหมาก ๔ คน, คนนำขันสินสอด ๑ คน, เจ้าบ่าว, คนถือขวดเหล้า ๒ คน, คนถือผ้าไหว้ผี ๑ คน (ผ้าขาว ๖ ศอก), คนถือธาดมะพร้าวอ่อน ๒ ลูก, คนถือธาดกล้วยน้ำว้า ๒ หวี, คนถือธาดใส่หมู, คนถือธาดใส่หมี่, คนถือธาดใส่ขนม และอื่นๆ
- ฝ่ายเจ้าสาวจัดคนถือพานหมากไปคอยรับที่ประตูบ้าน (มักนิยมใช้เด็กหญิง)
- เมื่อขบวนขันหมากมาถึง ก่อนเข้าบ้าน เด็กหญิงที่ถือพานหมากมาต้อนรับจะพูดว่า “ไปยั้งไม่ว่างใจคะ มากันมากมายจริงๆ”

- ผู้นำขบวนชั้นหมากจะพูดตอบว่า “วันนี้มาดีนะ ไม่ได้มาร้าย นำแก้วแหวนเงินทอง และนำคนดีมีสิริมงคลมาให้เพื่อเป็นทองแผ่นเดียวกัน ขอผ่านหน่อยนะจ๊ะ” (พร้อม กับวางซองเงินไว้บนพานหมากของเด็กด้วย)
- ฝ่ายเด็กหญิงก็จะพูดว่า “ถ้าอย่างนั้นขอเชิญค่ะ ด้วยความยินดีค่ะ”
- ญาติฝ่ายเจ้าสาวที่ถูกจัดไว้เพื่อรับขบวนชั้นหมากนำชั้นหมากไปวางไว้ในที่กำหนด ต่อหน้าญาติทั้งสองฝ่าย
- นำผ้าไหว้ไปวางไว้ร่วมกับชั้นหมาก ของนอกนั้นวางไว้ในที่เหมาะสม วางเป็นแถวคู่ กัน ส่วนต้นกล้วย ต้นอ้อยรับไปวางพียงไว้ที่ประตูบ้านทั้ง ๒ ข้าง
- ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวร่วมกันเปิดชั้นหมาก นับเงินสินสอดและโปรยวัตถุมงคลลงบน สินสอด
- นำเจ้าสาวออกมานั่งข้างซ้ายเจ้าบ่าว น้อมไหว้ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าว (ถ้ามีการสวม แหวนหมั้น ก็ทำตอนนี้และปฏิบัติเหมือนที่กล่าวไว้ในตอนหมั้น)
- ผู้ใหญ่ทั้ง ๒ ฝ่าย ประพรมน้ำมนต์ลงบนสิ่งของต่างๆ ที่วางไว้เป็นแถว พร้อมกับ กล่าวคำที่เป็นสิริมงคล เช่นว่า “ของเป็นอันมาก มั่งคั่งสมบูรณ์ดี ขอให้พอกพูน ทวี ยิ่งขึ้นตลอดไป ภาวะตุ สัพพะมังคะลัง”

พิธีไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ (ไหว้ผี)

การเตรียมการ

- เก็บของกินที่มากับชั้นหมากอย่างละเล็กละน้อย ใส่ในถาดหรือจาน ๒ ใบ
- รินเหล้าใส่แก้ว ๒ ใบ จาก ๒ ขวด
- เทียน ๒ เล่ม และธูป ๓ ดอก สำหรับเจ้าบ่าวและเจ้าสาว

การปฏิบัติ

- วางจานของกินที่เก็บจากชั้นหมาก พร้อมทั้งแก้วเหล้า ๒ แก้วที่โต๊ะ หรือบนผ้าขาว ภายในบ้าน มุมใดมุมหนึ่งที่เหมาะสม
- จุดธูปเทียนให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาวปักไว้ ณ ที่ปักหรือบนจานหรือถาดของไหว้
- กล่าวบูชาวิญญาณของบรรพบุรุษว่า “วันนี้นาย...และนางสาว...ได้เข้าพิธีมงคลสมรส ตามประเพณีจึงขออนอบน้อมดวงวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไป เพื่อเป็นการ บอกกเล่าขออนุญาต และขอให้ดวงวิญญาณและพระคุณของท่านได้โปรดอวยพรให้ ลูกหลานมีความสุขความเจริญในชีวิตสมรสยิ่งๆ ขึ้นไปเทอญ” กราบตั้งมือ ๑ ครั้ง เสร็จพิธี

พิธีสงฆ์เนื่องในพิธีมงคลสมรส

การเตรียมการ

- เครื่องพิธีสงฆ์ (เหมือนที่ทำบุญทั่วไป)
- ด้ายมงคลแฝดและแป้งเจิม (ใส่พานตั้งไว้ข้างบาตรน้ำมนต์เพื่อให้พระท่านเสกให้เพื่อความเป็นสิริมงคล)
- หมอนกราบ ๒ ใบ (หน้าโต๊ะหมู่บูชา)

การปฏิบัติ

- เมื่อถึงเวลาสมควรแล้วเจ้าบ่าวและเจ้าสาวนั่งหน้าโต๊ะหมู่บูชา (หญิงซ้ายชายขวา)
- รับเทียนชนวนจากพิธีกร จับด้วยกัน จุดเทียนจากซ้ายไปขวา (ของผู้จุด) แล้วจุดรูปเสร็จแล้วส่งเทียนชนวนคืนพิธีกร
- พนมมือเสมอกัน กล่าวคำบูชาและอธิษฐานดังนี้.-
ข้าพเจ้าขอน้อมบูชาสักการะคุณพระศรีรัตนตรัยด้วย เครื่องสักการะนี้ ข้าพเจ้าทั้งสองจะซื่อสัตย์ต่อกันอย่างมั่นคงดำรงชีวิตด้วยความถูกต้องดีงามทุกประการ ด้วยสัจวาจานี้ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยพร้อมทั้งอำนาจคุณงามความดีทั้งหลายที่ข้าพเจ้าทั้งสองได้บำเพ็ญมา ได้โปรดดลบันดาลให้ข้าพเจ้าทั้งสอง ประสบแต่ความสุขความเจริญความก้าวหน้าในชีวิตยิ่งๆ ขึ้นไปเทอญ
- กราบลงที่หมอนพร้อมกัน ๓ ครั้ง แล้วหันไปกราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง เสร็จแล้วนั่งพับเพียบพนมมือรับศีลฟังพระเจริญพระพุทธรมณต์ต่อไป จนกว่าจะถึงเวลาจุดเทียนน้ำมนต์
- คุณเข่า รับเทียนชนวนจากพิธีกร จับด้วยกัน จุดเทียนน้ำมนต์ที่บาตรน้ำมนต์ แล้วส่งเทียนชนวนคืนพิธีกร ยกบาตรน้ำมนต์ด้วยกัน ประเคนพระรูปแรก (ยกพอพื้นพื้นวางลงบนผ้าที่พระท่านถือรองรับ) แล้วนั่งพับเพียบพนมมือฟังพระเจริญพระพุทธรมณต์ต่อจนกว่าจะถึงเวลาตักบาตร (พระสวด “พาหุง”)
- ลุกไปตักบาตร (จับทัพพีด้วยกัน หยิบของใส่บาตรด้วยกัน)
- กลับมาที่พระสงฆ์เพื่อประเคนภัตตาหาร เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธรมณต์จบ (ยกถวายด้วยกันทุกอย่าง) เสร็จแล้วกราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง แล้วลุกไปพักผ่อนต้อนรับแขก ญาติมิตรตามอัธยาศัยจนกว่าพระสงฆ์จะฉันเสร็จ
- กลับมานั่งที่พระสงฆ์เพื่อประเคนไทยธรรม ยกประเคนด้วยกันจนครบทุกรูป)
- กลับมานั่งพับเพียบที่เดิม ถือน้ำที่กรวดน้ำด้วยกันเตรียมกรวดน้ำ เริ่มรินน้ำเมื่อพระเริ่ม “ยถา...” โดยตั้งใจอุทิศกุศลดังนี้ “ข้าพเจ้าขออุทิศส่วนบุญกุศลที่ได้บำเพ็ญ

ร่วมกันในวันนี้ให้แก่ท่านที่มีพระคุณ มีมารดาบิดา ครูอาจารย์ เป็นต้น ขอทุกคนที่ได้รับส่วนบุญกุศลของข้าพเจ้าจงเป็นสุขโดยทั่วกันเถิด” และรีบรินน้ำให้หมดเมื่อพระรูปแรกว่าจบลง แล้วพนมมือรับพรต่อไปจนกว่าพระสงฆ์จะอนุโมทนาจบ

- น้อมศีรษะพนมมือเข้ารับประพรมน้ำพระพุทธมนต์จากพระสงฆ์ที่ละรูปจนครบทุกรูป เสร็จแล้วกลับมานั่งที่เดิมคุกเข่ากราบพระสงฆ์ ๓ ครั้ง หันไปกราบพระพุทธรูปอีก ๓ ครั้งแล้วลุกไปรอส่งพระ
- เสร็จพิธี

พิธีหลั่งน้ำพระพุทธมนต์และประสาทพร

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชา ๑ ชุด (ชุดหมู่ ๗ หรือหมู่ ๘)
- โต๊ะน้ำสังข์ พร้อมทั้งอุปกรณ์รดน้ำ ๑ ชุด
- พวงมาลัย ๒ ชาย ๒ พวง
- ด้ายมงคลแฝด ๑ ชุด
- แป้งกระแจะสำหรับเจิม ๑ ที่
- น้ำพระพุทธมนต์ ๑ ขัน พร้อมขันเล็กสำหรับตักน้ำใส่สังข์ ๑ ที่

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงกำหนดเวลา)

- เจ้าบ่าวและเจ้าสาวไปนั่งคุกเข่าที่โต๊ะหมู่บูชา (หญิงซ้ายชายขวา)
  - รับเทียนชนวนจากพิธีกรจุดธูปเทียนเช่นเดียวกับตอนพิธีสงฆ์
  - พนมมือกล่าวคำบูชาอธิษฐานเพื่อความสุขความเจริญ (พิธีกรจะกล่าวนำ)
  - กราบลงที่หมอนพร้อมๆ กัน ๓ ครั้ง
  - ไปนั่งที่โต๊ะน้ำสังข์ (หญิงซ้าย ชายขวา)
  - พนมมือยื่นพาดโต๊ะวางแขนข้างหน้าน้อมปลายมือลงเล็กน้อย (เพื่อไม่ให้สังข์ไหลเข้าหาตัว) และให้มืออยู่เหนือพานดอกไม้รองรับน้ำสังข์
  - น้อมศีรษะเล็กน้อยให้กับทุกคนที่ไปหลั่งน้ำสังข์และประสาทพร
  - ยื่นมือซ้อนกันรับด้ายมงคลจากประธานในพิธีถอดมงคลให้แล้วลุกขึ้นยืนพร้อมกัน (เมื่อประธานฯ จับมือบอกลุกขึ้น) เจ้าบ่าวเก็บด้ายมงคลไว้ในกระเป๋าเสื้อบน
  - ไปกราบพระที่โต๊ะหมู่บูชา ๓ ครั้ง
- เสร็จพิธี

หมายเหตุ

ด้ายมงคลถือว่าเป็นของสูง เป็นสิริมงคล ให้เก็บไว้ถาวรในที่สูง เช่น บนหิ้งพระ หากจะนำไปใช้ในการต่อไป ก็ใช้ในการที่เป็นมงคลเท่านั้น

หน้าที่ประธานในพิธีหลังน้ำพระพุทธมนต์และประสาทร

การปฏิบัติ

(หลังจากเจ้าบ่าวและเจ้าสาว บูชาพระและนั่งที่โต๊ะน้ำสังข์เรียบร้อยแล้ว)

- ไปที่โต๊ะน้ำสังข์ น้อมศีรชะไหว้พระที่โต๊ะหมู่บูชา ๑ ครั้ง
- รับพวงมาลัยจากพิธีกรและกล่าวว่า “ขออานุภาพแห่งความรักทั้งที่เป็นบุพเพสันนิวาส และปัจจุบันเกื้อหนุน ได้โปรดค้าคุณความรักของคุณทั้ง ๒ ให้สดชื่น ยั่งยืนตลอดไป” แล้วสวมให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาว (ให้ชายของพวงมาลัยทั้งสองข้าง พาดอยู่บนโต๊ะวางแขน)
- รับด้ายมงคลจากพิธีกร พนมมือกล่าวว่า “พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นมงคลในโลก ด้วยอานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย ขอความสุขสวัสดีมงคลจงบังเกิด แก่คุณทั้งสองตลอดกาลทุกเมื่อเทอญ” แล้วใช้มือแต่ละข้างกางคลี่บ่วงด้ายมงคลแต่ละบ่วง ออกสวมศีรชะของเจ้าบ่าวและเจ้าสาวพร้อมๆ กัน (มือซ้ายสวมเจ้าบ่าว มือขวาสวมเจ้าสาว) โดยให้ปมด้ายอยู่ด้านหลังศีรชะ (ถ้าไม่เรียบร้อยให้จัดใหม่อีกครั้งหนึ่ง)
- รับแป้งเจิมจากพิธีกร (หรือพิธีกรถือไว้ให้) ใช้นิ้วชี้จุ่มแป้งจุดที่กลางหน้าผากเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเป็น ๓ จุด จุดแรกรำลึกว่า พุทโธ, จุดที่สอง ัมโม, จุดที่สาม สังโฆ หรือจะระลึกแบบย่อๆ ว่า “อะอุมะ” ก็ได้ (ความหมายเหมือนกัน)
- รับสังข์จากพิธีกร รินลงที่มือเจ้าบ่าวและเจ้าสาวที่พนมอยู่พร้อมๆ กันกล่าวว่า “ขอให้ทั้งสองจงครองรักกันด้วยความซื่อสัตย์ สมัครสมานเป็นอันเดียวกัน ดุจน้ำที่รินลงรวมกันอยู่นี้”
- (เวลาถอดมงคล) ไปที่โต๊ะน้ำสังข์น้อมศีรชะไหว้พระ ๑ ครั้ง แล้วหันมาทางเจ้าบ่าวและเจ้าสาวกล่าวว่า “ขอสรรพมิ่งมงคลความสุขสวัสดีทั้งหลาย จงมีแก่คุณทั้งสองตลอดกาลทุกเมื่อเทอญ” แล้วใช้มือทั้งสองปลดมงคล (มือซ้ายปลดข้างเจ้าบ่าว มือขวาปลดเจ้าสาว) พร้อมๆ กันแล้วรวบด้วยมงคลใส่ไว้ในมือเจ้าบ่าวและเจ้าสาวที่ยื่นออกมาจับ แล้วจับมือเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเชิญขึ้น (ให้เจ้าบ่าวและเจ้าสาวไปกราบพระ)

เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- บางแห่งเจ้าภาพเชิญคู่สามีภรรยาเป็นประธานในพิธี กรณีนี้ก็แบ่งกันปฏิบัติคนละคน (ส่วนตอนรดน้ำสังข์ให้จับสังข์ด้วยกัน)
- การจะสวมมาลัยมงคล เจิม และหลังน้ำสังข์ให้เจ้าสาวก่อนนั้นไม่มีข้อกำหนดไว้ แต่ในโบราณถือว่าควรจะให้เกียรติแก่ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัว
- การกล่าวคำต่างๆ ในขณะปฏิบัติพิธีแต่ละขั้นตอนนั้นเป็นเพียงแนวทางหนึ่งเท่านั้น ซึ่งกองอนุศาสนาจารย์ได้ประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม

ตัวอย่างคำกล่าวในพิธีเลี้ยงฉลองสมรส

หลักการควรคำนึงถึงหลักต่อไปนี้-

- ขอบคุณ
- ขออภัย
- ให้โอวาท
- ประสทาพร

ตัวอย่างคำกล่าวในฐานะเจ้าภาพฝ่ายชาย

“ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ก่อนอื่นผมต้องขอขอบคุณทุกท่านที่ได้กรุณาให้เกียรติแก่เจ้าภาพและคู่สมรสอย่างพร้อมเพรียงกัน เป็นความอบอุ่นและความประทับใจที่เจ้าภาพรำลึกไว้ตลอดไป

หากจะมีบางสิ่งบางอย่างขาดตกบกพร่องไปบ้างก็ขอกราบอภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย กระผมมองดูเจ้าบ่าวเจ้าสาวแล้ว มีความรู้สึกที่ทั้งสองเป็นคู่บุพเพสันนิวาสที่แท้จริง ผมได้พบเห็นเจ้าบ่าวมาตั้งแต่เริ่มมีชีวิตอยู่ในโลกจนเติบโตใหญ่ มีคุณลักษณะพิเศษอยู่หลายอย่าง จึงมั่นใจได้ว่าเจ้าสาวเลือกคู่ไม่ผิดแน่ เคล็ดลับของการครองเรือนมีอยู่นิดเดียวคือ ความรัก ความเข้าใจ และความจริงใจต่อกัน มีสิ่งนี้แล้วชีวิตคู่ก็มีแต่ความสุข สดชื่น และยั่งยืนมั่นคงตลอดไป

จึงขอใช้ทั้งสองรักกันให้มั่น เข้าใจกันให้ดี มีความจริงใจเป็นเยี่ยม ด้วยอำนาจความดีเหล่านี้ และอำนาจสิ่งอันควรเคารพบูชาทั้งหลายที่ทั้งสองยึดมั่นได้เป็นพลังส่งเสริมให้คุณทั้งสองประสบแต่ความสุข ความเจริญ ความก้าวหน้า ในชีวิตสมรสยิ่งๆ ขึ้นไป สวัสดิ์”

ตัวอย่างคำกล่าวในฐานะเจ้าภาพฝ่ายหญิง

“ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ในนามเจ้าภาพฝ่ายหญิงใคร่ขอขอบพระคุณท่านผู้มีเกียรติที่เคารพรักทั้งหลายที่กรุณาเสียสละเวลามาร่วมพิธี เพื่อเป็นเกียรติแก่คู่บ่าวสาวตลอดจนญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย ภาพของผู้มาร่วมเป็นสักขีพยานในงานวันนี้ คงจะประทับใจแก่คู่สมรสอย่างหาที่สุคติได้

ผู้หญิงนั้นถึงแม้จะได้รับสิทธิทุกอย่างเท่าเทียมชายแต่โดยประเพณีอันดีงามของเราแล้ว ผู้หญิงก็คือผู้หญิงที่ต้องดำรงไว้ซึ่งความอ่อนช้อย ละมุนละม่อม สงบเสงี่ยม จึงจะน่ารักและงดงามไม่จี๊ดจาง จึงขอฝากให้เจ้าสาวได้จำไว้ตลอดกาล และขอฝากให้เป็นสมบัติอันล้ำค่าของเจ้าบ่าว ตั้งแต่วินาทีนี้ มีหน้าที่อะไรก็ให้ร่วมกันบริหารด้วยเหตุผลและคุณธรรมทุกอย่างจะเรียบร้อยและราบรื่นเอง

สุดท้ายนี้ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยและอำนาจคุณงามความดีทั้งหลาย ได้ดลบันดาลให้คุณทั้งสองประสบแต่ความสุขความเจริญ ความสำเร็จในชีวิตยิ่งๆ ขึ้นไป สวัสดิ์”

ตัวอย่างคำกล่าวในฐานะผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย

“ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน ผมต้องขอขอบคุณเจ้าภาพทั้งสองฝ่ายที่กรุณาให้เกียรติผมมากกล่าวบางสิ่งบางอย่างในฐานะแทนเจ้าภาพทั้งสองฝ่าย ก็ขอขอบคุณผู้มีเกียรติทุกท่านที่กรุณาให้เกียรติมาร่วมในงานนี้เป็นอย่างยิ่ง และหากจะมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดขาดตกบกพร่อง ก็ขออภัยแทนเจ้าภาพด้วย

การแต่งงานก็คือการหล่อหลอมระหว่างสองชีวิตให้เข้าเป็นชีวิตเดียวกัน เอาหัวใจทั้งสองมาผสมผสานกันกลายเป็นคนเดียวกัน ลงเรือลำเดียวกัน เพื่อเดินทางไปสู่จุดหมายที่ประสงค์ร่วมกัน จึงต้องช่วยกันพายช่วยกันแจวด้วยความรักและเข้าใจ นาวาชีวิตลำนี้ก็จะล่องลอยฝ่าคลื่นลมไปสู่ฝั่งคือความสำเร็จสมบูรณ์ มั่งคั่ง และมั่นคงในชีวิตโดยราบรื่นชื่นสุขตลอดไป

ขออานุภาพแห่งสิ่งอันควรเคารพบูชาทั้งหลายที่ทั้งสองยึดมั่น เป็นอันดีและอำนาจคุณงามความดีทั้งปวงจงเป็นพลังสนับสนุนความรักของทั้งสองให้มั่นคงสถาพรมีความสุขความเจริญ ประสบความสำเร็จในสิ่งอันพึงปรารถนาอย่างยิ่งๆ ขึ้นไป”

หมายเหตุ

- คำกล่าวต่างๆ ที่ว่ามานั้น เป็นเพียงแนวทางหนึ่งเท่านั้น การกล่าวให้ไพเราะลึกซึ้งคมคายอย่างไร แล้วแต่ความคิดและลีลาวาทศิลป์ของแต่ละคน

ตัวอย่างคำกล่าวของเจ้าบ่าว เจ้าสาว

“กระผมและคนสวयของผมน ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาให้ความเมตตา มาร่วมเป็นเกียรติในพิธีวันนี้ หากจะมีบางสิ่งบางอย่างบกพร่องไปบ้างก็ขอกราบอภัย โอวาทและคำอวยพรที่ทุกท่านกรุณามอบให้กระผมและเจ้าสาวในวันนี้

กระผมและคนสวยของกระผมขอน้อมรับด้วยความซาบซึ้งใจ และถือว่าเป็นสิริมงคลยิ่งแก่ชีวิตอย่างหาที่สุคติได้ ขอกราบขอบพระคุณครับ”

ฝ่ายเจ้าสาวอาจจะกล่าวเพียงว่า “ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านค่ะ” ก็ได้แล้วแต่บรรยากาศและความเหมาะสม

พิธีปูที่นอน เรียงหมอน ส่งตัว

การเตรียมการ

- หินบดยา ๑ ก้อน (หมายถึงจิตใจหนักแน่น)
- ไม้เท้า ๑ อัน (หมายถึงอายุยืน)
- พักเขี้ยว ๑ อัน (หมายถึงความเยือกเย็นอยู่เป็นสุข)
- ถ้วยอย่างละ ๑ ถ้วย (หมายถึงความเจริญงอกงามเพิ่มพูน)
- ภาชนะน้ำ ๑ ที่ (หมายถึงสามัคคีกลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว)
- แมว ๑ ตัว (หมายถึงรักบ้านเรือน)
- ไก่ขาว ๑ ตัว (หมายถึงต้นตึก ลูกเข้า ฝ่าชายันหมั่นเพียร)
- เครื่องนอนของเจ้าบ่าวและเจ้าสาว
- ชั้นน้ำมนต์ ๑ ชั้น พร้อมทั้งพรม
- ข้าวตอก ดอกไม้ ๑ ชั้น (ดอกกรัก มะลิ กุหลาบ ผสมเหรียญทอง – เงินอย่างละ ๙ เหรียญ หรือตามต้องการ)

การปฏิบัติ

(ก่อนถึงเวลาฤกษ์ประมาณ ๑๐ นาที)

- นำเจ้าบ่าวและเจ้าสาวขึ้นเรือนหอ (รออยู่นอกห้องนอน)
- นำของใช้ในพิธีขึ้นไปไว้บนเรือนหอ ในที่ที่เหมาะสม
- นำหมอนมุ้งและผ้าปูที่นอนไว้บนเตียง สำหรับชั้นน้ำมนต์ชั้นข้าวตอกดอกไม้ตั้งไว้บนโต๊ะข้างที่นอน
- (เมื่อได้เวลาฤกษ์) ผู้ใหญ่ชาย – หลิงทำพิธีปูที่นอน (มักใช้ผู้ใหญ่คู่ที่มีความสุขในการครองเรือนเป็นผู้ปูที่นอน) ก่อนปูร้องถามกันว่า นายอยู่นายยืนนายมันนายคงมาหรือยัง ให้มีผู้ตอบว่ามาแล้ว จึงเริ่มปู

- ปูเสร็จแล้ว ผู้ปลูกนอนดู ชายพูดว่า “แหม ที่นอนนี้ดีจริงใครได้นอนคงอยู่เป็นสุขสบาย” ฝ่ายหญิงก็พูดเสริมว่า “เราคงมีแต่ความสุขยิ่งๆ ขึ้นไป” แล้วพรมน้ำมนต์ที่นอน พร้อมกับให้ศีลให้พรเพื่อเป็นสิริมงคลและโปรยข้าวตอกดอกไม้ลงบนที่นอน
- ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงนำเจ้าสาวเข้ามา เจ้าสาวไหว้หรือกราบเจ้าบ่าว ทั้งสองมอบของมีค่าให้กัน เช่น สร้อยแหวน (ถ้ามี) ส่วนมากฝ่ายชายเป็นผู้มอบให้ฝ่ายเดียว
- ผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าสาวกล่าวฝากฝังเจ้าสาวกับเจ้าบ่าว ให้ทั้งสองเคารพยำเกรงและรักกันให้มั่นคง และอวยพรให้มีความสุขความเจริญ แล้วทุกคนออกจากห้องไป (เหลือแต่เจ้าบ่าว และเจ้าสาวตามลำพัง)

หมายเหตุ

- บางแห่ง เมื่อปูที่นอนแล้ว ก็เอาใบเงินใบทอง ดอกกรัก ดอกกุหลาบไว้ใต้ที่นอน คงจะมีความหมายว่าให้ทั้งสองรักกันยืนยาวสดชื่นมีเงินทองบริบูรณ์นั่นเอง
- ของใช้ในพิธีตามข้อ ๑ อาจไม่เหมือนกันแต่ละท้องถิ่นและสามารถเพิ่มเติมหรือตัดออกได้ตามความจำเป็น

*****

๘. พิธีวางศิลาฤกษ์

การเตรียมการ

(นอกจากพิธีสงฆ์และเครื่องบวงสรวงสังเวย)

- แผ่นศิลาฤกษ์ (ที่วางดวงฤกษ์เรียบร้อยแล้ว) จำนวน ๑ หรือ ๒ แผ่น
- ไม้มงคล ๙ ชนิด
- ค้อนตอกไม้มงคล
- อัฐิ เงิน ทอง นาก อย่างละ ๓ แผ่น (รวม ๙ แผ่น)
- แป้งเจิม ๑ ที่
- ทองคำเปลวปิดศิลาฤกษ์ ๓ แผ่น พร้อมของทาปิดทอง
- ทรายเสก พอสมควร
- น้ำพระพุทธรมณฑ์ พอสมควร
- ปูนผสม พอสมควร พร้อมเกรียง ๑ อัน
- ข้าวตอกดอกไม้ พอสมควร
- เหรียญเงินเหรียญทอง พอสมควร
- กล่องอัญมณี (พลอย ๙ สี) ๑ กล่อง

การปฏิบัติ

พระสงฆ์	- ปิดทองแผ่นศิลาฤกษ์ พรมน้ำพระพุทธรมณฑ์ และโปรยทรายเสกที่หลุมศิลาฤกษ์
ประธานในพิธี	- ไปที่หลุมศิลาฤกษ์ เจิมแผ่นศิลาฤกษ์
	- เจิมแผ่นอัฐิ เงิน ทอง นาก และไม้มงคล
	- ยืนหรือนั่งหันหน้าไปทางทิศที่เป็นศรีของวันประกอบพิธี (ดูผนวก ก.)
	- รับค้อนตอกไม้มงคล (ดูผนวก ข.) พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์พราหมณ์เป่าสังข์แกว่งบัณเฑาะว์ ลั่นฆ้อง (ถ้ามี)
	- รับเกรียงตักปูนที่พิธีกรเตรียมไว้ หยอดหลักไม้มงคลจนครบทั้ง ๙ ต้น
	- รับอัฐิ เงิน ทอง นาก แล้ววางเป็นรูปวงกลม ตามคำแนะนำของพิธีกร (ดูผนวก ค.)
	- รับเกรียงตักปูนที่พิธีกรเตรียมไว้ หยอดบนแผ่นอัฐิ เงิน ทอง นาก จนครบทุกแผ่น

- รับแผ่นศิลาฤกษ์ วางบนแผ่นอิฐ เงิน ทอง นาก ให้ได้ศูนย์กลางพอดี
  - วางกล่องอัญมณีที่หัวแผ่นศิลาฤกษ์
  - โปรงข้าวตอกดอกไม้ลงบนแผ่นศิลาฤกษ์ตามสมควร
- ผู้เข้าร่วมพิธี - โปรงข้าวตอกดอกไม้ที่หลุมศิลาฤกษ์จนหมด
เสร็จพิธี

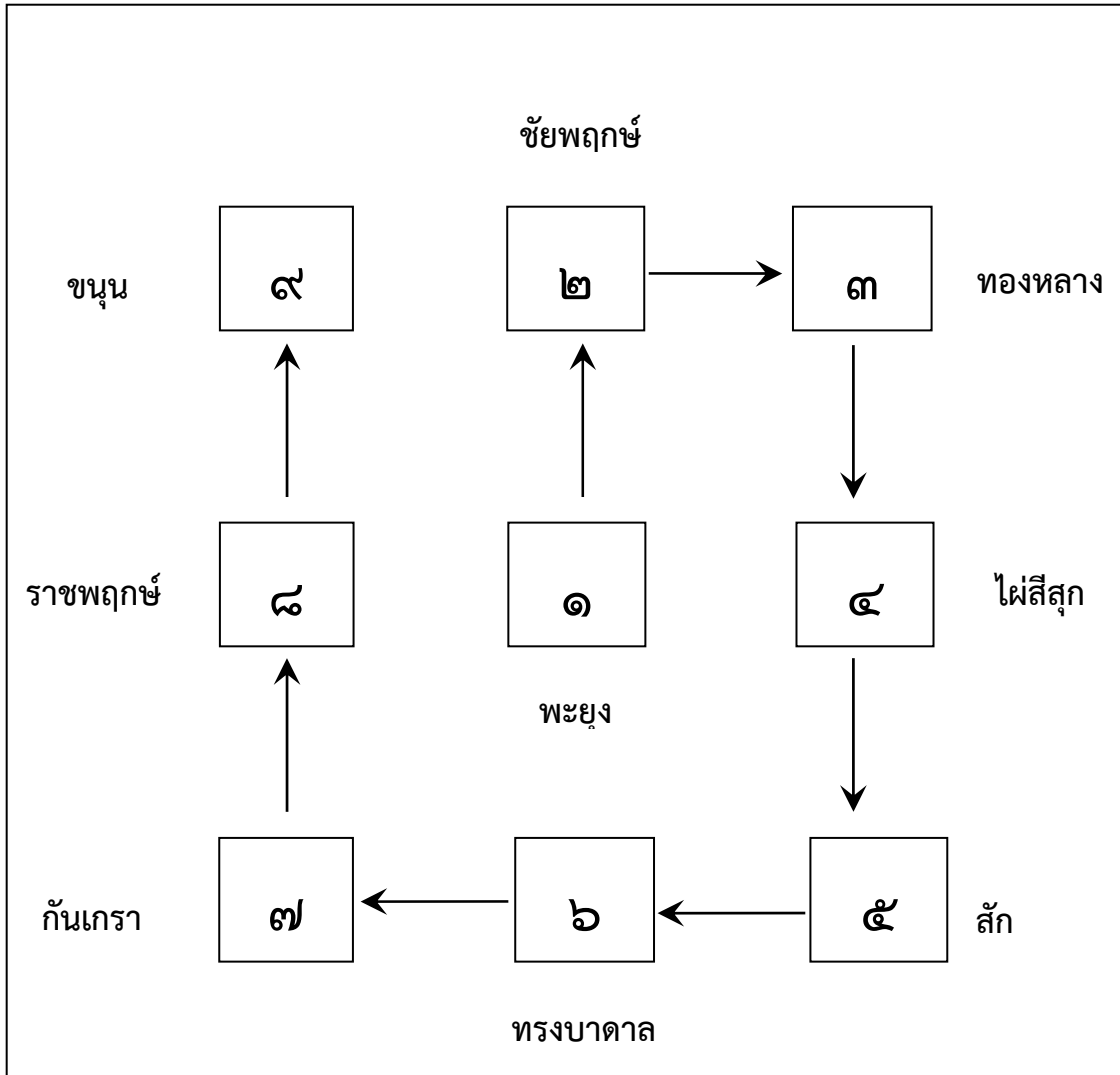
หมายเหตุ บางครั้ง พระสงฆ์จะเป็นผู้เจิม ปิดทองแผ่นศิลาฤกษ์, แผ่นอิฐ เงิน ทอง นาก และ
ไม้มงคลก่อนที่พิธีสงฆ์จะเริ่มขึ้น

*****

ผนวก ก.
ทิศที่เป็นศรีของวัน

วันประกอบพิธี	ทิศที่เป็นศรี
อาทิตย์	ใต้
จันทร์	ตะวันตกเฉียงใต้
อังคาร	ตะวันตก
พุธ	ตะวันตกเฉียงเหนือ
พฤหัสบดี	อีสาน
ศุกร์	ตะวันออกเฉียงใต้
เสาร์	เหนือ
พุธ (กลางคืน)	ตะวันออก

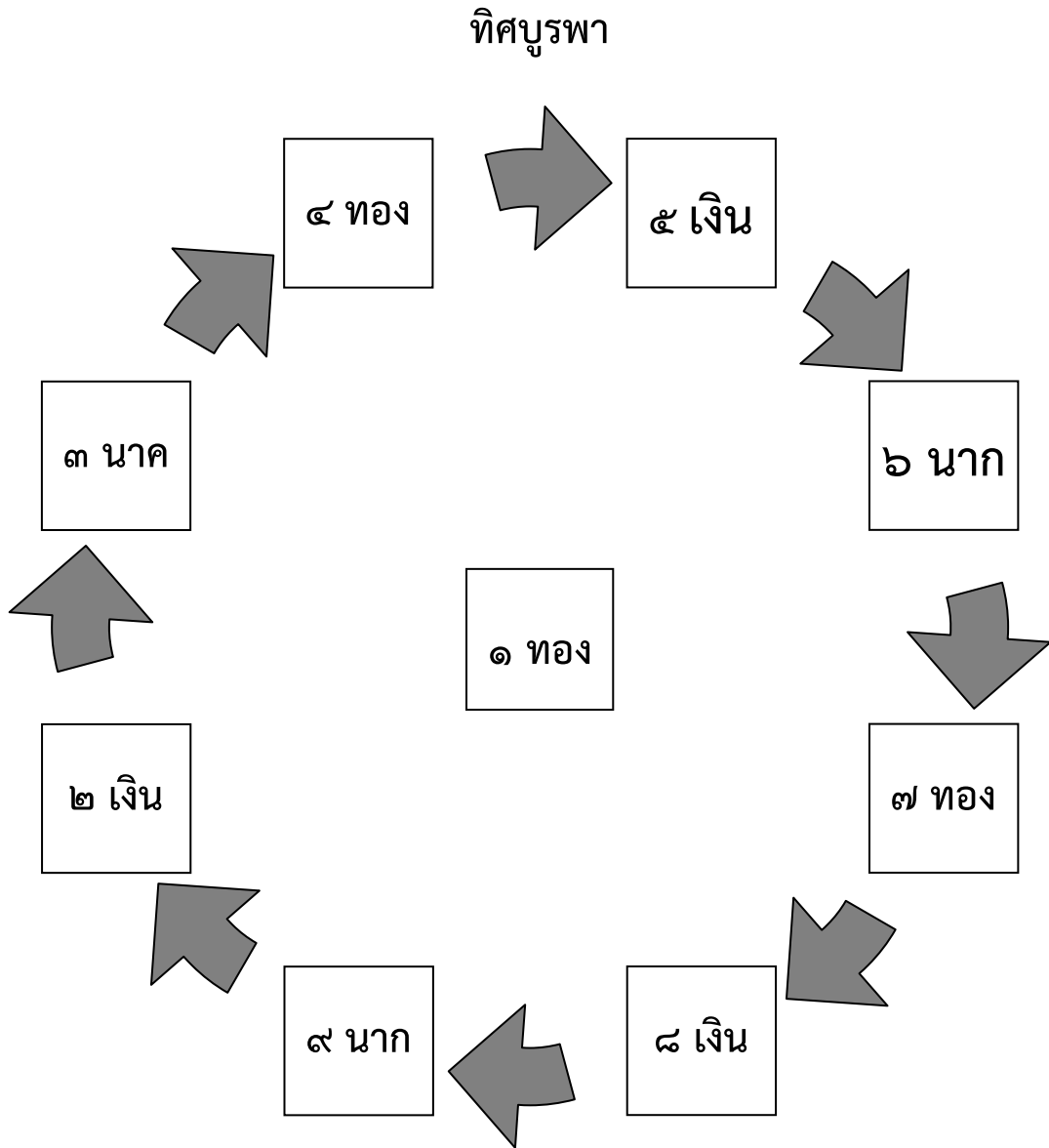
ผนวก ข.
การปักไม้มงคล ๙ ชนิด
ทิศบูรพา

ผนวก ค.

การวางอิฐ เงิน ทอง นาก ๙ แผ่น
ทิศบูรพา

๙. พิธีตั้งศาลพระภูมิ

การเตรียมการ

- หาฤกษ์
- เตรียมพื้นที่ (กว้าง - ยาว ๑ วา สูง ๙ นิ้ว)
- ศาลพระภูมิ ๑ หลัง
- เจว็ด (เทวรูป) ๑ ชุด
- ตุ๊กตาชายหญิง อย่างละ ๑ ชุด
- ตุ๊กตาช้างม้า อย่างละ ๑ ชุด
- แจกันพร้อมดอกไม้ ๑ คู่
- เชิงเทียนพร้อมเทียน ๑ คู่
- กระจ่างรูป ๑ ที่
- ทองคำเปลว ๓ แผ่น พร้อมกระเทียมทาปิดทอง ๑ หัว
- แป้งเจิม ๑ ที่
- ผ้าแพร ๑ ผืน
- น้ำมันต์ ๑ ขัน
- ทรายเสก ๑ ขัน
- รูป
- โต๊ะหมูปูชา พร้อมพระพุทธรูปและเครื่องสักการะ ตั้งไว้บริเวณประกอบพิธี
- โต๊ะเครื่องสังเวทเวทดา ปูผ้าขาว ๑ ชุด ให้เพียงพอ

เครื่องสังเวทเวทดา มีดังนี้.-

- บายศรีปากชาม ๑ คู่
- ไช้ตัมปอกเปลือก ๒ ฟอง (เสียบไว้บนยอดบายศรี)
- หัวหมูหรือหมูนอตอง ๑ ที่
- ไก่ต้ม ๑ ตัว
- เป็ดต้ม ๑ ตัว
- ปลาช่อนแป๊ะซะ ๑ ตัว
- มะพร้าวอ่อน ฉื่อนเปลือก ๑ ผล
- กลัวย่น้ำว่าสุก ๑ หวี

- ขนมห่มแดงห่มขาว อย่างละ ๑ ที่
- ผลไม้ตามฤดูกาล ๑ ที่ (หลายๆ อย่างรวมกัน ไม่ต้องปอกเปลือก)
- ข้าวสุก ๑ จาน
- น้ำดื่ม ๑ แก้ว

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงเวลาฤกษ์)

พิธีกร	- ลงยันต์ที่เจวีต - เจิมเจวีต - เจิมตุ๊กตาชายหญิง และข้างม้า - ลงยันต์ เจิมและปิดทองที่เสาศาลพระภูมิ และลงยันต์ที่ผนังด้านในศาลพระภูมิ
เจ้าภาพ	- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยที่โต๊ะหมู่บูชา (ที่ตั้งไว้บริเวณประกอบพิธี) อธิษฐานเพื่อความเป็นมงคล
พิธีกร	- โปรยทรายเสก และประพรมน้ำพระพุทธมนต์ที่หลุมเสาศาลพระภูมิ
คนงาน	- ยกเสาวางศาลพระภูมิ (ตั้งเสาให้มั่นคง)
พิธีกร	- วางเจวีตพร้อมตุ๊กตาต่างๆ ภายในศาลพระภูมิ - เชิญเทวดาขึ้นศาลพระภูมิ
เจ้าภาพ	- ผูกผ้าแพรสีที่เสาศาลพระภูมิ - จุดธูปเทียนที่โต๊ะสังเวद्यบูชา ถวายเครื่องสังเวद्यแต่เทวดา แล้วอธิษฐานเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขและขออำนาจเทวดาคุ้มครองรักษา
พิธีกร	- กล่าวคำสังเวद्यเทวดา - เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- เจ้าภาพเตรียมผ้าขาว ๒ ผืน ยาว ๓ เมตร ๑ ผืน และ ๒.๕ เมตร ๑ ผืน พร้อมทั้งดินสอดำ ๑ แท่ง และเงินบูชาครู ๙ บาท มอบให้ผู้ประกอบพิธี
- แจกกันดอกไม้ เชิงเทียน กระจกธูป ที่ใช้กับโต๊ะสังเวद्यนั้น เมื่อเสร็จพิธีแล้วนำไปตั้งไว้บูชาประจำศาลพระภูมิต่อไป

- ถ้ามีการนิมนต์พระสงฆ์มาร่วมด้วย พระสงฆ์ จะเป็นผู้นิยมน้ำพระพุทธรูป มนต์และแผ่เมตตาให้
- การตั้งศาลพระภูมิ เจ้าของบ้านมีความประสงค์จะให้ช่วยคุ้มครองปกป้องรักษาคนใน ครอบครัว จึงควรตั้งหันหน้าศาล ไปในทิศทางที่เหมาะสม ตามศักดิ์และฐานะของเจ้าบ้าน
- การตั้งศาล ไม่ควรให้ร่มไม้หรือเงาบ้านทับศาล หรือไม่ควรตั้งศาลให้กิ่งไม้ปกคลุมศาล (ยกเว้นบางกรณี)

*****

คำกล่าวอัญเชิญเทวดาขึ้นศาล

เทวดา อะภิปูเชมิ	เทวดา จะ นะมามิหัง
เอตตาวะตา จะ อัมเหติ	สัมภะตัง ปุญญะสัมปะทัง
สัพเพ เทวานุโมทนต์	สัพพะสัมปัตติสิทธิยา
อิมิสสัง จิตตะสาลายัง	ติฏฐันตุ สัพพะเทวดา
อัมเห จะ อะนุรักขันตุ	สะทา โสตถิ ภาวันตุ โน.

ข้าพเจ้า ขอบุชาয়ั๋ง ซึ่งเทวดาทั้งหลาย และขอนอบน้อมด้วยความเคารพ วันนี้ท่านเจ้าภาพพร้อมด้วยญาติมิตรและบริวาร ได้จัดสร้างศาลและบุญสมบัติมีประมาณเท่านี้ เพื่ออุทิศเป็นเทวดาพลีแล้ว

ขอกุ้มเทวดาทั้งหลาย ได้โปรดสถิตยังศาลอันวิจิตรงดงามนี้ให้เป็นที่เกษมสำราญแล้ว

โปรดอภิบาลตามคัมภีร์รักษาข้าพเจ้าทั้งหลายมีท่านเจ้าภาพผู้สร้างศาลและบริวารทุกคนให้ได้ประสพแต่สิ่งอันเป็นศุภมงคลและความสุขสวัสดิ์ตลอดกาลนานเทอญ

คำสังเวทยเทวดา

นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ (๓ ครั้ง)	
สัคเค กาเม จะ รูเป	คิริสิขะระตะณู
จันตะลิกเข	วิมานะ
ทีเป รัฏฐะ จะ คาเม	ตะรุวะนะคะหะเน
เคหะวัตถุม -	หิ เขตเต
ภุมมา จายันตุ เทวา	ชะละละละวิสะเม
ยักขะคันธัพ -	พะนาคา
ติฏฐันตา สันติเก ยัง	มะมะ ะระวะจะนัง
สาธะโว ตัง	สุณันตุ
อายาจะนะกาโล	อะยัมภะทันตา
อายาจะนะกาโล	อะยัมภะทันตา
อายาจะนะกาโล	อะยัมภะทันตา

ข้าพเจ้า ขอนอบน้อมสมเด็จพะสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงไว้ซึ่งพระวิสุทธิคุณ พระปัญญาคุณ และพระมหากรุณาคุณ เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย พร้อมด้วยพระธรรมและพระสงฆ์ผู้เป็นมงคลในโลก

ด้วยวันนี้เป็นศุภวารดิถีอันเป็นมงคลเจ้าภาพได้ดำเนินการจัดสร้างคุณหาสน์อันสวยงาม วิจิตรตระการตาถวายแด่ภุมเทวดาผู้สิงสถิต ณ สถานที่อาณาบริเวณแห่งนี้ จึง ณ โอกาสอันเป็นมงคลนี้ เจ้าภาพได้จัดเครื่องสังเวยเป็นเทวดาพลีไว้แล้วจึงขออัญเชิญเทวดาทั้งหลาย มีพระสยามเทวาธิราช พระเสื้อเมือง พระทรงเมือง พระหลักเมือง พระภูมิเจ้าที่ ตลอดจนเทวดาผู้สิงสถิตทั่ว แว่นแคว้นแดนภูเข่า พื้นเมทนี มวลนที และท้องนภากาศทุกแห่งหน ได้โปรดเสด็จมารับเครื่องเสวยที่ได้จัดถวายไว้

ด้วยเดชบารมีแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย อันเป็นมิ่งมงคลของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย และพลาณภาพแห่งบุญกุศลที่เจ้าภาพได้บำเพ็ญมาจึงขอเทวดาทั้งหลายดังที่ได้เอ่ยนามมานี้ ได้โปรดอภิบาลรักษาและอำนวยอวยชัยให้ (ออกชื่อและนามสกุลเจ้าภาพ) พร้อมทั้งบริวารให้มีความสุขเกษมศานต์ ประสพแต่สิ่งอันเป็นสรรพมิ่งมงคลตลอดกาลทุกเมื่อเทอญ

พิธีบูชาพระภูมิ

การเตรียมการ

- สำหรับอาหารคาว – หวาน ๑ สำหรับ (เหมือนสำหรับพระพุทธร)
- เครื่องสังเวย (ตามความเหมาะสม)
- ดอกไม้ ๑ รูป เทียน (เหมือนบูชาพระ นอกจากธูปใช้ ๑ ดอก)

การปฏิบัติ

- ตั้งโต๊ะปูผ้าขาว หน้าศาล บริเวณบ้านที่สะอาดเหมาะสม เพื่อวางสำหรับอาหาร (หรือวางสำหรับบนศาล ถ้ามีที่ว่างพอ)
- จุดธูปเทียน
- พนมมือกล่าวคำบูชา ดังนี้ “อิมิณา โสพะณะ โภชะเนนะ ภูมิมะเทเวปูเชมิ” ข้าพเจ้าขอบูชาภูมิเทวดาด้วยโภชนะพร้อมทั้งน้ำนี้ (ถ้าบูชาด้วยดอกไม้ธูปเทียน ไม่มีอาหาร กล่าวคำบูชาดังนี้ “อิมิณา สักกาเรนะ ภูมิมะเทเว ปูเชมิ” ข้าพเจ้าขอบูชาภูมิเทวดาด้วยเครื่องสักการะนี้)
- ลาสำหรับพระภูมิ (เมื่อธูปหมดดอก) ดังนี้.- “อิมัง เสสัง มังคะลัง ยาจามิ” ข้าพเจ้าขอส่วนที่เหลืออันเป็นมงคลนี้ (แล้วยกสำหรับเก็บได้)

หมายเหตุ

- คำบูชาที่ว่าไว้นั้น เป็นเพียงแนวหนึ่ง ผู้บูชาอาจใช้คำอื่นๆ ที่บังถึงภูมิเทวดา ตามที่ตนถนัด
- การบูชาด้วยเครื่องสักการะกระทำได้ทุกโอกาส (ถ้ามีการบูชาพระด้วยให้กระทำหลังจากการบูชาพระเสร็จแล้ว)

*****

๑๐. พิธีผูกพัทธสีมาฝังลูกนิมิต

ความหมายของคำว่า “สีมา”

- คำว่า “สีมา” คือ เขตแดนที่สงฆ์กำหนดขึ้น เพื่อเป็นที่ทำสังฆกรรม เช่น สวดพระปาฏิโมกข์ การให้อุปสมบท, การปวารณาออกพรรษา และการกรานกฐิน เป็นต้น

พุทธประสงค์

- เพื่อให้พระสงฆ์มีความพร้อมเพรียงกันในการทำทุกๆ อย่าง

ประเภทของสีมา มี ๒ ประเภท คือ

๑. ชั้นตสีมา คือ สีมาเล็ก (สีมารอบโบสถ์)
๒. มหาสีมา คือ สีมาใหญ่ (สีมารอบกำแพงวัด)

ขอบเขตของสีมา

๑. ขนาดเล็ก จุพระสงฆ์ได้ ๒๑ รูป นั่งในระยะห่างกันพอสมควร
๒. ขนาดใหญ่ต้องไม่เกิน ๓ โยชน์ (ปัจจุบันไม่มี)

ชนิดของสีมา มี ๒ ชนิด คือ

๑. พัทธสีมา สีมาที่ผูกแล้ว
  ๒. อพัทธสีมา สีมาที่ไม่ได้ผูก
    - ก. คำว่า “สีมาที่ผูกแล้ว” หมายถึงสีมาที่ได้ทำกรรมวิธีตามลำดับ คือ
      - ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตที่ดินที่จะผูกเป็นสีมานั้น ให้เป็นสิทธิแต่พระสงฆ์ ซึ่งเรียกว่า “วิสุงคามสีมา” ก่อน
      - ประกอบพิธีสงฆ์มีสวดถอน, ทักนิมิต สวดสมมติ สวดญัตติ แล้วฝังลูกนิมิต เป็นเครื่องหมายเขตลงไว้
    - ข. คำว่า “สีมาที่ไม่ได้ผูก” มีการกำหนดไว้ ๒ แบบ คือ
      - กำหนดตามที่ได้รับพระบรมราชานุญาต ซึ่งเรียกว่า “วิสุงคามสีมา” คือ เขตที่แยกจากบ้านไม่ใช่เขตบ้าน
      - กำหนดเอาตามเขตบ้านที่ภิกษุเข้าไปอาศัยอยู่ ซึ่งเรียกว่า “คามสีมา” คือ เขตบ้าน

ลูกนิมิต - วัตถุที่ใช้เป็นเครื่องหมายแนวเขต เรียกว่า “นิมิต” ในบาสิระบุไว้ ๘ ชนิด คือ ภูเขา ศิลา ป่าไม้ ต้นไม้ จอมปลวก หนทาง แม่น้ำ และน้ำ ส่วนที่ใช้ในปัจจุบัน คือ “ศิลา” (ก้อนหิน) เป็นพื้น โดยเอาศิลามาสกัดให้เป็นก้อนกลมๆ เรียกว่า “ลูกนิมิต”

สมานสังวาสหรือพัทธสีมา

- สีมาที่คณะสงฆ์ได้รับพระบรมราชานุญาตเขตกำหนดให้เป็น “วิสุงคามสีมา” แล้วมากำหนดสวดถอน ทักนิมิต สวดประกาศ โดยมีลูกนิมิต เป็นเครื่องหมาย สมบูรณ์นี้เรียกว่า “สมานสังวาสสีมา” แปลว่า “แดนมีสังวาสเสมอกัน” ก็ได้ เรียกว่า “พัทธสีมา” แปลว่า “แดนที่ผูกแล้ว” ก็ได้
- ภิกษุผู้อยู่ในเขตนี้ มีสิทธิในอันที่จะเข้าอุโบสถปวารณาและสังฆกรรมอื่นๆ ร่วมกันเข้าประชุมเป็นสงฆ์เรียกว่า “สงฆ์ผู้พร้อมเพรียง” มีอำนาจทำสังฆกรรมต่างๆ ได้โดยสมบูรณ์

วิธีผูกพัทธสีมาฝังลูกนิมิตในปัจจุบัน สรุปลงได้ดังนี้.-

๑. เขตที่จะผูกเป็นพัทธสีมานั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากทางบ้านเมืองดังกล่าวแล้วก่อน
๒. เมื่อได้รับพระบรมราชานุญาตแล้วที่ตรงนั้นก็เป็นที่ตั้ง “วิสุงคามสีมา” พระสงฆ์มีสิทธิเต็มทีในที่นั้น ในอันที่จะทำสังฆกรรมต่างๆ ส่วนการที่ปลูกฝังเป็นโรงขึ้นก็เพื่อกันแดด กันฝน จะสร้างด้วยไม้ หรือก่ออิฐถือปูน หรือวิจิตรสวยงามอย่างไรสุดแต่ทุนทรัพย์และความสามารถของเจ้าภาพผู้สร้าง
๓. เมื่อได้ก่อสร้างเป็นโบสถ์หรือพระอุโบสถ (พระอารามหลวงเรียกว่าพระอุโบสถ) เสร็จแล้ว ขั้นต่อมาคือมีพิธี “ผูกพัทธสีมา ฝังลูกนิมิต” สิ่งที่จะต้องเตรียมออกหน้าออกตาก็คือ “ลูกนิมิต” และหลุมที่จะฝังพร้อมด้วยการเชิญบุคคลผู้ใหญ่ที่จะเป็นผู้ตัดลูกนิมิต
๔. เมื่อเตรียมทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว ก็นิมนต์พระสงฆ์มาประกอบพิธีสวดถอน, ทักนิมิต สวดสมมติ สวดประกาศสีมา เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจของสงฆ์โดยเฉพาะสวนคฤหัสถ์เป็นผู้ให้การสนับสนุนและอุปถัมภ์บำรุง
๕. งานพิธีดังกล่าวนี้ส่วนมากวันแรกมักจะเป็นพิธีเปิดงานโดยเชิญท่านผู้มีเกียรติเป็นประธานเปิดนิมนต์พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์หรือเจริญชัยมงคลคาถา ต่อจากนั้นบางวัดก็มีงาน ๓ วัน ๓ คืน บ้าง ๗ วัน ๗ คืน บ้าง เพื่อเปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนปิดทองลูกนิมิต, และหย่อนหลุมลูกนิมิต กลางคืนมีมหรสพสมโภช

อนึ่ง ลูกหินที่เรียกว่า “ลูกนิมิต” นั้นนอกจากจะฝังรอบโบสถ์หรือพระอุโบสถแล้ว มักฝังที่กลางโบสถ์หรือพระอุโบสถด้วย เพื่อแสดงให้เห็นว่าเมื่อพระสงฆ์สวดทักลูกนิมิตตามทิศต่างๆ เสร็จแล้วพระสงฆ์ได้มาประชุมกันสวดประกาศบอกเขตสีมาในที่นั้น

ส่วนวันสุดท้ายของงานมักจะเป็นวัน “พิธีตัดลูกนิมิต” โดยเชิญท่านผู้มีเกียรติเป็นประธานฯ มักจะเชิญ ๘ ท่านให้ประจำลูกนิมิตท่านละลูก โดยมีวิธีปฏิบัติโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

*****

๑๑. พิธีตัดลูกนิมิต

ของใช้ในพิธี (จำนวนพระสงฆ์ตามต้องการ)

- โต๊ะหมู่บูชา พร้อมเครื่องตั้งเครื่องสักการะเครื่องพิธีสงฆ์ (เหมือนทำบุญมงคลทั่วไป)
- เครื่องดื่มรับรองพระสงฆ์
- ทองปิดลูกนิมิต ๓ แผ่น
- มีดตัดหวายลูกนิมิต (ตามจำนวนลูกนิมิต)
- จตุปัจจัยไทยธรรมถวายพระตามจำนวนพระสงฆ์

ลำดับพิธี (ได้กำหนดเวลา)

ประธานฯ	- จุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ
พิธีกร	- อาราธนาศีล ผู้ร่วมพิธี ทุกคนรับศีล
เจ้าหน้าที่	- กล่าวรายงาน อ่านพระบรมราชโองการพระราชทานวิสุงคามสีมา
ประธานฯ	- ปิดทองลูกนิมิตและปักดอกไม้ธูปเทียนที่เสาแหกรลูกนิมิต
เจ้าหน้าที่	- (ได้เวลาฤกษ์) ลั่นฆ้อง
ประธานฯ	- ตัดหวายลูกนิมิตกลาง พร้อมกับเจ้าภาพลูกนิมิตทั้งแปดทิศ (ขณะนั้น

พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา)

- ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม เสร็จแล้วกรวดน้ำรับพร (เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนา) เป็นเสร็จพิธี ส่วนลูกนิมิตนั้นภายหลังเมื่อพิธีต่างๆ เสร็จสิ้นแล้ว จึงกลบ (หรือฝัง) แล้วก่อฐานหรือซุ้มตั้งลูกนิมิตหรือใบสีมาไว้บนนั้น

หมายเหตุ - อาจเพิ่มเติมขั้นตอนพิธี ได้ตามเหมาะสม

*****

๑๒. พิธียกช่อฟ้า

การเตรียมการ

(นอกจากพิธีสงฆ์)

- บาตรน้ำมนต์ พร้อมหญ้าคา ๑ กำ
- แป้งเจิม ๑ ที่
- ทองคำเปลว ๓ แผ่น
- ผ้าสีชมพู ๑ ผืน (หรือตามต้องการ)
- พวงมาลัย ๒ ซาย ๑ พวง
- ด้ายสายสิญจน์ ๑ ม้วน

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงกำหนดเวลา)

- ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- รับศีล
- พิธีกร - นิมนต์พระสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธรณ์ช่อฟ้า แล้วผูกด้ายสายสิญจน์
- ประธานฯ - ฟังการกล่าวรายงาน (จากผู้แทนของวัด)
- ออกจากปะรำพิธีไปยังแท่นที่ตั้งช่อฟ้า (เมื่อได้รับเชิญ)
  - เจิมช่อฟ้า (ตรงฐานช่อฟ้า)
  - ปิดทอง ๓ แผ่น (ตรงฐานช่อฟ้า)
  - ผูกผ้าสีชมพู ๑ ผืน (ตรงระหว่างกลางหรือส่วนโค้งของช่อฟ้าโดยผูกแล้ว ทิ้งชายหรือผูกเป็นเงื่อนรูปโบ)
  - คล้องพวงมาลัย ๒ ซาย (ตรงส่วนที่คล้องแล้วจะไม่หลุด)
  - ถือสายสิญจน์เพื่อยกช่อฟ้าขึ้น โดยผ่อนตามช่อฟ้า ไปเรื่อยๆ จนช่อฟ้าถึงที่ประดิษฐาน (ขณะนั้นพระสงฆ์เจริญชั่งมงคลคาถา ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
  - กลับเข้าสู่ปะรำพิธี
  - ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์
  - กรวดน้ำ รับพร
  - เสร็จพิธี

หมายเหตุ บางงานมีการเจริญพระพุทธรณ์ย่อยๆ แล้วจึงประกอบพิธียกช่อฟ้า

*****

๑๓. พิธียกเสาเอก

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชา (หมู่ ๕, ๗ หรือหมู่ ๙) พร้อมเครื่องสักการะ
- เครื่องไทยธรรมถวายพระ ๑ ชุด (กรณีนิมนต์พระมาร่วมประกอบพิธี)
- เครื่องบูชาฤกษ์หรือเครื่องสังเวทเวทดา (ตามความเหมาะสม)
- ใบเงิน ทอง นาก อย่างละ ๓ ใบ
- เหรียญทอง เงิน อย่างละ ๙ เหรียญ ๑๐ บาท ๙ เหรียญ
- ทรายเสก ๑ ชั้นเล็ก
- น้ำมนต์ ๑ ชั้น พร้อมหญ้าคา ๑ กำ
- ด้ายสายสิญจน์ ๑ ม้วน
- แป้งเจิม ๑ ที่
- ทองคำเปลว ๓ แผ่น
- ผ้าแพรห่มเสา ๓ สี หรือผ้าขาวม้า ๑ ผืน
- หน่อกล้วยหน่ออ้อย อย่างละ ๑ หน่อ
- ไม้มงคล ๙ ชนิด
- แผ่นเงิน ทอง นาก อย่างละ ๑ แผ่น
- ข้าวตอกดอกไม้ ๑ ชั้น

การปฏิบัติ

(ก่อนถึงเวลาฤกษ์เล็กน้อย วงสายสิญจน์เริ่มจากโต๊ะหมู่บูชาไปโต๊ะสังเวทเวทดาเวียนชาวรอบบริเวณสถานที่เข้าสู่เสาเอก)

เจ้าภาพ	- จุดธูปเทียนที่โต๊ะหมู่บูชา อธิฐานในทางที่ดี เพื่อเป็นสิริมงคล
	- จุดธูปเทียนที่โต๊ะสังเวท บูชาเทวดาเพื่อรักษาคุ้มครอง
พิธีกร	- กล่าวคำสังเวทบูชาเทวดา
ประธานสงฆ์	- ประพรมน้ำพระพุทธรูปและโปรยทรายเสกที่หลุมเสาเอก และประพรมน้ำพระพุทธรูปที่ข้าง (กรณีนิมนต์พระมาร่วมประกอบพิธี)
เจ้าภาพ	- ตอกไม้มงคล ๙ ชนิด ในหลุมเสาเอก
	- วางแผ่นเงิน ทอง นาก และเหรียญเงิน ทอง ลงในหลุมเสาเอก
	- เจิมและปิดทองเสาเอก (บางกรณีเจ้าภาพนิมนต์พระสงฆ์ทำให้)
	- ผูกหน่อกล้วยหน่ออ้อยและผ้าแพร ๓ สีที่เสาเอก
	- ถวายด้ายสายสิญจน์พร้อมทั้งญาติมิตรผู้ร่วมพิธี

เมื่อถึงเวลาฤกษ์

ช่าง	- ทำการยกเสาเอกจนตั้งเรียบร้อย (พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา)

- เจ้าภาพ
- ไปรอยข้าวตอกดอกไม้ที่หลุมเสาเอก พร้อมผู้ร่วมพิธี
  - เสรีจพิธี

*****

๑๔. พิธีทำบุญขึ้นบ้านใหม่

การเตรียมการ

- ที่บูชา (หิ้งบูชา หรือโต๊ะหมู่บูชา หมู่ ๕, ๗ หรือหมู่ ๙)
- พระพุทธรูปประจำบ้าน ๑ องค์
- แจกกันดอกไม้ ๑ คู่ เชิงเทียน ๑ คู่ และกระถางธูป ๑ ที่ (ธูป ๓ ดอก, เทา
- ภาชนะใส่เงิน ทอง ข้าวสาร และน้ำ (ดูพองาม)
- เครื่องพิธีสงฆ์และเครื่องทำบุญอื่นๆ (เหมือนทำบุญทั่วไป)
- สำหรับพระภูมิเจ้าที่ (ตั้งไว้บนโต๊ะหมู่ผ้าขาวหน้าบ้านในที่ที่เหมาะสม)
- ทรายเสก
- ข้าวตอกดอกไม้

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงเวลาฤกษ์)

- เจ้าของบ้าน
- อัญเชิญเชิญพระพุทธรูป (หันหน้าพระเข้าทางบ้าน) เดินเข้าบ้านด้วยอาการสำรวม รำลึกถึงคุณพระรัตนตรัย เพื่อความเป็นสิริมงคล ติดตามด้วยผู้ใกล้ชิดถือเครื่องบูชาสักการะ ภาชนะใส่เงิน ทอง ข้าวสาร และน้ำ
  - อัญเชิญพระพุทธรูปตั้งบนหิ้งหรือโต๊ะหมู่บูชาและวางภาชนะใส่เงิน ทอง ข้าวสาร และน้ำ ข้างๆ โต๊ะหมู่บูชา
  - จุดธูปเทียนบูชาพระ อธิษฐานเพื่อความสุขในชีวิตแล้วกราบ ๓ ครั้ง
  - อาราธนาศีล
  - ประธานสงฆ์ให้ศีล
  - อาราธนาพระปริตร
  - พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
  - จุดเทียนน้ำมันต์ เมื่อพระสวดถึงบท “อเสวนา...”
  - ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์ (เมื่อพระเจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว)
  - จุดธูปเทียนบูชาพระภูมิเจ้าที่ อธิษฐานเพื่อให้คุ้มครองป้องกันภัย และเพื่อความเป็นสิริมงคลตลอดไป (เมื่อธูปหมดดอก ลาพระภูมิเจ้าที่ได้)
  - ประเคนไทยธรรม (เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จเรียบร้อยแล้ว)
  - กรวดน้ำ รับพร
- ประธานสงฆ์
- ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ (พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา)
  - เติมประตูบ้าน ประตูเรือน ประตูห้องนอน

- โปรยทรายเสก ข้าวตอกดอกไม้รอบๆ บ้าน
 หมายเหตุ ถ้าเป็นพิธีขึ้นบ้านใหม่โดยย่อ ปฏิบัติดังนี้:-

- เจ้าของบ้าน
- อุ้มอันเชิญพระพุทธรูปประจำบ้านเดินเข้าบ้าน
  - อัญเชิญพระพุทธรูปตั้งบนหิ้งหรือโต๊ะหมู่บูชาที่เตรียมไว้
  - วางเครื่องสักการะ
  - จุดธูปเทียนบูชาพระ อธิษฐานเพื่อความเป็นสิริมงคล แล้วกราบ ๓ ครั้ง
  - บูชาพระภูมิเจ้าที่
  - นำสิ่งของอื่นๆ ขึ้นบ้านตามสะดวก (จะนิมนต์พระมา ๑ รูป เพื่อ
 ประพรมน้ำพระพุทธรูปและโปรยทรายเสกให้ก็ได้)

*****

๑๕. พิธียกป้าย

การเตรียมการ

- ป้ายที่เขียนชื่อเรียบร้อยแล้ว (ตั้งไว้ข้างโตะหมู่บูชา)
- แป้งเจิม ๑ ที่
- ทองคำเปลว ๓ ผ่าน พร้อมขี้ผึ้งหรือกระเทียมทาปิดทอง
- ดินสอดำ ๑ แท่ง (สำหรับลงยันต์)
- ด้ายสายสิญจน์ ๑ ม้วน
- โตะหมู่บูชา พร้อมเครื่องสักการะ
- นิมนต์พระสงฆ์ ๙ รูป (กรณีมีพิธีเจริญพระพุทธมนต์)

การปฏิบัติ

- ประธานสงฆ์ - ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ป้าย เจิม ปิดทอง ลงยันต์ และผูกด้ายสายสิญจน์ที่ป้าย
- เจ้าภาพ - ยกป้ายขึ้นประดิษฐานที่อาคาร ผู้ร่วมพิธีถือด้ายสายสิญจน์
- พระสงฆ์ - เจริญชัยมงคลคาถา (ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
- เจ้าภาพ - ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์ (พระสงฆ์ฉันเสร็จ)
- ประเคนไทยธรรม ร่วมกับญาติมิตร
  - กรวดน้ำ รับพร
- ประธานสงฆ์ - ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่เจ้าภาพ และผู้ร่วมพิธีเสร็จพิธี

หมายเหตุ

- ถ้าไม่มีพิธีเจริญพระพุทธมนต์ นิมนต์พระ ๑ รูป หรือเชิญประธานที่ไม่ใช่พระสงฆ์มาประกอบพิธียกตามขั้นตอนดังกล่าวก็ได้

*****

๑๖. พิธีเปิดป้ายอาคารสถานที่

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ (หมู่ ๕, ๗ หรือหมู่ ๙)
- แป้งเจิม ๑ ที่
- ทองคำเปลว ๓ ผ่าน พร้อมขี้ผึ้งหรือกระเทียมทาปิดทอง
- ผ้าคลุมป้าย มีสายชักหรือกดปุ่ม
- เครื่องดื่ม
- ไทยธรรมถวายพระ
- ภัตตาหาร (กรณีมีการทำบุญเลี้ยงพระ)

การปฏิบัติ

แบบที่ ๑ พระสงฆ์ให้ศีลอย่างเดียว (เมื่อถึงกำหนดเวลา)

ปรานในพิธี	- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง - อาราธนาศีล - ประธานสงฆ์ให้ศีล
เจ้าภาพ	- กล่าวรายงาน และเชิญประธานเปิดป้าย
ประธานฯ	- กดปุ่มหรือชักผ้าคลุมเปิดป้าย
พระสงฆ์	- เจริญชัยมงคลคาถา (ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์ ถ้ามี) - ประพรมน้ำพระพุทธรณ์ - เจิมป้าย
ประธานฯ	- ประเคนไทยธรรมแต่พระสงฆ์ - กรวดน้ำ รับพร
พระสงฆ์	- ประพรมน้ำพระพุทธรณ์ เสร็จพิธี

แบบที่ ๒ พระสงฆ์เจริญพระพุทธรณ์และฉันภัตตาหาร

ประธานในพิธี	- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง - อาราธนาศีล - ประธานสงฆ์ให้ศีล - อาราธนาพระปริตร - พระสงฆ์เจริญพระพุทธรณ์ - ประเคนภัตตาหารแต่พระสงฆ์ (พระสงฆ์ฉันเสร็จ)

- ประเคนไทยธรรม
- กรวดน้ำ รับพร
- เจ้าภาพ - กล่าวรายงานและเชิญประธานเปิดป้าย
- ประธานฯ - กดปุ่มหรือชกผ้าคลุมเปิดป้าย
- พระสงฆ์ - เจริญชัยมงคลคาถา (ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
- ประพรมน้ำพระพุทธรณ์
- เจิมป้าย
- เสริจพิธี

แบบที่ ๓ พระสงฆ์เจริญพระพุทธรณ์ ฉันทัดอาหารภายหลัง

- ประธานในพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- อาราธนาศีล
  - ประธานสงฆ์ให้ศีล
  - อาราธนาพระปริตร
  - พระสงฆ์เจริญพระพุทธรณ์
  - เจ้าภาพ - กล่าวรายงานและเชิญประธานเปิดป้าย
  - ประธานฯ - กดปุ่มหรือชกผ้าคลุมเปิดป้าย
  - พระสงฆ์ - เจริญชัยมงคลคาถา (ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
  - ประพรมน้ำพระพุทธรณ์
  - เจิมป้าย
  - ประธานฯ - ประเคนภัตตาหารแต่พระสงฆ์ (พระสงฆ์ฉันเสร็จ)
  - ประเคนไทยธรรม
  - กรวดน้ำ รับพร
  - พระสงฆ์ - ประธานสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธรณ์
  - เสร็จพิธี

พิธีเปิดอาคาร

อาคารสถานที่ทำงานของหน่วยราชการหรืออาคารที่พักอาศัยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในหน่วย นับว่ามีความสำคัญในด้านขวัญเป็นอย่างมากต่อผู้ปฏิบัติงานหรือผู้อยู่อาศัย เพราะเป็นนิมิตหมายถึงการอยู่เย็นเป็นสุข และความเจริญก้าวหน้า ซึ่งก็เปรียบเสมือนบ้านหลังที่สอง ดังนั้น ส่วนราชการที่ได้สร้างอาคารหลังใหม่ขึ้นในหน่วยงานเสร็จแล้ว ก่อนจะเข้าปฏิบัติงานหรืออยู่อาศัย จึงมีประเพณีว่า ต้องทำบุญหรือทำพิธีเปิดอาคารนั้นเป็นอันดับแรกก่อน เหมือนกับเมื่อเราสร้างบ้านเรือนเสร็จแล้ว ก็ต้องทำบุญขึ้นบ้านใหม่ก่อนเข้าอยู่อาศัยถาวรต่อไป ทั้งนี้ เพื่อความสวัสดิมีชัยในการปฏิบัติงานและการอยู่อาศัยนั่นเอง

ลำดับพิธี

- ผู้ร่วมพิธีพร้อม ณ สถานที่ประกอบพิธี
- พระสงฆ์ขึ้นสู่อำสนะ
- ประธานมาถึงแล้วจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
- พิธีกรอาราธนาศีล
- พระสงฆ์ให้ศีล
- พิธีกรอาราธนาพระปริตร
- พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
- ประธานดำเนินการก่อสร้างกล่าวรายงาน
- ประธานกล่าวตอบ

ได้ฤกษ์ ประธานไปยังจุดที่กำหนด กดปุ่มเปิดแพรคลุมป้าย

- แตรวงบรรเลงเพลงมหาฤกษ์
  - พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา
  - ประธานเปิดประตูทางเข้าอาคาร เข้าชมอาคารพร้อมคณะ
  - ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์
  - ถวายเครื่องไทยธรรม
  - พระสงฆ์อนุโมทนา ประธานกรวดน้ำ
  - ประธานสงฆ์เจิมป้ายอาคาร ประตูทางเข้าอาคาร และประพรมน้ำพระพุทธมนต์
- เสร็จพิธี

หมายเหตุ กรณีประกอบพิธีช่วงบ่าย ไม่มีลำดับถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์

กำหนดการ
พิธีเปิดป้ายอาคารสถานที่

ณ .....

วัน ..... ที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

- เวลา.....
- ผู้เข้าร่วมพิธีพร้อม ณ สถานที่ประกอบพิธี
  - พระสงฆ์พร้อมบนอาสน์สงฆ์
  - ประธานในพิธี มาถึงบริเวณพิธี จุดธูปเทียนบูชาและกราบพระรัตนตรัย
  - ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขึ้นขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียน และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
  - อนุศาสนาจารย์ อาราธนาศีล
  - ประธานสงฆ์ ให้ศีล
  - ผู้อำนวยการพิธี กล่าวรายงานและเชิญประธานในพิธีเปิดป้าย
  - ประธานในพิธีเปิดแพรคลุมป้าย
  - พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา
  - ดุริยางค์ บรรเลงเพลงมหาฤกษ์
  - พระสงฆ์ ประพรมน้ำพระพุทธรมณฑ์ และเจิมป้าย
  - ประธานในพิธีถวายเครื่องไทยธรรม
  - พระสงฆ์อนุโมทนา
  - ประธานในพิธี กรวดน้ำ รับพร
  - พระสงฆ์ ประพรมน้ำพระพุทธรมณฑ์
  - ประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัย และกราบพระสงฆ์
  - ผู้ร่วมเข้าพิธี ประนมมือขณะประธานในพิธีกราบ และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
  - เสร็จพิธี

*****

๑๗. พิธีเปิดการศึกษาอบรม

การเตรียมการ

- โต้ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ ๑ ชุด ธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์
- คำกล่าวรายงานและคำกล่าวตอบ

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ประธานในพิธี - เข้าสู่ห้องพิธี

ผู้รับผิดชอบพิธี - บอกทำความเคารพ

ผู้เข้าร่วมพิธี - ทำความเคารพแล้วยืนตรง

ประธานฯ - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย - กราบ ๓ ครั้ง

- ทำความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์

- ยืน ณ ที่กำหนด

ผู้ร่วมพิธี - ประนมมือตอนประธานจุดธูปเทียนกราบพระ และนั่งเมื่อประธานยืน ณ จุดที่กำหนด

ผู้รับผิดชอบการศึกษาอบรม - กล่าวรายงาน

ประธานฯ - กล่าวตอบและเปิดการศึกษาอบรม (บรรเลงเพลงมหาฤกษ์)

ผู้เข้าร่วมพิธี - ยืนตรง

ประธานฯ - กราบพระ ทำความเคารพธงชาติและถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์

(เมื่อเพลงมหาฤกษ์จบ)

ผู้เข้าร่วมพิธี - ยืนตรงประนมมือตอนประธานกราบพระและยืนตรงจนกว่าประธานฯ จะออกจากห้องพิธี

เสร็จพิธี

กำหนดการ
พิธีเปิดการศึกษาอบรม

ณ .....

วัน ..... ที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

- เวลา .....
- ผู้เข้ารับการศึกษาอบรม และผู้เข้าร่วมพิธี พร้อมทั้งสถานที่ประกอบพิธี
  - ประธานในพิธีมาถึงสถานที่ประกอบพิธี
  - ผู้อำนวยการพิธี บอกแสดงความเคารพ
  - ประธานในพิธีจุดธูป เทียน บูชาและกราบพระรัตนตรัย ทำความเคารพธงชาติ ถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ แล้วมายืน ณ ที่ที่กำหนด
  - ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียน และลดมือเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
  - ผู้เข้ารับการศึกษาอบรม และผู้เข้าร่วมพิธีนั่งลง
  - ผู้รับผิดชอบการศึกษาอบรม กล่าวรายงาน
  - ประธานในพิธี กล่าวเปิดการศึกษาอบรม จบแล้ว
  - เจ้าหน้าที่เปิดเพลงมหาฤกษ์
  - ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมและผู้เข้าร่วมพิธี ยืนตรง
  - ประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัย แสดงความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯ
  - ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือขณะประธานในพิธีกราบ และลดมือลง เมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
  - ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมและผู้เข้าร่วมพิธียืนตรงด้วยอาการสำรวม จนกว่าประธานในพิธีจะออกจากสถานที่ประกอบพิธี
  - เสร็จพิธี

(พิธีปิดการศึกษาอบรม พิธีเปิด-ปิดการประชุม มีขั้นตอนเหมือนพิธีเปิดการศึกษาอบรมทุกประการ แต่พิธีปิดการศึกษาอบรมมีแจกวุฒิบัตรแล้วให้อิวาทแล้วกล่าวปิดการศึกษาอบรม นอกนั้นเช่นเดียวกัน)

*****

๑๘. พิธีปิดการศึกษาอบรม

การเตรียมการ

- โต้ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ ๑ ชุด ธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์
- คำกล่าวรายงานและโอวาท
- วุฒิบัตร

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ประธานในพิธี	- เข้าสู่ห้องพิธี
ผู้รับผิดชอบพิธี	- บอกทำความเคารพ
ผู้เข้าร่วมพิธี	- ทำความเคารพแล้วยืนตรง
ประธานฯ	- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย - กราบ ๓ ครั้ง
	- ทำความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์
	- ยืน ณ ที่กำหนด
ผู้ร่วมพิธี	- ประนมมือตอนประธานจุดธูปเทียนกราบพระ และนั่งเมื่อประธานยืน ณ จุดที่กำหนด
ผู้รับผิดชอบการศึกษาอบรม	- กล่าวรายงาน
ประธานฯ	- แจกวุฒิบัตร
	- ให้โอวาทแล้วกล่าวปิดการศึกษาอบรม (บรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
ผู้เข้าร่วมพิธี	- ยืนตรง
ประธานฯ	- กราบพระ ทำความเคารพธงชาติและถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ (เมื่อเพลงมหาฤกษ์จบ)
ผู้เข้าร่วมพิธี	- ยืนตรงประนมมือตอนประธานกราบพระและยืนตรงจนกว่าประธานฯ จะออกจากห้องพิธี

เสร็จพิธี

หมายเหตุ เมื่อเสร็จพิธีแล้วผู้เข้าร่วมพิธีจะแสดงความยินดีต่อผู้สำเร็จการศึกษาอบรมก็ได้

ลำดับในพิธีปิดการศึกษาหลักสูตร

ณ .....

- ลำดับพิธี
- ผบ.ตร.(ประธาน) มาถึงบริเวณ ..... หอประชุม ฯลฯ
  - นายตำรวจเวรฯ รายงานเหตุการณ์
  - ผบ.(หน่วย) รายงานตัวต่อ ผบ.ตร. (ประธาน)
  - เสร็จแล้ว นำ ผบ.ตร.(ประธาน) ไปวางพวงมาลา ณ .....
(พระบรมรูป, อนุสาวรีย์ ฯลฯ)
  - ผบ.ตร.(ประธาน) เข้าสู่ห้องพิธี
  - ผู้ควบคุม (ผู้อำนวยการศึกษา) บอกแสดงความเคารพ แล้วรายงานยอด
  - ผบ.ตร.(ประธาน) ไปที่โต๊ะหมู่บูชาจุด เทียน ธูป บูชาพระรัตนตรัย
เคารพธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์ เสร็จแล้วไปนั่งในที่ที่จัดไว้
  - ผู้ควบคุม สั่งนั่ง
  - ผบ.หลักสูตร รายงานผลการศึกษา, อบรม เสร็จแล้ว ถ้าเป็นการแจก
ประกาศนียบัตร, ประดับเครื่องหมายยศ จะเรียนเชิญ ผบ.ตร.(ประธาน)
พร้อมกับนายตำรวจผู้ใหญ่ประจำที่ เพื่อแจกประกาศนียบัตร, ประดับ
เครื่องหมายเฉพาะที่มีการแจกประกาศนียบัตรประดับ
  - ผู้ได้รับการประดับเครื่องหมายจะไปกราบพระพุทธรูป ๓ ครั้ง พร้อมๆ
กัน เคารพธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์
  - ผบ.ตร.(ประธาน) จะให้โอวาท
  - ผู้คุมบอกแสดงความเคารพ
  - ผบ.ตร.(ประธาน) ไปที่โต๊ะหมู่บูชา กราบพระพุทธรูป เคารพธงชาติ พระ
บรมฉายาลักษณ์ เป็นเสร็จพิธี

หมายเหตุ

๑. ถ้าเป็นหลักสูตรที่ไม่มีการแจกประกาศนียบัตรประดับเครื่องหมายยศ เมื่อ ผบ.
หลักสูตร รายงานผลการศึกษาเสร็จจะเชิญ ผบ.ตร.(ประธาน) ให้โอวาท
๒. ถ้าเป็นการประดับเครื่องหมายยศ เมื่อได้รับการประดับเครื่องหมายยศแล้ว ผู้ที่ได้รับ
การประดับเครื่องหมายยศ จะต้องไปกราบพระพุทธรูป ๓ ครั้ง เคารพธงชาติ พระบรม
ฉายาลักษณ์ พร้อมๆ กัน
๓. ผบ.ตร. ไปเป็นประธานในที่ใดควรมีธงประจำตำแหน่งและธงชาติ วางใกล้ๆ แทนให้
โอวาทด้วย

*****

๑๙. พิธีลอยกระทง

การเตรียมการ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ประธานในพิธี - มาถึงบริเวณพิธี

ประธานจัดงาน - มอบกระทงให้ประธานฯ

พิธีกร - มอบเทียนชนวนให้ประธานฯ จุดเทียนที่กระทง (คนอื่นๆ จุดเทียนที่กระทงของตน)

- เชิญผู้เข้าร่วมพิธี กล่าว “นโม...” ๓ จบ

- กล่าวนำดังนี้

“มะยัง โภจนโต / อิมินา ปะทีเปนะ / นัมมะทายะ นะทียา / วาฬิกapuline
/ มุณีโน / ปาทะวะลัญชัง / อะภิปุเชมะ / สาธุ โสโจนโต / อะยัง / ปะ
ทีเปนะ / ปาทะวะลัญชัสสะ / ปุชานิสังโส / อัมหากัง / ทีฆะรัตตัง / หิ
ตายะ / สุขายะ / สังวัตตะตุ /
ข้าแต่ท่านผู้เจริญ / ข้าพเจ้าทั้งหลาย / ขอน้อมบูชา / รอยบาทของพุทธ
เจ้า / ขอน้อมบูชา / รอยบาทของพระพุทธเจ้า / ที่ประดิษฐานอยู่ริมฝั่ง
แม่น้ำนัมมาทา / ด้วยกระทงประทีปนี้ /
ขออานิสงส์แห่งการบูชา / จงเป็นไปเพื่อประโยชน์ / เพื่อความสุข / เพื่อ
ความเจริญ / แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย / ตลอดกาลนานเทอญ /”

กล่าวคำบูชาจบแล้ว

พิธีกร - เชิญประธานฯ ลอยกระทง

ประธานฯ - ลอยกระทง

ผู้เข้าร่วมพิธี - ร่วมลอยกระทง

เสร็จพิธี

คำบูชาในพิธีลอยกระทงอีกแบบหนึ่ง

อิมินา จะ ปะทีเปนะ

สัมพุทธัสสะ ปะทัง ะรัง

นัมมะทานะทียา ตีเร

อะภิปุเชมะทุระโต

อิทัง โน ปุชะนัง โหตุ

สะทา หิตะสุขาวะหัง

หมายเหตุ

นำพิธีลอยกระทงของกองทัพอากาศมาเป็นเพียงตัวอย่าง พิธีลอยกระทงของหน่วยงาน
อื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน ก็มีขั้นตอนคล้ายๆ กัน

*****

๒๐. พิธีโกนผมไฟ

การเตรียมการ

(นิมนต์พระสงฆ์ ๕ หรือ ๙ รูป)

- โต๊ะหมู่บูชา พร้อมเครื่องสักการะ (เหมือนทำบุญทั่วไป)
- พาน ๑ ใบ (ใส่ใบบัว ๑ ใบ, กรรไกร ๑ ปาก, มีดเล็กสีทอง – สีเงิน อย่างละ ๑ เล่ม, ด้ายผูกข้อมือเด็กแป้งเจิม ๑ ที่) ตั้งไว้ข้างบาตรน้ำมนต์ วงด้วยสายสิญจน์
- เครื่องดื่ม ภัตตาหาร และไทยธรรมถวายพระ
- ที่กรวดน้ำ ๑ ที่

การปฏิบัติ (เมื่อถึงกำหนดเวลา)

เจ้าภาพ	- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ พระ ๓ ครั้ง - อาราธนาศีล รับศีล - อาราธนาพระปริตร ฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ - จุดเทียนน้ำมนต์ (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ถึงบท “อะเสวนา...”) - นำเด็กเข้าอยู่ในวงด้ายสายสิญจน์ (เมื่อพระสวดถึงบท มะหาการุณิกโก... ก่อนเวลาฤกษ์เล็กน้อย)
ประธานสงฆ์	- (เมื่อถึงเวลาฤกษ์) ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ที่ศีรษะเด็ก จุ่มกรรไกรลงในบาตรน้ำมนต์ แล้วตัด หรือขริบปลายผมพอเป็นพิธี (ขณะนั้นพระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา) - เจิมหน้า ผูกข้อมือเด็ก (ถ้าเป็นเด็กหญิงให้ผู้ปกครองปฏิบัติแทน ประธานสงฆ์จะประพรมน้ำพระพุทธมนต์เท่านั้น)
เจ้าภาพ	- (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบ) นำเด็กออกจากด้ายสายสิญจน์มาข้างนอกให้ญาติผู้ใหญ่พ่อแม่และผู้ที่น่าเชื่อถืออื่นๆ ตัดผมเด็กออกพอเป็นพิธีใช้มีดทอง มีดเงินแต่ที่ศีรษะเด็กเสมือนว่าโกนผม - ผูกข้อมือ ให้พระเด็ก - ประเคนไทยธรรม (เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จ)
พระสงฆ์	- อนุโมทนา
เจ้าภาพ	- กรวดน้ำ รับพร - รับประพรมน้ำพระพุทธมนต์

เสร็จพิธี

หมายเหตุ ผมที่โกนหรือตัดนั้นให้นำใส่ใบบัวไปลอยน้ำตามความเห็นสมควร

*****

๒๑. พิธีโกนจุก

การเตรียมการ

(นิมนต์พระสงฆ์ ๕ หรือ ๙ รูป ตามประสงค์)

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ (เหมือนทำบุญทั่วไป)
- พานใส่ใบบัว มีมิติโกนและกรรไกร
- ด้ายผูกข้อมือ แป้งเจิม
- เครื่องดื่ม ภัตตาหารถวายพระ
- ไทยธรรม

การปฏิบัติ (ก่อนกำหนดพิธีสงฆ์)

- โกนผมเด็กให้เกลี้ยงเหลือไว้แต่จุก
- แบ่งจุกออกเป็น ๓ ปอย ประดับจุกตามสมควร
- แต่งตัวเด็กด้วยชุดเสื้อผ้าใหม่
(เมื่อถึงกำหนดเวลาพิธีสงฆ์)

เจ้าภาพ - นำเด็กเข้าอยู่ในวงสายสิญจน์ โยงสายสิญจน์มาที่จุกเด็ก

- อาราธนาศีล รับศีล
- อาราธนาพระปริตร ฟังพระเจริญพระพุทธรมณต์
- จุดเทียนนำมนต์ (เมื่อพระเจริญพระพุทธรมณต์ถึงบท “อะเสวนา...”)

ประธานสงฆ์ - ประพรมน้ำพระพุทธรมณต์ที่จุกเด็ก (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธรมณต์ถึงบท “ชะยันโต...”) แล้วใช้กรรไกรขริบจุกเด็ก ๑ ปอย

เจ้าภาพ - นำเด็กออกมาข้างนอก นั่ง ณ ที่จัดไว้ (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธรมณต์จบ)
- ผู้ใหญ่ในตระกูลตัดจุกเด็ก ๑ ปอย และบิดาเด็กจัด ๑ ปอย แล้วโกนจนเกลี้ยง

- รดน้ำให้เด็ก (ใช้น้ำพระพุทธรมณต์ผสม) ผู้อาวุโสรดก่อน แล้วคนอื่นๆ รดต่อๆ กันไปจนเสร็จสิ้น
- ประแป้ง แต่งตัว เจิมหน้า ผูกข้อมือเด็ก
- ประเคนภัตตาหารแต่พระสงฆ์ (พระสงฆ์ฉันเสร็จ)
- ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรมให้เด็กประเคนด้วยมือเขาเอง

พระสงฆ์ - อนุโมทนา

เจ้าภาพ - กรวดน้ำ รับพร รับประพรมน้ำพระพุทธรมณต์
เสร็จพิธี

หมายเหตุ จุกที่ตัดให้ใส่ในใบบัว นำไปลอยน้ำตามที่เหมาะสม

*****

๒๒. พิธีตักบาตร

การเตรียมการ

- ข้าวสุก
- อาหารคาวหวาน หรือผลไม้
- น้ำดื่ม บรรจุขวดหรือถุงพลาสติก (ถ้าประสงค์)
- ดอกไม้ ธูป เทียน (ถ้าประสงค์)
- ชongปัจจัย (ถ้าประสงค์)
- ที่กรวดน้ำ (ถ้าประสงค์)

การปฏิบัติ

- ยกของตักบาตรขึ้นจบเสมอศีรษะ อธิษฐานดังนี้
**“อิมีนา ปะนะ ทาเนนะ มา เม ทาลิททียัง อะหุ “นัตถิติ” ว่าจะนัง นามะ มา
 อะโหสิ ภาวาระเว”**
 ด้วยผลทานนี้ ขอความยากจน อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้าเลย คำว่า “ไม่มี” ก็ขอ
 อย่าได้มีแก่ข้าพเจ้าในทุกภพทุกชาติเทอญ หรือ
“อิทัง เม ทานัง อาสะวัทชะยาระหัง โหตุ”
 ขอผลทานของข้าพเจ้านี้ จงเป็นปัจจัยให้ถึงความสิ้นไปแห่งทุกข์ทั้งปวงด้วย
 เทอญ
- ตักข้าวใส่บาตร และใส่ของอื่นๆ ตามลงไปแล้วประนมมือน้อมไหว้ ถ้าตักบาตร
 พระหลายรูปติดต่อกันก็ไหว้ตอนสุดท้าย
- กรวดน้ำหรือตั้งจิตอุทิศส่วนบุญกุศลให้บุพการีชน เป็นต้น

หมายเหตุ

- ผู้ใดจะอธิษฐานอย่างไร แล้วแต่ความประสงค์ ข้อสำคัญให้เป็นไปในทางดีเป็น
 อันใช้ได้
- ตักบาตรแล้ว ถ้าทำได้ควรกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญกุศล ถ้าไม่มีเวลาพอก็ขอให้ตั้ง
 จิตอุทิศส่วนบุญกุศลก็ได้

*****

๒๓. พิธีถวายสังฆทาน

(ถวายได้ก่อนเที่ยง)

การเตรียมการ

ของหลัก – อาหารคาวหวาน น้ำดื่ม ดอกไม้ ธูปเทียน ของปัจจัย จัดเป็นชุดๆ ตามจำนวนพระที่นิมนต์มารับ อาหารจะจัดบรรจุปิ่นโต หรือบรรจุภาชนะอื่นที่เหมาะสมก็ได้

ของบริวาร – เครื่องกระป๋อง ของแห้ง ของที่พระฉันได้ ของใช้ต่างๆ ที่ไม่ผิดวินัยสงฆ์

การปฏิบัติ

- นิมนต์พระมาที่บ้านหรือไปถวายที่วัดก็ได้ เมื่อถึงกำหนดเวลาตั้งของสังฆทาน เรียงไว้ข้างหน้าพระสงฆ์
  - จุดธูปเทียน บูชาพระรัตนตรัย แล้วกราบ ๓ ครั้ง
  - อาราธนาศีล – รับศีลเสร็จแล้ว
  - กล่าว “นะโม...” ๓ จบ แล้วกล่าวคำถวายดังนี้
 “อิมานิ มะยัง ภันเต / ภัตตานิ / สะปะริวารานิ / ภุกขุสังฆัสสะ / โธโณชะ
 ยามะ / สาธุ โน ภันเต / ภิกขุสังโฆ / อิมานิ / ภัตตานิ / สะปะริวาระนิ /
 ปะภิกคัณหาตุ / อัมหากัง / ทีฆะรัตตัง / หิตายะ / สุขายะ /”
 ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ / ข้าพเจ้าทั้งหลาย / ขอน้อมถวาย / ซึ่งภัตตาหาร / กัน
 ทั้งของบริวารเหล่านี้ / แต่พระภิกษุสงฆ์ / ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ / ซึ่ง
 ภัตตาหาร / กับทั้งของบริวารเหล่านี้ / เพื่อประโยชน์ / เพื่อความสุข / แก่
 ข้าพเจ้าทั้งหลาย / ตลอดกาลนานเทอญ /”
  - เมื่อพระกล่าวรับว่า “สาธุ” แล้ว ยกของสังฆทานถวายพระพร้อมดอกไม้ธูปเทียน และของปัจจัย (ถ้าวันที่ไม่รับปัจจัยก็ถวายใบปวารณาแทน ส่วนปัจจัยมอบให้ศิษย์วัดไป)
  - กรวดน้ำ – รับพรเริ่มรินน้ำเมื่อพระสวด “ยถา...” และเทน้ำให้หมดเมื่อพระสวดถึง “...มณีโชติระโส ยถา” แล้วพนมมือไหว้จนกว่าพระจะให้พรจบ
  - เมื่อพระให้พรจบแล้ว กราบ ๓ ครั้ง
- เสร็จพิธี

*****

๒๔. พิธีทำบุญเลี้ยงพระทั่วๆ ไป

การเตรียมการ

นิมนต์พระตามจำนวนที่ประสงค์ มักนิยม ๕ หรือ ๙ รูป

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ
- พานด้ายสายสิญจน์ ๒ พาน (ตั้งที่พระสงฆ์รูปแรกและรูปสุดท้าย)
- อาสนะพระสงฆ์
- เครื่องดื่ม – อาหาร – ไทยธรรม ถวายพระสงฆ์
- สำรับบูชาพระพุทธรูปให้มีปริมาณพอหนึ่งคนอิ่ม
- สำรับบูชาพระภูมิ
- ซองปัจจัย หรือซองใบปวารณา แยกปัจจัย (เงิน) ใส่ซองต่างหาก
- ที่กรวดน้ำ
- กำภูน้ำคาพรมน้ำมนต์

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- จุดเทียนบูชาพระรัตนตรัยแล้วกราบ ๓ ครั้ง
  - อาราธนาศีล – รับศีล
  - อาราธนาพระปริตร
  - พนมมือฟังพระเจริญพระพุทธมนต์
  - จุดเทียนน้ำมนต์เมื่อพระเจริญพระพุทธมนต์ถึงบท “อเสวนา...” แล้ว ยกบาตรน้ำมนต์ประเคนพระ
  - ถวายสำรับบูชาพระพุทธรูป(เมื่อพระเจริญพระพุทธมนต์จบ)
  - ถวายสำรับบูชาพระภูมิเจ้าที่
  - ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม (เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จ)
  - กรวดน้ำ – รับพร เมื่อพระสงฆ์เริ่มอนุโมทนา
  - รับประพรมน้ำพุทธมนต์จากพระสงฆ์
- เสร็จพิธี

หมายเหตุ

น้ำที่กรวดแล้วควรนำไปเทในที่สะอาด เช่น ที่พุ่มดอกไม้ หรือกระถางต้นไม้ เป็นต้น

*****

๒๕. พิธีตักบาตรวันขึ้นปีใหม่

ส่วนกลางที่ดอนเมือง

การเตรียมการ

- อาหาร ควรเป็นข้าวสารหรืออาหารแห้ง(เสปียงกรัง)
- ดอกไม้ธูปเทียน

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- ประธานในพิธี - ถึงบริเวณพิธี(บรรเลงเพลงมหาฤกษ์)
- คณก. - เรียนเชิญประธานขึ้นแทน แล้วกล่าวรายงานการจัดงานและกล่าวอวยพรปีใหม่
ในนามข้าราชการ
- ประธานฯ - กล่าวตอบและอวยพรแก่ผู้มาร่วมพิธี (เมื่อประธานกล่าวจบบรรเลงเพลง
มหาฤกษ์)
- พระสงฆ์ - ออกรับบิณฑบาต เสร็จแล้วขึ้นรถกลับวัด (นิมนต์ไว้ ๙-๑๐ รูป เพื่อเจริญพระ
พุทธมนต์และรับสังฆทานบนปะรำพิธี
- ประธานฯ - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
- อศจ. - อาราธนาศีล – รับศีล
- อาราธนาพระปริตร
- พระสงฆ์ - เจริญพระพุทธรูป
- อศจ. - นำกล่าวถวายสังฆทาน
- ประธานฯ และ นายทหารชั้นผู้ใหญ่ – ร่วมถวายสังฆทาน
- พระสงฆ์ - อนุโมทนา
- ประธาน - กรวดน้ำ รับพร
- พระสงฆ์ - ประพรมน้ำพระพุทธรูป
เสร็จพิธี

หน่วยอื่นๆ

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- ประธานในพิธี - ถึงบริเวณพิธี
-จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
- อศจ. - อาราธนาศีล – รับศีล
- คณก. - เชิญประธานฯ ขึ้นยืนบนแทน
- กล่าวรายงานการจัดงาน และอวยพรปีใหม่ ในนามข้าราชการ

ประธานฯ
อศจ.
พระสงฆ์

- กล่าวตอบและอวยพรแก่ข้าราชการ และครอบครัวผู้มาร่วมพิธี
- นิมนต์พระสงฆ์ออกมารับบิณฑบาต เสร็จแล้วนิมนต์เข้านั่งที่เดิม
- อนุโมทนา และประธานสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ พระสงฆ์
นอกนั้นเจริญชัยมงคลคาถา
เสร็จพิธี

*****

๒๖.พิธีทำบุญวันสถาปนาหน่วย

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ
- ของรับรองพระสงฆ์
- จตุปัจจัยไทยธรรมถวาย
- พานรายชื่ออดีตข้าราชการที่เสียชีวิต ตั้งไว้บนโต๊ะบูชาเพื่อบังสุกุลอุทิศส่วนบุญกุศล

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

ประธานในพิธี	- เข้าสู่ห้องพิธี - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย – กราบพระ ๓ ครั้ง - ไปนั่ง ณ ที่จัดไว้
พิธีกร	- อาราธนาศีล – รับศีล - อาราธนาพระปริตร
ผู้ร่วมพิธี	- ฟังพระเจริญพระพุทธรมณต์ ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์ (เมื่อพระเจริญพระพุทธรมณต์จบ)
พิธีกร	- ลาดกุษาโยง หรือด้ายสายสิญจน์
ประธาน	- ทอดผ้าบังสุกุล
ผู้ร่วมพิธี	- ประเคนจตุปัจจัยไทยธรรม
พระสงฆ์	- อนุโมทนา
ประธานฯ	- กรวดน้ำ รับพร
ประธานสงฆ์	- ประพรมน้ำพระพุทธรมณต์ พระสงฆ์นอกนี้ เจริญชัยมงคลคาถา เสร็จพิธี

*****

๒๗. พิธีทำบุญวันสงกรานต์

การเตรียมการ (สำหรับการทำบุญเลี้ยงพระเพล)

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ
- อาสนะพระสงฆ์
- เครื่องดื่ม อาหาร จตุปัจจัยไทยธรรม
- น้ำหอมสรงพระพุทธรูป พระสงฆ์และรดน้ำดำหัวขอพรผู้ใหญ่
- โภคบริจจุฎฐิบรรพชนตั้งไว้ ณ ที่เหมาะสม (ถ้าไม่มี อาจเขียนชื่อ สกุล ของผู้วายชนม์ใส่พานแทนก็ได้)

การปฏิบัติ

เมื่อถึงกำหนดเวลา

- ประธานในพิธี
- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
  - รับศีล ฟังพระเจริญพระพุทธมนต์
  - ประเคนภัตตาหารพระสงฆ์
  - ทอดผ้าบังสุกุลหรือบังสุกุลอัฐิบรรพชน เพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่บรรพชน (การทอดผ้าจะทอดผู้เดียวหรือให้ผู้อื่นร่วมทอดก็ได้)
  - ประเคนไทยธรรม ซองปัจจัย – ใบปวารณา
  - สรงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์
- ผู้ร่วมพิธี
- รดน้ำดำหัวขอพรผู้ใหญ่ สาดน้ำกันตามประเพณีอันดีงาม
  - ปล่อยนก ปล่อยปลา
- เสร็จพิธี

หมายเหตุ

- ถ้าจัดงาน ๒ วัน อาจมีพิธีแห่พระในวันที่ ๑๒ เม.ย. ตั้งพระพุทธรูปให้ผู้มีจิตศรัทธาสรงน้ำ จัดมหรสพฉลอง และอาจมีการประกวดนางสงกรานต์ด้วยในตอนค่ำ
- บางแห่งอาจมีเพียงทำบุญตักบาตรในเช้าวันที่ ๑๓ เม.ย. และนิมนต์พระประพรมน้ำมนต์ให้ (โดยนำน้ำพระพุทธรูปมาจากวัด)

กำหนดการ
พิธีทำบุญวันสงกรานต์

ณ.....

วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลา.....

- ข้าราชการ ลูกจ้าง ครอบครัว พร้อม ณ มณฑลพิธี
  - พระสงฆ์พร้อมบนอาสน์สงฆ์
  - ประธานในพิธี มาถึงบริเวณพิธี จุดธูป เทียนบูชาและกราบพระรัตนตรัย แล้วนั่ง ณ ที่รับรอง
  - ผู้เข้าร่วมพิธี ประณมมือขณะประธานในพิธีจุดธูป เทียน และลดมือลงเมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
  - อนุศาสนาจารย์ อาราธนาพระปริตร
  - พระสงฆ์ เจริญพระพุทธมนต์จบแล้ว
  - อนุศาสนาจารย์ ลาตฤชาโยง
  - ประธานในพิธี ทอดผ้าบังสุกุล
  - พระสงฆ์ พิจารณาผ้าบังสุกุล
  - ประธานในพิธี กรวดน้ำ รับพร
  - พระสงฆ์ ปะพรมน้ำพระพุทธมนต์
  - ประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัยและกราบพระสงฆ์
  - พระสงฆ์เดินทางกลับ
  - ประธานในพิธี สรงน้ำพระพุทธรูป และปล่อยนก ปล่อยปลา
  - ผู้เข้าร่วมพิธี สรงน้ำพระพุทธรูป รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่และเล่นน้ำสงกรานต์ตามประเพณี
- เสร็จพิธี

*****

๒๘. พิธีทำบุญอายุ

การเตรียมการ

(นิมนต์พระ ๙ รูป)

- โต๊ะหมู่บูชาพร้อมเครื่องสักการะ (เหมือนทำบุญทั่วไป)
- อาสนะพระสงฆ์
- บาตรน้ำมนต์ ๑ ที่
- กำห้วยาคาปะพรมน้ำพระพุทธรูป ๑ ที่
- พาน ด้ายสายสิญจน์ ๑ ม้วน
- กระโถน ๕ ใบ (๑ ใบต่อ ๒ รูป)
- สำหรับพระพุทธรูป ๑ สำหรับ เครื่องดื่ม ภัตตาหาร ถวายพระ
- ที่กรวดน้ำ ๑ ที่
- ไทยธรรม ๙ ชุด
- ซองปัจจัย

การปฏิบัติ

(เมื่อถึงกำหนดเวลา)

- เจ้าภาพ - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง
- ประเคนตาลปัตรที่ระลึก(ถ้ามี)
  - อาราธนาศีล รับศีล
  - อาราธนาพระปริตร
  - พนมมือฟังพระเจริญพระพุทธรูป
  - จุดเทียนน้ำมนต์ (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธรูป ถึงบท “อะเสวะนา...”
  - บูชาข้าวพระพุทธรูป
  - ประเคนภัตตาหารแด่พระสงฆ์
  - บูชาข้าวพระภูมิเจ้าที่ (ขณะพระฉัน)
  - ประเคนไทยธรรม(เมื่อพระฉันเสร็จ)
- พระสงฆ์ - อนุโมทนา
- กรวดน้ำ รับพร
  - รับประพรมน้ำพระพุทธรูป
  - ปล่อยนบก ปลา เต่า (ถ้าประสงค์)
- เสร็จพิธี

*****

๒๙. พิธีทำบุญครบ ๕ รอบ (๖๐ ปี)

การเตรียมการ

- โต้ะสังเวทเวทดา ๑ โต้ะ พร้อมเครื่องสังเวย ดอกไม้ ธูปเทียน (ตั้งไว้บริเวณบ้านที่เหมาะสม)
- โต้ะรับเวทดา ๑ โต้ะ (ตั้งไว้ข้าง ๆ โต้ะสังเวยด้านขวาหรือซ้ายเรา)
- โต้ะบูชา ๑ ชุด พร้อมเครื่องสักการะ (เหมือนทำบุญทั่วไป)
- เทียนเวทदानพเคราะห์ ๙ เล่ม (หนักเล่มละ ๑ บาท)
- เทียนชัย ๑ เล่ม (หนัก ๘๐ บาท หรือ กก.๒ ชีด ไล่เทียน ๖๑ เส้นตั้งไว้นอกบ้านหรือบริเวณที่เหมาะสม)
- เทียนมงคล ๑ เล่ม (ยาวเท่ากับรอบศีรษะเจ้าภาพ หนัก ๓๒ บาท)หรือ ๔๘๐ กรัม ไล่เทียนเท่าอายุเจ้าภาพ ตั้งแช่น้ำอยู่ในชั้นสาครใกล้ ๆ โต้ะหมุ่มบูชา)
- ธูป ๑๐๘ ดอก เทียน ๑๐๘ เล่ม (หนักเล่มละ ๑ สลึง) พร้อมทั้งปักธูปเทียนเท่านี้
- ที่รดน้ำเจ้าภาพ

การปฏิบัติ

เจ้าภาพ	- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง - ประเคนตาลปัตรที่ระลึก(ถ้ามี) - อาราธนาศีล รับศีล - จุดธูปเทียนบูชาเวทदानพเคราะห์ทั้ง ๙ เล่ม - อาราธนาพระปริตร
พระสงฆ์	- เจริญพระพุทธมนต์
เจ้าภาพ	- จุดเทียนชัยและเทียนมงคล (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ถึงบท ตะติยมปิ สังฆัง สรรณังคัจฉามิ)
พระสงฆ์	- เจริญพระพุทธมนต์ต่อ ตามบทสวดประจำวันพเคราะห์ทั้ง ๙
พิธีกร	- กล่าวบูชาเวทदानพเคราะห์(ตามที่พระสวดแต่ละบท)
เจ้าภาพ	- จุดธูปเทียนอย่างละ ๑๐๘ (ตามบทพเคราะห์)ที่สวดสลับกันไปเป็นชุดๆ ดังนี้ ธูปเทียน อย่างละ ๖-๑๕- ๘-๑๗-๑๐-๑๙-๑๒-๒๑
เจ้าภาพ	- จุดเทียนน้ำมันที่บาตรน้ำมันต์ (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ถึงบท “อเสวนา...” - บูชาข้าวพระพุท - ประเคนภัตตาหารแก่พระสงฆ์ - จุดธูปเทียนที่โต้ะสังเวทเวทดาบูชาพระภูมิเจ้าที่
พิธีกร	- กล่าวสังเวทเวทดา
เจ้าภาพ	- ประเคนไทยธรรม(เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จ)

พระสงฆ์	- อนุโมทนา
เจ้าภาพ	- กรวดน้ำ รับพร
พิธีกร	- ผสมน้ำพระพุทธรณ์กับน้ำเทพมนต์ (น้ำเทพมนต์โหรหรือพิธีกรทำให้)
พระสงฆ์	- (เมื่อถูกกำหนดเวลาฤกษ์)รดน้ำให้เจ้าภาพ (พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา) - ประพรมน้ำพระพุทธรณ์ให้ผู้ร่วมพิธี
ผู้ร่วมพิธี	- ร่วมรดน้ำให้เจ้าภาพ (ผู้สูงอายุกว่ารดน้ำที่ศีรษะ ผู้อาวุโสต่ำกว่ารดน้ำที่มือ ลูกหลานรดที่มือที่เท้า บรรเลงเพลงมหาฤกษ์ - ถ้ามี)
ลูกหลาน	- มอบผ้านุ่งผ้าห่มใหม่และของที่ระลึก (ถ้ามี)
เจ้าภาพ	- ปล่อยนก ปลา เต่า - ให้ทานคนยากคนจน เสร็จพิธี

หมายเหตุ

โต๊ะรับเทวดาประกอบไปด้วย

๑. บัตรนพเคราะห์ (ทำด้วยกาบกล้วยเป็นรูป ๔ เหลี่ยม ๙ ชั้น สูงขึ้นไป มีเสาก้านกล้วย ๔ เส้า แต่ละชั้นมีกระถางข้างสูก ถั่ว งา หมากพลู บรรจุไว้ ยอดสูงปักธงกระดาษสีแดง และหมาก ๑ คำ)
๒. บัตรกรูณาฬีและบัตรพระภูมิ(ทำเป็นกระถางกาบกล้วย ๔ เหลี่ยม ๒ กระถาง แต่ละกระถางมีกระถางใบตองใส่ข้าวปลาอาหารตามสมควร

*****

๓๐. พิธีหล่อพระ (แบบเต็มรูป)

การเตรียมการ

- ราชวัติฉัตรธง
- ต้นกล้วย ต้นอ้อย
- ด้ายสายสิญจน์ สำหรับวงบริเวณพิธีและโยงไปที่พระสงฆ์
- พิธีมณฑลต่างจากบริเวณเผาหุ่นเททอง
- โลหะต่าง ๆ ที่จะหล่อพระ
- ไทยธรรม
- เครื่องใช้สำหรับพิธีสงฆ์
- รูปเทียนตามจำนวนที่กำหนด

การปฏิบัติ

(ก่อนถึงเวลาฤกษ์เททองประมาณ ๒ ชั่วโมง)

เจ้าภาพ	- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยในปะรำพิธี
พิธีกร	- อาราธนาศีล
เจ้าภาพ	- จุดธูปเทียนบูชาเทวดานพเคราะห์
พิธีกร	- กล่าวชุมนุมเทวดา (สคเค กาเมฯลฯ)
	- อาราธนาพระปริตร
พระสงฆ์	- เจริญพระพุทธมนต์
เจ้าภาพ	- จุดเทียนชัยและเทียนมงคล (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบบทสรณคมน์)
พระสงฆ์	- เจริญพระพุทธมนต์สลับไปกับโหราบูชานพเคราะห์ (ขณะพระสงฆ์สวดพระปริตรประจําานพเคราะห์)
เจ้าภาพ	- จุดเทียนเท่ากำลังพระเคราะห์นั้น ๆ (เมื่อใกล้จะถึงเททอง)
เจ้าภาพ	- จุดเทียน ๔๐ เล่ม ธูป ๔๐ ดอก ที่โต๊ะหน้าเตาหุ่น อธิษฐานให้พระที่จะหล่อนั้นสวยงาม และทรงมหิทธานุภาพขจัดทุกข์ภัย อำนวยความสุขทุกอย่าง(เมื่อถึงเวลาฤกษ์)
เจ้าภาพ	- เข้าประจำที่ ถือสายสิญจน์ซึ่งปลายอีกข้างหนึ่งผูกอยู่กับด้ามคิมที่ข้างจะใช้จับเข้าเททอง พนมมืออธิษฐาน หันหน้าสู่ทิศมงคล โดยมีญาติและผู้ร่วมพิธีพนมมือถือน้ำสายสิญจน์ด้วย
พระสงฆ์	- เจริญชัยมงคลคาถา ,โส อตถะถัทโธ, สักกัตวา, นัตถิม, ยงกิญจิ, ภาวะตุสัพพ.....(เมื่อเททองเสร็จแล้ว)
เจ้าภาพ	- กลับเข้าสู่ปะรำพิธี ประเคนไทยธรรม กรวดน้ำ รับพร (เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนา)

เสร็จพิธี

หมายเหตุ

๑. การจัดงานอาจจัดเป็น ๒ วันก็ได้ โดยวันแรกมีการเจริญพระพุทธมนต์ประจำนพเคราะห์ให้เสร็จสิ้นไปตอนหนึ่งก่อน (มักจัดให้สวดพุทธาภิเษกและนั่งปรกด้วย)วันที่สองเป็นวันเททอง
๒. เมื่อหล่อทองพระแล้ว ถ้าเป็นพระประจำวัน เจ้าภาพมักจัดพิธีบรรจุเพิ่มขึ้นอีก การบรรจุมีรายละเอียดดังนี้

การเตรียมการ

- โต้ะหมูปูซา (หมู ๕, ๗ หรือหมู ๙) พร้อมด้วยเครื่องสักการะ
- แจกกันดอกไม้ ๒ คู่
- เทียนทอง - เทียนเงิน อย่างละ ๑ เล่ม (หนักเล่มละ ๖ บาท)
- รูป ๕ ดอก
- ข้าวตอก ๕ กระหวง
- ดอกไม้ ๕ กระหวง (แต่ละกระหวงมีดอกไม้ ๙ สี)
- น้ำมันหอม ชาดหระคุณ แป้งเจิม
- เทียนขี้ผึ้ง ๗ เล่ม (หนักเล่มละ ๖ สลึง ใส ๙ เส้น)
- รูปดอกเล็ก ๆ (รูปจีน ๘ ดอก)
- แผ่นเงินหรือทองหนัก ๑ บาท ๑ แผ่น ตัดเป็นวงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๒ นิ้ว
- เหล็กจาร
- เครื่องสังเวย
- ไทยธรรม
- ที่กรวดน้ำ

การปฏิบัติ(เมื่อถึงฤกษ์)

- เจ้าภาพ - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย โดยจุดเทียนทอง เงิน ที่หน้าพระ จุดเทียน ๖ สลึง ๕ เล่ม ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยและระลึกถึงคุณบิดามารดา รวมทั้งผู้มีพระคุณ
- จุดเทียนอีก ๒ เล่ม (เทียนธรรมดา) ตั้งไว้ข้างเครื่องสังเวย
  - จุดรูปจีน ๘ ดอก ปักไว้ที่เครื่องสังเวย แล้วอธิษฐาน ตามความปรารถนา
- ประธานสงฆ์ - ให้เหล็กจารเขียนดวงชะตาเจ้าภาพลงในแผ่นโลหะพร้อมทั้งวันเดือนปีเกิด ชื่อ นามสกุล บิดามารดา เสร็จแล้วทาด้วยน้ำมันหอม ชาดหระคุณ แล้วเจิมดวงชะตา
- ใช้เหล็กจารลงยันต์ใต้ฐานพระ
- พระสงฆ์ - เจริญชัยมงคลคาถา
- ประธานสงฆ์ - นำดวงชะตาบรรจุเข้าใต้ฐานพระปิดด้วยแผ่นโลหะชั้นนอต

- เจ้าภาพ - เจิมฐานพระด้านหน้า และเจิมฝาปิด
- พระสงฆ์ - ประเคนไทยธรรม
- เจ้าภาพ - อนุโมทนา
- เจ้าภาพ - กรวดน้ำ – รับพร
- เสร็จพิธี

*****

๓๑. พิธีหล่อพระ (แบบย่อ)

การเตรียมการ

- โต๊ะหมู่บูชาหมู่ ๕, ๗ หรือหมู่ ๙ พร้อมเครื่องสักการะ (เหมือนพิธีทำบุญทั่วไป)
- ไทยธรรมถวายพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
- โต๊ะบูชาฤกษ์ – สังกะสีเทวดา (ตั้งนอกเต็นท์พิธี)
- โต๊ะหมู่บูชาหมู่ ๔ (แจกันดอกไม้ ๕, เชิงเทียน ๕, ตั้งอยู่บนโต๊ะ เดียวกันนอกเต็นท์ พิธีสงฆ์เพื่อบูชาเทวดา)
- แท่นประธานในพิธียื่นเททอง (ข้างหน้าเตาเผาหุ่นพระ)
- เตาหุ่นพระ มีด้ายสายสิญจน์วงรอบ (ข้างหล่อเป็นผู้ดำเนินการ)
- ปิ่นโตภัตตาหาร

การปฏิบัติ

(เมื่อพระสงฆ์พร้อมบนอาสนะแล้ว)

ประธานในพิธี	- จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ ๓ ครั้ง - รับศีล - ฟังพระเจริญพระพุทธมนต์ - จุดเทียนน้ำมันต์ (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ ถึงบท “อเสวนา”) - จุดธูปเทียนบูชาฤกษ์ – สังกะสีเทวดา - ประเคนไทยธรรมและปิ่นโตภัตตาหาร (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ จบถ้าไม่ถวายภัตตาหารในพิธี)
พระสงฆ์	- อนุโมทนา
ประธาน	- กรวดน้ำ – รับพร - จุดเครื่องบูชาที่โต๊ะหมู่บูชาหมู่ ๔ ข้างนอกเต็นท์พิธี อธิษฐานขออานุภาพ บุญกุศล และอำนาจเทวดาบันดาลให้การหล่อพระสำเร็จเรียบร้อยดั่งงาม โดยสวัสดิ์
พระสงฆ์	- ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ที่หุ่นพระ – ข้าง – และผู้ร่วมพิธี
ประธาน	- ไปยืนบนแท่น หย่อนแผ่นทอง เงิน นาก ขึ้นทอง ขึ้นเงิน ลงบน ซ้อนคั้น ยาวที่ข้างหล่อยื่นให้แล้วถือด้ามซ้อนพร้อมด้ายสายสิญจน์ที่ยังมา เกลงในบ้ำหล่อพระโดยมีญาติและผู้ร่วมพิธีพนมมือถือด้ายสายสิญจน์ด้วย (ขณะนั้นพระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถาจนเททองเสร็จ)

หมายเหตุ

- ถ้ามีการเลี้ยงพระในพิธีด้วย ก็ประเมินไทยธรรม กรวดน้ำรับพรหลังจากพระเสร็จพิธี

*****

๓๒. พิธีพุทธภิเษก

การเตรียมการ

- เทียนชัย ๑ เล่ม หน้า ๘๐ บาท (ไส้ ๑๐๘ เส้น สูงเท่าความสูงของประธานในพิธีหรือเจ้าภาพ)
- เทียนมงคล ๑ เล่ม หน้า ๑๐ บาท (ไส้มีจำนวนเส้นเกินกว่าอายุประธานฯ หรือเจ้าภาพ สูงเท่าความยาวรอบศีรษะของประธานฯหรือเจ้าภาพ)
- เทียนพุทธภิเษก ๒ เล่ม หน้าเล่มละ ๓๒ บาท (ไส้ ๕๖ เส้น สูงประมาณกึ่งหนึ่งของเทียนชัย)
- เทียนนวหรรค์ ๙ เล่ม หน้าเล่มละ ๒ บาท (ไส้ ๙ เส้น)
- เทียนหน้าพระพุทธรูป ๒ เล่ม (ขนาดและน้ำหนักเหมือนเทียนนวหรรค์)
- เทียนโต๊ะหมู่บูชาพระประธาน ๒ เล่ม (ขนาดพองาม น้ำหนักประมาณเล่มละ ๕ บาท)
- รูปหอม ๓ ดอก
- เทียนหน้า ๖ สลึง ๒๘ เล่ม (ไส้ ๙ เส้น)
- รูปจิ้งจอกเล็กสำหรับปักเครื่องสังเวทเท่าจำนวนสิ่งของ
- เทียนบูชาพระรัตนตรัย ๑๐๘ เล่ม หน้าเล่มละ ๒ สลึง
- รูป ๑๐๘ ดอก
- กำหุ้มผ้าคาพรมน้ำมันต์ ๑ กำ
- ใบพลู ๗ ใบ (สำหรับดับเทียนชัย ใส่พานเตรียมไว้)
- แป้งเจิม ๑ ที่
- เครื่องสังเวท
- ตู้ใส่เทียนชัย (ก้นกลม มีให้เทียนชัยดับ)

การปฏิบัติ

วันแรก เมื่อใกล้จะถึงฤกษ์จุดเทียน(มักเป็นเวลาบ่าย)

ประธานสงฆ์	- เจิมเทียนชัย เทียนพุทธภิเษกและเทียนมงคล
เจ้าภาพ	- จุดเทียนหน้าพระประธาน รับศีล
ประธานสงฆ์	- จุดเทียนชัยเมื่อถึงฤกษ์
พระสงฆ์	- สวดคาถาจุดเทียนชัย
พิธีกร	- อาราธนาพระปริตร
พระสงฆ์	- เจริญพระพุทธมนต์
เจ้าภาพ	- จุดเทียนมงคลและเทียนนวหรรค์ (เมื่อจบบทนม จะเริ่มบทสรรณคมน์)
	- จุดธูปอย่างละ ๑ เรื่อยไปในระหว่างที่พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จนครบ ๑๐๘
	- จุดเทียนที่เตียงสวดพุทธภิเษก (เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์จบ)

- จุดเทียนพุทธาภิเษกทั้ง ๒ เล่ม ช่างเทียนชัย

พระ ๔ รูป - สวดพุทธาภิเษกเรื่อยไป (อาจเปลี่ยนกันสวดเป็น สำหรับ ๆ ก็ได้) จนกว่า
เทียนจะหมดเล่ม (ประมาณตลอดคืน)

พระนั่งปรก - ขึ้นสู่ธรรมาสาน์ นั่งขัดสมาธิบริกรรมภาวนา

วันที่สอง (เมื่อพร้อมแล้ว)

เจ้าภาพ - ดับเทียนชัย โดยใช้ใบพลู ๗ ใบที่เตรียมไว้ดับ

พระสงฆ์ - สวดคาถาดับเทียนชัย

- เสริ้จพิธี

๓๓. พิธีเบิกพระเนตร

การเตรียมการ

- สำลือบควันหอม
- น้ำพระพุทธรูป
- แป้งเจิม

การปฏิบัติ

ประธาน - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบ ๓ ครั้ง

พิธีกร - อาราธนาศีล – รับศีล

ประธานสงฆ์ - ทำพิธีเบิกพระเนตรโดยมีขั้นตอนปฏิบัติดังนี้

- บริกรรมคาถาบทที่ ๑ ดังนี้

พุทโธ โลกััง วิฑูกะระณัง อะระหัง พุทโธ พุทธัสสะ โลกะวิฑู

- ใช้สำลือบควันหอมหรือชুব่น้ำพระพุทธรูปปาดจากหัวพระเนตรไปทางหางพระเนตรพระพุทธรูป
- บริกรรมคาถาที่ ๒ ดังนี้

**สะหัสสะสีเสปิ เจ โปโส สีเส สีเส สะตั้งมุขา มุขา มุขา สะตั้งชีวหา ชิวะกัปปโป
มะหิทธิโก นะ สักโกติ จะ วัฒนเถตุง นิสเสสัง สัตถุโน คุณันติ จักขุง อุทะปาติ ญาณัง อุทะปาติ
ปัญญา อุทะปาติ วิชชา อุทะปาติ อาโลโก อุทะปาติ**

- ทำพิธีเจิมผ้าทิพย์ ๓ จุด (เจิมจุดแรก พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา)
- บริกรรมคาถาว่า

ปะฏิมาเย พุทโธ อิทธิฤทธิ พุทธะ นิमितตตัง อุปันนัง โหตุ มะ อะ อุ อะ มะ

- ถ้าเจิม ๕ จุด ให้บริกรรมต่อว่า นะโม พุทธายะ แล้ว บริกรรมด้วยคาถาดังต่อไปนี้

“สะหัสสะเนตโต เทวินโท ทิพพะจักขุง วิโสระยิ ปาปะคะระหิ อะยัง ปาโล
อาชีวัง ปะริโสระยิ สะหัสสะเนตโต เทวินโท ทิพพะจักขัง วิโสระยิ ธัมมะคะรุโก
อะยัง ปาโล นิสินโน สาสเน ระโต สะหัสสะเนตโต เทวินโท เทวะรัชชะสิริระโร
ตั้งขะณะนะ อาคันตะวา จักขุปลัง อุปาคะมิ สะหัสสะเนตโต เทวินโท เทวะรัชชะ
สิริระโร สังขิปิตตะวานะ ตัง มัคคัง ขิปปัง สาวัตถิมาคะมิ”

เสร็จพิธี

หมายเหตุ

พิธีเบิกพระเนตรพระพุทธรูปที่กล่าวมานั้นเป็นแนวหนึ่งในหลายแนวที่โบราณ
บัณฑิตท่านใช้กันมา หากจะใช้คำอื่นที่มีความหมายดีเหมาะสมก็ถือว่าใช้ได้ทั้งนั้น
แต่ควรจะเป็นคำสรรเสริญคุณพระพุทธรูปเจ้าโดยตรงจะเหมาะกว่า

*****

๓๔. พิธีวิสาขบูชา-มาฆบูชา-อาสาฬหบูชา

ก. พิธีวิสาขบูชาและมาฆบูชา

พิธีวิสาขบูชาและมาฆบูชา เป็นพิธีซึ่งทางราชการทหารได้ปฏิบัติเป็นประจำทุกปี มีลำดับพิธีโดยย่อดังนี้

๑. จัดทหารเข้าประจำที่ก่อนเวลาประกอบพิธีสักเล็กน้อย
  ๒. เมื่อถึงเวลา หัวหน้าหมู่หรือผู้แทนอาราธนาพระสงฆ์ให้โอวาท
  ๓. เวลาพระสงฆ์ให้โอวาท บอกทุกคนยืนประนมมือฟังโอวาทด้วยอาการสงบ
  ๔. ฟังโอวาทจบแล้ว หัวหน้าหมู่หรือผู้แทนบอกให้ทุกคนจุดเทียนธูปที่ถืออยู่ในมือของแต่ละคน
  ๕. เมื่อทุกคนจุดเทียนธูปเสร็จแล้ว หัวหน้าหมู่หรือผู้แทนบอกให้ทุกคนประนมมือกล่าวคำบูชา ให้ทุกคนว่าตาม
  ๖. ว่าคำบูชาจบแล้ว ให้หัวหน้าเดินนำประทักษิณ ๓ รอบ
  ๗. เวียนครบ ๓ รอบแล้ว บอกให้ทุกคนนำเครื่องสักการบูชาไปวางไว้ ณ ที่ที่ทางวัดจัดเตรียมไว้
  ๘. เมื่อวางเสร็จหมดทุกคนแล้ว ให้กลับมายังที่เดิม
  ๙. เมื่อทุกคนเข้าที่เดิมแล้ว ให้หัวหน้าหรือผู้แทนนำไหว้พระสวดมนต์ตามแบบธรรมเนียมทหาร ให้สวดถึงบทที่แผ่เมตตา
  ๑๐. แผ่เมตตาแล้ว ให้ทุกคนตั้งใจถวายพระราชากุศลแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และอุทิศให้แก่ท่านผู้มีพระคุณ
- เสร็จพิธี

ส่วนรายละเอียดในการปฏิบัติมีปรากฏตามคำแนะนำ ว่าด้วยการทำวิสาขบูชาและมาฆบูชา ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้กำหนดไว้เพื่อให้บรรดาข้าราชการกลาโหมและทหารได้กระทำพุทธบูชาโดยสม่ำเสมอ ดังนี้

คำแนะนำ

ว่าด้วยการทำวิสาขบูชาและมาฆบูชา

วันวิสาขบูชาและมาฆบูชา เป็นวันสำคัญของศาสนิกชนในทางพระพุทธศาสนา เพราะเป็นวันเกี่ยวกับประวัติการณ์สำคัญเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นที่พึงอย่างประเสริฐสุดของเราวันวิสาขบูชาเป็นวันตรงกับวันที่พระพุทธเจ้าของเราได้ประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพาน วันมาฆบูชาเป็นวันที่ตรงกับวันที่พระองค์ทรงแสดงโอวาทที่เป็นหลักสำคัญในพระพุทธศาสนา ณ ท่ามกลางพระอรหันต์ ๑๒๕๐ องค์ และตรงกับวันทรงปลงพระชนมายุสังขารเมื่อวันสองวันอันเกี่ยวกับประวัติการณ์สำคัญของพระพุทธเจ้าของเราเวียนมาถึง

ดังนี้ พุทธศาสนิกชนชาวไทยย่อมทำพุทธบูชาเป็นการใหญ่ สมควรที่จะได้มีคำแนะนำในเรื่องนี้ไว้เพื่อให้ทหารได้ทำโดยสม่ำเสมอทั่วถึงกัน

ข้อ ๑ เมื่อใกล้จะถึงวันวิสาขบูชาหรือมาฆบูชา ให้หัวหน้าหน่วยทหารส่งผู้แทนไปนมัสการเจ้าอาวาสในวัดที่จะนำทหารไปทำวิสาขบูชาหรือมาฆบูชา ขอความกรุณาให้ท่านกำหนดเวลาให้ทหารได้ทำให้เสร็จก่อนสัปดาห์บูชา และเผด็จท่านเพื่อให้โอวาทประมาณ ๒๐ นาที ท่านจะให้โอวาทเองหรือให้พระสงฆ์รูปใดรูปหนึ่งเป็นผู้แทนให้โอวาท แล้วแต่ท่านจะกรุณา ให้เสร็จก่อนสัปดาห์บูชา และเผด็จให้ท่านจบโอวาทด้วยคำเป็นเครื่องหมายว่าจบ เช่น “เทอญ” เป็นต้น เพื่อทหารจะได้ถวายสาธุการพร้อมกัน

ข้อ ๒ ถึงวันวิสาขบูชา ให้หัวหน้าหน่วยจัดนายทหารคุมแถวทหารไปยังวัด ส่วนนายทหารจะให้ไปพร้อมกับพลทหารหรือให้ต่างคนต่างไปกับครอบครัวของตนก็แล้วจะกำหนดทหารทุกคนต้องมีดอกไม้ รูป เทียน ตามที่จะหาได้โดยสะดวกไปสักการบูชาด้วย เมื่อทหารไปถึงวัดและจัดเข้าที่เรียบร้อยแล้วให้หัวหน้าหน่วยหรือผู้แทนประนมมืออาราธนาด้วยคำว่า “ที่ชุมนุมนี้คอยรับโอวาทของพระคุณเจ้าพร้อมแล้ว” ลำดับนั้นทั้งหมดประนมมือตั้งใจรับฟังโอวาทโดยเคารพตลอดเวลาที่ท่านให้โอวาทเมื่อจบโอวาทให้ถวายสาธุการว่า “สาธุ” พร้อมกัน

ข้อ ๓ ฟังโอวาทแล้วให้ทหารทุกคนจุดเทียนรูปถือประนมมือหัวหน้าหน่วยหรือผู้แทนนำคำบูชาตามแบบทำยระเบียบนี้ ทุกคนว่าตาม และให้อยู่ในอาการสงบ ตั้งใจว่าด้วยความเคารพ

ข้อ ๔ เมื่อว่าคำบูชาจบแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยนำทหารเดินประทักษิณปูชณียวัตรุธรรมเนียมของวัดนั้น ๓ รอบ เวลาเดินประทักษิณ ให้ถือดอกไม้รูปเทียนประนมมือตามไปด้วยอาการสงบและเป็นระเบียบ ไม่เล่นดัน ไม่คุยกัน ไม่เดินเร็วหรือเข้าไป ตั้งใจระลึกถึงคุณพระรัตนตรัยเป็นอารมณ์คือ

ในรอบที่หนึ่ง ระลึกถึงพระพุทธคุณเป็นอารมณ์

ในรอบที่สอง ระลึกถึงพระธรรมคุณเป็นธรรม

ในรอบที่สาม ระลึกถึงพระสังฆคุณเป็นอารมณ์

แม้รูปเทียนจะหมดไปในระหว่างนั้น ก็ให้ประนมมือระลึกถึงพระคุณพระรัตนตรัยจนครบ ๓ รอบ และนำเครื่องสักการบูชาไปวางไว้ตามที่ที่จัดไว้ เสร็จแล้วกลับไปยืนที่เดิมเพื่อไหว้พระสวดมนต์ต่อไป

ข้อ ๕ เมื่อทหารกลับไปยืนที่เดิมแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยนำทหารไหว้พระสวดมนต์ตามระเบียบไหว้พระสวดมนต์ของทหารเว้นบทปลงใจ เพลงชาติ และบทสรรเสริญพระบารมี ซึ่งไม่เกี่ยวกับการนี้

ข้อ ๖ ไหว้พระสวดมนต์จบแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยหรือผู้แทนบอกให้ทหารตั้งใจถวายเป็นพระราชกุศลแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์เอกอัครศาสนูปถัมภก และอุทิศ

ให้แก่ท่านผู้มีพระคุณทั่วไปด้วยคำว่า “ต่อไปนี้ ตั้งใจถวายพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และอุทิศให้แก่ท่านผู้มีพระคุณทั่วไป”

แล้วต่างคนก็ต่างประนมมือสำรวมจิตอุทิศส่วนกุศลให้โดยใจความว่า

“ขออุทิศส่วนบุญกุศลที่ได้บำเพ็ญด้วยกาย วาจา ใจนี้ ถวายแด่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์พระประมุขของชาติไทย ซึ่งเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก และให้ท่านผู้มีพระคุณ มีบิดา มารดา ครู อาจารย์ และท่านที่ได้ทะนุบำรุงประเทศชาติศาสนา เป็นต้น”

ข้อ๗ ทหารที่ไม่สามารถไปประกอบพิธีวิสาขบูชาหรือมาชมบูชาในวัดเป็นส่วนรวมได้ ให้ผู้บังคับบัญชาแนะนำให้ทำเป็นส่วนเฉพาะตน คือให้บูชากราบไหว้ ระลึกถึงพระรัตนตรัย ตามความสามารถของตน

คำบูชาในวันวิสาขบูชา

เราทั้งหลาย, นับถือพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด, ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึก, พระผู้มีพระภาคเจ้าองค์ใด, เป็นศาสดาของเราทั้งหลาย, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, เป็นพระอรหันต์, ตรัสรู้เองโดยชอบแล้ว, ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ, ทรงดำเนินดีแล้ว, ทรงรู้แจ้งซึ่งโลก, เป็นยอดสารถิ, ผู้ฝึกคนที่ควรฝึก, เป็นศาสดา, ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย, เป็นผู้เบิกบานแล้ว, เป็นผู้จำแนกแจกพระธรรม

อนึ่ง, พระธรรม, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น ตรัสไว้ดีแล้ว, เป็นธรรมที่จะเห็นได้ด้วยตนเอง, เป็นความดี, ที่จะน้อมนำเข้ามาในตนได้, อำนวยวิญญูชนทั้งหลาย, รู้แจ้งได้จำเพาะตน

อนึ่ง, พระสงฆ์, สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, เป็นผู้ปฏิบัติดี, ปฏิบัติตรง, ปฏิบัติเป็นธรรม, ปฏิบัติน่านับถือ, นี้คือพระอรียบุคคลสี่คู่, นับเรียงองค์เป็นแปด, มีพระโสดาบัน เป็นต้น

ก็แล, ปุชนียวัตถุนี้, สร้างอุทิศ, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, เพื่อได้เห็นแล้ว, ระลึกถึงพระองค์, เพื่อให้เกิดความเลื่อมใส, และสังเวช

บัดนี้, เราทั้งหลาย, มาถึงกาลวิสาขปุณณมีนี้ ซึ่งตรงกับวันประสูติ, วันตรัสรู้, และวันปรินิพาน, แห่งพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, จึงมาพร้อมกัน ณ ที่นี้, ถือเครื่องสักการะ, มีประทีป, รูปเทียน เป็นต้น กระทำกายของตนๆ, ให้เป็นภาชนะ, รองรับเครื่องสักการะ, จักระลึกถึง, คุณพระรัตนตรัยเป็นอารมณ์ กระทำประทักษิณ, ปุชนียวัตถุ, ๓ รอบ, ทำการบูชา, ด้วยเครื่องสักการะ, ที่ถือไว้นี้, ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, แม้เสด็จปรินิพพานนานแล้ว, แต่ยังคงดำรงอยู่, โดยพระคุณทั้งหลาย, อันบัณฑิตพึงรู้ได้,

จงทรงรับ, เครื่องสักการะ, ที่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ถือไว้แล้วนี้, เพื่อประโยชน์เกื้อกูล, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, สิ้นกาลนานเทอญ

หมายเหตุ ที่ใส่เครื่องหมายจุลภาค(.)ไว้ด้วย เพื่อสะดวกในการนำว่าคำบูชานี้

คำบูชาในวันมาฆบูชา

เราทั้งหลาย, นับถือพระผู้มีพระภาคเจ้าองค์ใดว่า, เป็นที่พึ่ง ที่ระลึก, พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ใด, เป็นศาสดาของเราทั้งหลาย, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, เป็นพระอรหันต์, ตรัสรู้เอง โดยชอบแล้ว, ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ, ทรงดำเนนดีแล้ว, ทรงรู้แจ้งซึ่งโลก, เป็นยอดสารถิ, ผู้ฝึก คนที่ควรฝึก, เป็นศาสดา, ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย, เป็นผู้เบิกบานแล้ว, เป็นผู้จำแนกแจกพระ ธรรม

อนึ่ง, พระธรรม, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, ตรัสไว้ดีแล้ว, เป็นธรรมที่จะเห็นได้ด้วย ตนเอง, มีผลไม่จำกัดเวลา, เป็นของจริง, ที่จะเรียกกันมาดูได้, เป็นความดี, ที่จะน้อมนำเข้ามาในตนได้ ,อันวิญญูชนทั้งหลาย, รู้แจ้งได้จำเพาะตน

อนึ่ง, พระสงฆ์, สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, เป็นผู้ปฏิบัติดี, ปฏิบัติเป็นธรรม ,ปฏิบัตินานับถือ, นี้คือพระอรียบุคคลสี่คู่, นับเรียงองค์เป็นแปด, พระโสดาบัน เป็นต้น

ก็แล, ปุชณียวัตถุนี้, สร้างอุทิศ, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, เพื่อได้เห็นแล้ว, ระลึกถึง พระองค์, เพื่อให้เกิดความเลื่อมใส, และสังเวช

บัดนี้, เราทั้งหลาย, มาถึงกาลมาฆปุณณมีนี้, ซึ่งตรงกับวันทรงแสดง, โอวาทปาฏิโมกข์, ในที่ ชุมนุมสงฆ์สาวก ประกอบด้วยองค์ ๔ ประการ, จึงมาพร้อมกัน ณ ที่นี้, ถือเครื่องสักการะ, มีประทีป รูปเทียน เป็นต้น กระทำกายของตนๆ, ให้เป็นภาชนะ, รองรับเครื่องสักการะ, ที่ถือนี้, ขอพระผู้มี พระภาคเจ้าพระองค์นั้น, กระทำประทักษิณ, ปุชณียวัตถุนี้, ๓ รอบ, ทำการบูชา, ด้วยเครื่องสักการะ ,ที่ถือนี้, ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, กับพระสาวก, แม้เสด็จปรินิพพานนานแล้ว, แต่ยังคง อยู่, โดยพระคุณทั้งหลาย, อันบัณฑิตพึงรู้ได้, จึงทรงรับ, เครื่องสักการะ, ที่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ถือนี้แล้วนี้ ,เพื่อประโยชน์เกื้อกูล, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, สิ้นกาลนานเทอญ.

ข.พิธีอาสาฬหบูชา

พิธีอาสาฬหบูชา ซึ่งเป็นวันตรงกับวันที่พระบรมศาสดาได้ทรงแสดงพระธัมมจักกัปปวัตตน สุตตรปฐมเทศนา และเป็นวันที่พระอรียสงฆ์สาวกได้อุบัติขึ้นในโลกเป็นครั้งแรก คือพระอัญญาโกณ ทัฑญะ จึงเป็นวันบังเกิดพระรัตนตรัยครบถ้วนทั้ง ๓ คือ พระพุทธรัตนะ พระธรรมรัตนะ พระสังฆ รัตนะ นับเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาวันหนึ่ง ทางราชการจึงประกาศกำหนดเป็นวันสำคัญ ทางพระศาสนาขึ้นเมื่อปี ๒๕๐๑

ในการประกอบศาสนกิจของพระพุทธศาสนิก โดยเฉพาะทหารคงให้ถือระเบียบปฏิบัติ เช่นเดียวกับพิธีวิสาขบูชาและมาฆบูชา เว้นคำบูชาเท่านั้น

คำบูชาในวันอาสาฬหบูชา

เราทั้งหลาย, นับถือพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์ใด, ว่าเป็นที่พึ่ง ที่ระลึก, พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ใด, เป็นศาสดาของเราทั้งหลาย, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, เป็นพระอรหันต์, ตรัสรู้เอง โดยชอบแล้ว, ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ, ทรงดำเนนดีแล้ว, ทรงรู้แจ้งซึ่งโลก, เป็นยอดสารถิ, ผู้ฝึก คนที่ควรฝึก, เป็นศาสดา, ของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย, เป็นผู้เบิกบานแล้ว, เป็นผู้จำแนกแจกพระ ธรรม

อนึ่ง, พระธรรม, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, ตรัสไว้ดีแล้ว, เป็นธรรมที่จะเห็นได้ด้วยตนเอง, มีผลไม่จำกัดเวลา, เป็นของจริง, ที่จะเรียกกันมาคู่ได้, เป็นความดี, ที่จะน้อมนำเข้ามาในตนได้, อันวิญญูชนทั้งหลาย, รู้แจ้งได้จำเพาะตน

อนึ่ง, พระสงฆ์, สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, เป็นผู้ปฏิบัติดี, ปฏิบัติเป็นธรรม, ปฏิบัตินานับถือ, นี้คือพระอริยบุคคลสี่คู่, นับเรียงองค์เป็นแปด, พระโสดาบัน เป็นต้น

ก็แล, ปุชณียวัตถุนี, สร้างอุทิศ, พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, เพื่อได้เห็นแล้ว, ระลึกถึงพระองค์, เพื่อให้เกิดความเลื่อมใส, และสังเวช

บัดนี้, เราทั้งหลาย, มาถึงกาลอาสาฬหปุณณมีนี้, ซึ่งคล้ายกับวัน, ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, ทรงเริ่มประกาศพระศาสนาขึ้นในโลก, ทรงแสดงพระธรรมจักร, อันประเสริฐ, แก่พระเบญจวัคคีย์, และวันนั้น, ได้มีพระอริยสงฆ์องค์แรก, อุบัติขึ้นในโลก, เป็นวันที่พระรัตนตรัย, สมบูรณ์ครบทั้งสามประการ, จึงมาพร้อมกัน ณ ที่นี้, ถือเครื่องสักการะ, มีประทีป รูปเทียน เป็นต้น กระทำกายของตนๆ, ให้เป็นภาชนะ, รองรับเครื่องสักการะ, จักระลึกถึง, คุณพระรัตนตรัยเป็นอารมณ์ กระทำประทักษิณ, ปุชณียวัตถุนี, ๓ รอบ, ทำการบูชา, ด้วยเครื่องสักการะ, ที่ถือไว้นี้, ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น, กับพระสาวก, แม้เสด็จปรินิพพานนานแล้ว, แต่ยังคงดำรงอยู่, โดยพระคุณทั้งหลาย, อันบัณฑิตพึงรู้ได้, จงทรงรับ, เครื่องสักการะ, ที่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, ถือไว้แล้วนี้, เพื่อประโยชน์เกื้อกูล, เพื่อความสุข, แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย, สิ้นกาลนานเทอญ.

*****

กำหนดการ

ประกอบพิธีในวันมาฆบูชา,วิสาขบูชาและวันอาสาฬหบูชา

ณ.....

วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

- เวลา ๐๖.๒๐ น. - ผู้เข้าร่วมพิธี พร้อมที่บริเวณหน้าพระอุโบสถ
- เวลา ๐๖.๓๐ น. - ประธานในพิธี (ผู้บัญชาการทหารอากาศหรือผู้แทน)มาถึงบริเวณพิธี
- ผู้ควบคุมแถว บอกแสดงความเคารพ
  - ประธานในพิธี จุดธูป เทียน บูชาและกราบพระรัตนตรัย ถวายเครื่องไทยธรรมแด่พระสงฆ์ แล้วมายืน ณ ที่ที่กำหนด
  - ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือโดยมีเครื่องสักการะในมือ ตั้งแต่ประธานในพิธีจุดธูปเทียน
  - อนุศาสนาจารย์ เสด็จพระสงฆ์ให้โอวาท
  - พระสงฆ์ให้โอวาทโดยสังเขป เมื่อจบแล้ว ผู้เข้าร่วมพิธีทั้งหมดเปล่งเสียง “สาธุ” พร้อมกัน
  - อนุศาสนาจารย์ นำไหว้พระสวดมนต์ กล่าวคำแผ่เมตตา กล่าวถวายพระราชกุศล จบแล้วเรียนเชิญประธานในพิธีเดินนำประทักษิณรอบพระอุโบสถ
  - ประธานในพิธีออกเดินนำขบวนประทักษิณรอบพระอุโบสถครบ ๓ รอบแล้ว วางเครื่องสักการะบนพาน แล้ว
  - เสร็จพิธี

*****

๓๕. พิธีรับ-ส่งมอบหน้าที่

ในแต่ละปีจะมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เนื่องจากครบเกษียณอายุราชการบ้าง ลาออกบ้าง รับตำแหน่งใหม่บ้าง ในการนี้ หน่วยต่าง ๆ ได้กำหนดให้กระทำพิธีรับ - ส่งหน้าที่เพื่อเป็นเกียรติแก่คนเก่าที่พ้นจากตำแหน่งไป

ในที่นี้ขอนำตัวอย่างพิธีรับ-ส่งมอบหน้าที่ที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มาเสนอเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ส่วนพิธีรับ-ส่งหน้าที่ในหน่วยอื่นๆ คงปฏิบัติโดยอนุโลมตามนี้

พิธีรับ-ส่งมอบหน้าที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

- แแถวกองเกียรติยศพร้อมหน้าอาคาร ๑ ตร.
- รอง ผบ.ตร.,ผู้ช่วย หบ.ตร.,ทุกท่านที่มาร่วมพิธีพร้อมหน้าอาคาร ๑ ตร.
- ลก.ตร.เชิญ รอง ผบ.ตร.,ยืนหลังแท่นรับการเคารพ
- ผู้ร่วมพิธีอื่น ๆ เข้าแถวพร้อม ณ ห้องประชุม ๑ อาคาร ๑ ตร.
- ผบ.ตร.(คนใหม่)รอรับผบ.ตร.(เก่า)หน้าอาคาร ๑ ตร.
- ผบ.ตร.(คนเก่า) เดินทางมาถึงหน้าอาคาร ๑ ตร.
- ลก.ตร. เชิญผบ.ตร.(คนเก่า)และผบ.ตร.(คนใหม่)ขึ้นแท่นรับการเคารพ
- ผบ.กองผสม บอกแสดงความเคารพ
- กล่าวรายงาน และเรียนเชิญ ผบ.ตร.(คนเก่า)ส่งมอบหน้าที่ตรวจแถวกองเกียรติยศ เสร็จ
- ลก.ตร.เชิญผบ.ตร.(คนเก่า)และรอง ผบ.ตร.
- ผู้ช่วย ผบ.ตร.ที่เกษียณอายุราชการ ไปยังด้านหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ ๔ และทำพิธีวางพานประดับพุ่มดอกไม้ ถวายสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ ๔
- รอง ลก.ตร. เชิญรอง ผบ.ตร.,ผู้ช่วย ผบ.ตร.ที่ไม่เกษียณอายุราชการ ไปยังห้องประชุม ๑ อาคาร ๑ ตร.
- ผบ.ตร.(คนเก่า)และผบ.ตร.(คนใหม่) ถึงห้องประชุม อาคาร ๑ ตร. (ห้องจัดพิธีส่งมอบหน้าที่)
- ผบช.สกพ.บอกทำความเคารพ
- ลก.ตร.เรียนเชิญผบ.ตร.(คนเก่า)และรอง ผบ.ตร. ไปยังห้องประชุม ๑ อาคาร ๑ ตร.
- ผบช.สกพ.อ่านพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯแต่งตั้ง ผบ.ตร.(คนใหม่)
- ผบ.ตร.(คนเก่า)กล่าวแสดงความยินดี และส่งมอบหน้าที่
- ผบ.ตร.(คนใหม่)กล่าวรับมอบหน้าที่ และมอบของที่ระลึกให้ ผบ.ตร.(คนเก่า)
- ลก.ตร. เรียนเชิญ ผบ.ตร.(คนเก่า)และผบ.ตร.(คนใหม่) ลงนามในสมุดรับ และส่งมอบหน้าที่ ณ โต๊ะที่จัดไว้
- เสร็จพิธี-ส่งมอบหน้าที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

การแต่งกาย เครื่องแบบปกติเสื้อนอกคอแบะง่าก็

*****

๓๖. วิธีมอบเครื่องหมายความสามารถของ ตร.

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้พิจารณามอบเครื่องหมายความสามารถของ ตร. ให้เป็นกิตติมศักดิ์แก่ผู้ทำคุณประโยชน์แก่ ตร. เป็นประจำเสมอมา เช่น เครื่องหมายความสามารถนักทำลายใต้น้ำจู่โจม เครื่องหมายความสามารถนักโดดร่มตำรวจตระเวนชายแดน และเครื่องหมายความสามารถผู้ทำการรบพิเศษ เป็นต้น โดยในแต่ละคราว สำนักงานเลขานุการตำรวจแห่งชาติจะรวบรวมจำนวนรายชื่อผู้ได้รับอนุมัติมอบเครื่องหมาย เพื่อมิให้เป็นการรบกวนเวลาของผู้บังคับบัญชา ดังนั้น เพื่อให้ผู้ได้รับมอบเครื่องหมายความสามารถดังกล่าว สถานที่ประกอบพิธีมักจะใช้ห้องประชุมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ประธานในพิธี

ลำดับพิธี

- ผู้ได้รับการประดับเครื่องหมายความสามารถ พร้อมบริเวณพิธี
- ผู้ร่วมเป็นเกียรติในพิธีพร้อมบริเวณพิธี
- ประธานในพิธีถึงบริเวณพิธี
- ลก.ตร. บอกทำความเคารพ
- ประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยทำความเคารพธงชัยถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์
- ลก.ตร. กล่าวรายงาน เรียงเชิญประธานประดับเครื่องหมายและมอบประกาศนียบัตรตามลำดับ
- ประธานประดับเครื่องหมายและมอบประกาศนียบัตรตามลำดับ
- ประธานกล่าวแสดงความยินดี
- ประธานเชิญนายทหารชั้นผู้ใหญ่ร่วมแสดงความยินดี
- เสร็จพิธีร่วมรับประทานอาหารว่าง

พิธีมอบเครื่องหมายแสดงความสามารถพิเศษ ให้แก่ชาวต่างชาติ

- ให้ผู้ไปร่วมในพิธีเข้าแถวอยู่ สถานที่ทำพิธี โดยให้ข้าราชการไทยเข้าแถวอยู่ส่วนหนึ่ง และชาวต่างประเทศที่ได้รับเชิญเข้าแถวอยู่ส่วนหนึ่ง สำหรับผู้ได้รับเครื่องหมายแสดงความสามารถพิเศษ ให้เข้าแถวตามลำดับอาวุโสอยู่หน้าแถวชาวต่างประเทศที่ได้รับเชิญ
- เมื่อผู้เป็นประธานมาถึงสถานที่ทำพิธี ผู้ไปร่วมทำพิธีทำความเคารพ
- เมื่อผู้เป็นประธานทำความเคารพธงชาติแล้ว ถวายความเคารพพระบรมรูปหรือพระบรมฉายาลักษณ์
- เจ้าหน้าที่อ่านประกาศคุณงามความดีของชาวต่างชาติผู้ที่ได้รับเครื่องหมายแสดงความสามารถพิเศษตามลำดับ เสร็จแล้วประธานติดเครื่องหมายแสดงความสามารถพิเศษและมอบประกาศนียบัตรแก่ชาวต่างประเทศตามลำดับ
- ประธานกล่าวแสดงความยินดีแก่ชาวต่างประเทศที่ได้รับเครื่องหมายแสดงความสามารถพิเศษซึ่งชาวประเทศผู้ได้รับหรือผู้แทนอาจกล่าวตอบตามสมควร
- ลำดับต่อไปจะให้มีการดื่มแชมเปญแสดงความยินดีอีกก็ได้

*****

๓๗. พิธีประดับเครื่องหมายยศ

- เมื่อประธานมาถึงสถานที่ทำพิธี ผู้ควบคุมแถวบอกทำความเคารพและรายงานยอดจำนวนผู้เข้าร่วมพิธี
- ประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย(ผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือบูชาพระรัตนตรัย) ทำความเคารพธงชาติแล้ว ถวายความเคารพพระบรมรูปหรือพระบรมฉายาลักษณ์ หรือพระบรมฉายาสาทิสลักษณ์
- เจ้าหน้าที่อ่านคำสั่ง หรือประกาศ ประกาศนามผู้ที่ได้รับยศทั่วกัน
- การประดับเครื่องหมายยศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องประดับยศทำความเคารพประธาน ๑ ครั้ง แล้วก้าวเท้าขวาเฉียงไปทางซ้ายเฉียงตัวยืนไหล่ขวาให้ผู้ทำประดับยศ ประดับให้ผู้ที่เกี่ยวข้องประดับยศ แล้วก้าวเท้ามายืนในท่าตรง แล้วก้าวเท้าซ้ายเฉียงไปทางขวา ยืนไหล่ให้ผู้ทำการประดับยศให้ แล้วก้าวเท้ากลับมายืนในท่าตรง ทำความเคารพผู้ทำการประดับยศ
- ติดเครื่องหมายยศเสร็จให้จับมือแสดงความยินดี ผู้ได้รับประดับยศแสดงการเคารพ แล้วไปกราบพระพุทธรูป ทำความเคารพธงชาติ
- ประธานให้โอวาท จบแล้ว
- ผู้ควบคุมแถวบอกทำความเคารพธงชาติ แล้วถวายความเคารพพระบรมรูปหรือพระบรมฉายาลักษณ์ หรือพระบรมฉายาสาทิสลักษณ์
- ผู้เข้าร่วมพิธีแสดงความยินดีกับผู้ที่เกี่ยวข้องประดับยศ
เสร็จพิธี

กำหนดการ
พิธีประดับเครื่องหมายยศ

ณ.....

วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลา.....

- ผู้เข้ารับการประดับเครื่องหมายยศ และผู้เข้าร่วมพิธี พร้อมสถานที่ประกอบพิธี
- ประธานในพิธีมาถึงสถานที่ประกอบพิธี
- ผู้อำนวยการพิธี บอกแสดงความเคารพ
- ประธานในพิธีจุดธูป เทียน บูชาและกราบพระรัตนตรัย แสดงความเคารพธงชาติ ถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯแล้วยืน ณ จุดที่กำหนด
- ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขณะประธานในพิธีจุดธูปเทียน และลดมือลง เมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
- ผู้อำนวยการพิธี อ่านคำสั่งแต่งตั้งยศ และเรียนเชิญประธานในพิธี ประดับเครื่องหมายยศ
- ผู้เข้าพิธี เข้ารับการประดับเครื่องหมายยศตามลำดับ
- ประธานในพิธี ประดับเครื่องหมายยศ และให้โอวาท จบแล้ว
- เจ้าหน้าที่เปิดเพลงมหาฤกษ์
- ประธานในพิธี กราบพระรัตนตรัย แสดงความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ฯ
- ผู้เข้าพิธีและผู้เข้าร่วมพิธีประนมมือขณะประธานในพิธีกราบและลดมือลง เมื่อประธานในพิธีกราบเสร็จ
- ผู้อำนวยการพิธี บอกแสดงความเคารพ
- ประธานในพิธี เชิญผู้เข้าร่วมพิธี เชิญผู้เข้าร่วมพิธีแสดงความยินดีต่อผู้ที่ได้รับการประดับเครื่องหมายยศ
- เสร็จพิธี

(พิธีมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ พิธีเกษียณอายุราชการ พิธีประดับเครื่องหมายความสามารถ และพิธีมอบทุนการศึกษามีขั้นตอนเช่นเดียวกับพิธีประดับเครื่องหมายยศ)

*****

๓๘. พิธีบูชาแม่ย่านางเรือ

ชาวเรือมีความเชื่อกันมาแต่โบราณกาลว่าเรือทุกลำมีแม่ย่านางอยู่ประจำ (แม่ย่านางเป็นผู้หญิงประจำรักษาเรือ) เมื่อจะออกเรือทุกครั้งจะต้องไหว้แม่ย่านางหรือทำพิธีบูชาแม่ย่านางก่อน ถือเป็นประเพณีอย่างหนึ่ง แม้เรือรบหรือเรือพระราชทานพิธีของกองทัพเรือ เวลาจะออกเรือหรือนำเรือลงน้ำเพื่อออกงานก็นิยมทำพิธีบูชาแม่ย่านางด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อความเป็นสิริมงคล และเพื่อเป็นขวัญกำลังใจแก่กำลังพลประจำเรือ

พิธีบูชาแม่ย่านางเรือที่ปฏิบัติกันอยู่ในกองตำรวจน้ำนั้น มิได้มีระเบียบหรือข้อบังคับของทางราชการกำหนดไว้ว่าจะต้องทำและจะต้องมีขั้นตอนในพิธีอย่างนั้น ๆ แต่เป็นการปฏิบัติตามความนิยมหรือตามแบบแผนธรรมเนียมที่เคยทำกันสืบ ๆ มา รวมทั้งทำตามความศรัทธาเลื่อมใสเฉพาะกรณีหรือเฉพาะกลุ่มบุคคลด้วย แต่ก็อาจจะกำหนดเป็นหลักทั่ว ๆ ไปได้ดังนี้

๑. เครื่องใช้ในพิธี เครื่องสักการบูชาที่เป็นมาตรฐานตามคตินิยมของคนไทย ก็คือ ดอกไม้รูป เทียน ซึ่งตามหลักการดั้งเดิมจริง ๆ แล้วเป็นเครื่องบูชาพระรัตนตรัย แต่เราก่อนุโลมใช้บูชาสิ่งอื่นๆ ที่เคารพนับถือด้วยเช่นกัน นอกจากนี้อาจจะมีเครื่องประกอบอื่น ๆ ตามแต่โอกาสและความสามารถที่จะจัดหาได้ เช่น พวงมาลัย ดอกไม้สด ผ้าแพร ๓ สี ข้าวตอกดอกไม้ ทองคำเปลว กระจ่างเจิม (ของเหล่านี้ตลอดจนวิธีใช้คงปฏิบัติโดยอนุโลมกับพิธีปล่อยเรือลงน้ำโปรดดูรายละเอียดในเรื่องนั้น ดูเพิ่มเติมในพิธีลอยอังคารในพิธีลอยอังคาร ตอนที่กล่าวถึงการบูชาแม่ย่านางเรือ) และถ้าหากมีเวลาและความสามารถมากพอ ก็อาจจะจัดเครื่องสังเวยให้ครบสูตรด้วยเลยก็ย่อมได้ ส่วนรายการเครื่องสังเวยจะมีสิ่งไรบ้างนั้นย่อมขึ้นอยู่กับโอกาสที่จัดหาได้มากน้อยเพียงไร (ตัวอย่างรายการเครื่องสังเวยโปรดดูในเรื่องพิธีบวงสรวงสังเวย โดยประยุกต์จัดให้พอเหมาะแก่สถานการณ์และคตินิยมของเรือแต่ละลำ) สรุปว่า เครื่องใช้ในพิธีนั้นอย่างน้อยที่สุดต้องมีดอกไม้รูปเทียนและอย่างมากที่สุดก็จะมีเครื่องสังเวยต่าง ๆ ด้วย

๒. ผู้ประกอบพิธี ควรเป็นผู้บังคับการเรือลำนั้น หรือผู้ที่เป็นประธานในภารกิจที่จะใช้เรือลำนั้น หากจำเป็นจะต้องมีพิธีกรหรือผู้นำปฏิบัติในขั้นตอนต่าง ๆ ก็ควรเป็นกำลังพลของเรือลำนั้นเอง เพราะการบูชาแม่ย่านางถือว่าเป็นพิธีภายในเรือแต่ละลำ

๓. สถานที่ ถ้าเป็นเรือรบ ต้องทำบนเรือตอนบริเวณหัวเรือ ถ้าเป็นเรือพระราชพิธี ก็ทำบนบกตรงที่ใกล้กับหัวเรือ ถ้ามีด้วยกันหลายลำ ก็ทำที่ใกล้หัวเรือลำที่สำคัญที่สุด

๔. เวลา ควรเป็นเวลาเช้าของวันที่จะออกเรือหรือวันที่จะเอาเรือลงน้ำ

๕. ลำดับพิธี เมื่อเตรียมเครื่องใช้ในพิธีพร้อมแล้ว ผู้ประกอบพิธีพร้อมผู้ร่วมพิธี(ถ้ามี) ไปยังบริเวณที่ประกอบพิธี จุดธูปเทียนบูชาคล่องพวงมาลัยที่หัวเรือ ผูกผ้าแพร เจิมหัวเรือ ปิดทอง ถ้าจัดเครื่องสังเวยด้วยก็จุดธูปหางปักที่เครื่องสังเวยให้ครบทุกอย่าง เสร็จแล้วกล่าวคำบูชา คำเชิญแม่ย่านางเรือรับเครื่องสังเวย และคำอธิษฐานขอความสวัสดิมงคลแก่กิจกรรมที่จะกระทำและแก่กำลังพลประจำเรือ เป็นอันเสร็จพิธี

ลำดับพิธีหรือลำดับการปฏิบัติดังกล่าวนี้ ส่วนไหนที่ไม่ได้เตรียมไว้ก็ไม่ต้องปฏิบัติ เช่น ถ้าไม่ได้เตรียมพวงมาลัย ก็ไม่ต้องคล้องพวงมาลัย ถ้าไม่มีผ้าแพร ๓ สี ก็ไม่ต้องผูกผ้าแพร ถ้าไม่ได้จัดเครื่องสังเวยกี่ไม่ต้องกล่าวคำเชิญรับเครื่องสังเวยกี่ จนถึงขั้นที่สุดถ้ามีแต่ดอกไม้ธูปเทียนเพียงเท่านี้ก็ไม่ต้องทำอย่างอื่น นอกจากจุดธูปเทียนปักหรือผูกไว้ที่หัวเรือ แล้วตั้งใจบูชาแม่ย่านางเรือพร้อมทั้งอธิษฐานขอความสวัสดิ์มีชัย เท่านั้นก็เป็นได้อันทำพิธีบูชาแม่ย่านางเรือสมบูรณ์แล้วเช่นกัน

คำกล่าวบูชาแม่ย่านางเรือ (ตั้งนะโม ๓ จบ)

นะมัตถุ, นาวานิวาสินียา, เทเวตายะ, อิมินา สักกาเรนะ, นาวานิวาสินิง, เทวะตัง, ปุเชมิ.
ข้าพเจ้า ขอน้อมไหว้บูชา แม่ย่านางเรือ ผู้คุ้มครองรักษาเรือลำนี้ ด้วยเครื่องสักการะนี้ (ต่อจากนี้ จะตั้งจิตปรารถนาสิ่งไร หรือจะขออธิษฐานขอความสวัสดิ์มีชัยอย่างไร ก็ตั้งใจกล่าวออกไปตามที่ต้องการ ตัวอย่างเช่น... ด้วยอำนาจการตั้งจิตบูชาด้วยความเคารพนี้ ขอให้ภารกิจที่จะปฏิบัติในครั้งนี้ จงปราศจากอุปสรรค ปราศจากอุปัทวันตรายทุกสิ่งทุกประการและขอให้กำลังพลประจำเดือนและผู้ร่วมปฏิบัติภารกิจทุกคนจงมีความสุขสวัสดิ์ ปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยความปลอดภัย ได้ผลสำเร็จสมความมุ่งมาดปรารถนาทุกประการ เทอญ...)

*****

๓๙. พิธีมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และข้าราชการที่ส่วนราชการ ที่ไม่ติดราชการ จำเป็นทั้งหมดหรือบางส่วนตามความเหมาะสมไปเข้าแถวอยู่ ณ สถานที่ทำพิธี โดยให้ผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องอิสริยาภรณ์เข้าแถวอยู่ข้างหน้าเป็นหนึ่งแถวต่างหาก ตามลำดับรายชื่อในประกาศและให้มีผู้ควบคุมแถวของผู้ไปร่วมพิธีคนหนึ่ง
- เมื่อประธานมาถึงสถานที่ทำพิธี ให้ผู้ควบคุมแถวบอกทำความเคารพ และรายงานจำนวนผู้ไปร่วมในพิธี
- ประธานจุดเทียนธูปบูชาพระรัตนตรัย ทำความเคารพธงชาติและถวายความเคารพพระบรมรูปหรือพระบรมฉายาลักษณ์ หรือพระบรมฉายาสาทิสลักษณ์
- ผู้ถูกขานชื่อเดินออกมาจากแถว ผู้เป็นประธานมอบหรือประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แล้ว ผู้เป็นประธานจับมือแสดงความยินดี ต่อจากนั้นผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไปกราบพระพุทธรูป ทำความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพพระบรมรูปหรือพระบรมฉายาลักษณ์ หรือพระบรมฉายาสาทิสลักษณ์ แล้วกลับไปเข้าแถวตามเดิม
- ประธานให้โอวาทพอสมควร
- ผู้ควบคุมแถวบอกทำความเคารพประธานอีกครั้ง
- ประธานกราบพระ เคารพธงชาติ และถวายความเคารพพระบรมรูปหรือพระบรมฉายาลักษณ์ หรือพระบรมฉายาสาทิสลักษณ์
- เสร็จพิธี

*****

๔๐. พิธีอำลาชีวิตข้าราชการตำรวจนอกอาคาร (กระทำนอกอาคาร)

- ผู้เข้ากระทำพิธี และผู้เข้าร่วมพิธีพร้อม ณ บริเวณพิธี
- ผู้เข้ากระทำพิธีพร้อม ณ จุดยืนที่กำหนด
- ผู้เข้าร่วมพิธีพร้อม ณ กระจังรับรอง
- ประธานในพิธีเดินทางมาถึงบริเวณพิธี
- ผบก.ทพ.เข้ารายงานยอดกำลังพล
- ประธานขึ้นสู่แท่นรับการเคารพ
- ผบ.ชบวนสวนสนาม บอกแสดงความเคารพ ดุริยางค์บรรเลงเพลงมหาฤกษ์
- ผบก.ทพ.กล่าวรายงานและเรียกชื่อข้าราชการตำรวจที่ครบเกษียณอายุราชการ เข้ารับของที่ระลึกและหนังสือประกาศเกียรติคุณจากประธาน ตามลำดับ
- นายตำรวจเกษียณอายุอาวุโส กล่าวอำลา
- ประธานปราศรัยกับข้าราชการตำรวจที่ครบเกษียณอายุราชการ จบ
- ผบ.ชบวนสวนสนาม บอกแสดงความเคารพ ดุริยางค์บรรเลงเพลงมหาฤกษ์
- ประธานลงจากแท่นรับการเคารพเดินขึ้นสู่ห้องรับรอง
- นายตำรวจผู้เข้ากระทำพิธีกลับเข้ากระจัง
- แถวตำรวจปรับขบวนเตรียมสวนสนาม
- ผบก.ทพ.เชิญนายตำรวจเกษียณอาวุโส ขึ้นสู่แท่นรับการเคารพ นายตำรวจเกษียณท่านอื่น ๆ ตั้งแถวด้านหลังแท่นพิธี
- เริ่มการสวนสนาม

พิธีอำลาชีวิตราชการตำรวจในอาคาร
(กระทำในอาคาร)

- ผู้เข้ากระทำพิธี และผู้เข้าร่วมพิธีพร้อม ณ บริเวณพิธี
- ผู้เข้ากระทำพิธีพร้อม ณ จุดยืนที่กำหนด
- ประธานในพิธีเดินทางมาถึงบริเวณพิธี
- ผบก.ทพ.เข้ารายงานยอดกำลังพล
- ผบก.ทพ.กล่าวรายงานและเรียกชื่อข้าราชการตำรวจที่ครบเกษียณอายุราชการ เข้ารับของที่ระลึกและหนังสือประกาศเกียรติคุณจากประธาน ตามลำดับ
- นายตำรวจเกษียณอายุอาวุโส กล่าวอำลา
- ประธานปราศรัยกับข้าราชการตำรวจที่ครบเกษียณอายุราชการ จบ
- ผบ.ชบวนสวนสนาม บอกแสดงความเคารพ ดุริยางค์บรรเลงเพลงมหาฤกษ์
- ขอเชิญผู้เข้ากระทำพิธี และผู้เข้าร่วมพิธีร่วมสังสรรค์

พิธีอำลาชีวิตการรับราชการของผู้ครบเกษียณอายุราชการ

พิธีนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดให้มีขึ้นโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการตอบแทนคุณงามความดี และเชิดชูเกียรติของข้าราชการตำรวจที่ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วยดีตลอดมา โดยกำหนดจัดพิธีมอบประกาศเกียรติคุณในวาระข้าราชการตำรวจเกษียณอายุราชการ ประจำปี..... สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งระดับ ผกก.หรือตำแหน่งเทียบเท่าขึ้นไป ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

หลักนิยม

๑. วัน - เวลา ประกอบพิธี

- วันประกอบพิธีเป็นช่วงปลายเดือน ก.ย. ของทุกปี

- เวลา ๑๖.๓๐-๒๑.๐๐ น.ประกอบพิธีสำหรับผู้ครบเกษียณอายุราชการระดับ ผกก.

หรือตำแหน่งเทียบเท่าขึ้นไป

๒. สถานที่ คือ สโมสรตำรวจ หรือห้องประชุม ๑ อาคาร ๑ ชั้น ๒ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แล้วแต่กรณี

ลำดับพิธี

- ผู้เกษียณอายุราชการ และข้าราชการตำรวจผู้ร่วมพิธีฯ ลงทะเบียน
- ผู้ร่วมพิธีฯ พร้อม ณ ห้องพิธีฯ
- พิธีกรแนะนำสรุปขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้ร่วมพิธีฯ ทราบ
- ผบ.ตร./ประธานในพิธีฯเดินมาถึงบริเวณห้องพิธีฯ/ดนตรีบรรเลงเพลงมหาฤกษ์)/ผู้ร่วมพิธีฯ ยืนตรง
- ลก.ตร. เชิญทุกท่านในพิธีฯ นั่งประจำที่
- ชุ้มกระบี่เกียรติยศ จำนวน ๑๐ คู่ เดินแถวเข้าประจำที่
- ลก.ตร. เชิญท่านข้าราชการตำรวจและแขกผู้มีเกียรติ ทุกท่านยืนขึ้นและหันหน้าไปทางชุ้มกระบี่เกียรติยศ
- วงปี่สก็อต บรรเลงเพลงเดินนำผู้เกษียณอายุราชการ (แถวตอนเรียงหนึ่ง) เดินแถวเข้าสู่บริเวณงานโดยลอดชุ้มกระบี่เกียรติยศตรงขึ้นไปบทเวที / ผู้ร่วมพิธีฯ ยืนปรบมือต้อนรับ (วงปี่สก็อตเลี้ยวขวาก่อนถึงเวที ไปยืนบรรเลงเพลงบริเวณด้านขวาเวที)
- ผู้เกษียณอายุราชการเดินขึ้นเวที นั่งประจำที่ ที่กำหนดไว้จนครบ
- ลก.ตร. เชิญทุกท่านในพิธีฯ นั่ง / วงปี่สก็อตและชุ้มกระบี่เกียรติยศเดินแถวออกจากห้องพิธีฯ
- พิธีกรเชิญผู้ร่วมพิธีฯ ชมวีดีทัศน์เกี่ยวกับชีวิตและการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ
- ลก.ตร. เรียงเชิญ ผบ.ตร. จุติรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
- ผู้เกษียณอายุราชการและผู้ร่วมพิธีฯ นั่ง

- ผบ.ตร. จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระพุทธรูป และโค้งคำนับ ๑ ครั้ง (เคารพธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) แล้วกลับเข้าประจำที่นั่ง
- ผู้เกษียณอายุราชการและผู้ร่วมพิธีฯ นั่ง
- ลก.ตร. กล่าวรายงาน และเชิญ ผบ.ตร. ขึ้นเวทีเพื่อมอบประกาศเกียรติคุณและของที่ระลึกแก่ผู้เกษียณอายุราชการ
- พิธีกรอวยรายนามผู้เกษียณอายุราชการเข้ารับประกาศเกียรติคุณและของที่ระลึกจาก ผบ.ตร. จนทราบ
- ผบ.ตร. กล่าวสดุดี (ณ โพลีเดียมด้านล่างกึ่งกลางของเวที)
- พิธีกรเชิญ ผบ.ตร. กลับเข้าประจำที่นั่ง
- พิธีกรเชิญตัวแทนผู้เกษียณอายุราชการอาวุโส กล่าวอำลาในนามของผู้เกษียณอายุราชการ (ณ โพลีเดียมด้านล่างกึ่งกลางของเวที)
- ลก.ตร. เชิญทุกท่านในพิธีฯ ร่วมงานเลี้ยงรับรอง (เจ้าหน้าที่พร้อมจัดเตรียมสถานที่และบริการอาหารแก่ผู้ร่วมงานเลี้ยงรับรอง)
- งานเลี้ยงรับรอง
- ปิดงาน

การแต่งกาย

ข้าราชการตำรวจผู้เกษียณอายุราชการ และข้าราชการตำรวจผู้ร่วมพิธีฯ

- เครื่องแบบปกติขาว งต กระบี่ ถุงมือ

สมาชิกสมาคมแม่บ้านตำรวจ

- ชุดสมาคมแม่บ้านตำรวจ

สุภาพบุรุษ

- ชุดสากลนิยม

กำหนดการ
พิธีสงฆ์ในพิธีเกษียณอายุราชการชั้นสัญญาบัตร

ณ .....

เวลา ๐๘.๐๐ น.

เวลา ๐๘.๑๐ น.

- พระสงฆ์, ผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี พร้อม ณ บริเวณพิธี
- ประธานในพิธี มาถึงบริเวณพิธี แล้วจุดธูปเทียนบูชา และกราบพระรัตนตรัย
- อนุศาสนาจารย์ อาราธนาศีล
- ประธานสงฆ์ให้ศีล
- อนุศาสนาจารย์อาราธนาพระปริตร
- พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
- ประธานในพิธี นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ผู้แทนผู้เกษียณอายุราชการ ถวายภัตตาหารและจตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์
- พระสงฆ์อนุโมทนา
- พระสงฆ์กลับเป็นเสร็จพิธีสงฆ์
- ประธานในพิธี นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธีพักผ่อนตามอัธยาศัย เพื่อรอเข้าร่วมประกอบพิธีเกษียณอายุข้าราชการชั้นสัญญาบัตรตามกำหนดพิธี

กำหนดการ
พิธีเกษียณอายุราชการชั้นสัญญาบัตร

ณ .....

เวลา ๐๙.๑๕ น.

เวลา ๐๙.๓๐ น.

- ผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธี พร้อม ณ บริเวณพิธี
- ประธานในพิธี มาถึงบริเวณพิธี ผู้อำนวยการพิธีบอกแถวแสดงความเคารพ
- ประธานในพิธี จุดธูปเทียน และกราบพระรัตนตรัย แสดงความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วยืนหน้าแถว ผู้ครบเกษียณอายุราชการ
- ผู้อำนวยการพิธี กล่าวรายงาน แล้วเรียนเชิญประธานในพิธีมอบของที่ระลึก (โล่) และหนังสือประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ครบเกษียณอายุราชการ
- ประธานในพิธีมอบของที่ระลึก (โล่) และหนังสือประกาศเกียรติคุณ
- ประธานในพิธีกล่าวคำสดุดี และสารานุกรมพจน์แก่ผู้ครบเกษียณอายุราชการ จบแล้ว
- เจ้าหน้าที่เปิดเพลงมหาฤกษ์
- ผู้ครบเกษียณอายุราชการอาวุโสกล่าวตอบ
- ประธานในพิธีกราบพระพุทธรูป แสดงความเคารพธงชาติ และถวายความเคารพ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- ผู้อำนวยการพิธี เชิญผู้เข้าพิธี และผู้เข้าร่วมพิธีรับประทานอาหาร
- เสร็จพิธี

*****

๔๑. พิธีการศพ

ความตายเป็นสิ่งที่ไม่มีใครหนีพ้นไปได้เลย จะต่างกันก็เพียงแต่จะเร็วหรือช้าเท่านั้น เมื่อบุคคลหมดลมหายใจแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่จะดำเนินการเกี่ยวกับศพตามลัทธิ-ประเพณีนิยม เพื่อเป็นการให้เกียรติแก่ผู้ตาย และเป็นการไว้อาลัยเป็นครั้งสุดท้าย มีขั้นตอนที่ควรทราบดังต่อไปนี้

๑. การแจ้งตาย

- ถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาล ทางโรงพยาบาลจะออกใบรับรองแพทย์ให้เพื่อเป็นหลักฐานแสดงเหตุการณ์ตายแล้วนำไปรับรองแพทย์ พร้อมบัตรประจำตัวประชาชนของผู้เสียชีวิตไปยังสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นหรือที่ทำการเขต (อำเภอ) ในเขตที่โรงพยาบาลนั้นตั้งอยู่ เพื่อขอรับมรณบัตร แต่โรงพยาบาลบางแห่งจะออกมรณบัตรให้เองหรือช่วยดำเนินการให้เพื่ออำนวยความสะดวก โดยญาติของผู้เสียชีวิตจะต้องนำทะเบียนบ้านไปให้โรงพยาบาลด้วย

- ถึงแก่กรรมที่บ้าน เจ้าของบ้านจะต้องแจ้งต่อเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนท้องถิ่น แพทย์ประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเขตที่บ้านเรือนนั้นตั้งอยู่ภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาตายหรือพบศพ

- ถึงแก่กรรมเนื่องจากอุบัติเหตุ ฆาตกรรม เจ้าของบ้านจะต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจมาชันสูตรศพ ทำหลักฐานการเสียชีวิตในโอกาสแรก ภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาตายหรือพบศพ ในระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือแพทย์ยังไม่ได้ตรวจศพ ห้ามเคลื่อนย้ายศพ หรือทำให้ศพเปลี่ยนแปลงสภาพ หรือนำยามาฉีดยา

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือแพทย์ได้ตรวจชันสูตรศพแล้ว ญาติผู้เสียชีวิตจะต้องไปขอหลักฐานจากเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งขอใบชันสูตรศพจากแพทย์ เพื่อนำไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนท้องถิ่นในการขอรับมรณบัตร โดยแจ้งด้วยว่าจะนำศพไปบำเพ็ญกุศล ณ วัดใด โดยระบุในช่องที่ว่า เฒ่า ผิง เก็บ หรืออุทิศ

เมื่อได้รับมรณบัตรมาแล้ว ควรถ่ายสำเนาเอกสารที่สำนักทะเบียนท้องถิ่นที่ออกมรณบัตรให้แล้วให้เจ้าหน้าที่รับรองสำเนาเอกสารด้วยเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน ส่วนมรณบัตรตัวจริงต้องนำไปแจ้งต่อสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่ผู้เสียชีวิตมีภูมิลำเนาอยู่ พร้อมกับนำทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านไปด้วย เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้จำหน่ายได้ว่าเสียชีวิตเมื่อใด ทั้งนี้ จะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบภายใน ๑๕ วัน

สำหรับข้าราชการตำรวจ ที่เป็นสมาชิกฅนปากกิจสงเคราะห์ของ ตร. เมื่อถึงแก่กรรมให้ญาติแจ้งกองสวัสดิการตร. เพื่อจะดำเนินการเกี่ยวกับพิธีศพ เช่น การขอพระราชทานน้ำอาบศพ และการจัดพิธีศพ เป็นต้น ส่วนผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกฅนปากกิจสงเคราะห์ของ ตร. เจ้าภาพต้อง

ดำเนินการเอง หรืออาจจะขอคำปรึกษาจากกองสวัสดิการ ทร. ก็ได้เป็นครั้งสุดท้าย มีขั้นตอนที่ควรทราบดังต่อไปนี้

๒. การนำศพไปวัด

- ญาติจะต้องนำมรณบัตรไปแสดงกับทางวัด เพื่อให้วัดจัดเจ้าหน้าที่ไปรับศพ หรือจะนำศพไปเองแล้วแต่จะสะดวก
- ก่อนที่จะนำศพไปวัดควรจัดเตรียมเสื้อผ้าจากบ้านหรือโรงพยาบาลให้เรียบร้อย

ก่อนพร้อมจัดเตรียมสิ่งของดังนี้

๑. ผ้าแพรสำหรับคลุมศพ
๒. รูปภาพที่จะต้องตั้งหน้าศพ

๓. การอาบน้ำศพ เป็นการชำระร่างกายศพให้สะอาด และแต่งตัวให้ผู้เสียชีวิตถือว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว เป็นหน้าที่ของบุตรธิดาโดยเฉพาะ ไม่นิยมเชิญคนภายนอก การอาบน้ำให้ศพกระทำด้วยน้ำอุ่นก่อนแล้วล้างด้วยน้ำเย็น ฟอกสบู่ขัดถูร่างกายศพให้สะอาด

เมื่ออาบน้ำศพเสร็จแล้ว ก็เอาน้ำขมิ้นทาตามร่างกายตลอดถึงฝ่ามือฝ่าเท้า และประพรมด้วยน้ำหอมเอาผ้าขาวซับรอยหน้า ฝ่ามือทั้งสอง ต่อจากนั้นก็แต่งตัวศพตามฐานะของผู้ตาย เช่น เป็นข้าราชการก็แต่งเครื่องแบบ เป็นต้น เครื่องแต่งตัวนั้นนิยม ใช้เสื้อผ้าที่สะอาดและใหม่ที่สุดเท่าที่มีอยู่แล้ว เมื่อแต่งตัวศพเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำศพขึ้นนอนบนเตียงสำหรับรองรับการรดน้ำต่อไป

๔. การตั้งเตียงรดน้ำศพนิยมตั้งเตียงศพไว้ด้านซ้ายของโตะหมู่บูชาพระรัตนตรัย โดยตั้งโตะหมู่บูชาไว้ด้านบนศีรษะของศพ นิยมให้ศพนอนหงายหันด้านขวามือของศพหรือด้านปลายเท้าของศพให้อยู่ทางผู้ที่มาแสดงความเคารพศพ และใช้ผ้าใหม่ๆ หรือผ้าแพรคลุมตลอดร่างศพนั้น โดยเปิดหน้าและมือขวาไว้เท่านั้น

๕. การรดน้ำศพเวลาที่นิยมในการรดน้ำศพโดยทั่วไป คือเวลา ๑๖.๐๐-๑๗.๐๐ น.

- เจ้าภาพควรเตรียมน้ำอบน้ำหอม พร้อมขันใส่น้ำผสมน้ำอบน้ำหอม ขันเล็ก สำหรับตักน้ำยื่นให้แขก และขันขนาดใหญ่มีพานรองสำหรับรองรับน้ำที่รดมือศพด้วย หรือจะขอร้องให้เจ้าหน้าที่ฌาปนสถานจัดเตรียมให้ก็ได้ แล้วแต่จะตกลงกัน

- ก่อนจะเริ่มพิธีรดน้ำศพนั้น นิยมให้เจ้าภาพหรือเชิญผู้มีผู้อาวุโสเป็นประธานจุดเครื่องบูชาพระรัตนตรัยก่อน แล้วจุดเครื่องทองน้อย (หรือรูปเทียน) ทางด้านศีรษะศพ แล้วจึงเริ่มพิธีรดน้ำศพต่อไป

- นิยมให้ลูกหลาน ผู้ใกล้ชิด ทำการรดน้ำศพเสียก่อน ถึงเวลาเชิญแขก เพื่อมิให้คับคั่งและเสียเวลาของแขก

- เจ้าภาพควรจัดคนให้ทำหน้าที่คอยรับแขก และเรียนเชิญแขกเข้ารับน้ำศพ
- เมื่อผู้มีเกียรติมาแสดงความเคารพศพหมดแล้ว นิยมเชิญท่านผู้มีอาวุโสสูงสุดที่อยู่
ในที่นั่งเป็นผู้แทนรดน้ำศพ ด้วยน้ำหลวงอาบศพพระราชทาน หรือเป็นผู้รดน้ำศพเป็นท่านสุดท้าย
- เมื่อท่านผู้มีอาวุโสสูงสุดที่อยู่ที่นั่ง ได้รับน้ำหลวงอาบศพพระราชทานแล้ว หรือได้
รดน้ำศพแล้ว ถือกันว่าเป็นเสร็จพิธีรดน้ำศพ ไม่นิยมให้ผู้ใดผู้หนึ่งรดน้ำศพอีกต่อไป
- ต่อจากนั้นมอบให้เป็นหน้าที่ของสัปเหร่อหรือเจ้าหน้าที่ทำพิธีกรรมต่างๆ ตาม
ประเพณีนิยม ส่วนเจ้าภาพเพียงแต่คอยให้ความสะดวกแก่สัปเหร่อหรือเจ้าหน้าที่ เพื่อให้เกิดความ
เรียบร้อยในการบรรจุศพลงหีบ แล้วจะได้ตั้งบำเพ็ญกุศลต่อไป

๖. การสวดพระอภิธรรมการจัดพิธีบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมนั้น นิยมเริ่มจัดทำตั้งแต่
ตั้งศพเป็นต้น ไปทุกคืน นิยมสวด ๑ คืน ๓ คืน ๕ คืน หรือ ๗ คืน บางรายหลังจากทำบุญ
๗ วันแล้ว อาจจะสวดพระอภิธรรมสัปดาห์ละ ๑ วัน จนครบ ๑๐๐ วัน หรือจนถึงวันพระราชทาน
เพลิงศพหรือจนถึงวันฌาปนกิจศพ

๗. การบรรจุศพหลังจากสวดพระอภิธรรมตามกำหนดแล้วถ้าญาติประสงค์จะเก็บศพไว้
ก่อน จะต้องเตรียมผ้าไตร ดอกไม้ ธูป เทียน ลูกดินห่อด้วยกระดาษสีขาว-ดำ และนิมนต์พระสงฆ์
ซักผ้าบังสุกุล ๑ รูปไว้ในวันสุดท้ายของการสวดอภิธรรม เพื่อดำเนินการบรรจุศพไว้โดย
ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฌาปนสถานให้เรียบร้อยก่อน

อนึ่งในช่วงกลางวันของวันที่จะบรรจุศพนั้น ถ้าเจ้าภาพประสงค์จะทำบุญเลี้ยงพระเพล
ด้วยก็ได้

๘. การบำเพ็ญกุศลหน้าศพ จะมีพิธีพระราชทานเพลิงศพหรือฌาปนกิจศพนั้น นิยม
บำเพ็ญกุศลอุทิศให้ผู้ตายก่อน เช่น

- จัดพิธีบวชลูกหลานเป็นพระภิกษุหรือสามเณรที่เรียกว่า “บวชหน้าไฟ”
- จัดให้มีพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์
- นิมนต์พระสงฆ์ ๑๐ รูป สวดพระพุทธมนต์ และถวายภัตตาหารเพล (อาจจะเลี้ยง
พระเพิ่มจำนวนเท่าใดก็ได้)
- นิมนต์พระสงฆ์จำนวน.....รูป สวดมาติกา – บังสุกุล (นิยมจำนวนเท่าอายุผู้ตาย)
- ถวายเครื่องไทยธรรม, กรวดน้ำ เป็นเสร็จพิธีบำเพ็ญกุศลหน้าศพ

๙. การพระราชทานเพลิงศพ หรือฌาปนกิจศพ

- หลังจากบำเพ็ญกุศลอุทิศให้ผู้ตายแล้ว ก่อนจะเคลื่อนศพไปประดิษฐานที่เมรุนั้น
นิยมให้ลูกหลานใกล้ชิดผู้ตายได้ทำพิธีขอขมาศพ เพื่อเป็นการอภัยโทษที่เคยล่วงเกินต่อกัน โดยตั้ง
จิตหรือกล่าวคำขอขมาต่อศพนั้นว่า

“กายะกัมมัง วจีกัมมัง มะโนกัมมัง อโหสิกัมมัง โหตุ”

“ข้าพเจ้าได้ล่วงเกินต่อท่าน (อาจจะออกนามผู้ตายก็ได้) ทางกายก็ดี ทางวาจา
ก็ดี ทางใจก็ดี ขอท่านได้โปรดอโหสิกรรมด้วยเถิด”

- ต่อจากนั้น เจ้าหน้าที่จะดำเนินการเคลื่อนศพไปประดิษฐานที่เมรุเพื่อทำพิธี

พระราชทานเพลิงศพหรือฌาปนกิจศพต่อไป

- พิธีดำเนินการตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้
- ในพิธีพระราชทานเพลิงศพนั้น ประธานในพิธี ถ้าเป็นข้าราชการ ตามหลักนิยมควร

แต่งเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์ (สำหรับศพทหารและตำรวจ ถ้าประธานเป็นทหารหรือตำรวจ
และแต่งเครื่องแบบปกติขาว กำหนดไว้ให้คาดกระบี่ด้วย) แต่ถ้าเป็นพลเรือน แต่งชุดสากลนิยม
หรือชุดสุภาพไว้ทุกข์

- การเดินขึ้นเมรุ ถ้าเป็นประธานนิยมขึ้นและลงทางด้านหน้าเมรุ ส่วนผู้ร่วมพิธีอื่นๆ
นิยมขึ้นบันไดด้านข้างทั้งสองของเมรุ แล้วลงทางบันไดกลาง คือ ด้านหน้าเมรุ เพื่อเคารพผู้เป็น
ประธานพิธีนั้น

๑๐. การเก็บอัฐิ

- ในพิธีการเก็บอัฐินั้น นิยมจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องใช้ไว้ให้พร้อมก่อนถึงเวลา คือ

๑. โภศสำหรับใส่อัฐิ
๒. ลู้งหรือหีบไม้ สำหรับใส่อัฐิที่เหลือและอังคาร
๓. ผ้าขาวสำหรับห่อลู้งหรือหีบไม้
๔. ผ้าสำหรับทอดบังสุกุล ก่อนเก็บอัฐิ
๕. อาหารคาวหวานสำหรับถวายพระสงฆ์
๖. นิมนต์พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลก่อนเก็บอัฐิ

- การกำหนดเวลาเก็บอัฐินั้น นิยมปฏิบัติกัน โดยแบ่งเป็น ๒ แบบ

๑. ทำพิธีเก็บอัฐิในตอนเย็นวันเผาวันนั้น นิยมปฏิบัติในงานพระราชทานเพลิงศพ หรือ
งานฌาปนกิจศพที่จัดให้มีการทำบุญฉลองอัฐิตัดต่อกันไปจากงานเผาศพ เพื่อให้แล้วเสร็จภายในวัน
เผาวันเดียว

๒. ทำพิธีเก็บอัฐิในตอนเช้าวันรุ่งขึ้นนั้น นิยมปฏิบัติในงานเผาศพที่เจ้าภาพมีความ
ประสงค์จะบำเพ็ญกุศลทำบุญอัฐิในวันรุ่งขึ้น และนิยมจัดอาหารคาวหวาน ใส่หาบ ๓ ชุด ใช้สีขาว
ทาทั้งที่ไม้คานและกระเช้าใส่ภาชนะ จัดคนที่นั่งห่มขาว ๓ คน เป็นผู้หาบ ขณะเดินเวียนซ้ายรอบ
เชิงตะกอน นิยมกู่เรียกหากันจนครบ ๓ รอบ แล้วนำเอาอาหารนั้นไปถวายพระที่นิมนต์มา
พิจารณาบังสุกุลอัฐิ พิธีอย่างนี้เรียกว่า “พิธีสามหาบ” แต่ในปัจจุบัน นิยมจัดอาหารใส่ปิ่นโตถวาย
แทนเพราะไม่ยุ่งยาก สะดวกต่อการปฏิบัติ

- ในการเก็บอัฐินั้นสัปเหร่อนิยมทำพิธีแปรรูป คือ นำเอาอัฐิของผู้ตายที่เผาแล้วมาวางเป็นรูปร่างคน โดยวางโครงร่างให้หันหัวไปทางทิศตะวันตก แล้วนิมนต์พระสงฆ์ให้พิจารณาบังสุกุลตายก่อนแล้วแปรรูปโครงร่างกระดูกให้หันหัวไปทางทิศตะวันออก แล้วนิมนต์พระสงฆ์ให้พิจารณาบังสุกุลเป็นอีกครั้งหนึ่งต่อจากนั้น จึงให้เจ้าภาพเก็บอัฐิใส่โกศจนพอแก่ความต้องการ โดยเลือกเก็บอัฐิจากส่วนแห่งร่างกาย ๖ แห่ง

๑. กระดูกกะโหลกศีรษะ ๑ ชิ้น
๒. กระดูกแขนทั้งสองข้าง ๒ ชิ้น
๓. กระดูกขาทั้งสองข้าง ๒ ชิ้น
๔. กระดูกซี่โครงหน้าอก ๑ ชิ้น

- ส่วนอัฐิที่เหลือรวมทั้งอังคาร (ขี้เถ้า) ทั้งหมดนิยมกวาดรวมเก็บใส่ถุงหรือหีบไม้ แล้วเอาผ้าขาวห่อเก็บไว้ เมื่อเก็บอัฐิเสร็จแล้ว จึงนำอาหารคาวหวานไปถวายพระสงฆ์ที่นิมนต์มาพิจารณาบังสุกุล เป็นเสร็จพิธี

การขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ เพลิงศพ หีบเพลิง และดินฝังศพ

หลักเกณฑ์ในการขอพระราชทาน

ผู้มีสิทธิได้รับพระราชทานน้ำหลวง เพลิงหลวง หีบเพลิง และดินฝังศพ ต้องมีตำแหน่งชั้นและยศ ดังต่อไปนี้

๑. พระสมณศักดิ์ ตั้งแต่ชั้น “พระครูสัญญาบัตร” ขึ้นไป และพระภิกษุ สามเณรเปรียญธรรม ๙ ประโยค
๒. พระราชวงศ์ตั้งแต่ชั้น “หม่อมเจ้า” ขึ้นไป
๓. ผู้ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์
๔. ข้าราชการตั้งแต่ระดับ ๓ ขึ้นไป
๕. ข้าราชการฝ่ายทหาร ตำรวจ ยศชั้นร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรี ร้อยตำรวจตรี ขึ้นไป
๖. ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตั้งแต่ “เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย” (บ.ม.) และ “เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย” (บ.ม.) ขึ้นไป
๗. ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า
๘. ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เหรียญ “รัตนภรณ์” รัชกาลปัจจุบัน
๙. ประธานองค์กรต่างๆ ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญและรัฐมนตรี ที่ถึงแก่กรรมในขณะที่ดำรงตำแหน่ง
๑๐. บิดาและมารดาของผู้ดำรงตำแหน่งองคมนตรี นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานองค์กรต่างๆ ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ และรัฐมนตรีที่ถึงแก่กรรมในขณะบุตรดำรงตำแหน่ง

๑๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่ถึงแก่กรรมในขณะดำรงตำแหน่ง

๑๒. ผู้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เป็นกรณีพิเศษ

หลักเกณฑ์ในการขอพระราชทานเพลิงศพ และดินฝังศพ เป็นกรณีพิเศษ

ผู้ที่สมควรได้รับการพิจารณาในการขอพระราชทานเพลิงศพและดินฝังศพเป็นกรณีพิเศษ ควรอยู่ในหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. ผู้ที่เนื่องในราชสกุล ชั้น หม่อมราชวงศ์ และหม่อมหลวง
๒. ผู้ที่ได้รับพระราชทานเหรียญราชรุจิ เหรียญกล้าหาญ และเหรียญชัยสมรภูมิ
๓. บิดามารดาของข้าราชการระดับ ๖ ขึ้นไป
๔. บิดามารดาของผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ “ตรีตาภรณ์ช้างเผือก” (ต.ช.) ขึ้นไป
๕. บิดามารดาของข้าราชการฝ่ายทหาร ตำรวจ ชั้นยศตั้งแต่ พันโท นาวาโท นาวาอากาศโท และพันตำรวจโท ขึ้นไป
๖. พนักงานรัฐวิสาหกิจระดับสูง
๗. บิดามารดาของพระสมณศักดิ์ ตั้งแต่ชั้น “พระครูสัญญาบัตร” ขึ้นไป
๘. ผู้ปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้ ที่ถึงแก่กรรมในขณะดำรงตำแหน่ง
๙. ผู้บริจาคทรัพย์สินเพื่อการกุศลคิดเป็นมูลค่าไม่น้อยกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท
๑๐. ผู้ที่บริจาคร่างกายหรืออวัยวะแก่สภาอากาศไทย โรงพยาบาลของรัฐหรือสถานศึกษา เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์
๑๑. ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ ชั้นยศต่ำกว่าสัญญาบัตรที่เสียชีวิตขณะปฏิบัติหน้าที่
๑๒. ผู้ที่ทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติ

**หมายเหตุ บุคคลผู้ทำลายชีพตนเองและผู้ต้องอาญาแผ่นดิน ไม่พระราชทาน น้ำหลวง
เพลิงศพ ดินฝังศพ และเครื่องเกียรติยศประกอบศพ**

ขั้นตอนการขอพระราชทาน

๑. การขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ เจ้าภาพหรือทายาท จะต้องจัดดอกไม้ กระจก ๑ กระจก รูปไม้ระกำ ๑ ดอก เทียน ๑ เล่ม มีพานรองพร้อม ไปกราบถวายบังคมลาพร้อมด้วย หนังสือกราบบังคมทูลลา โดยติดต่อกับกองพระราชพิธี สำนักพระราชวังในพระบรมมหาราชวัง โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๑๐๘๗๓ พร้อมทั้งนำใบมรณบัตร และหลักฐานที่ได้รับพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับไปแสดงแก่เจ้าหน้าที่ เพื่อการจัดเครื่องเกียรติยศประกอบศพได้ถูกต้อง

ส่วนพระสงฆ์สมณศักดิ์ ไม่ต้องมีดอกไม้รูปเทียน เป็นหน้าที่ของกรมศาสนาแจ้งการ มรณภาพ และขอพระราชทาน

ตัวอย่างหนังสือกราบบังคมทูลลา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ดอกไม้รูปเทียนของข้าพระพุทธเจ้า.....
(ชื่อผู้ถึงแก่กรรม).....เครื่องราชอิสริยาภรณ์.....
.....อายุ.....ปี ข้าราชการ.....
ชั้น.....สังกัด.....

ขอพระราชทานกราบถวายบังคมลา (ถึงแก่กรรม, ถึงแก่อนิจกรรม, ถึงแก่อสัญกรรม)
ด้วยโรค.....ที่.....อำเภอ.....
จังหวัด.....เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ขอเดชะ
หมายเหตุ หนังสือกราบบังคมทูลลานี้ ไม่ต้องลงนามท้ายหนังสือ

๒. การขอพระราชทานเพลิงศพ

๒.๑ การขอพระราชทานเพลิงศพ เจ้าภาพหรือทายาท ผู้ประสงค์ขอพระราชทาน
เพลิงศพ จะต้องทำหนังสือแจ้งไปยังกระทรวงเจ้าสังกัดของผู้ถึงแก่กรรม เพื่อให้เจ้าสังกัดทำเรื่อง
เสนอเลขาธิการพระราชวัง โดยระบุ

- ก. ชื่อ ตำแหน่ง ชั้น ยศ ของผู้ถึงแก่กรรม
- ข. ถึงแก่กรรมด้วยโรคอะไร ที่ไหน เมื่อใด
- ค. ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อะไรบ้าง
- ง. มีความประสงค์จะขอรับพระราชทานเครื่องเกียรติยศประกอบศพอย่างไรบ้าง
- จ. ประกอบการฅาปนกิจศพที่วัดไหน จังหวัดไหน วันเวลาใด

๒.๒ การขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ เจ้าภาพหรือทายาทผู้ประสงค์ขอ
พระราชทานเพลิงศพกรณีพิเศษ ต้องทำหนังสือถึงเลขาธิการพระราชวัง โดยระบุ

ก. ชื่อ-สกุล และตำแหน่งของผู้ขอพระราชทาน (กรณีบุตรขอพระราชทานให้กับ บิดามารดา)

ข. ชื่อ-สกุล และประวัติโดยย่อของผู้ถึงแก่กรรม

ค. ถึงแก่กรรมด้วยโรคอะไร ที่ไหน เมื่อใด

ง. ระบุคุณงามความดีที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ หรือคุณสมบัติตาม หลักเกณฑ์การพิจารณาการขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ

จ. ระบุ วัน เวลา สถานที่ที่จะประกอบกรรมาปนกิจ

หลักฐานที่ต้องนำมาแสดง ในการขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ มีดังนี้

- ใบมรณบัตรของผู้ถึงแก่กรรม

- ทะเบียนบ้านของทายาทของผู้ถึงแก่กรรม

- บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรข้าราชการของทายาทของผู้ถึงแก่กรรม

- หนังสือรับรองจากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ใบอนุโมทนาบัตร ใบประกาศเหรียญกล้าหาญ

หรือเหรียญชัยสมรภูมิ

- ใบเปลี่ยนชื่อ-สกุล (ถ้ามี)

ทั้งนี้ ต้องนำเอกสารต้นฉบับและสำเนาแนบมาพร้อมกับหนังสือด้วย

ตัวอย่างหนังสือขอพระราชทานเพลิงศพ
เป็นกรณีพิเศษ

ที่อยู่.....

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอพระราชทานเพลิงศพ เป็นกรณีพิเศษ

เรียน เลขาธิการพระราชวัง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาใบมรณบัตร

๒. สำเนาทะเบียนบ้าน (ผู้ขอหรือทายาท)

๓. สำเนาบัตรประจำตัว (ผู้ขอ)

ด้วยข้าพเจ้า.....

ตำแหน่ง.....สังกัด.....

จะทำการฌาปนกิจศพ.....

ผู้เป็นบิดา/มารดา ซึ่งถึงแก่กรรมด้วยโรค.....

ณ.....เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ณ เมรุวัด.....ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

ขณะที่.....ผู้เป็นบิดา/มารดา ยังมีชีวิตอยู่ได้ประกอบคุณงามความดี
อย่างมาก ได้อบรมสั่งสอนบุตร-ธิดา ให้รู้จักรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์
เสมอมา ทั้งยังได้ให้การศึกษากับบุตร-ธิดา เป็นอย่างดี จนได้รับราชการเป็นประโยชน์ต่อ
ประเทศชาติ แะราชการเป็นอย่างมาก

บุตร-ธิดา มีความอาลัยรัก กตัญญู และสำนึกในหน้าที่ ที่มีต่อผู้บังเกิดเกล้าจึงกราบเรียนมา
เพื่อขอพระราชทานเพลิงศพเป็นกรณีพิเศษ เพื่อเป็นเกียรติแก่.....ผู้เป็น
บิดา/มารดา และวงศ์ตระกูลสืบไป

ขอได้โปรดนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท การจะควร
ประการใดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

๒.๓ ติดต่อด่วนเพื่อเตรียมการพระราชทานเพลิงศพ

การพระราชทานเพลิงศพนั้น จะต้องไม่ตรงกับวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว วันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ วันเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติ พระราชพิธีฉัตรมงคล (และตามประเพณีนิยม ไม่มีการเผาศพในวันศุกร์)

การพระราชทานเพลิงศพที่เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส หากมีพระราชประสงค์ที่จะทรงกำหนดการการเสด็จพระราชทานเพลิงศพตรงกับวันที่มีขอรายใดกำหนดไว้แล้ว เจ้าภาพผู้ขอนั้นจะต้องเลื่อนไปโดยไม่มีข้อแม้ทั้งสิ้น

ผู้มีสิทธิได้รับพระราชทานเพลิง ถ้าจะพระราชทานเพลิงในต่างจังหวัด ทางสำนักพระราชวังจะได้จัดหีบเพลิงให้เจ้าสังกัดหรือเจ้าภาพรับไปปฏิบัติ

กรณีพระราชทานเพลิงในกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑลใกล้กรุงเทพฯ (จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ เฉพาะอำเภอเมือง อำเภอพระประแดง และอำเภอพระสมุทรเจดีย์) สำนักพระราชวังจะจัดเจ้าพนักงานเชิญเพลิงหลวงไปพระราชทาน โดยรถยนต์หลวง **ทั้งนี้ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้นในการพระราชทานเพลิงศพ**

ในกรณีที่เจ้าภาพศพมีความประสงค์จะถวายเงินเนื่องจากได้รับพระบรมราชานุเคราะห์สามารถสมทบทุนในองค์กรการกุศล ในพระบรมราชูปถัมภ์ อาทิ มูลนิธิอานันทมหิดล หรือกองทุนโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ ฯลฯ โดยให้นำเงินหรือเช็คส่งมอบเลขานุการพระราชวังพร้อมทั้งแจ้งความประสงค์ในการมอบ เพื่อสำนักพระราชวังจะได้ดำเนินการต่อไป

สำหรับเครื่องประกอบเกียรติยศ ได้แก่ หีบ โศก ฉัตรตั้ง นั้น ทางสำนักพระราชวังจะได้เชิญไปประกอบ และแต่งตั้งไว้มีกำหนดเพียง ๗ วัน เมื่อพ้นไปแล้วเจ้าภาพหรือทายาทยังไม่กำหนดพระราชทานเพลิง ถ้าทางราชการมีความจำเป็นก็จะถอนส่วนประกอบนอกของหีบ โศก ไปใช้ในราชการต่อไป

อนึ่ง สำนักพระราชวังได้มีคำสั่งให้กองพระราชพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการศพของผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องเกียรติยศประกอบศพชั้นโกศ เมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๘ ไว้ดังนี้

กองพระราชพิธี

เนื่องจากในปัจจุบัน ผู้ที่ถึงแก่กรรมได้รับพระราชทานเกียรติยศประกอบศพชั้นสูงในระดับพระราชทานโกศ แต่ทายาทได้รับคำสั่งจากผู้ที่ถึงแก่กรรมว่า มีความประสงค์ให้บรรจุหีบ แล้วขอพระราชทานตั้งโกศประกอบเกียรติยศ ครั้นถึงกำหนดการขอพระราชทานเพลิงศพ ทางเจ้าหน้าที่กองพระราชพิธีไม่ยินยอมให้ตั้งโกศบนจิตกาธานโดยปราศจากร่างของผู้ถึงแก่กรรม เลขาธิการพระราชวังได้ปรึกษากับผู้รู้พิจารณาว่า ควรที่จะยินยอมให้ตั้งโกศตามเกียรติยศของผู้ตายบนจิตกาธานได้ ในกรณีที่ศพของผู้ตายบรรจุหีบโดยนำหีบใส่ไว้ในเตาเผา ก่อนถึงเวลาพิธีการ

โดยเหตุผลที่ว่า โกศเป็นเครื่องแสดงเกียรติยศของผู้ตายและเป็นเครื่องหมายแห่งผลของการที่ได้ปฏิบัติราชการ หรือการที่ได้ทำประโยชน์ให้กับบ้านเมืองมาตลอดจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีย่างของผู้ตายอยู่ในนั้น ให้ถือปฏิบัติตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

นายแก้วขวัญ วัชโรทัย

เลขาธิการพระราชวัง

๔ สิงหาคม ๒๕๓๘

หมายเหตุ ปัจจุบันในการขอพระราชทานเพลิงศพที่เจ้าภาพมีความประสงค์ตั้งโกศตามเกียรติยศของผู้ตายบนจิตกาธาน กองพระราชพิธีจะส่งเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติในการตั้งโกศไม่เกิน ๖ คน

เกร็ดความรู้วิธีมัดศพบรรจุโกศ

เจ้าหน้าที่จะยกมือศพพวมที่หน้าอกและงอขาศพนั่งแบบชันเข่า แล้วมัดตราสังข์ด้วยเชือกที่พันด้วยด้ายดิบ จากนั้นจะนำผ้าขาวมาห่อศพและผูกมัดตามรูปแบบที่ได้ฝึกมาสุดท้ายจึงผูกผ้าให้เป็นปมด้านเหนือศีรษะศพแล้วจึงนำศพบรรจุลงในโกศ ผูกสายสิญจน์ปล่อยชายให้ยาวจากปากโกศประมาณ ๑๕ เซนติเมตร สำหรับต่อผ้าโยง จากนั้นปิดฝาโกศและยาขี้ผึ้งรอบปากโกศเป็นลำดับสุดท้าย แล้วเชิญโกศขึ้นตั้ง

รายการสิ่งของ
เกี่ยวกับการศพเมื่อถึงแก่กรรม
และ
เครื่องเกียรติยศประกอบศพที่จัดพระราชทาน
ชั้นหีบ
เมื่อถึงแก่กรรม เจ้าภาพต้องจัด

๑. ดอกไม้ รูปเทียน มีพานรองพร้อม ไปกราบถวายบังคมลา (เพื่อขอพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ และเครื่องเกียรติยศประกอบศพ)
๒. ใบมรณะบัตรให้เจ้าหน้าที่ดู
๓. หีบลงใน (ไม้ยาง หรือไม้สัก) ขนาด ๑๘ นิ้ว
๔. ผ้าขาวยาว ๖ เมตร
๕. ด้ายดิบหนัก ๑,๒๐๐ แกรม
๖. กระจาดขางพับใหญ่ ๔ พับ
๗. น้ำยาฟอร์มาลิน ๒ ขวด (ราดกันเหม็น)
๘. ดอกไม้ รูปเทียน และหวีไทย อย่างละ ๑
๙. ดอกไม้สดสีต่างๆ ใช้ปักขวด และประดับในพาน สำหรับตั้งแต่งชั้นศพ

เครื่องเกียรติยศประกอบศพที่จัดพระราชทาน
(เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น)

๑. น้ำหลวงอาบศพ
๒. หีบเกียรติยศ
๓. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติ
๔. พาหะรับ-ส่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ

หมายเหตุ พระศพพระราชวงศ์ชั้น “หม่อมเจ้า” ได้รับพระราชทานชั้นรองหีบเกียรติยศ ขวดปักดอกไม้ พานจัดดอกไม้ (ดอกไม้เป็นของเจ้าภาพ) เชิงเทียนไฟฟ้าฉัตรเบญจาตั้งประดับศพ และปี กลองชนะ ประโคมเวลาพระราชทานน้ำอาบศพเพิ่มขึ้นอีก **โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น**

บัญชีค่าใช้จ่าย

เกี่ยวกับการพระราชทานเพลิงศพ

และ

เครื่องเกียรติยศประกอบศพที่จัดพระราชทาน

ชั้นหีบ

เครื่องเกียรติยศประกอบศพที่จัดพระราชทาน

(เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น)

๑. เครื่องขมาศพ
๒. เพลิงหลวงเผาศพ
๓. เจ้าพนักงานปฏิบัติ
๔. พาหนะรับ-ส่ง เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติ

หมายเหตุ พระศพพระราชวงศ์ชั้น “หม่อมเจ้า” ได้รับพระราชทานรถอเชิญศพ ฉัตร ๑ สำหรับแห่เวียนเมรุ ปี กลองชนะ ประโคมแห่ศพเวียนเมรุและประโคมเวลาพระราชทานเพลิงศพเพิ่มขึ้นอีก โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น

รายการสิ่งของ

เกี่ยวกับการศพเมื่อถึงอนิจกรรม

และ

เครื่องเกียรติยศประกอบศพที่จัดพระราชทาน

ชั้นโกศ

เมื่อถึงอนิจกรรม เจ้าภาพต้องจัด

๑. ดอกไม้ รูปเทียน มีพานรองพร้อม ไปกราบถวายบังคมลา (เพื่อขอรับพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ และเครื่องเกียรติยศประกอบศพ)
๒. ไบมรณบัตรให้เจ้าหน้าที่ดู
๓. ผ้าขาวยาว ๘ เมตร
๔. ด้ายดิบหนัก ๑,๒๐๐ แกรม
๕. กระดาษฟางพับใหญ่ ๕ พับ
๖. ดอกไม้ รูปเทียน และหวีไทย อย่างละ ๑
๗. ดอกไม้สดสีต่างๆ ใช้ปักขวด และประดับในพาน สำหรับแต่งตั้งชั้นโกศศพ ๒ ชั้น (ขวด ๘ ใบ พาน ๑๒ ใบ)

หมายเหตุหากเจ้าภาพมีความประสงค์จะนำศพใส่หีบ ส่วนโกศตั้งประดับหน้าศพเจ้าภาพต้องจัดหาหีบศพเอง

**เครื่องเกียรติยศประกอบศพที่จัดพระราชทาน
(เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น)**

๑. น้ำหลวงอาบศพ
๒. โศศ พร้อมด้วยชั้นรองโศศ
๓. เชิงเทียนไฟฟ้า ขวดปักดอกไม้ พานจัดดอกไม้ (ดอกไม้เป็นของเจ้าภาพ)
๔. ด้ายดิบหนัก ๑,๐๐๐ แกรม ขี้ผึ้งยาโศศหนัก ๒,๐๐๐ แกรม น้ำมันมะพร้าว ๒ ลิตร
๕. เตียงสำหรับอาบน้ำศพ
๖. ผ้าโยง สายแถบ สำหรับติดโศศศพ
๗. เจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ
๘. ปี่ กลองชนะ ประโคมเวลาพระราชทานน้ำอาบศพ
๙. พาหนะรับ-ส่ง เจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ
๑๐. พาหนะรับ-ส่ง เจ้าพนักงานผู้มาปฏิบัติ

หมายเหตุ ศพใดได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตั้งแต่ “ประถมาภรณ์ช้างเผือก” (ป.ช.) จะได้รับพระราชทาน

๑. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม เงินถวายพระสวดอภิธรรม กระโถน ชั้นน้ำ ทั้งหมด กำหนด ๓ คืน
๒. เครื่องนมัสการ สำหรับเจ้าภาพจุฑาบูชาพระสวดพระอภิธรรม ๓ คืน ทั้งนี้ **ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น**

บัญชีค่าใช้จ่าย
เกี่ยวกับการพระราชทานเพลิงศพ
และ
เครื่องเกียรติยศประกอบศพที่จัดพระราชทาน
ชั้นโกศ

เจ้าภาพจะต้องจัดเตรียมสิ่งของเครื่องใช้ในการเปลื้องเครื่องสุก้าศพ และการพระราชทานเพลิงศพ ดังนี้

- (ก) ๑. ติดต่อขอใบอนุญาตเผาศพมอบเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง
๒. ผ้าขาวยาว	๘ เมตร	ราคา	๖๐๐ บาท
๓. ด้ายดิบหนัก	๑,๒๐๐ แกรม	ราคา	๖๐๐ บาท
๔. ผ้าพลาสติกยาว	๕ เมตร	ราคา	๖๐๐ บาท
๕. กระจาดขางพับใหญ่	๑ ผืน	ราคา	๖๐๐ บาท
๖. เสื่อ	๑ หีบ	ราคา	๖๐๐ บาท
๗. หีบสำหรับใส่บุฟโฟ	๑ หีบ	ราคา	๑,๐๐๐ บาท
๘. เครื่องสุ่ม – ดับกลิ่น และมะพร้าวแก้ว ๑ ชุด		ราคา	๒๐๐ บาท
๙. หยวกลายเครื่องสดแต่งจิตกาธาน ๑ ชุด		ราคา	๑,๐๐๐ บาท
๑๐. ดอกไม้แผงเครื่องสดแต่งจิตกาธาน ๑ ชุด		ราคา	๑,๕๐๐ บาท
๑๑. ค่าจ้างคนหามเสลี่ยงเชิญโกศศพแห่เวียนเมรุ ๘ คน		ราคา	๙๖๐ บาท
(ในกรณีที่ไม่ใช้รถยนต์แห่เวียนเมรุ)			
๑๒. ค่าจ้างคนหามเสลี่ยงพระนำศพเวียนเมรุ ๔ คน		ราคา	๔๘๐ บาท
(ในกรณีที่ไม่ใช้รถยนต์แห่เวียนเมรุ)			
๑๓. โกศไม้สำหรับใส่ศพเผาจริง	๑ โกศ	ราคา	๕๐๐ บาท
(ในกรณีบรรจุศพในโกศ)			

การเก็บอัฐิ

(เฉพาะเมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส)

- (ข) ๑. โโกศสำหรับบรรจุอัฐิ ๑ โโกศ ของเจ้าภาพ
 ๒. ชั้นพานรองพร้อม ๑ ชุด ของเจ้าภาพ
 ๓. น้ำอบไทยขวดใหญ่ ๑ ขวด ราคาประมาณ ๒๐ บาท
 ๔. เครื่องทองน้อยสักการะอัฐิ ๑ เครื่อง ราคาอย่างต่ำประมาณ ๕๐ บาท
 ๕. ลู้งใส่อังคาร ๑ ลู้ง ราคา ๒๐๐ บาท
 รวมรายจ่ายประมาณ ก.ข. เป็นเงินทั้งสิ้น ๖,๕๑๐ บาท ถ้าจะขอให้สำนักพระราชวังช่วยเหลือจัดให้ เจ้าภาพต้องมอบเงินค่าใช้จ่ายตามรายการประมาณนี้

เครื่องประกอบเกียรติยศศพที่จัดพระราชทาน (เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น)

๑. เครื่องขมาศพ
๒. เพลิงหลวง
๓. รถอประเทียบเชิญศพ
๔. โโกศเกียรติยศประกอบศพ
๕. ฉัตร แห่งเวียนเมรุ ปี กลองชนะ ประโคมแห่งเวียนเมรุ และประโคมเวลารับพระราชทานเพลิง
๖. เจ้าพนักงานปฏิบัติ ยกเว้นเจ้าพนักงานในการหามเสลี่ยง
๗. พาหนะ รับ-ส่ง เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติ

หมายเหตุ ศพใดได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตั้งแต่ “ประถมาภรณ์ช้างเผือก” (ป.ช.) จะได้รับพระราชทานผ้าไตรของหลวงทอดถวายพระบังสุกุล ก่อนรับพระราชทานเพลิง ๕ ไตร

การกราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนินไปในงานพระราชทานเพลิงศพ

การกราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนินไปในงานพระราชทานเพลิงศพ กระทำได้เช่นเดียวกันกับที่ได้ชี้แจงไว้แล้วข้างต้น ผู้ที่กราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนิน จะต้องอ้างถึงประวัติทั้งส่วนตัวและราชการของผู้ที่วายชนม์ เพื่อประกอบการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ก่อนกราบบังคมทูลด้วย

ข้อแนะนำการปฏิบัติเกี่ยวกับการพระราชทานหีบเพลิง ไปพระราชทานเพลิงศพต่างจังหวัด

(ระยะทางห่างจากสำนักพระราชวังเกิน ๕๐ กิโลเมตร)

ตามระเบียบที่สำนักพระราชวังได้วางไว้ เมื่อกระทรวงเจ้าสังกัด ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือเจ้าภาพ แล้วแต่กรณี ได้มีหนังสือแจ้งมายังสำนักพระราชวังเพื่อขอพระราชทานเพลิงศพ หากศพนั้นอยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับพระราชทานเพลิง สำนักพระราชวังจะได้มีหมายรับสั่งแจ้งให้เจ้าภาพเพื่อทราบ จากนั้นเจ้าภาพหรือเจ้าหน้าที่ของจังหวัดแล้วแต่กรณี ไปขอรับหีบเพลิงพระราชทานได้ที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง เมื่อได้รับหีบเพลิงพระราชทานไปแล้ว ต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑. เชิญหีบเพลิงพระราชทานไปวางที่ศาลากลางจังหวัด อำเภอ หน่วยราชการที่สังกัดในท้องที่หรือที่บ้านเจ้าภาพแล้วแต่กรณี โดยตั้งไว้ในที่อันสมควรและควรมีพานรองรับหีบเพลิงพระราชทานนั้นด้วย

๒. เมื่อถึงกำหนดวันที่ขอพระราชทานเพลิงศพ ทางจังหวัด อำเภอหรือเจ้าภาพแล้วแต่กรณี จะต้องจัดบุคคลที่รับราชการแต่งเครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์ เพื่อเชิญหีบเพลิงพระราชทานพร้อมด้วยพานรอง (หนึ่งหีบต่อหนึ่งคน) ไปยังเมรุที่จะประกอบพิธี และก่อนที่จะเชิญขึ้นไปตั้งบนเมรุนั้น ควรยกศพขึ้นตั้งเมรุเรียบร้อยแล้วจึงเชิญพานหีบเพลิงพระราชทานขึ้นไปตั้งไว้บนโต๊ะทางด้านศีรษะศพ (บนโต๊ะที่ตั้งหีบเพลิงพระราชทานนั้นจะต้องมีผ้าปูให้เรียบร้อยและห้ามมิให้นำสิ่งหนึ่งสิ่งใดวางร่วมอยู่ด้วยเป็นอันขาด) เมื่อเชิญพานหีบเพลิงพระราชทานวางเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เชิญค่านับเคารพศพหนึ่งครั้ง แล้วจึงลงจากเมรุ

๓. ขณะที่เชิญพานหีบเพลิงพระราชทานไปนั้น ผู้เชิญจะต้องระมัดระวังกิริยาโดยอยู่ในอาการสำรวม ไม่พูดคุยกับผู้ใด ไม่ต้องทำความเคารพผู้ใดและไม่เชิญหีบเพลิงพระราชทานเดินตามหลังผู้หนึ่งผู้ใดเป็นอันขาด

๔. ระหว่างที่การเชิญหีบเพลิงพระราชทานไปสู่เมรุนั้น ประชาชนที่มาร่วมงานควรนั่งอยู่ในความสงบโดยมิต้องยืนขึ้น ไม่ต้องทำความเคารพและไม่มีการบรรเลงเพลงอย่างใดทั้งสิ้น เพราะยังไม่ถึงขั้นตอนของพิธีนิยม ในกรณีที่เป็นข้าราชการแต่งเครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์ ผู้ที่ไปร่วมงานพระราชทานเพลิงศพทั้งประชาชน และข้าราชการ รวมทั้งพนักงานลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจ ควรแต่งกายไว้ทุกข์ตามประเพณีนิยม ส่วนบุตรหลาน หรือญาติ รวมทั้งผู้ที่เคารพนับถือผู้วายชนม์ที่รับราชการ จะแต่งเครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์ก็จะ

๕. ผู้ที่ตั้งแถวรอรับการเชิญหีบเพลิงพระราชทานไปสู่เมรุ ควรเป็นเจ้าภาพงานการแต่งกายควรแต่งกายไว้ทุกข์ตามประเพณีนิยม ในกรณีที่เป็นข้าราชการแต่งเครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์

ผู้ที่ไปร่วมงานพระราชทานเพลิงศพทั้งประชาชน และข้าราชการ รวมทั้งพนักงาน ลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจ ควรแต่งกายไว้ทุกข์ตามประเพณีนิยม ส่วนบุตรหลาน หรือญาติ รวมทั้งผู้ที่เคารพนับถือผู้วายชนม์ที่รับราชการ จะแต่งเครื่องแบบปกติขาวไว้ทุกข์ก็จะเป็นเกียรติแก่ผู้วายชนม์ และยังนับว่าเป็นการถวายพระเกียรติ

๖. เมื่อถึงกำหนดเวลาพระราชทานเพลิง ให้เจ้าภาพเชิญแขกผู้มีอาวุโสสูงสุดในที่นั้นขึ้นเป็นประธานประกอบพิธีพระราชทานเพลิง (ผู้มีอาวุโสสูงสุดนั้น หมายถึง อาวุโสทั้งด้านคุณวุฒิและด้านวัยวุฒิ ทั้งนี้หากมีพระราชวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไปหรือราชสกุลที่มีเกียรติในราชการ ซึ่งผู้วายชนม์หรือทายาทอยู่ได้บังคับบัญชา หรือเป็นผู้ที่เคารพนับถือสมควรเชิญบุคคลนั้นเป็นประธาน)

๗. ในระยะเวลาก่อนที่เจ้าภาพเชิญผู้มีอาวุโสสูงสุดขึ้นเป็นประธานประกอบพิธีพระราชทานเพลิงนั้น ให้ผู้ที่เชิญหีบเพลิงพระราชทานขึ้นไปรออยู่ ณ โถ้ะวางหีบเพลิงพระราชทานบนเมรุก่อน เมื่อผู้เป็นประธานทอดผ้าไตรบังสุกุล และพระภิกษุได้ชักผ้าบังสุกุลแล้ว ให้ผู้ที่เชิญหีบเพลิงพระราชทานแก้อหีบเพลิงพระราชทานออก จากนั้นผู้เป็นประธานปฏิบัติตามขั้นตอนต่อไปนี้

- เปิดฝาหีบเพลิงพระราชทาน
- หยิบเทียนชนวนในหีบเพลิงพระราชทาน มอบให้ผู้เชิญหีบเพลิงพระราชทานถือไว้
- หยิบกลักไม้ขีดในหีบเพลิงพระราชทานจุดไฟ ต่อเทียนชนวนที่ผู้เชิญหีบเพลิง

พระราชทานถือไว้ รอจนเทียนลุกไหม้ดีแล้ว

- ถวายบังคม (ไหว้) หนึ่งครั้ง ก่อนหยิบรูป ดอกไม้จันทน์ และเทียนพระราชทาน (จำนวน ๑ ชุด) ในหีบเพลิงพระราชทาน จุดไฟหลวงจากเทียนชนวนแล้ววางไว้ใต้กลางฐานที่ตั้งศพ จากนั้นก้าวเท้าถอยหลังหนึ่งก้าว คำนับเคารพศพหนึ่งครั้งแล้วลงจากเมรุ เป็นอันเสร็จพิธี

หมายเหตุ

๑. สำหรับศพที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานผ้าไตรทอดถวายพระบังสุกุลด้วยนั้น ผู้เป็นประธานต้องถวายบังคม (ไหว้) หนึ่งครั้ง ก่อนหยิบผ้าจากเจ้าหน้าที่ผู้เชิญแล้วทอดผ้าตามพิธีต่อไป

๒. ในกรณีที่เจ้าภาพประสงค์ให้มีการอ่าน หมายรับสั่ง เพื่อแสดงถึงการได้รับพระราชทานเพลิงศพ ประวัติผู้วายชนม์ เพื่อประกาศเกียรติคุณ และคำสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในงานพระราชทานเพลิงศพนั้น ให้อ่านเรียงลำดับตามที่กล่าวมา ทั้งนี้หากจะอ่านเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ หรือไม่อ่านเลยก็ได้ขึ้นอยู่กับความประสงค์และความสะดวกของเจ้าภาพเป็นสำคัญ ส่วนการลงท้ายคำอ่าน สามารถอ่านชื่อบุคคลผู้เป็นทายาททั้งหมดหรือจะออกชื่อแต่เจ้าภาพก็ย่อมกระทำได้

๓. ทางสำนักพระราชวังได้ออกคำสั่ง ห้ามเจ้าหน้าที่ของสำนักพระราชวังเชิญหีบเพลิงไปปฏิบัติ

การปฏิบัติในฐานะแทนพระองค์

สำหรับบุคคลผู้ที่เจ้าภาพเชิญให้ประกอบพิธีในฐานะแทนพระองค์ ในพิธีต่อไปนี้

พิธีพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ

เจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง เป็นผู้เชิญน้ำอาบศพพระราชทาน น้ำขมิ้น และน้ำหอม ไปยังสถานประกอบพิธี

ผู้ประกอบพิธีในฐานะแทนพระองค์ หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับ ถวายความเคารพ แล้วจึงประกอบพิธี

เจ้าหน้าที่จะประกอองศีรชะศพขึ้น (โดยสอดท่อนแขนซ้อนบริเวณป่าของศพ) ผู้ประกอบพิธี ในฐานะแทนพระองค์รดน้ำหลวงอาบศพพระราชทานตรงบริเวณทรวงอกศพเสมือนอาบน้ำ แล้วจึง รดน้ำขมิ้นกับน้ำอบไทย

เสร็จแล้วถวายความเคารพในทิศทางเดิม เป็นเสร็จพิธี

ผู้ประกอบพิธีในฐานะแทนพระองค์จะรดน้ำหลวงอาบศพพระราชทานเป็นลำดับสุดท้ายในพิธี

พิธีจุดไฟหลวงพระราชทานเพลิงศพ

ผู้ประกอบพิธีในฐานะแทนพระองค์ รับกระทงข้าวตอกดอกไม้ไปวางเป็นการขมาศพถ้าเป็นทหารเป่าแตรงอนแล้วจึงจุดไฟหลวง โดยถวายความเคารพในทิศทางที่ประทับอยู่ก่อนและหลังประกอบพิธีด้วย

ผู้ประกอบพิธีในฐานะแทนพระองค์จะจุดไฟหลวงพระราชทานเพลิงศพเป็นลำดับแรกในพิธี

สำหรับการประกอบพิธีในต่างจังหวัดซึ่งรับพระราชทานหีบเพลิงไปนั้น รายละเอียดการปฏิบัติมีอยู่ในเรื่องการขอพระราชทานเพลิงศพ และการขอพระราชทานหีบเพลิง ดังได้กล่าวข้างต้น

พิธีวางดินพระราชทานในการฝังศพ

เจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี เป็นผู้เชิญดินพระราชทาน ใส่พานพร้อมด้วยกระทง ข้าวตอกดอกไม้ ไปมอบให้ผู้ประกอบพิธีในฐานะแทนพระองค์

ผู้ประกอบพิธีถวายความเคารพในทิศทางที่ประทับ วางกระทงข้าวตอก กระทง ดอกไม้ แล้วจึงวางดินพระราชทาน

ถวายความเคารพอีกครั้ง เป็นอันเสร็จพิธี

ผู้ประกอบพิธีในฐานะแทนพระองค์จะวางดินพระราชทานศพเป็นลำดับแรกในพิธี

หมายเหตุ

ผู้ประกอบพิธีในฐานะแทนพระองค์ หมายถึง ผู้ที่เจ้าภาพเชิญให้ประกอบพิธีในกรณีที่มีได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ใดแทนพระองค์ ซึ่งได้แก่ พระบรมวงศานุวงศ์ตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป หรือผู้อาวุโสสูงสุดในงานนั้น

อนึ่ง วิธีปฏิบัติในการถวายความเคารพนั้นจะถวายความเคารพโดยหันไปในทิศทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ หรือโดยการพนมมือถวายความเคารพก่อนรับของพระราชทานเพื่อประกอบพิธีนั้นก็ได้

การวางพวงมาลาพระราชทานหน้าศพ

การวางพวงมาลาพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้วางทางด้านขวามือ และพวงมาลาพระราชทานของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ วางทางด้านซ้ายมือของผู้ปฏิบัติ ขณะหันหน้าเข้าหาที่ตั้งศพ (เสมือนเวลาเสด็จพระราชดำเนินมาทรงวางด้วยพระองค์เอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงยืนและทรงวางทางด้านขวาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถจะทรงยืนและทรงวางทางด้านซ้าย)

การปฏิบัติเมื่อไปงานเผาศพ

๑. การขึ้นเมรุเผาศพ ถ้าเป็นงานพระราชทานเพลิงศพ แขกรับเชิญขึ้นเมรุเผาศพ ตามลำดับอาวุโสทางคุณวุฒิ ถ้าเป็นงานฌาปนกิจศพ ขึ้นเมรุเผาศพตามลำดับอาวุโสทางวัยวุฒิ ไม่ควรแย่งกันขึ้นเมรุจนแลดูเป็นขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

๒. การปฏิบัติบนเมรุ เมื่อขึ้นไปบนเมรุแล้ว ทำความเคารพศพถ้าเป็นชายจะเคารพศพด้วยการคำนับหรือไหว้ก็ได้ ถ้าเป็นหญิงนิยมเคารพด้วยการไหว้ แต่ถ้าเป็นศพพระสงฆ์ ทั้งชายและหญิงเคารพด้วยการไหว้ เคารพศพแล้ว น้อมตัวลงวางเครื่องเผาศพ (รูปเทียนดอกไม้จันทร์) ที่เชิงตะกอนใต้หีบศพ พร้อมกับนึกปลงว่า “แม่ตัวเราก็จักต้องตายเช่นเดียวกัน”

สำหรับชาวพุทธมีคำภาวนาเวลาเผาศพเป็นภาษาบาลีดังนี้ “อะยมปิ โข เม กาโย เอวังธัมโม เอวังภาวิ เอวังอะนะติโต” แปลว่า “ร่างกายของเรานี้เป็นธรรมดาอย่างนี้ จักต้องเป็นอย่างนี้ ไม่ล่วงพ้นความเป็นอย่างนี้ไปได้” วางเครื่องเผาศพแล้ว เคารพศพอีกครั้งพร้อมกับตั้งจิตแผ่เมตตาว่า “ขอจงไปสู่สุคติเถิด” เดินลงมาจากเมรุเป็นเสร็จพิธีเผาศพ

๓. ประธานจุดเพลิงพระราชทาน ถ้างานพระราชทานเพลิงศพนั้น เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง เชิญไฟหลวงไปเอง เมื่อประธานพร้อมอยู่บนเมรุแล้ว ยืนตรงหันหน้าไปทางทิศที่ประทับ ถวายความเคารพ ๑ ครั้ง หันหน้ากลับไปทางศพ ยืนห่างจากเชิงตะกอนประมาณ ๑ ก้าว

- รับเครื่องขมา (กระทงข้าวตอกดอกไม้) จากเจ้าหน้าที่เชิญไปวางขมาศพที่เชิงตะกอน หรือที่พานซึ่งเจ้าหน้าที่จัดเตรียมไว้

- รับเครื่องเผาศพ (รูปเทียนดอกไม้จันทร์) จากเจ้าหน้าที่จุดดอกไม้จันทร์ไฟหลวง ซึ่งเจ้าหน้าที่เชิญเทียนให้ แล้วนำไปจุดศพโดยวางไว้ที่เชิงตะกอนใต้หีบศพ เสร็จแล้วเคารพศพ ถอยหลัง ห่างออกมาพอสมควร ยืนตรงหันหน้าไปทางทิศที่ประทับ ถวายความเคารพอีกครั้ง เดินลงจากเมรุเป็นอันเสร็จพิธี

ถ้างานพระราชทานเพลิงศพนั้น เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังมิได้เชิญไฟหลวงไปเอง แต่ได้มอบหีบเพลิงพระราชทานให้เจ้าภาพเชิญไป ภายในหีบเพลิงนั้นจะมีธูปไม้ระกำ ๒ ดอก เทียน ๒

เล่ม ซ่อตอกไม้จันทร์ ๑ ซ่อ และไม้ขีดไฟ ๑ กล่อง เมื่อลำดับพิธีถึงตอนจะจุดเพลิงพระราชทานเผาศพ ประธานต้องจุดธูปเทียน ดอกไม้จันทร์ด้วย ไม้ขีดหลวงเอง ส่วนการปฏิบัติอื่นๆ ก่อนหน้านั้น หรือหลังจากนั้นเป็นเช่นเดียวกับที่กล่าวมาด้วย

๔. ลำดับพิธีงานพระราชทานเพลิงศพตำรวจที่มีกองเกียรติยศ

- เมื่อจะถึงเวลาพระราชทานเพลิงศพ กองตำรวจเกียรติยศเข้าประจำที่
- ถ้ามีการอ่านประวัติหรือคำไว้อาลัย ผู้อ่านเดินออกไปค้ำบัลลังก์ประธานแล้วขึ้นสู่เมรุหรือเดินไปยังจุดที่กำหนดทำความเคารพแล้วหันหน้าออกมาทางเมรุ ค้ำบัลลังก์ประธาน (ถ้าจะมีการยืนไว้อาลัยก็ให้เชิญผู้ร่วมพิธียืนไว้อาลัยหลังจากอ่านประวัติหรือคำไว้อาลัยจบแล้ว
- ประธานขึ้นไปทอดผ้าบังสุกุลบนเมรุ พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล
- เจ้าหน้าที่เชิญกระถางข้าวตอกดอกไม้เครื่องขมาศพของหลวงไปวางที่เชิงตะกอน
- แตรเดี่ยวเป่าเพลงนอน ๑ จบ
- ประธานจุดธูปเทียนดอกไม้จันทร์ของหลวงแล้วนำไปจุดศพ โดยวางไว้ใต้หีบศพ
- กองเกียรติยศบอกทำความเคารพ (วันทยาวัธ) แตรเดี่ยวเป่าเพลงค้ำบัลลังก์ กองเกียรติยศบอกแถวเรียบบาวุธ ยืนนิ่งสักครู่แล้วนำตำรวจกลับ เป็นอันเสร็จพิธี

ลำดับขั้นตอนย่อในพิธีศพ

พิธีรดน้ำศพ เมื่อถึงกำหนดเวลา

- ประธาน
- รับเทียนชนวนจากพิธีกร
  - จุดเครื่องทองน้อย (หรือธูปเทียน) ทางด้านศีรษะศพ
  - เคารพศพ
  - รับขันหรือเต้าน้ำหอม เทลงบนมือศพที่ยื่นออกมา
  - เคารพศพอีกครั้ง
  - นั่งพักสักครู่ เพื่อให้กำลังใจเจ้าภาพ หรือหากมีกิจด่วนก็ลาเจ้าภาพกลับก่อนได้

ถ้าเป็นศพที่ได้รับน้ำหลวงอาบศพพระราชทาน

- ประธาน
- ยืนหันหน้าถวายค้ำบัลลังก์ไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่
  - รับน้ำหลวงจากเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง รดลงตรงทรงวงศศพจนหมด
  - รับน้ำขมิ้นรดลงที่เดียวกันจนหมดขวด
  - รับน้ำอบไทยรดลงที่เดียวกันจนหมดขวด
  - ค้ำบัลลังก์ไปทางทิศเดิมอีกครั้งหนึ่ง

พิธีสวดพระอภิธรรม เมื่อถึงกำหนดเวลา

- ประธาน
- รับเทียนชนวนจากพิธีกร
  - จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ
  - จุดธูปเทียนที่ตู้พระธรรม น้อมไหว้ ๑ ครั้ง

- จุद्धรูปเทียนที่เครื่องทองน้อย หรือรูปเทียนที่หน้าศพแล้วค้ำบหรือไหว้ (มือตั้ง) ๑ ครั้ง ตามฐานะของศพ(ถ้าอาวุโสกว่าศพ ไม่ควรกราบ เพียงแต่ค้ำบหรือยืนสำรวมเท่านั้นก็พอ) เสร็จแล้วกลับมานั่งที่รับรอง

- ประนมมือรับศีล ฟังพระสวดจนจบ
- ถวายเครื่องไทยธรรม ทอดผ้าบังสุกุล กลับมาที่เดิม
- กรวดน้ำ รับพร เมื่อพระอนุโมทนา
- ไปกราบพระพุทธรูป (เมื่อพระสงฆ์กลับแล้ว)
- เคารพศพ ลาเจ้าภาพ

พิธีบรรจุศพ

๑. ถ้ากระทำบนศาลา มีขั้นตอน ดังนี้

ประธาน	- ทอดผ้าบังสุกุลที่หน้าศพ พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุล - วางห่อดินสีดำ-สีขาว (หรือสีทอง-สีน้ำเงิน) ที่พานรองรับ (ถ้ามีกองเกียรติยศ เป่าแตรเคารพ)
ผู้ร่วมพิธี	- วางห่อดินสีดำ-สีขาว (หรือสีทอง-สีน้ำเงิน) - เก็บธงชาติคลุมศพ (ถ้ามี)

๒. ถ้ากระทำที่สุสาน มีขั้นตอน ดังนี้

เจ้าหน้าที่	- เคลื่อนศพไปที่สุสาน เก็บธงชาติคลุมศพ (ถ้ามี) เคลื่อนศพเข้าช่องบรรจุศพ ให้หีบศพยื่นออกมาพอวางผ้าบังสุกุลและห่อดินได้ - อ่านประวัติสดุดี (ถ้าศพตายในหน้าที่)
ประธาน	- ทอดผ้าบังสุกุล พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุล - วางดินสีดำ-สีขาว (หรือสีทอง สีน้ำเงิน)(ถ้ามีกองเกียรติยศ เป่าแตรเคารพ)
ผู้ร่วมพิธี	- วางดินตามลำดับ
เจ้าหน้าที่	- เคลื่อนศพเข้าเก็บ ปิดช่องหีบศพ
เจ้าภาพ	- จุद्धรูปบูชาศพ

พิธีฌาปนกิจศพ มีขั้นตอนดังนี้

พิธีกร	- อ่านประวัติสดุดี (ถ้าศพตายในหน้าที่) หรืออ่านคำไว้อาลัย (สำหรับศพทั่วไป)
ประธาน	- ขึ้นไปบนเมรุ เคารพศพ - รับผ้าบังสุกุลจากเจ้าหน้าที่ วางทับขวางภูเขาโยงบนพานแล้วเสียดไปอยู่ข้าง ๆ - ประนมมือเมื่อพระสงฆ์มาชักผ้า - รับดอกไม้จันทน์ จุดที่ไฟตะเกียงแล้ววางไว้ใต้หีบศพ - เคารพศพ แล้วลงจากเมรุ

พิธีฌาปนกิจศพมีกองเกียรติยศ หลังจากทอดผ้าบังสุกุลเสร็จแล้ว

- ประธาน
- รับกระทงขมาศพวางไว้ข้างหีบศพ (ขณะนั้นทหารเป่าแตรนอน) ยืนตรง
  - รับดอกไม้จันทน์จุดที่ไฟตะเกียงแล้ววางไว้ใต้หีบศพ (ขณะนั้นตำรวจเป่าแตรเคารพ) ยืนตรง
  - จบแตร คำนับศพ แล้วลงจากเมรุ

พิธีพระราชทานเพลิงศพ หลังจากทอดผ้าบังสุกุลเสร็จแล้ว

- ประธาน
- ยืนหันหน้าถวายคำนับไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่
  - รับกระทงขมาศพ วางไว้ข้างหีบศพ
  - รับดอกไม้จันทน์ จุดที่ตะเกียงแล้ววางไว้ใต้หีบศพ
  - หันหน้าคำนับไปทางทิศเดิมอีกครั้งหนึ่ง
  - วางดอกไม้จันทน์ของตนเอง (ถ้ามี) ลงจากเมรุ (ถ้ามีกองเกียรติยศปฏิบัติเหมือนพิธีฌาปนกิจศพมีกองเกียรติยศที่กล่าวมาแล้ว)

พิธีพระราชทานเพลิงศพ (กรณีต่างจังหวัด)

- พิธีกร
- ช่วยประธาน แก้อ้อไม้ขีดไฟหลวง ดอกไม้จันทน์ รูปเทียน
- ประธาน
- ขีดไม้ขีดไฟ จุดดอกไม้จันทน์วางไว้ใต้หีบศพ พร้อมทั้งเทียนรูปไม้ระกำ (ก่อนและหลังจุดไฟให้ทำความเคารพไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ทุกครั้ง)

หมายเหตุ งานพระราชทานเพลิงศพไม่นิยมนิมนต์พระสงฆ์เป็นประธานพระราชทานเพลิง เพราะจะเป็นเสมือนว่าพระมหากษัตริย์ทรงใช้ให้พระภิกษุปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้เบื้องพระยุคลบาท (ไม่ใช่พระประสงค์)
(ข้อมูลส่วนหนึ่งในหัวข้อนี้มาจากหนังสือ **รวมเรื่องและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับราชสำนัก** ของสำนักพระราชวัง พ.ศ. ๒๕๒๘)

พิธีลอยอังคาร

ความเป็นมา

ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่า พิธีลอยอังคาร (หมายถึง พิธีการลอย อัฐิ = กระดูก และ อังคาร = ถ้ำ ลงน้ำ) มีความเป็นมาอย่างไรและคนไทยเริ่มต้นลอยอังคารกันมาตั้งแต่สมัยใด เป็นแต่เพียงสันนิษฐานว่า พิธีกรรมนี้ได้รับอิทธิพลมาจากชาวอินเดีย ซึ่งนับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

เนื่องจากพิธีเผาศพของชาวฮินดูนั้นนิยมเผาในที่ริมน้ำ และหลังจากเผาแล้วเขาจะไม่เก็บกระดูกมารักษาไว้เหมือนอย่างบ้านเราและเพราะต้องการให้ทั้งกระดูกและเถ้าได้ถูกกวาดลงแม่น้ำ (จะเห็นภาพดังกล่าวทุกวันๆที่ริมฝั่งแม่น้ำคงคา เมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย) โดยมีความเชื่อว่าจะทำให้ผู้ล่วงลับไปแล้วได้ไปสู่สรวงสวรรค์

ความมุ่งหมาย

คนไทยคงถือคติตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงประกอบพิธีลอยอังคารขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นพิธีการสุดท้ายในขั้นตอนการพิธีศพ คือนำอัฐิและอังคารส่วนหนึ่งไปไว้ในที่อันเหมาะสม ทั้งนี้โดยถือปฏิบัติตามคตินิยมว่า ผู้ล่วงลับไปแล้วจะมีความร่มเย็นเป็นสุข ปราศจากความทุกข์ความเดือดร้อน บรรดาญาติของผู้ตายมีความประสงค์ให้ผู้ตายแม้เกิดที่ใดๆ ก็ให้อยู่เป็นสุขเหมือนน้ำที่มีแต่ความชุ่มเย็นจึงนิยมลอยอังคารในน้ำ

การบำเพ็ญกุศล

ก่อนจะนำอังคารไปลอยตามวันที่กำหนด นิยมบำเพ็ญกุศลบังสุกุลให้เสร็จเรียบร้อยก่อนนำอังคารลงเรือ จะทำก่อนหลายวันหรือทำในวันลอยก็ได้ จะนิมนต์พระสงฆ์จำนวนกี่รูปนั้นขึ้นอยู่กับศรัทธาของเจ้าภาพ (พระ ๑-๔ รูป) ไม่ควรนิมนต์พระสงฆ์ลงไปในเรือเพื่อให้ท่านบังสุกุล เพราะอาจจะเกิดความไม่สะดวกและเป็นความลำบากของพระ (หากจะนิมนต์พระที่คุ้นเคยลงเรือไปในพิธีด้วยบ้างก็ได้)

หมายเหตุ จะทำพิธีไหว้อังคารให้แล้วเสร็จพร้อมในคราวบำเพ็ญกุศลก็ได้ (ดูรายละเอียดในหัวข้อ การไหว้อังคาร ข้างหน้า)

เครื่องใช้ประกอบพิธี

๑. สำหรับบูชาแม่ย่านางเรือ

- ดอกไม้สด ๑ กำ หรือพวงมาลัย ๑ พวง
- รูป ๗ ดอก เทียนหนัก ๑ บาท ๑ เล่ม
- พานเล็ก ๑ ใบ (ใส่ดอกไม้ รูป-เทียน ขณะบูชาแม่ย่านางเรือ)
- เชือก ๑ เส้น (สำหรับมัดรูป-ดอกไม้ที่เสาหัวเรือ)

๒. สำหรับไหว้อังคาร

- ลู้งใส่อังคาร (ควรเป็นลู้งดิน หรือห่อด้วยผ้าขาว) ๑ ลู้ง
- พวงมาลัย ๑ พวง
- ดอกมะลิ กลีบกุหลาบ หรือดอกไม้อื่น ๆ (สำหรับผู้ร่วมพิธีโรยบนอังคาร)

- น้ําอบไทย ๑ ขวด
  - ดอกกุหลาบเท่าจำนวนผู้ร่วมพิธี
  - รูปเทียนเครื่องทองน้อย ๑ ชุด (หรือรูป ๑ ดอก เทียนหนัก ๑ บาท ๑ เล่ม พร้อม
กระถางรูป เชิงเทียน ๑ ชุด
  - สายสิญจน์ ๑ ม้วน
  - ผ้าขาว (กว้าง-ยาว 1/2 เมตร) ๑ ผืน
  - พานโตก (ขนาดกลาง) รองลั้งอังคาร ๑ ใบ
  - พานก้นลึก (ขนาดเล็ก) ใส่ดอกไม้ต่างๆ ๑ ใบ
  - พานก้นตื้น ใส่เงินเหรียญ ๑ ใบ
๓. สำหรับบูชาเจ้าแม่ในที่-ท้าวสี่พันตร
- กระถงดอกไม้ ๗ สี ๑ กระถง
  - รูป ๗ ดอก เทียนหนัก ๑ บาท ๑ เล่ม
  - พานโตก (ขนาดกลาง) รองกระถงดอกไม้ ๗ สี ๑ ใบ

ลำดับการปฏิบัติ

๑. การบูชาแม่ย่านางเรือ

- คณะญาติมิตรนำอังคารไปสู่ท่าเทียบเรือ
- พิธีกรนำประธานในพิธี (ญาติอาวุโส) ลงเรือก่อนนอกรับรอบนท่าเทียบเรือ
- ประธาน นำดอกไม้ รูป-เทียน (ใส่รวมในพาน) จุดบูชาแม่ย่านางเรือที่หัวเรือ
- กล่าวบูชาและขออนุญาตแม่ย่านางเรือ โดยประธานกล่าวเองหรือพิธีกรกล่าวนำ

คำกล่าวบูชา/ขออนุญาตแม่ย่านางเรือ

(ตั้งนะโม ๓ จบ)

นะมัตถุ/นาวานิวาสินิยา/ทเวตายะ/อิมินา สักกาเรนะ/นาวานิวาสินิง/ทเวตัง/
ปูเชมิ.

ข้าพเจ้า/ขอน้อมไหว้บูชา/แม่ย่านางเรือ/ผู้คุ้มครองรักษาเรือลำนี้/ด้วยเครื่องสักการะนี้
ด้วยข้าพเจ้า/พร้อมด้วยญาติมิตร/ขออนุญาตนำอัฐิและอังคาร/ของ...../
ลงเรือลำนี้/ไปลอยในทะเล/ขอแม่ย่านางเรือ/ได้โปรดอนุญาต/ให้นำอัฐิและอังคารลง
เรือได้/และได้โปรดคุ้มครองรักษา/ให้ข้าพเจ้าและญาติมิตร/กระทำพิธีลอยอัฐิและ
อังคาร/ด้วยความสะดวกและปลอดภัย/โดยประการทั้งปวงเทอญ

- คณะญาติมิตรนำอังคารลงเรือ
- ออกเรือไปยังจุดที่จะลอยอังคาร

๒. การไหว้อังคารสามารถทำการไหว้อังคารได้ในคราวเดียวกับการบำเพ็ญกุศลก่อนนำ อังคารลงเรือ หรือจะทำการไหว้อังคารบนเรือก่อนทำพิธีลอยลงน้ำก็ได้ดังนี้

๒.๑ ไหว้อังคารพร้อมการบำเพ็ญกุศลก่อนนำลงเรือ

- นำอังคารสู่วัด หรือสถานที่ประกอบพิธี
  - ประธานในพิธี จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย จุดธูปเทียนไหว้อังคาร สรง ด้วยน้ำอบไทย โรยดอกมะลิ, กลีบกุหลาบหรือดอกไม้อื่นๆ
  - พิธีกรห่อลู่อังคารด้วยผ้าขาว ยาว-กว้าง 1/2 เมตร รวมนัดด้วยสายสิญจน์ ทำเป็นจุกข้างบนไว้เพื่อสอดสวมพวงมาลัยในวันลอย
  - พระสงฆ์ให้ศีล ทุกคนรับศีลพร้อมกัน
  - ประธานทอดผ้าบังสุกุล
  - พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลแล้ว อนุโมทนา
  - ประธานกรวดน้ำ
- เสร็จพิธีสงฆ์และไหว้อังคาร

๒.๒ ไหว้อังคารบนเรือก่อนทำพิธีลอยลงน้ำ

- เมื่อเรือแล่นถึงจุดหมายแล้วให้หยุดเรือลอยลำ
- พิธีกรเปิดลู่อังคารจัดเครื่องไหว้อังคารให้ประธาน
- ประธานจุดธูปเทียนไหว้อังคาร สรงด้วยน้ำอบไทย โรยดอกมะลิ, กลีบกุหลาบ, ดอกไม้อื่นๆ
- ญาติมิตรทุกคนไหว้ สรงอังคารด้วยน้ำอบไทย โรยดอกมะลิ, กลีบกุหลาบ, ดอกไม้อื่น ๆ
- เมื่อทุกคนไหว้อังคารเสร็จแล้ว พิธีกรห่อลู่อังคารด้วยผ้าขาว ยาว-กว้าง 1/2 เมตร รวมนัดด้วยสายสิญจน์ทำเป็นจุกข้างบนแล้วสอดสวมพวงมาลัย
- พิธีกรแจกดอกกุหลาบให้คณะญาติมิตร คนละ ๑ ดอก

๓. การบูชาเจ้าแม่ท้าวสี่พันดร

- พิธีกรจัดเครื่องบูชาเจ้าแม่ท้าวสี่พันดรให้ประธาน
- ประธานจุดเทียน ๑ เล่ม และธูป ๗ ดอก ที่กระถางดอกไม้ ๗ สี
- กล่าวบูชา/กล่าวฝากอังคารกับเจ้าแม่ท้าวสี่พันดร โดยประธานกล่าวเองหรือพิธีกรกล่าวนำ

คำกล่าวบูชา/กล่าวฝากอังคารกับเจ้าแม่คนที่ ท้าวสีทันดร
(ตั้งนะโม ๓ จบ)

นะมัตถุ/อิมิสสัง/มะหามะทิยา/อะธิวัดถานัง/ สຸຣັກຂັນດານັງ/ສັພພະເທວານັງ/อิมินา
สັกกาเรนะ/ສັພພະເທເວ/ປູເຂມະ.

ข้าพเจ้าทั้งหลาย/ขอน้อมไหว้บูชา/เจ้าแม่คนที่/ท้าวสีทันดร/และเทพยดา
ทั้งหลาย/ผู้สถิตคุ้มครองรักษาอยู่ ในทะเลนี้/ ด้วยเครื่องสักการะนี้

ด้วยข้าพเจ้าทั้งหลาย/ได้ประกอบกุศลกิจ/อุทิศส่วนบุญ/แก่...../ผู้
วายชนม์และณ บัดนี้/จักได้ประกอบพิธี/ลอยอัฐิและอังคาร/ ของ...../
พร้อมกับขอฝากไว้/ในความอภิบาล/ของเจ้าแม่คนที่/ท้าวสีทันดร/เจ้าแห่งทะเล/และ
เหล่าทวยเทพทั้งปวง

ขอเจ้าแม่คนที่/ท้าวสีทันดร/แม่ย่านางเรือ/และเทพยดาทั้งหลาย/ได้โปรด
อนุโมทนา/คลบบันดาล/ให้ดวงวิญญาณของ...../ จงเข้าถึง
สุคติ/ในสัมปรายภพประสบสุข/ในทิพย์วิมาน/ช้านิจนิรันดรกาลเทอญ.

๔. วิธีการลอย

- เมื่อกล่าวบูชา/กล่าวฝากอังคารกับเจ้าแม่คนที่-ท้าวสีทันดร เสร็จแล้ว พิธีกรเชิญทุก
คนยืนขึ้นไว้อาลัยประมาณ ๑ นาที
- ประธานโยนเงินเหรียญ (ตามสมควร) ลงทะเล เพื่อซื้อที่ตามธรรมเนียม แล้วลง
บันไดเรือทางกราบซ้ายลอยกระทงดอกไม้ ๗ สี โดยใช้มือประคอง ค่อยๆ วางบน
ผิวน้ำ ต่อจากนั้น อุ้มประคองห่อลั้งอังคารค่อยๆ วางบนผิวน้ำ โดยให้ผู้ร่วมพิธีทุก
คนถือสายสัญญาณด้วย
- หากกราบเรือสูงจากผิวน้ำมากเกินไป และไม่มีบันไดลงเรือ ให้ใช้สายสัญญาณทำเป็น
เสาแหกร ๔ สาย จำนวน ๒ เสาแหกร คือใส่กระทงดอกไม้ ๗ สี ๑ เสาแหกร และใส่
ห่อลั้งอังคาร ๑ เสาแหกร หย่อนลอยลงไป (ห้ามโยนลง)
- เมื่อห่อลั้งอังคารลงสู่ผิวน้ำแล้ว ให้โรยดอกกุหลาบ ฐูปเทียน ตามลงไป และสิ่งของ
สำหรับไหว้บูชาที่เหลือทั้งหมดก็ให้โรยตามลงไปด้วย
- เรือวนซ้าย ๓ รอบ
เสร็จพิธีลอยอังคาร

พิธีปลงศพในทะเล

พิธีนี้สืบเนื่องมาแต่พิธีปลงศพพวกนอกระบบศาสนาเพื่อแก้บนพระเจ้าและให้ใส่เหรียญเงินในปากผู้ตายเป็นค่าโดยสารคนแจวเรือจ้าง CHARON ในการข้ามปากแม่น้ำ STYX ในเมืองผี ตามประเพณีโบราณนั้นการเตรียมศพก่อนปลงลงทะเลใช้ห่อศพด้วยผ้าใบ แล้วเย็บให้แน่นตามรูปศพ การเย็บครั้งสุดท้ายนั้นให้เอาเข็มแทงลอดเข้าไปในจมูกของผู้ตาย เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าตายจริง ราชนาวิอังกฤษให้ค่าจ้างคนเย็บผ้าใบห่อศพนี้ศพละ ๑ กินี

ในปัจจุบัน การปลงศพในทะเลเกือบจะไม่มีเลย ยกเว้นในเวลาสงครามซึ่งจะต้องกระทำด้วยความจำเป็นจึงจำเป็นต้องทราบพิธีนี้ด้วย

เมื่อเตรียมศพเรียบร้อยแล้วโดยการห่อด้วยผ้าใบหรือใส่โลงพร้อมด้วยสิ่งของสำหรับถ่วงน้ำหนัก แล้วคลุมด้วยธงชาติ นายตำรวจและตำรวจทุกๆ คนที่ไม่ติดภารกิจจำเป็นต้องมาร่วมพิธีทั้งหมด เพื่อเป็นเกียรติแก่ศพ เมื่อผู้บังคับการเรือหรือผู้แทนกล่าวคำไว้อาลัย (สำหรับเรือของชาติที่มีอนุศาสนาจารย์ประจำเรือ นิยมให้อนุศาสนาจารย์เป็นผู้กล่าว) จบแล้ว เปิดฐานรองหีบศพและชักผ้าธงออก ร่างของผู้ตายจะพุ่งลงทะเลไป แตรหรือนกหวีดเป่าเพลงนอน พิธีปลงศพในทะเลนี้ ในเวลาปกติจะกระทำเมื่อนายตำรวจหรือตำรวจซึ่งถึงแก่กรรมบนบกได้ทำพิธีกรรมไว้หรือขอร้องเป็นลายลักษณ์อักษรให้ทำเท่านั้น

การไว้ทุกข์ของเรือ

ประเพณีโบราณ การไว้ทุกข์ของเรือแสดงด้วยการปล่อยให้เรืออยู่ในสภาพที่ไม่เป็นระเบียบ เช่น กระจกพรวนต่าง ๆ ขึ้นแนบเสาปลดนบบล้นออก (นบบล้น คือ เชือกซึ่งเสาทงด้านขวา-ซ้าย) ปล่อยให้หางเชือกห้อย เสาใหญ่ล้มไปทางกราบขวา เสาหัวล้มไปทางกราบซ้าย ทำการยิงปืนทุก ๑๕ นาที ตั้งแต่ ๐๘.๐๐ จนถึงอาทิตย์ตกและชักธงท้ายครึ่งเสา ในปัจจุบันคงเหลือเพียงชักธงครึ่งเสาเป็นประเพณีสากลของโลก รวมทั้งเรือสินค้าด้วย

การใช้ผ้าพันแขนทุกข์

๑. ผ้าพันแขนทุกข์สีดำสำหรับใช้ประกอบเครื่องแบบตำรวจให้มีขนาดกว้างระหว่าง ๗ ซม. ถึง ๑๐ ซม. และให้พันรอบแขนเสื้อข้างซ้ายเหนือศอกพองาม
๒. ให้ตำรวจชั้นสัญญาบัตร ตำรวจชั้นประทวน และนักเรียนนายร้อย ใช้ผ้าพันแขนทุกข์กับเครื่องแบบตำรวจได้
๓. ให้งดใช้ผ้าพันแขนทุกข์ในกรณีดังต่อไปนี้คือ
  - ก) เมื่อสวมเครื่องแบบที่ใช้เสื้อคอพับและเครื่องแบบสโมสร
  - ข) เมื่ออยู่ในแถวหรือเป็นผู้ควบคุมแถว เว้นแต่จะมีหมายกำหนดการ หรือคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
๔. ถ้าอยู่ในต่างประเทศ หากจำต้องไว้ทุกข์ให้ปฏิบัติตามข้อ ๒. และ ๓. เว้นแต่ระเบียบการไว้ทุกข์ในต่างประเทศนั้นมีแตกต่างออกไปจึงให้ปฏิบัติตามควรแก่ขนบธรรมเนียมของประเทศนั้น ๆ ได้

**กำหนดการ
พระราชทานดิน**

- รอยนตร์รับพนักงานพระราชพิธีเชิญดินพระราชทาน ออกจากพระบรมมหาราชวัง
- เจ้าภาพตั้งแถวรอรับดินพระราชทานที่หน้าศาลาพิธี
- รอยนตร์รับพนักงานพระราชพิธีเชิญดินพระราชทานถึง ณ ศาลาพิธี
- พนักงานพระราชพิธีเชิญดินพระราชทานลงจากรอยนตร์ เชิญไปยังที่ตั้งหีบศพแล้ววางที่หน้าหีบศพ(ด้านศีรษะ) พนักงานพระราชพิธี คำนับศพ
- เจ้าภาพทำพิธีคารวะศพ เสร็จแล้ว
- ถ้ามี พิธีกรอ่านประกาศเกียรติคุณของผู้ที่ได้รับพระราชทานดินในการฝังศพ จบแล้ว (ประวัติโดยย่อ)
- พิธีกรเชิญผู้มีเกียรติที่มาในงานพระราชทานดิน ยืนสงบนิ่งไว้อาลัย ๑ นาที
- เจ้าภาพเชิญผู้เป็นประธานในการพระราชทานดินในการฝังศพ มาที่ปากหลุม ประธานในพิธีฯ หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับ ถวายคำนับ ๑ ครั้ง
- หยิบกระถางข้าวตอก ดอกไม้ (เครื่องขมา) จากพนักงานพระราชพิธีวางบนหีบศพ ต่อจากนั้นประธานหยิบห่อดินพระราชทาน สีขาว-ดำ ครั้งละ ๑ คู่ วางเรียงต่อจากเครื่องขมาศพจนครบ ๑๐ คู่
- ประธานในพิธีฯ หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับ ถวายคำนับ ๑ ครั้งเป็นเสร็จพิธี
- แล้วแขกผู้มีเกียรติกับบรรดาญาติมิตรทำการฝังศพตามลำดับ
- พนักงานพระราชพิธี สำนักพระราชวัง เดินทางกลับ

.....

หมายเหตุ จัดโต๊ะ ๑ ตัว ปูผ้าขาว ตั้งด้านศีรษะของศพสำหรับวางดินพระราชทาน.

**กำหนดการ
พระราชทานเพลิง**

- เวลา.....น. - รถยนต์รับพนักงานพระราชพิธีเพลิงหลวงพระราชทานออกจากพระบรมมหาราชวัง
- เวลา.....น. - เจ้าภาพตั้งแถวรอรับเพลิงหลวงพระราชทาน ตามความเหมาะสมกับสถานที่
- เวลา.....น.
  - รถยนต์รับพนักงานพระราชทานพิธีเชิญเพลิงหลวงพระราชทานถึง ณ ฌาปนสถานบริเวณพิธีการ
  - พนักงานพระราชพิธีเชิญเพลิงหลวงลงจากรถยนต์ และยืนอยู่กับที่
  - พนักงานพระราชพิธีเชิญเพลิงหลวงพระราชทานขึ้นสู่เมรุ เจ้าภาพเดินตาม และหยุดที่หน้าบันไดเมรุ
  - พนักงานพระราชพิธีเชิญเครื่องขมาศพและเพลิงหลวงพระราชทานวางที่โต๊ะ
  - พนักงานพระราชพิธี คำนับศพ แล้วลงจาก เมรุ
  - ถ้ามี พิธีกรอ่านประกาศเกียรติที่มาจากงานพระราชทานเพลิงยืนสงบนิ่งไว้อาลัย ๑ นาที
  - เจ้าภาพเชิญผู้เป็นประธานในการพระราชทานเพลิงศพ ขึ้นเมรุเพื่อจะทอดผ้าบังสุกุล
  - ประธานในพิธีฯ หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับ ถวายคำนับ
  - หยิบกระทงข้าวตอก กระทงดอกไม้ จากพนักงานพระราชพิธีวางที่ฐานพินหน้าหีบศพ
  - แล้วหยิบดอกไม้จันทน์จากพนักงานพระราชพิธี จุดเพลิงพระราชทานจากโคมไฟที่เจ้าพนักงานพระราชพิธีถือเชิญ ไปสอดวางลงในใต้พินรองศพ ลงจากเมรุ
  - พระสงฆ์ขึ้นเมรุเผาศพก่อน แล้วแขกผู้มีเกียรติกับบรรดาญาติมิตร ขึ้นเมรุตามลำดับ
  - พนักงานพระราชพิธีสำนักพระราชวัง เดินทางกลับ

.....

- หมายเหตุ**
๑. จัดโต๊ะหมู่ตัวสูง ๑ ตัว ปู่ผ้าขาว ตั้งด้านศีรษะศพสำหรับวางเครื่องขมาศพและวางโคมไฟหลวง
  ๒. จัดโคมไฟสำหรับต่อเลี้ยงเพลิงพระราชทานจากพนักงานพระราชพิธี นำไปรักษาไว้

๓. ในกรณีทหาร ตำรวจ ที่ได้กองเกียรติ เมื่อประธานวางกระทงข้าวตอก กระทงดอกไม้ (เครื่องขมา) ให้เป่าแตรนอน จบแล้ว ประธานหยิบรูปเทียน ดอกไม้จันทน์ ให้ทำเพลงเคารพศพจุดเพลิงเป็นการพระราชทานเพลิง
๔. ห้ามเปิดหรือบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ในการพระราชทานเพลิงศพเมื่อเจ้าหน้าที่เชิญเพลิงพระราชทานหรือเจ้าภาพเชิญหีบเพลิง ไปถึงมณฑลพิธี
๕. ในกรณีที่เจ้าภาพประสงค์ให้มีการอ่าน หมายรับสั่ง เพื่อแสดงถึงการได้รับพระราชทานเพลิงศพ (ในกรณีที่ได้รับหมายรับสั่ง ถ้ายังไม่ได้รับหมายรับสั่งก็ไม่ต้องอ่าน) ประวัติผู้วายชนม์ เพื่อประกาศเกียรติคุณ และ คำสำนักในพระมาหา-
กรุณาธิคุณ ในงานพระราชทานเพลิงศพนั้น ให้อ่านเรียงลำดับตามที่กล่าวมา ทั้งนี้ หากจะอ่านเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ หรือไม่อ่านเลยก็ได้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ และความสะดวกของเจ้าภาพเป็นสำคัญ ส่วนการลงท้ายคำอ่านสามารถอ่านชื่อ บุคคลผู้เป็นทายาททั้งหมดหรือจะออกชื่อแต่เจ้าภาพก็ย่อมกระทำได้
๖. กรณีพระราชทานเพลิงศพ โดยการเชิญของเจ้าหน้าที่ให้เจ้าภาพติดต่อเจ้าหน้าที่งานพิธีการเพื่อยืนยันก่อนวันพระราชทานเพลิงศพ ๑ วัน ที่เบอร์-
โทรศัพท์ ๐๒-๒๒๒-๒๗๓๕

.....

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า โปรดกระหม่อม พระราชทาน
 เพลิงศพ (นาย,นาง,นางสาว,ยศ).....ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณ

ล้นเกล้าล้นกระหม่อม เป็นเกียรติอันสูงสุดแก่ผู้วายชนม์ และวงศ์ตระกูลอย่างหาที่สุดมิได้

หากความทราบโดยญาณวิธีถึงดวงวิญญาณของ (นาย,นาง,นางสาว,ยศ).....
 ได้ด้วยประการใดในสัมปรายภพคงจะมีความปลาบปลื้มซาบซึ้งเป็นล้นพ้นในพระมหากรุณาธิคุณ
 ที่ได้รับพระราชทานเกียรติยศอันสูงยิ่งในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

ข้าพระพุทธเจ้าผู้เป็นบุตร ธิดา และหลานๆ ขอพระราชทานกราบถวายบังคมแทบเบื้อง
 พระยุคลบาท ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ และจะเทิดทูนไว้เหนือเกล้า
 เหนือกระหม่อม เป็นสรรพสิริมงคลแก่ข้าพระพุทธเจ้า และวงศ์ตระกูลตลอดไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า

ครอบครัว (นามสกุล).....

*****

๔๒. ข้อที่ควรปฏิบัติในพิธี

๑. การคาดกระบี่ในงานพิธีต่างๆ

- งานพระราชทานเพลิงศพพลเรือน แม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จ ข้าราชการ ตำรวจที่ไปร่วมงานศพไม่ต้องคาดกระบี่ เพราะเจ้าภาพเชิญไปงานศพ ยกเว้นข้าราชการ ตำรวจ ทหารที่มีหน้าที่ถวายอารักขา ราชองครักษ์ นายตำรวจราชสำนัก และผู้ที่โปรดเกล้าฯ จำต้องคาดกระบี่
- งานพระราชทานเพลิงศพพลเรือน ที่มีหมายกำหนดการให้แต่งเครื่องแบบครึ่งยศ หรือ เครื่องแบบเต็มยศ ต้องคาดกระบี่
- งานสโมสรสันนิบาตที่ทำเนียบรัฐ หรืองานพระราชทานเลี้ยงที่พระที่นั่งบรมพิมาน ที่สั่ง งดการคาดกระบี่ทั้งที่แต่งเครื่องแบบเต็มยศก็ตาม แต่ผู้ที่มีหน้าที่เข้าเวรตามเสด็จ ต้อง คาดกระบี่และถอดหมวกไม่ได้ เพราะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่

๒. การแสดงการเคารพในงานพิธีต่างๆ

- การเป่าแตรนอนในงานในงานศพตำรวจไม่ต้องทำวันทยาหัตถ์ คงเพียงแต่ให้ยืนไว้อาลัย เมื่อแตรนอนจบจะเป็นเพลงเคารพจำจะทำวันทยาหัตถ์
- งานพิธีเปิดป้าย เปิดงาน เปิดพระบรมราชานุสาวรีย์หรือพระบรมรูปการแสดง การเคารพมีดังนี้

๑. งานพิธีเปิดป้าย เปิดงาน จะมีเพลงมหาฤกษ์ไม่ต้องแสดงการเคารพ

๒. งานพิธีเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์หรือพระบรมรูป ถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง ถวายการเคารพก็ให้แสดงการเคารพด้วย

๓. การปฏิบัติในงานพระราชทานเพลิงศพ

- ไม่ต้องบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เมื่อเจ้าหน้าที่เชิญเพลิงพระราชทาน มาถึงวัด หรือในขั้นตอนการปฏิบัติอื่น ๆ ในงานพระราชทานเพลิงศพ
- เมื่อเจ้าหน้าที่เชิญผู้เป็นประธานในงานพระราชทานเพลิงศพขึ้นเมรุ เพื่อทอดผ้าบังสุกุล (ผ้าไตรผืนสุดท้าย) ประธานจะทอดผ้าบังสุกุล พระสงฆ์ชักผ้าบังสุกุลแล้วลงจากเมรุ ประธานประนมมือแต่ผู้เดียว จากนั้นประธานในพิธีหันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ ถวายคำนับและหยิบกระทงข้าวตอก กระทงดอกไม้จาก พนักงานพระราชพิธีถือเชิญไปสอดวางลงในใต้พื้นรองศพ จากนั้นถวายคำนับไปทางทิศ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่อีกครั้งหนึ่ง แล้วจำลงจากเมรุ
- สำหรับผู้ไปร่วมพิธีพระราชทานเพลิงศพ ไม่ต้องลุกขึ้นยืนแสดงความเคารพเมื่อพนักงาน พระราชพิธีเชิญเพลิงพระราชทานมาถึง

๔. ไม่ต้องบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมีในงานพระราชทานเพลิงศพ เมื่อเจ้าพนักงานพระราช พิธีเชิญเพลิงพระราชทานไปถึงวัด

๕. ผู้เสียชีวิตควรได้รับเกียรติให้ใช้ธงชาติคลุมศพ หีบศพ หรือที่เก็บอัฐิได้แก่ ผู้เสียชีวิตเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งการเสียชีวิตนั้นมิได้เกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเกิดจากความผิดของตนเอง

๖. ธงชาติที่ใช้คลุมศพ คลุมหีบศพ ทำด้วยผ้ามีขนาดกว้าง ๑๒๐ เซนติเมตร ยาว ๑๘๐ เซนติเมตร ธงชาติ ที่ไว้คลุมที่เก็บอัฐิให้ใช้ขนาดตามความเหมาะสม

๗. การใช้ธงชาติคลุมศพให้ใช้ในกรณีดังต่อไปนี้

- ในพิธีรับพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ
- ในพิธีรดน้ำศพ

๘. การใช้ธงชาติคลุมหีบศพ หรือที่เก็บอัฐิให้ใช้ในกรณีดังต่อไปนี้

- ในการเชิญศพ เพื่อทำพิธีรับพระราชทานน้ำหลวงอาบศพหรือพิธีรดน้ำศพ
- ในระหว่างการทำพิธีบำเพ็ญกุศลทางศาสนาของแต่ละศาสนาและการเชิญศพไปฝัง

๙. การใช้ธงชาติคลุมศพ หีบศพ หรือเก็บอัฐิให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

- การคลุมศพ คลุมตามความยาวของศพ ใช้ขอบธงชาติด้านคันธงชาติอยู่ทาง ศีรษะของศพ
- การคลุมหีบศพ คลุมทางด้านขวางของหีบศพ ในกรณีที่สามารถมองเห็นชายธงชาติได้ทั้งสองชาย ต้องให้ชายธงชาติเสมอกับขอบล่างของหีบศพทั้งสองข้าง ส่วนกรณีที่มองเห็นชายธงชาติเพียงด้านเดียวต้องใช้ชายธงชาติด้านที่มองเห็นเสมอกันของด้านล่างของหีบศพ
- สำหรับโกศ หรือหีบที่ได้รับพระราชทานประกอบเกียรติยศแก่ศพไม่ใช่คลุมแต่ให้พับธงชาติวางบนพานทอง ตั้งไว้หน้าโกศ หรือหีบในระดับพองาม
- การคลุมที่เก็บอัฐิอนุโลมตามความเหมาะสม

๑๐. การปลงศพในทะเลให้กองตำรวจน้ำปฏิบัติตามประเพณีชาวเรือ

๑๑. การใช้ธงชาติคลุมศพ หีบศพ หรือที่เก็บอัฐิ จะต้องไม่ให้เป็นการเสื่อมเสียเกียรติแก่ธงชาติ

๑๒. การทำพิธีหรือบรรจุศพที่มีธงชาติคลุมหีบศพ เมื่อจะทำการฝังหรือบรรจุให้เชิญธงชาติที่คลุมหีบศพพับเก็บให้เรียบร้อย โดยมีให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของธงชาติสัมผัสพื้นดิน

๑๓. พิธีสวดพระอภิธรรมศพ ให้ปฏิบัติดังนี้

๑. ประธานในพิธี เมื่อเดินทางถึงบริเวณพิธี และเดินไปที่โต๊ะหมู่บูชา จุดธูป เทียน แล้วกราบ ๓ ครั้ง จุดธูป เทียน ที่ตู้พระอภิธรรมแล้วกราบ ๓ ครั้ง กรณีไม่มีแท่นกราบให้น้อมไหว้ ๑ ครั้ง และจุดธูป เทียน เครื่องทองน้อยที่หน้าหีบศพหรือโกศศพ แล้วกราบหรือก้มศีรษะเคารพศพตามฐานะของศพ กรณีศพที่มีอาวุโสน้อยกว่าประธานในพิธีหรือศพผู้ได้บังคับบัญชาไม่ต้องกราบหรือก้มศีรษะเคารพศพ เพียงแต่ยืนตรงสำรวมจิต แล้วนั่ง ณ ที่รับรอง และให้ปฏิบัติเมื่อถึงขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

๑.๑ ประนมมือรับศีล ฟังพระสงฆ์สวดพระอภิธรรม ลดมือลงเมื่อพระสงฆ์สวดจบแต่ละบท เมื่อพระสงฆ์สวดจบแล้วทอดผ้าบังสุกุล เมื่อเจ้าหน้าที่เชิญ แล้วกลับมานั่ง ณ ที่รับรอง

ประนมมือขณะพระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล และถวายเครื่องไทยธรรม เมื่อเจ้าหน้าที่เทียบเครื่อง
ไทยธรรมเสร็จ (กรณีพิธีหลวง ถวายไทยธรรมก่อนทอดผ้าบังสุกุล)

๑.๒ กรวดน้ำ เมื่อประธานสงฆ์อนุโมทนาประนมมือเมื่อพระสงฆ์ให้พร

๑.๓ กราบพระรัตนตรัย เคารพศพ เมื่อพระสงฆ์กลับ

๒. ผู้เข้าร่วมพิธี ประนมมือขึ้นขณะประธานในพิธีจุด ธูป เทียน บูชาพระรัตนตรัย ลดมือลง
เมื่อพระสงฆ์สวดจบแต่ละบทและเมื่อพระสงฆ์อนุโมทนา

๑๔. พิธีประชุมเพลิง

๑. ประธานในพิธี ปฏิบัติดังนี้

๑.๑ การทอดผ้าบังสุกุล เมื่อประธานในพิธีขึ้นไปบนเมรุ แสดงความเคารพศพ รับ
ผ้าบังสุกุลจากผู้เชิญผ้า วางขวางภูเขาโยงบนพาน แล้วถอยไปยืนด้านข้างพอประมาณเพื่อให้
พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลและประนมมือขณะที่พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล

๑.๒ การประชุมเพลิง

(๑) กรณีมีกระทงข้าวตอกดอกไม้วางเป็นการขอขมาศพ ให้รับกระทงฯ
จากเจ้าหน้าที่ แล้ววางใต้หีบศพด้านศีรษะถ้ามีการจัดกองทหารเกียรติยศเป็นเกียรติแก่ศพขณะพล
แตรเดี่ยวเป่าเพลงนอนให้ประธานในพิธี ยืนตรงจนสิ้นเสียงเพลงนอน

(๒) รับดอกไม้จันทน์ จุดไฟจากเจ้าหน้าที่แล้ววางใต้หีบศพ ถ้ามีการจัดกอง
ทหารเกียรติยศเป็นเกียรติแก่ศพขณะพลแตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับ ให้ประธานในพิธียืนตรงจนสิ้น
เสียงเพลงคำนับแล้วลงจากเมรุ

๒. ผู้ร่วมพิธี ปฏิบัติดังนี้

๒.๑ ลูกขึ้นยืนตรง ขณะที่ประธานในพิธีจุดไฟประชุมเพลิงศพ หรือขณะที่พลแตร
เดี่ยวเป่าเพลงคำนับ จนสิ้นเสียงเพลงคำนับ (ถ้ามี)

๒.๒ ถอยขึ้นไปประชุมเพลิง หลังจากที่ประธานในพิธีลงจากเมรุแล้ว

๑๕. พิธีพระราชทานเพลิง ในเขตกรุงเทพมหานคร

๑. ประธานในพิธี ปฏิบัติดังนี้

๑.๑ การทอดผ้าบังสุกุล เมื่อประธานในพิธีขึ้นไปบนเมรุ แสดงความเคารพ รับผ้า
บังสุกุลจากผู้เชิญผ้า วางขวานภูเขาโยงบนพาน แล้วถอยไปยืนด้านข้างพอประมาณเพื่อให้พระสงฆ์
พิจารณาผ้าบังสุกุลและประนมมือขณะที่พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล

๑.๒ การพระราชทานเพลิง ผู้ประกอบพิธีในฐานะแทนพระองค์

(๑) หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ ถวาย
ความเคารพ (คำนับ) ๑ ครั้ง

(๒) หยิบกระทงข้าวตอกดอกไม้วางใต้หีบศพด้านศีรษะ ถ้ามีการจัดกอง
ทหารเกียรติยศเป็นเกียรติแก่ศพ และพลแตรเดี่ยวเป่าเพลงนอน ให้ประธานในพิธียืนตรงจนสิ้น
เสียงเพลงนอน

(๓) หยิบดอกไม้จันทน์จุดไฟ หลวงพระราชนานเพลิงศพ แล้ววางใต้หีบศพ ถ้ามีการจัดกองทหารเกียรติยศ เป็นเกียรติแก่ศพ และพลแตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับให้ประธานในพิธี ยืนตรงจนสิ้นเสียงเพลงคำนับ แล้วหันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ ถวายความเคารพ (คำนับ) อีก ๑ ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธีพระราชนานเพลิงศพ

(๔) รับผิดชอบต่อดอกไม้จันทน์ในส่วนของตนจากเจ้าหน้าที่วางใต้หีบศพ เคารพศพ และลงเมรุ

๒. ผู้ร่วมพิธี ปฏิบัติดังนี้

๒.๑ ลูกขึ้นยืนตรง ขณะที่ประธานในพิธีจุดไฟหลวงพระราชนานเพลิงศพ หรือ ขณะที่พลแตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับ จนสิ้นเสียงเพลงคำนับ

๒.๒ ทอยขี้ขึ้นไปวางดอกไม้จันทน์ประชุมเพลิง หลังจากทีประธานในพิธี ลงจากเมรุแล้ว

๑๖. พิธีพระราชนานเพลิงศพ นอกเขตกรุงเทพมหานคร

๑. ประธานในพิธี ปฏิบัติดังนี้

๑.๑ การทอดผ้าบังสุกุล เมื่อประธานในพิธีขึ้นไปบนเมรุ แสดงความเคารพศพ รับผ้าบังสุกุลจากผู้เชิญผ้า วางขวางภูเขาโยงบนพาน แล้วถอยไปยืนด้านข้างพอประมาณเพื่อให้พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุลและประนมมือขณะที่พระสงฆ์พิจารณาผ้าบังสุกุล

๑.๒ การพระราชนานเพลิง ผู้ประกอบพิธีในฐานะแทนพระองค์

(๑) หันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่ ถวายความเคารพ (คำนับ) ๑ ครั้ง

(๒) หยิบกระทงข้าวตอกดอกไม้วางใต้หีบศพ ด้านศีรษะ ถ้ามีการจัดกองทหารเกียรติยศเป็นเกียรติแก่ศพ และพลแตรเดี่ยวเป่าเพลงนอน ให้ประธานในพิธียืนตรงจนสิ้นเสียงเพลงนอน

(๓) หยิบดอกไม้จันทน์ แล้วจุดไฟด้วยไม้ขีดซึ่งมีอยู่ในหีบเพลิงพระราชนานนั้น นำมาจุดดอกไม้จันทน์แล้ววางใต้หีบศพ ถ้ามีการจัดกองทหารเกียรติยศเป็นเกียรติแก่ศพ และพลแตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับ ให้ประธานในพิธี ยืนตรงจนสิ้นเสียงเพลงคำนับแล้วหันหน้าไปทางทิศที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับอยู่ถวายความเคารพ (คำนับ) อีก ๑ ครั้ง เป็นอันเสร็จพิธีพระราชนานเพลิงศพ

(๔) รับผิดชอบต่อดอกไม้จันทน์ในส่วนของตนจากเจ้าหน้าที่วางใต้หีบศพ เคารพศพ แล้วลงจากเมรุ

๒. ผู้ร่วมพิธี ปฏิบัติดังนี้

๒.๑ ลูกขึ้นยืนตรง ขณะที่ประธานในพิธีจุดไฟหลวงพระราชนานเพลิงศพ หรือ ขณะที่พลแตรเดี่ยวเป่าเพลงคำนับจนสิ้น

*****

๔๓. พิธีไหว้ครู

การเตรียมการ

- ตั้งโต๊ะหมู่บูชา ประดิษฐานพระพุทธรูป จัดเครื่องสักการบูชา ดอกไม้ ธูปเทียน และพานดอกไม้สด มีธงชาติ และพระบรมฉายาลักษณ์ ตั้งโต๊ะเล็กหน้าบูชานักเรียนสำหรับวางพานดอกไม้ธูปเทียนที่นักเรียนนำมาบูชา
- ตั้งโต๊ะเล็กสำหรับวางหนังสือตำรา
- จัดเครื่องเจิม พร้อมด้วยแป้งหอม
- จัดที่นั่งของผู้เป็นประธานในพิธี และ ครู อาจารย์ ข้างที่บูชาบนเวที
- พานดอกไม้ ประกอบด้วย หญ้าแพรก ข้าวตอก และดอกมะเขือจัดให้สวยงามสำหรับนักเรียนถือ ๑ พาน
- พานธูปเทียนแพ พร้อมกรวยดอกไม้สด สำหรับนักเรียน ถือ ๑ พาน (จะจัดเฉพาะพานธูปเทียนแพอย่างเดียวก็ได้)

การปฏิบัติ

- เวลา.....น. - นักเรียนทั้งหมดพร้อมที่ประกอบพิธี
- เวลา.....น. - ผู้บังคับบัญชา และอาจารย์เข้าที่นั่งซึ่งจัดเตรียมไว้
- เวลา.....น. - ประธานในพิธีถึงที่ประกอบพิธี หัวหน้านักเรียนบอกทำความเคารพประธานในพิธี
- พิธีกร เชิญประธานในพิธีจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย เคารพธงชาติ และถวายคำนับพระบรมฉายาลักษณ์
  - เมื่อประธานในพิธีบูชาพระรัตนตรัยแล้วเข้านั่ง ณ ที่รับรอง
  - หัวหน้านักเรียนเปิดฝากรวยดอกไม้สดแล้วนำกล่าวคาถาบทไหว้ครู ปาเจราจริยาโหนติ (ทำนองสรภัญญะ) ไปจนจบ
  - หัวหน้านักเรียนนำธูปเทียนแพไปมอบแก่ประธานในพิธี
  - ผู้แทนนักเรียนคนที่ ๒ นำพานดอกไม้มอบแก่ ประธานในพิธี (จะจัด ๑ พานธูปเทียนแพอย่างเดียวก็ได้)
  - พิธีกร เชิญประธานในพิธีเจิมตำรา
  - ผู้แทนนักเรียนรับตำราจากประธานในพิธี (จะวางไว้บนโต๊ะก่อนก็ได้)
  - ประธานในพิธีให้โอวาท
  - ประธานในพิธีกราบพระรัตนตรัย เคารพธงชาติ ถวายคำนับพระบรมฉายาลักษณ์เป็นเสร็จพิธี
- .....

บทไหว้ครู

หัวหน้านักเรียนนำกล่าวคาถา (สวดทำนองสรภัญญะ)

(นำ) ปาเจราจริยา โหนติ	(รับพร้อมกัน)
คุณุตตรานุสาสกา	
(นำ) ข้าขอประณตน์อมสัการ	(รับ) บูรพาคณาจารย์
ผู้ก่อประโยชน์ศึกษา	
ทั้งท่านผู้ประสาทวิชา	อบรมจริยา
แก่ข้าในการปัจจุบัน	
ข้าขอเคารพอภิวันท์	ระลึกคุณอนันต์
ด้วยใจนิยมบูชา	
ขอเดชกตเวทิตา	อีกริวิระพา
ปัญญาให้เกิดแตกฉาน	
ศึกษาสำเร็จทุกประการ	อายุยืนนาน
อยู่ในศีลธรรมอันดี	
ให้ได้เป็นเกียรติเป็นศรี	ประโยชน์ทวี
แก่ชาติและประเทศไทย	เทอญฯ

(นำสรุป) ปัญญาวุฑฒิกเรเตเต ทินโนวาเท นมามิहां

*****

๔๔. คำอาราธนา

คำอาราธนาศีล ๕

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสระระณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ
 ทุตติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสระระณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ
 ตะตติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสระระณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

คำอาราธนาศีล ๘

มะยังภันเต ติสระระณนะ สะหะ อัญฺฐะ สีลานิ ยาจามะ
 ทุตติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสระระณนะ สะหะ อัญฺฐะ สีลานิ ยาจามะ
 ตะตติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสระระณนะ สะหะ อัญฺฐะ สีลานิ ยาจามะ

คำอาราธนาศีลอุโบสถ

มะยัง ภันเต ติสระระณนะ สะหะ อัญฺฐังคุสะมันนาคุดัง อุโปสะถัง ยาจามะ
 ทุตติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสระระณนะ สะหะ อัญฺฐัง คุสะมันนาคะถัง อุโปสะถัง ยาจามะ
 ตะตติยัมปิ มะยัง ภันเต ติสระระณนะ สะหะ อัญฺฐังคุสะมันนาคะถัง อุโปสะถัง ยาจามะ
 หมายเหตุ ถ้าอาราธนาตามลำพังคนเดียวก็ให้เปลี่ยนคำว่า มะยัง เป็น อะหัง และเปลี่ยน
 ยาจาม เป็น ยาจามิ

คำอาราธนาพระปริตร (พระเจริญพระพุทธมนต์)

วิปัติปะฎิพาหายะ	สัพพะสัมปัตตสิทธินิยา
สัพพะทุกขะวินาสายะ	ปะริตตัง พรุถะ มังคะลัง
วิปัติปะฎิพาหายะ	สัพพะสัมปัตตสิทธินิยา
สัพพะภะยะวินาสายะ	ปะริตตัง พรุถะ มังคะลัง
วิปัติปะฎิพาหายะ	สัพพะสัมปัตตสิทธินิยา
สัพพะโรคะวินาสายะ	ปะริตตัง พรุถะ มังคะลัง

คำอาราธนาธรรม (พระเทศน์)

พรัหมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ
 กัตถัญฺชะลี อั้นธิวะรัง อะยาจะถะ
 สันตีระ สัตตาปะระชั๊กชะชาติกา
 เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง

*****

คำถวายทานต่างๆ

๑. คำถวายสังฆทานเพื่อตนเอง

อิมินา มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอนโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต
ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะภิกคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายภัตตาหารพร้อมกับของบริวาร
ทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับภัตตาหาร พร้อมกับของ
บริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย
ตลอดกาลนานเทอญ

๒. คำถวายสังฆทาน เพื่อทิศให้ผู้ตาย

อิมานิ มะยัง ภันเต มะตะกะภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอนโณชะยามะ สาธุ
โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ มะตะกะภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะภิกคัณหาตุ อัมหากัญเจะ
มาตาปิตุอาทีนัญจะ ญาตะกานัง กาละกะตานิ ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายอาหารเพื่อผู้ล่วงลับไปแล้วพร้อมกับ
ของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับภัตตาหารเพื่อผู้ล่วงลับไปแล้ว
พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้า
ทั้งหลายด้วย แก่ญาติทั้งหลายผู้ล่วงลับไปแล้ว มีมารดาบิดา เป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๓. คำถวายผ้าอาบน้ำฝน

อิมานิ มะยัง ภันเต วัสสิกะสาฎิกานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอนโณชะยามะ สาธุ
โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ วัสสิกะสาฎิกานิ สะปะริวารานิ ปะภิกคัณหาตุ อัมหากัญเจะ
มาตาปิตุอาทีนัญจะ ปิยะชะนานิ ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้าอาบน้ำฝน พร้อมกับของบริวาร
ทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับผ้าอาบน้ำฝน พร้อมกับของบริวาร
ทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปิต
ชนทั้งหลายมีมารดาบิดา เป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๔. คำถวายผ้ากฐิน

อิมัง ภันเต สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง สังฆัสสะ โอนโณชะยามะ สาธุ โนภันเต สังโฆ อิมัง
สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง ปะภิกคัณหาตุ ปะภิกคะเหตตะวาจะ อิมินา ทุสเสนะ กะฐินัง อดถะ
ระตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้ากฐินพร้อมกับของบริวารนี้ แก่
พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์ จงรับผ้ากฐินพร้อมกับของบริวารนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย ครั้นรับแล้วของจง
กรานกฐินด้วยผ้าผืนนี้ เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ

๕. คำถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน (กองทัพอากาศ)

ผ้าพระกฐินทานกับทั้งผ้าอาวาสสังขปริวารทั้งปวงนี้ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศรรามาธิบดีจักรีนฤเบดินทร์สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ กอปรด้วยพระราชศัทธาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ กองทัพอากาศ น้อมนำมาถวายแด่พระสงฆ์ซึ่งจำพรรษากาลถ้วนไตรมาสในอาวาสวิหารนี้ ขอพระสงฆ์จงรับผ้าพระกฐินทานนี้กระทำกฐินนิตถารกิจ ตามพระบรมพุทธานุญาตนั้นเทอญ (ถ้าผู้รับพระราชทาน เป็นหน่วยงาน เป็นหน่วยงาน คณะบุคคลหรือเอกชนอื่นก็เปลี่ยนคำว่า กองทัพอากาศ เป็นอย่างอื่นตามความเป็นจริง)

๖. คำถวายผ้าป่า

อิมาณี มะยัง ภันเต ปังสุกุลละจีวะราณี สะปะริวารานี ภิกขุสังฆ์สสะ โอลเณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมาณี ปังสุกุลละจีวะราณี สะปะริวารานี ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย ผ้าบังสุกุลจีวรพร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ผ้าบังสุกุลจีวร พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ

๗. คำถวายตู้พระอภิธรรม

อิมัง ภันเต อะภิธัมมะมัณฺฑลุสัง สะปะริวารัง พุทธัสสะ ปุชเชนิตถายะ ภิกขุสังฆ์สสะ โอลเณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมัง อะภิธัมมะมัณฺฑลุสัง สะปะริวารัง ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัญเจะ มาตาปิตุอาทีนัญเจะ ปิยะชนานัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายตู้พระอภิธรรมพร้อมกับของบริวารนี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อเป็นพุทธานุชา ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับตู้พระอภิธรรม พร้อมกับของบริวารนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปิยชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วยตลอดกาลนานเทอญ

๘. คำถวายพระพุทธรูป

ยัคเข ภันเตฐฺฐ สังโฆ ปะฏิขานาตุ, มะยัง ภันเต, อิมัง พุทธะปะฏิมาง, พุทธะสาสะนิกานัง, พุทธานุสสะติยา, อุปปาทะนิตถายะเจะวะ อะภิวาทะนิตถายะจะ, สังฆ์สสะ นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง พุทธปะฏิมาเยะ ทานัสสะ, อาวาสังโส, อัมหากัญเจะวะ, มาตาปิตุอาทีนัญเจะ, ปิยะชนานัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายพระพุทธรูปปฏิมาองค์นี้ แก่พระสงฆ์ เพื่อประโยชน์แก่การเกิดพุทธานุสสติด้วย เพื่อประโยชน์เป็นที่กราบไหว้

ด้วย ของพุทธศาสนิกชนทั้งหลายขออานิสงส์แห่งการมอบถวายพระพุทธรูปปฏิมาองค์นี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย จงเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความ สุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วยแก่ปियชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๙. คำถวายเทียนพรรษา

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะฏิขานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตุง ปะทีปะยุคัง, สะปะริวารัง, เตมาสัง, พุทธสสะ, ปุชนะนัตถายะ, อิมัสสะหิมิง อุโปสะถาคาเร, นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง เตมาสัง, พุทธสสะ, ปุชนะนัตถายะ, ปะทีปะยุคัสสะ, ทานัสสุ, อานิสังโส, อัมหากัญเจะ, มาตาปิตุอาทิสัญจะ, ปิยะชานานัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายเทียนคู่นี้ พร้อมกับบริวารไว้ ณ อุโบสถนี้ เพื่อเป็นพุทธบูชาตลอดพรรษาขออานิสงส์แห่งการถวายคู่เทียน เพื่อเป็นพุทธบูชาตลอดพรรษานี้ของข้าพเจ้าทั้งหลาย จงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วยแก่ปियชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๐. คำถวายพัดลม

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะฏิขานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง ยันตะวีชะนิง, สะปะริวารัง, จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตานุคตัสสะ, มะหาชะนัสสะจะ, สีตะสัมปะทานัตถายะ, อิมัสสะหิมิง ฐาเน, นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตานุคตัสสะ, มะหาชะนัสสะ จะ, สีตะสัมปะทานัตถายะ, ยันตะวีชะนียา, ทาสัสสะ, อานิสังโส, อัมหากัญเจะ, มาตาปิตุอาทิสัญจะ, ปิยะชานานัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายพัดลมพร้อมกับของบริวารนี้ไว้ ณ สถานที่นี้ เพื่อประโยชน์เป็นเครื่องให้ความเย็น แก่พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้วและยังมีได้มาและแก่มาหาชน ขออานิสงส์แห่งการถวายพัดลม เพื่อประโยชน์เป็นเครื่องให้ความเย็นแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่อาศัยในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้วและยังมีได้มาและแก่มาหาชน ของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความ สุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๑. คำถวายรถยนต์

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะฏิขานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง ยันตะระถัง, สะปะริวารัง, จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตานุคตัสสะ, ะลัญชนัตถายะ, อิมัสสะหิมิง, อาวาเส, นียยาเทมะ, สาธุ โน ๓นเต, อะยัง, จาตุททิสัสสะ, ภิกขุ สังฆัสสะ, อาคะตานุคตัสสะ, ะลัญชนัตถายะ, ยันตะระถัสสะ, ทานัสสะ, ะละละวิปาโก, อัมหากัญเจะ, มาตาปิตุอาทิสัญจะ, ปิยะชานานัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายรถยนต์คันนี้ พร้อมกับของบริวารไว้ในอาวาสนี้ เพื่อประโยชน์เป็นเครื่องอาศัยใช้สอย ของพระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้วและยังมีได้มา ขอผลวิบากแห่งการถวายรถยนต์เพื่อประโยชน์เป็นเครื่องอาศัยใช้สอยของพระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้วและยังมีได้มา ของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความ สุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้น ด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๒. คำถวายกุฎิ

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะภูชานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง อาวะสะถัง, สะปะริวารัง, จาคูททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตานุคัสสะ, อาวะสะถัตถายะ, พุทธสาสะเน, นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง, จาคูททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตานุคัสสะ, อาวะสะถัตถายะ, อาวะสะถะทานัสสะ, อานิสังโส อัมหากัญเจะ, มาตาปิตุอาทีนัญเจะ, ปิยะชนานัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายกุฎิ พร้อมกับของบริวารนี้ไว้ในพรุทธศาสนา เพื่อประโยชน์เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้ง ๔ ทั้งที่มาแล้วและยังมีได้มา ของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความ สุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วยตลอดกาลนานเทอญ

๑๓. คำถวายหลอดไฟฟ้า

อิมานิ มะยัง ภันเต วิชชุปะทีเปยยานิ สะปะริวารานิ พุทฺธัสสะ ปุชะ นัตถายะ ภิกขุสังฆัสสะ โอลโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ วิชชุ ปะทีเปยยานิ สะปะริวารานิ ปะภุคคัณหาตุ อัมหากัญเจะ มาตาปิตุอาทีนัญเจะ ปิยะชนานัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย หลอดไฟฟ้า พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อเป็นพุทฺธบูชา ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับหลอดไฟฟ้า พร้อมกับของบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลาย มีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๔. คำถวายแก้ว

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะภูชานาตุ, มะยัง ภันเต, โภจณานิ สะปะริวารานิ, มะหาชะนัสสะ, สาธาระณัตถายะ โภจณานัง ทานัสสะ อานิสังโส อัมหากัญเจะ, มาตาปิตุอาทีนัญเจะ, ปิยะชนานัง ทีฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายแก้ว พร้อมกับบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อเป็นประโยชน์ทั่วไป แก่มหาชน ขออานิสังสแห่งการถวายแก้ว เพื่อประโยชน์ทั่วไปแก่มหาชนของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้จึงเป็นไป เพื่อประโยชน์ เพื่อ

ความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย ด้วยแก่ปियชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วยตลอดกาลนาน เทอญ

๑๕. คำถวายหนังสือ

อิมานิ มะยัง ภันเต นานาสิปปะปณณานิ สะปะริวารานิ มหาชนะสสะ อุกคะหะณุปะกะ ระณัตถายะ อิมัสสะหิมิง ฐาเน นียยาเทมะ สาธุ โน ภันเต อะยัง มะหาชนะสสะ อุกคะหะณุปะกะ ระณัตถายะ นานาสิปปะปณณานัง ทานัสสะ อานิสังโส อัมหากัญเจะ มาตาปิตุอาทีนัญจะ ปิยะ ชะนानัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายหนังสือความรู้ต่างชนิด พร้อมกับ บริวารทั้งหลายเหล่านี้ไว้ ณ สถานที่นี้ เพื่อประโยชน์เป็นอุปกรณ์การศึกษาเล่าเรียนของมหาชน ขออานิสงส์แห่งการถวายหนังสือความรู้ต่างชนิด เพื่อประโยชน์เป็นอุปกรณ์การศึกษาเล่าเรียนของ มหาชน ของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วยแก่ปिय ชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๖. คำถวายถ้วยชาม

อิมานิ มะยัง ภันเต โภชนะภาชนะนานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอลโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ โภชนะภาชนะนานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตา ยะ สุขายะ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายถ้วยชามพร้อมกับบริวารทั้งหลายนี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ถ้วยชามพร้อมกับบริวารทั้งหลายนี้ ของข้าพเจ้า ทั้งหลายเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๗. คำถวายหอระฆัง

ยัคเข ภันเต สังโฆ ปะฏิขานาตุ มะยัง ภันเต เอตัง คัณทีฆะรัง สะปะริวารัง พุทฺธัสสะ ปุ ชะนัตถายะ พุทธะสาสเน นียยาเทมะ สาธุ โน ภันเต อะยัง พุทฺธัสสะ ปุชะนัตถายะ คัณทีฆะรังสสะ ทานัสสะ อานิสังโส อัมหากัญเจะ มาตาปิตุอาทีนัญจะ ปิยะชะนानัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายหอระฆัง พร้อมกับของบริวารนี้ไว้ในพระพุทธานุชาเพื่อเป็นพุทธบูชาขออานิสงส์แห่งการมอบถวายหอระฆัง เพื่อเป็นพุทธบูชาของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้นด้วย ตลอด กาลนานเทอญ

๑๘. คำถวายศาลาการเปรียญ

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะฏิขานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง ธัมมะสะภาสาลัง, สะปะริวารัง, พุทธาสาสะนิกานัง, ธัมมัสสะวะนาทีปุญญะกะระณัตถายะ, พุทธสาสะเน, นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง พุทธะสาสะนิกานัง, ธัมมัสสะวะนาทีปุญญะกะระณัตถายะ, ธัมมะสะภาสาลายัง, ทานัสสะ, อานิสังโส อัมหากัญเจะ, มาตาปิตุอาทีนัญเจะ, ปิยะชะนानัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ, สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอมอบถวายศาลาการเปรียญพร้อมกับของบริวารนี้ไว้ในพระพุทธศาสนาเพื่อประโยชน์เป็นสถานที่บำเพ็ญบุญกุศล มีการฟังธรรมเป็นต้น สำหรับพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ขออานิสงค์แห่งการมอบถวายศาลาการเปรียญเพื่อประโยชน์เป็นสถานที่บำเพ็ญบุญกุศล มีการฟังธรรมเป็นต้น สำหรับพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลายมีมารดา บิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๑๙. คำถวายห้องน้ำ – ห้องส้วม

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะฏิขานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง, วัจจะกุฎิง, สะปะริวารัง, จาตุททิสัสสะ, , ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตानาคะตัสสะ, ะลัญชะนัตถายะ, พุทธะสาสะเน, นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตानาคะตัสสะ, ะลัญชะนัตถายะ, วัจจะกุฎิยา, ทานัสสะ, อานิสังโส อัมหากัญเจะ, มาตาปิตุอาทีนัญเจะ, ปิยะชะนानัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ, สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายห้องน้ำห้องส้วม พร้อมกับของบริวารนี้ไว้ในพระพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์ใช้สอยแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้งสี่ ทั้งที่มาแล้วและยังมิได้มา ขออานิสงค์แห่งการถวายห้องน้ำห้องส้วม เพื่อประโยชน์เป็นที่ใช้สอยของพระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้งสี่ ทั้งที่มาแล้วและยังมิได้มา ของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลาย มีมารดา บิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๒๐. คำถวายฉัตรกั้นพระพุทธรูป

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะฏิขานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตังเสตะฉัตตาคัตถัตถัง, สะปะริวารัง, พุทธัสสะ, ปุชะนัตถายะ, อิมัสสะหมิง, อุโปสะถาคาเร, นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง พุทธัสสะ, ปุชะนัตถายะ, เสตะฉัตตาคัตถัตถัสสะ, ทานัสสะ, อานิสังโส อัมหากัญเจะ, มาตาปิตุอาทีนัญเจะ, ปิยะชะนानัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ, สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายเศวตฉัตรพร้อมกับของบริวารนี้ไว้ ณ อุโบสถนี้ เพื่อเป็นพุทธรูป ขออานิสงค์แห่งการมอบถวายเศวตฉัตรเพื่อเป็นพุทธรูปของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลายมีมารดา บิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

๒๑. คำถวายเครื่องกำเนตไฟฟ้า

ยัคเข ภันเต, สังโฆ ปะฐิขานาตุ, มะยัง ภันเต, เอตัง วิชชุกคิยังตัง, สะปะริวารัง, จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตানাคะตัสสะ, โธภาสะนิทานัตถายะ อิมัสสะหิมิง อาวาเส นียยาเทมะ, สาธุ โน ภันเต, อะยัง, จาตุททิสัสสะ, ภิกขุสังฆัสสะ, อาคะตاناคะตัสสะ, โธภาสะนิทานัตถายะ, วิชชุกคิยังตัสสะ, ทานัสสะ ณะละวิปาโก อัมหากัญเจะ, มาตาปิตุอาทินัญเจะ, ปิยะชะนัง ทิฆะรัตตัง, หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระสงฆ์โปรดรับทราบ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอมอบถวายเครื่องกำเนตไฟฟ้า พร้อมกับของบริวารนี้ไว้ในอาวาสนี้ เพื่อประโยชน์เป็นเครื่องให้แสงสว่างแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้งสี่ทั้งที่มาแล้วและยังไม่ได้มา ขอผลวิบากแห่งการมอบถวายเครื่องกำเนตไฟฟ้า เพื่อประโยชน์เป็นเครื่องให้แสงสว่างแก่พระภิกษุสงฆ์ผู้อยู่ในทิศทั้งสี่ทั้งที่มาแล้วและยังไม่ได้มา ของข้าพเจ้าทั้งหลายนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายด้วย แก่ปियชนทั้งหลายมีมารดา บิดาเป็นต้นด้วย ตลอดกาลนานเทอญ

*****

